

Plan Działań Dla Miast

11th World Urban Forum

Ministerstwo
Funduszy
i Polityki Regionalnej

Plan Działań dla Miast. Modelowa lokalność

Warszawa 2022

Dokument „Plan Działań dla Miast. Modelowa Lokalność” powstał jako inicjatywa towarzysząca XI sesji Światowego Forum Miejskiego, finansowana ze środków budżetu państwa w ramach dotacji celowej przyznanej na podstawie umowy nr 1/WUF11/DSR/2021 z dnia 21 września 2021 r. pomiędzy Ministrem Funduszy i Polityki Regionalnej a Instytutem Rozwoju Miast i Regionów.

Lokalni koordynatorzy – autorzy raportów miast:

Anna Jończyk (Bielsko-Biała), **Barbara Błachut** (Boguchwała), **Patryk Kłosowski** (Bolimów), **b.d.** (Brwinów), **Marcelina Bala-Dyszkiewicz** (Busko-Zdrój), **Kinga Tyburska** (Bydgoszcz), **Stanisław Korman** (Bytom), **Dariusz Uchman** (Cegłów), **Zuzanna Braciszewska**, **Natalia Pawłowska** (Chodzież), **Łukasz Szela** (Chojna), **Judyta Kabus** (Częstochowa), **Magdalena Mike** (Dąbrowa Górnicza), **Sylwia Łażniewska**, **Grażyna Gradowska** (Dobiegniew), **Eliza Leszczyńska-Rogalska** (Elbląg), **Andrzej Lemieszonok** (Ełk), **Olga Goitowska** (Gdańsk), **Małgorzata Kosińska** (Głinojeck), **Katarzyna Kobierska** (Gliwice), **Marcin Link**, **Arkadiusz Rojewski** (Głogów), **Marzena Dyc-Rewers** (Gniezno), **Anna Cichewicz** (Halinów), **Wiesław Skrobot** (Iława), **Igor Armon** (Jarocin), **Krzysztof Głuc** (Jasło), **Tomasz Tosza** (Jaworzno), **Adrian Górski** (Jedwabne), **Magdalena Krzysik** (Jelenia Góra), **Marcin Wolniak** (Kalisz), **Katarzyna Bojkowska** (Karpacz), **Sonia Piprek-Habel** (Katowice), **Adam Rogaliński** (Kielce), **Andrzej Libera** (Kołobrzeg), **Katarzyna Rejniak** (Konin), **Agnieszka Dzwonnik-Zatora** (Końskie), **Aleksandra Morsek** (Krapkowice), **Piotr Lewandowski** (Krosno), **Katarzyna Plewka-Chyżyńska** (Leszno), **Sylwia Kaźmierczak** (Łask), **Aleksandra Jankowska** (Łomianki), **Joanna Kamińska** (Łosice), **Agnieszka Pietrzak** (Łódź), **Alicja Prejs** (Maków Mazowiecki), **Anna Olkowska-Jacyno** (Malbork), **Filip Sobczak** (Maszewo), **Beata Rządka** (Mielec), **Monika Zielińska** (Mikołów), **Anna Wasińska** (Mińsk Mazowiecki), **Renata Wolak** (Mszczonów), **Piotr Bis** (Nisko), **Natalia Pawęcka** (Nowe Miasto), **Dariusz Latawiec**, **Waldemar Wojtaszek** (Nowy Targ), **Magdalena Kubis** (Opole), **Marek Matys** (Ostrów Mazowiecka), **Magdalena Stapurewicz-Cierkosz** (Oświęcim), **Monika Królewski-Sęk** (Ozorków), **Albina Lubian** (Pilawa), **Tomasz Wojciechowski** (Piła), **Andrzej Liskowski**, **Joanna Golińska-Gawrońska** (Pleszew), **Agata Kochanowska** (Płock), **Mateusz Dziurlikowski** (Poznań), **Renata Chomik** (Przeworsk), **Ewelina Fierzbik** (Puławy), **Joanna Glapińska** (Radomsko), **Artur Piotrowski** (Rawa Mazowiecka), **Małgorzata Łakomy** (Rawicz), **Piotr Holona** (Ruda Śląska), **Monika Kubisz** (Rybnik), **Mirosław Rzesutek**, **Tomasz Skoczylas** (Rzeszów), **Jacek Gierczak** (Siechnice), **Wojciech Piontek** (Siemianowice Śląskie), **Rafał Wojtczak** (Sieradz), **Małgorzata Marenin** (Skarżysko-Kamienna), **Maciej Zajcher** (Skawina), **Beata Macedońska** (Słupsk), **Zuzanna Matyska** (Sosnowiec), **Agnieszka Mączka** (Stalowa Wola), **Izabela Sikorska** (Starachowice), **Elżbieta Kramnik** (Szczawno-Zdrój), **Jacek Jasiulewicz** (Szczecin), **Piotr Agustowski** (Szczuczyn), **Monika Zyzman-Wisnios** (Szydłowiec), **Anna Koronowska-Skrzypczak**, **Karolina Włodarczak** (Śrem), **Zbigniew Antkowiak** (Środa Wielkopolska), **Mirosława Babisz** (Świdnica), **Magdalena Borowiec-Różycka** (Świdnik), **Przemysław Grzybowski** (Świebodzice), **Urszula Anna Kalinowska** (Tłuszcz), **Robert Rowski** (Trzebiatów), **Michał Lorbiecki** (Tychy), **Maciej Karaś**, **Hubert Bierndgarski** (Ustka), **Małgorzata Gądela** (Ustrzyki Dolne), **Justyna Pichowicz** (Wałbrzych), **Łukasz Szela** (Wałcz), **Izabela Siekierska-Rosiak** (Warszawa), **Maciej Strzelecki** (Wągrowiec), **Anna Piotrowska** (Węgrów), **Lidia Pacura** (Wołomin), **Małgorzata Bartyna-Zielińska** (Wrocław), **Julita Natorka** (Zabrze), **Iwona Łukasik** (Zawiercie), **Marcin Hołota** (Zduńska Wola), **Iwona Skowrońska** (Zielona Góra), **Grzegorz Nowodyła** (Złotoryja), **Sylwia Matejek-Gnacińska** (Żyrardów)

Zespół redakcyjny Instytutu Rozwoju Miast i Regionów w składzie:

Aleksandra Jadach-Sepioło, Konrad Kustosik, Barbara Samorek, Ewa Tarchalska, Magdalena Tkaczuk

ISBN 978-83-67231-09-1

Instytut Rozwoju Miast i Regionów
ul. Targowa 45
03-728 Warszawa
www.irmir.pl

SPIS TREŚCI

IDEA PLANU DZIAŁAŃ DLA MIAST.....	6	Nowy Targ	55
WSZYSTKIE RĘCE NA POKŁAD – WSPÓŁTWÓRCY PLANU DZIAŁAŃ DLA MIAST	11	Siemianowice	57
CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU POLSKICH MIAST W DOBRZYCH PRAKTYKACH I BIEŻĄCYCH PROJEKTACH	17	Sosnowiec	58
CEL 1. KONIEC Z UBÓSTWEM	18	Środa Wielkopolska	59
Częstochowa	19	Tłuszcz	60
Jarocin	22	CEL 7. CZYSTA I DOSTĘPNA ENERGIA	61
Zawiercie	23	Bydgoszcz	62
CEL 2. ZERO GŁODU	24	Konin.....	63
Druga edycja konkursu „Wielkopolskie Jadłodzielnie”	25	Końskie	63
CEL 3. DOBRE ZDROWIE I JAKOŚĆ ŻYCIA (SAMOPOCZUCIE)	27	Krosno.....	65
Głinojeck.....	28	Maków Mazowiecki	65
Kołobrzeg	28	Sieradz.....	67
Krapkowice	30	Szczecin	70
Łask	30	Szydłowiec	71
Mińsk Mazowiecki	32	Świdnica.....	72
Sanniki	34	Wałbrzych.....	74
Żyrardów	35	Węgrów	76
CEL 4. DOBRA JAKOŚĆ EDUKACJI	39	CEL 8. WZROST GOSPODARCZY I GODNA PRACA	78
Brwinów	40	Szczuczyn	79
Gdańsk.....	41	Zduńska Wola	80
Halinów.....	42	CEL 9. INNOWACYJNOŚĆ, PRZEMYSŁ, INFRASTRUKTURA	83
Jasło	43	Gliwice	84
Przeworsk	44	Maszewo	87
Puławy.....	45	Nowe Miasto	88
Starachowice	45	Płock.....	88
Szczawno-Zdrój.....	47	Rzeszów	91
CEL 5. RÓWNOŚĆ PŁCI	49	Ustrzyki Dolne.....	94
Skarżysko-Kamienna	50	CEL 10. MNIEJ NIERÓWNOŚCI	96
Słupsk.....	51	Boguchwała	97
CEL 6. CZYSTA WODA I WARUNKI SANITARNE	52	Dąbrowa Górnicza	98
Bolimów.....	53	Ełk.....	100
Jedwabne.....	54	Malbork	101
		Nisko	103
		CEL 11. ZRÓWNOWAŻONE MIASTA I SPOŁECZNOŚCI	104
		Bielsko-Biała.....	105

Chodzież.....	106	Gniezno.....	155
Ława.....	108	Jaworzno.....	157
Katowice.....	109	Jelenia Góra.....	158
Leszno.....	110	Kielce.....	161
Mikołów.....	111	Łomianki.....	163
Oświęcim.....	114	Stalowa Wola.....	164
Pleszew.....	114	Śrem.....	166
Radomsko.....	115	Świdnik.....	168
Rawicz.....	116	Wrocław.....	169
Ruda Śląska.....	119	CEL 14. ŻYCIE POD WODĄ	172
Rzeszów.....	120	Ustka.....	173
Siechnice.....	122	CEL 15 ŻYCIE NA ŁĄDZIE	177
Trzebiatów.....	124	Busko-Zdrój.....	178
Tychy.....	125	Karpacz.....	179
Wałcz.....	128	Łosice.....	182
Wągrowiec.....	129	Mielec.....	183
Zielona Góra.....	130	Ostrów Mazowiecka.....	185
CEL 12. ODPOWIEDZIALNA KONSUMPCJA I PRODUKCJA	132	Ozorków.....	187
Cegłów.....	133	CEL 16. POKÓJ, SPRAWIEDLIWOŚĆ I SILNE INSTYTUCJE.....	190
Elbląg.....	135	Dobiegiew.....	191
Kraków.....	136	Kalisz.....	192
Mszczonów.....	139	Skawina.....	193
Opole.....	139	Zabrze.....	194
Piła.....	140	CEL 17. PARTNERSTWO NA RZECZ CELÓW	196
Poznań.....	141	Bytom.....	197
Rawa Mazowiecka.....	141	Łódź.....	199
Rybnik.....	143	PLANOWANE EFEKTY ZGŁOSZONYCH PROJEKTÓW	202
Sosnowiec.....	146	DZIEDZICTWO 11. SESJI ŚWIATOWEGO FORUM MIEJSKIEGO	
Warszawa.....	147	W PLANIE DZIAŁAŃ DLA MIAST	208
Wołomin.....	151	Spis fotografii	231
Złotoryja.....	152	Spis rysunków i tabel	233
CEL 13. DZIAŁANIA W DZIEDZINIE KLIMATU	153	ZAŁĄCZNIK: Lista projektów w „Planie Działań dla Miast. Modelowa	
Chojna.....	154	lokalność”	235
Głogów.....	155		

IDEA PLANU DZIAŁAŃ DLA MIAST

Towarzyszący 11. sesji Światowego Forum Miejskiego „Plan Działań dla Miast. Modelowa lokalność” to program unikatowy w skali europejskiej, który powstał z inicjatywy Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej. Łączy sto cztery polskie miasta, które w różnorodny sposób odpowiadają na lokalne wyzwania zgodne z celami zrównoważonego rozwoju określonymi w Agendzie 2030 oraz Krajowej Polityce Miejskiej 2030. Jego celem jest włączenie polskich miast w światową dyskusję na temat trendów zrównoważonej urbanizacji oraz popularyzacja ich wdrażania w ramach zadań własnych miast.

Dokument „Plan Działań Dla Miast. Modelowa Lokalność” (PDM) zostanie symbolicznie podpisany w czasie 11. sesji Światowego Forum Miejskiego, prestiżowej międzynarodowej konferencji organizowanej przez UN-Habitat w dniach 26-30 czerwca 2022 r. w Katowicach. Konferencja stanowi najważniejsze globalne wydarzenie dotyczące polityki, transformacji, rozwoju i przyszłości obszarów miejskich w Europie w 2022 r. Ideą Programu jest popularyzacja współczesnej myśli urbanistycznej w ujęciu lokalnym. Opracowany wspólnie z miastami „Plan Działań Dla Miast” sta-

nowi polską odpowiedź na wyzwania związane z realizacją celów zrównoważonego rozwoju stawiane przez Agendę 2030. Program jest integralną częścią przedsięwzięć Światowego Forum Miejskiego (World Urban Forum), podczas którego zostanie ogłoszony i podpisany. Misją „Planu Działań Dla Miast” jest zmobilizowanie miast do odważnych działań na rzecz zrównoważonej transformacji i wdrażania Celów Zrównoważonego Rozwoju na poziomie lokalnym oraz pozostawienie dziedzictwa po WUF11 w postaci katalogu działań, wspólnej wizji zrównoważonego rozwoju wypracowanej dzięki wymianie doświadczeń, dotychczasowych transformacji i perspektywicznych dążeń miast. Program zmierza do włączenia polskich miast w światową dyskusję na temat rozwoju terenów zurbanizowanych oraz stworzenia przestrzeni dla systematycznego udoskonalania i wdrażania dobrych wzorców w lokalnych politykach miejskich. Założeniem Programu było zaangażowanie co najmniej stu miast do opracowania i realizacji „Planu Działań dla Miast” oraz objęcie ich profesjonalnym wsparciem eksperckim na każdym etapie prac. W perspektywie długoterminowej Program ma promować działania i inicjatywy podejmowane w miastach,

które do niego przystąpiły, a także dawać inspirację i zachętę do ich prowadzenia w zrównoważonej polityki miejskiej we wszystkich polskich samorządach miejskich.

Uczestnikami Programu są miasta w Polsce niezależnie od wielkości (tj. miasta na prawach powiatu, gminy miejskie i miejsko-wiejskie). W pierwszym etapie Programu wyłoniono uczestniczące miasta na podstawie przesłanych zgłoszeń. Przy wsparciu doradczym opracowały one raporty mające na celu ukazanie dotychczasowej indywidualnej drogi do „Modelowej lokalności” oraz przedstawienie projektu wybranego do realizacji w ramach Programu. Wynikiem udziału każdego z miast w programie będzie realizacja zgłoszonego projektu w terminie do końca 2022 r., chociaż znaczna liczba projektów będzie kontynuowana także w kolejnych latach. Każdy projekt wpisuje się w zadeklarowany Cel Zrównoważonego Rozwoju zgodnie z potrzebami miasta. Większość miast, które zgłosiły się do Programu, realizuje wszystkie cele wymienione w Agendzie 2030, dlatego wybór maksymalnie trzech celów w opisie dobrych praktyk oraz zadeklarowanie jednego celu, któremu podporządkowany jest zgłoszony projekt, były dużym wyzwaniem.

Kryterium kwalifikacji do programu stanowiły dotychczasowe osiągnięcia miast w wybranym celu zrównoważonego rozwoju.

O unikatowym charakterze „Planu Działań dla Miast” przesądza przedstawienie w jednym dokumencie bogactwa różnorodnych doświadczeń, którymi polskie miasta mogą dzielić się z innymi samorządami w Polsce, Europie i na świecie. Dokument, który powstaje na bazie zgłoszonych projektów miast jak w soczewce skupia bogactwo projektów zaplanowanych w miastach na 2022 r. Chociaż Światowe Forum Miejskie trwa kilka dni, poprzez te działania Forum będzie obecne w ponad stu polskich miastach przez cały okres realizacji Planu Działań dla Miast. Jego uzupełnieniem jest także podręcznik pokazujący dobre praktyki wypracowane już przez polskie miasta w ostatnich latach, aby mierzyć się z wyzwaniami w 17 celach, w tym ubóstwem mieszkańców, nierównościami społecznymi, barierami w rozwoju gospodarczym czy zmianami klimatu.

Projekt PDM prowadzony był równolegle do prac nad Krajową Polityką Miejską 2030 (KPM 2030). Nadrzędnym celem KPM 2030 jest prowadzenie zrównoważonej transformacji polskich miast w kierunku kształtowania ośrodków silnych i odpornych, zapewniających mieszkańcom wysoką jakość życia. Dokument identyfikuje 11 wyzwań oraz proponuje ich rozwiązania, które wpisują się w zrównoważony rozwój miast. Zapisy Krajowej Polityki Miejskiej 2030 często wynikają bezpośrednio z Celów Zrównoważonego

ważonego Rozwoju, tak jak działania podejmowane przez miasta różnych wielkości w ramach PDM.

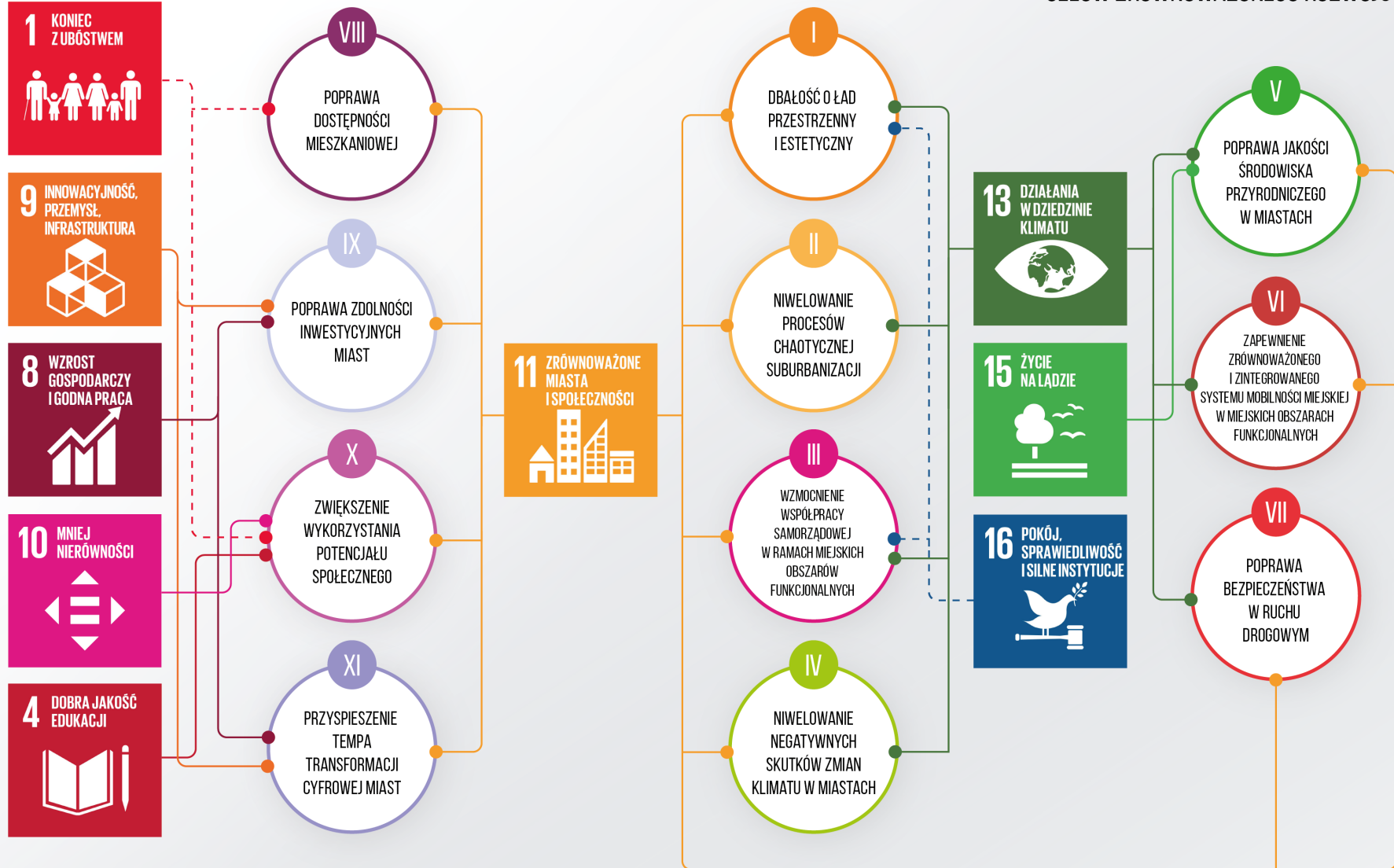
W wyniku wielotorowego naboru do programu przystąpiły 104 polskie miasta. Uczestnicy „Planu Działań Dla Miast” są objęci strategicznym wsparciem eksperckim. Miasta zostały włączone do programu na podstawie jednej z trzech ścieżek kwalifikacji: naborze otwartym (35 miast), eksperckim (34 miast) oraz poprzez sieci edukacyjne (35 miasta). Wśród laureatów postępowania konkursowego znalazły się m.st. Warszawa (projekt „EKOstolica – nie marnujemy żywności!”), Pleszew („Modelowa transformacja centrum miasta w Kompaktowym Pleszewie”), Rawicz („Miasto Rawicz partnerem dla zrównoważonego rozwoju zapobiegającym negatywnym skutkom zmian klimatu”) oraz Katowice („Czas na Szopienice – Zmieniamy nasze miasta dla lepszej przyszłości”). W naborze eksperckim dołączyły m.in. Rzeszów z inicjatywą związaną z rozwojem pionierskiego na skalę polską Centrum Innowacji Miejskich – Urban Lab oraz rozwojem transportu miejskiego w celu poświęconym innowacyjnemu przemysłowi oraz miejskiej infrastrukturze, Gliwice z projektem partycypacyjnego

formułowania strategii rozwoju Gliwice 2040, Jarocin promujący projekt „Po pierwsze mieszkanie” czy Tychy, gdzie toczą się prace nad masterplanem nowego centrum miasta.

Misją PDM jest pozostawienie dziedzictwa po WUF11 w postaci katalogu dobrych wzorców w lokalnych politykach miejskich. „Plan Działań Dla Miast” powstał jako pierwszy w Polsce wspólny dokument tak wielu polskich samorządów. Rolą Instytutu Rozwoju Miast i Regionów było zebranie zadeklarowanych projektów w wielowątkową wspólną wizję zrównoważonego rozwoju, która ma inspirować miasta również poza Polską. W ramach programu planowane są także wsparcie miast sygnatariuszy, działania promocyjne i komunikacyjne oraz wsparcie edukacyjne dedykowane mieszkańcom poprzez ogólnodostępne narzędzia oraz wydanie certyfikatów WUF11.

Poniżej przedstawiono ramowy wykaz Celów Zrównoważonego Rozwoju wprowadzonych przez Agendę 2030, określający zakres tematyczny projektów kwalifikujących się do PDM, wraz z odniesieniami do wyzwań Krajowej Polityki Miejskiej 2030. Na kolejnej stronie zestawiono szczegółowy zakres wyzwań KPM 2030.

WYZWANIA KRAJOWEJ POLITYKI MIEJSKIEJ 2030
W PERSPEKTYWIE
CELÓW ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

I

DBAŁOŚĆ O ŁĄD PRZESTRZENNY I ESTETYCZNY

- Potrzeba zdecydowanych zmian w planowaniu przestrzennym
- Lepsza integracja planowania przestrzennego i działań społeczno-gospodarczych
- Ochrona krajobrazu, w łorów kulturowych i estetycznych
- Priorytet dla wysokiej jakości przestrzeni publicznych

II

NIWELOWANIE PROCESÓW CHAOTYCZNEJ SUBURBANIZACJI

- Rozwiązania na szczeblu centralnym i lokalnym służące zrównoważonemu rozwojowi terytorialnemu
- Racjonalne gospodarowanie przestrzenią z wykorzystaniem rozwiązań fiskalnych
- Efektywne i funkcjonalne włączanie w struktury miasta istniejących obszarów zabudowy

III

WZMOCNIENIE WSPÓŁPRACY SAMORZĄDOWEJ W RAMACH MIEJSKICH OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH

- Rozwój i upowszechnianie instrumentów współpracy ponadlokalnej
- Rozwiązania prawne dla obszarów metropolitalnych i poza metropolitalnych

IV

NIWELOWANIE NEGATYWNYCH SKUTKÓW ZMIAN KLIMATU W MIASTACH

- Wprowadzenie standardu ochrony i kształtowania zieleni w procesach inwestycyjnych
- Upodmiotowienie prawne „błękitno-zielonej infrastruktury”
- Mechanizmy zwiększania naturalnej retencji i powierzchni biologicznie czynnej
- Prawne instrumenty przeciwdziałania powodziom miejskim

V

POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA RZYSODNICZEGO W MIASTACH

- Intensyfikacja działań w zakresie inwentaryzacji, monitoringu i kontroli jakości powietrza w miastach
- Zmniejszenie energochłonności budynków mieszkalnych
- Niwelowanie głównych źródeł niskiej emisji w transporcie

VI

ZAPEWNIENIE ZRÓWNOWAŻONEGO I ZINTEGROWANEGO SYSTEMU MOBILNOŚCI MIEJSKIEJ W MIEJSKICH OBSZARACH FUNKCJONALNYCH

- Zniesienie barier prawnych utrudniających integrację systemu transportu publicznego
- Uzupełnienie porządku prawnego w zakresie rozwoju technologicznego i organizacyjnego transportu publicznego
- Działania na rzecz promowania wzrostu ruchu pieszego i rowerowego

VII

POPRAWA BEZPIECZEŃSTWA W RUCHU DROGOWYM

- Zniesienie barier prawnych utrudniających integrację systemu transportu publicznego
- Uzupełnienie porządku prawnego w zakresie rozwoju technologicznego i organizacyjnego transportu publicznego
- Działania na rzecz promowania wzrostu ruchu pieszego i rowerowego

VIII

POPRAWA DOSTĘPNOŚCI MIESZKANIOWEJ

- Zwiększenie tempa rozwoju mieszkalnictwa społecznego w miastach
- Intensyfikacja procesów odnowy substancji mieszkaniowej
- Rozwój mieszkalnictwa wspomaganego

IX

POPRAWA ZDOLNOŚCI INWESTYCYJNYCH MIAST

- Promocja PPP w działaniach inwestycyjnych miast
- Rozwój lokalnych rynków pracy i ekosystemów innowacji
- Zwiększenie odporności dochodowej JST

X

ZWIĘKSZENIE WYKORZYSTANIA POTENCJAŁU SPOŁECZNEGO

- Działania z zakresu polityki migracyjnej w miastach
- Wzmocnienie systemu edukacji i kształcenia w miastach
- Rozwój ekonomii społecznej w miastach

XI

PRZYSPIESZENIE TEMPJA TRANSFORMACJI CYFROWEJ MIAST

- Poprawa poziomu cyfryzacji (systemy) oraz kompetencji
- Otwieranie danych publicznych
- Rozwój ekosystemu cyfrowych usług publicznych

Wszystkie ręce na pokład – Współtwórcy Planu Działań dla Miast

„Plan Działań dla Miast. Modelowa Lokalność” to dokument, który powstał w szczególny sposób – na podstawie raportów i współpracy z przedstawicielami miast, które przystąpiły do programu. Z każdym z miast zostało zawarte porozumienie określające warunki współpracy merytorycznej i wskazujące lokalnego koordynatora. Jego rolą było wsparcie merytoryczne zespołu Instytutu Rozwoju Miast i Regionów w opracowaniu raportu, który obejmował:

I. Przyczyny podjęcia działań w wybranym celu zrównoważonego rozwoju)	„Plan Działań Dla Miast. Modelowa lokalność”
1.1. Krótka charakterystyka miasta	3.3.1. Krótka charakterystyka projektu (działania, odbiorcy, czas realizacji, potencjalne oddziaływanie)
1.2. Główne wyzwania i ich ujęcie w strategii rozwoju miasta	3.3.2. Realizacja i wdrażanie
II. Wybrany cel zrównoważonego rozwoju – charakterystyka celu z perspektywy miasta	3.3.3. Produkty/rezultaty z odniesieniem do wskaźników zrównoważonego rozwoju
III. Drogę miasta do doskonałości w realizacji wybranego celu zrównoważonego rozwoju	IV. Deklaracja kierunku dalszego działania w ramach Dziedzictwa WUF11 (WUF11 Legacy) w latach 2023-2024
3.1. Działania miasta w drodze do realizacji (nr/nazwa celu zrównoważonego rozwoju) w ostatnich latach	V. Rekomendacje na bazie doradztwa (miękkie wytyczne i wskazówki, które będą mogły być zaadaptowane do warunków lokalnych i z których będą mogły skorzystać inne miasta o podobnej charakterystyce)
3.2. Modelowa lokalność – dobra praktyka miasta	
3.3. Opis projektu wybranego do realizacji w ramach Programu	

Raporty te powstawały następnie iteracyjnie w dialogu między lokalnym koordynatorem i jego współpracownikami w mieście, opiekunem merytorycznym wybranego celu zrównoważonego rozwoju oraz zespołem IRMiR. W rezultacie powstały mniej lub bardziej obszerne materiały, które ukazują dotychczasowe działania każdego z miast, dobre praktyki (zebrane w podręczniku będącym uzupełnieniem niniejszego dokumentu) oraz szczegółowe opisy projektów. Następnie, opisy projektów zostały we współpracy między lokalnymi koordynatorami a zespołem IRMiR skrócone na potrzeby opracowania „Planu Działań dla Miast” jako dokumentu. Umieszczono w nim także zagregowane efekty programu, a także Dziedzictwo WUF – rekomendacje i plany miast na najbliższą przyszłość.

W prawie każdym z miast w opracowanie raportu zaangażowany był nie tylko lokalny koordynator z urzędu miasta lub spółki miejskiej, ale także szerokie grono innych ekspertów, naukowców, aktywistów czy po prostu mieszkańców, którym realizowane projekty są szczególnie bliskie. Poniżej przedstawiamy listę głównych podmiotów, których udział w opracowaniu raportów i wkładu do niniejszego dokumentu odnotowaliśmy w trakcie prac, w porządku alfabetycznym według miast:

Urząd Miejski w Bielsku-Białej

Urząd Miejski w Boguchwale

Młodzieżowa Rada Miejska w Boguchwale

Klub Przedsiębiorców Gminy Boguchwała

Miejska Rada Seniorów w Boguchwale

Urząd Miasta i Gminy Bolimów

Urząd Gminy Brwinów

Szkoła Podstawowa z Sandgerdi (Islandia) (Brwinów)

Szkoła Podstawowa nr 1 w Brwinowie

Urząd Miasta i Gminy w Busku-Zdroju

Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących im. K. Wielkiego w Busku-Zdroju

Publiczne Przedszkole Nr 3 w Busku-Zdroju

Urząd Miasta Bydgoszczy

Kazimierzowski Uniwersytet Trzeciego Wieku (Bydgoszcz)

Urząd Miejski w Bytomiu

Recklinghausen (Niemcy) (Bytom)

Młodzieżowa Rada Miasta Bytom

Urząd Miasta i Gminy Cegłów

Urząd Miejski w Chodzieży

Urząd Gminy Chodzież

Centrum Aktywnej Integracji i Rehabilitacji (Chodzież)

Zakład Zieleni Miejskiej w Gnieźnie

Polski Klub Ekologiczny Okręg Wielkopolski Koło w Gnieźnie

Rada Osiedlowa Stare Miasto w Gnieźnie

Urząd Miejski w Halinowie

Urząd Miasta Iławy

Politechnika Gdańska, Wydział Architektury (Iława)

Jarocińska Agencja Rozwoju

Jarocińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego (JTBS) Sp. z o.o.

Urząd Miejski w Jarocinie

Urząd Miasta w Jaśle

Centrum Techniki, Kultury i Przedsiębiorczości (CTKiP) (Jaśło)

Jasielska Liga Naukowa (Jaśło)

Jasielski Uniwersytet Dziecięcy (Jaśło)

Dziecięcy Uniwersytet Techniczny (Jaśło)

Jasielskie Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku (Jaśło)

Jasielskie Towarzystwo Naukowe (Jaśło)

Rada Interesariuszy CTKiP (Jaśło)

Miejski Zarząd Dróg i Mostów w Jaworznie

Miejski Zarząd Nieruchomości Komunalnych Jaworzno

Zarząd Zieleni Miejskiej (Jaworzno)

Urząd Miejski w Jaworznie

Chodzieski Dom Kultury (Chodzież)
Stowarzyszenie „Bioderko” (Chodzież)
Miejska Biblioteka Publiczna w Chodzieży
Chodzieski Eko Ludek - edukacja ekologiczna
Urząd Miejski w Chojnie
Politechnika Częstochowska
Urząd Miasta Częstochowy
Zakład Gospodarki Mieszkaniowej "TBS" Sp. z o.o. w Częstochowie
Fabryka Pełna Życia – nowe centrum Dąbrowy Górniczej
Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej
Urząd Miejski w Dobiegniewie
Muzeum Woldenberczyków (Dobiegniew)
Urząd Miejski w Elblgu
Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Elblgu
Urząd Miasta w Ełku
Ełckie Centrum Rewitalizacji Społecznej „Stajnia” – działania streetworkerów „Nowe perspektywy”
Towarzystwa Miłośników Ełku (TME) – (Ełk)
Towarzystwa Przyjaciół Grodna i Wilna (Ełk)
Urząd Miejski w Gdańsku
Gdańskie Usługi Komunalne Spółka z o.o.
Urząd Miasta i Gminy Głinojeck
Urząd Miejski w Gliwicach
Komunikacja Miejska w Głogowie
Urząd Miejski w Głogowie
Urząd Miejski w Gnieźnie

Urząd Miejski w Jedwabnem
Urząd Miasta Jelenia Góra
Karkonoski Park Narodowy
Urząd Miasta Kalisza
Urząd Miejski w Karpaczu
Urząd Miasta Katowice
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Politechnika Śląska w Gliwicach (Katowice)
Urząd Miasta Kielce
Urząd Miasta Kołobrzeg
Rada Seniorów Miasta Kołobrzeg
Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kołobrzegu
Klub Seniorów w Kołobrzegu
Urząd Miejski w Koninie
Urząd Miasta i Gminy Końskie
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej (PEC) w Końskich
Konecka Spółdzielnia Mieszkaniowa (Końskie)
Urząd Miasta Krakowa
Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania Sp. z o. o. w Krakowie
Politechnika Krakowska
INNOWO
Polskie Stowarzyszenie Zero Waste (Kraków)
Urząd Miasta i Gminy Krapkowice
Urząd Miasta Krosna
Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej - Krośnieński Holding Komunalny Sp. z o.o.

Karpacka Państwowa Uczelnia w Krośnie

Urząd Miasta Leszna

Miejska Biblioteka Publiczna w Lesznie

Stacja Biznes (Leszno)

Klub Młodzieżowy (Leszno)

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie (MOPR) w Lesznie

Urząd Miejski w Łasku

Urząd Miejski w Łomiankach

Urząd Miasta i Gminy w Łosicach

Partnerstwo "Razem dla rozwoju" (Łosice)

Stowarzyszenie "Lokalna Grupa Działania – Tygiel Doliny Bugu"

Powiat Łosicki (Łosice)

Gmina Huszlew (Łosice)

Gmina Olszanka (Łosice)

Gmina Platerów (Łosice)

Gmina Sarnaki (Łosice)

Gmina Stara Kornica (Łosice)

Gmina Korczew (Łosice)

Gmina Paprotnia (Łosice)

Gmina Przesmyki (Łosice)

Gmina Ceraanów (Łosice)

Gmina Jabłonna Lacka (Łosice)

Miasto i Gmina Kosów Lacki (Łosice)

Gmina Repki (Łosice)

Gmina Sterdyń (Łosice)

Gmina Sabnie (Łosice)

Urząd Miasta Łodzi

Urząd Miejski w Makowie Mazowieckim

Urząd Miasta w Malborku

ZHP Chorągiew Gdańska (Malbork)

Urząd Miejski w Maszewie

Urząd Miejski w Mielcu

Urząd Miasta Mikołów

Zakład Usług Komunalnych w Mikołowie

Centrum Aktywności Społecznej w Mikołowie

Centrum Społecznego Rozwoju (Mikołów)

Urząd Miasta Mińsk Mazowiecki

Społeczna Inicjatywa Mieszkaniowa (Mińsk Mazowiecki)

Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Mińsku Mazowieckim

Urząd Miejski w Mszczonowie

Gmina Puszcza Mariańska (Mszczonów)

Gmina Radziejowice (Mszczonów)

Urząd Gminy i Miasta Nisko

Zarząd Budynków Komunalnych i Zieleni Miejskiej w Nisku

Urząd Miasta i Gminy Nowe Miasto

Urząd Miasta w Nowym Targu

Miejski Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Nowym Targu

Gmina Poronin (Nowy Targ)

Gmina Szaflary (Nowy Targ)

Gmina Biały Dunajec (Nowy Targ)

Urząd Miasta Opola

Urząd Miasta Ostrów Mazowiecka

Zakład Gospodarki Komunalnej w Ostrowi Mazowieckiej
Sp. z o.o.

Urząd Miasta Oświęcim

Urząd Miejski w Ozorkowie

Urząd Miasta Piły

GWDA PIŁA Sp. z o.o.

Fundacja Współdzielnia (Piła)

Akademia Nauk Stosowanych im. Stanisława Staszica w Pile

Izba Gospodarcza Północnej Wielkopolski w Pile

Urząd Miasta i Gminy w Pleszewie

Fundacja Rozwoju Lokalnego CIVITAS (Pleszew)

Urząd Miasta Płocka

Urząd Miasta Poznania

Urząd Miasta Przeworska

Przeworscy Pasjonaci Ogrodów

Miejska Biblioteka Publiczna w Przeworsku

Urzędu Miasta Puławy

Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. (Puławy)

Urząd Miasta Radomska

Uczelnia Łazarskiego (w Warszawie) (Radomsko)

Urząd Miasta Rawa Mazowiecka

ZGO Aquarium Sp. z o.o.

Urząd Miejski Gminy Rawicz

Urząd Gminy Pakosław

Starostwo Powiatowe w Rawiczu

Stowarzyszenie "Rowerowa S5"

Politechnika Warszawska (Rawicz)

Urząd Miasta Ruda Śląska

Urząd Miasta Rybnika

Urząd Miasta Rzeszowa

Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza, Katedra
Konstrukcji Maszyn

Urząd Miasta i Gminy Sanniki

Urząd Miejski w Siechnicach

Urząd Miasta Siemianowice Śląskie

Wodociągi Siemianowickie Aqua-Sprint Sp. z o.o.

Urząd Miasta Sieradza

Sieradzka Spółdzielnia Mieszkaniowa

Urząd Miasta w Skarżysku-Kamiennej

Młodzieżowa Rada Miasta Skarżyska-Kamiennej

Kluby Seniora (Skarżysko-Kamienna)

Urząd Miasta i Gminy w Skawinie

Rada Kobiet przy Prezydentce Miasta Słupska

Rada Seniorów przy Prezydentce Miasta Słupska

Forum Rad Kobiet (Słupsk)

Urząd Miejski w Słupsku

Urząd Miejski w Sosnowcu

Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o.,
Sosnowiec

Urząd Miasta Stalowej Woli

Urząd Miejski w Starachowicach

Centre for Education and Culture w Bergen (Norwegia)
(Starachowice)
Urząd Miejski w Szczawnie-Zdroju
Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Szczawnie-Zdroju
Urząd Miasta Szczecin
Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Szczecinie
Urząd Miejski w Szczuczynie
Urząd Miejski w Szydłowcu
Urząd Miejski w Śremie
Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej
Powiatowe Centrum Edukacji Ekologicznej w Środzie
Wielkopolskiej
Urząd Miejski w Świdnicy
Urząd Miasta w Świdniku
Urząd Miejski w Tłuszczu
Urząd Miejski w Trzebiatowie
Urząd Miasta Tychy
Urząd Miasta Ustka
Zarząd Portu Morskiego w Ustce
Urząd Miejski (Ustrzyki Dolne)
Gmina Czarna (Ustrzyki Dolne)
Gmina Lutowska (Ustrzyki Dolne)
Miasto Galanta (Słowacja) (Ustrzyki Dolne)
Miasto Snina (Słowacja) (Ustrzyki Dolne)
Miasto Boryslaw (Ukraina) (Ustrzyki Dolne)
Polskie Stowarzyszenie Elektromobilności (Ustrzyki Dolne)

Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska
(Ustrzyki Dolne)
Miejski Zarząd Budynków Sp. z o.o. (Wałbrzych)
Urząd Miejski w Wałbrzychu
Urząd Miasta Wałcz
Urząd m.st. Warszawy
Bank Żywności w Warszawie
Urząd Miejski w Wągrowcu
Urząd Miejski w Węgrowie
Urząd Miejski w Wołominie
Urząd Miejski Wrocławia
Urząd Miejski w Zabrze
Politechnika Śląska w Gliwicach (Zabrze)
Centrum Integracji Społecznej (Zawiercie)
MOPS w Zawierciu
Powiatowy Urząd Pracy w Zawierciu
Urząd Miejski w Zawierciu
Urząd Miasta Zduńska Wola
Firma Persooa (Zduńska Wola)
Miejski Dom Kultury (Zduńska Wola)
Uniwersytet III Wieku (Zduńska Wola)
Urząd Miasta Zielona Góra
Miejski Zakład Komunikacji w Zielonej Górze
Urząd Miejski w Złotoryi
Muzeum Lniarstwa (Żyrardów)
Urząd Miasta Żyrardowa

Cele zrównoważonego rozwoju polskich miast w dobrych praktykach i bieżących projektach

1 KONIEC Z UBÓSTWEM

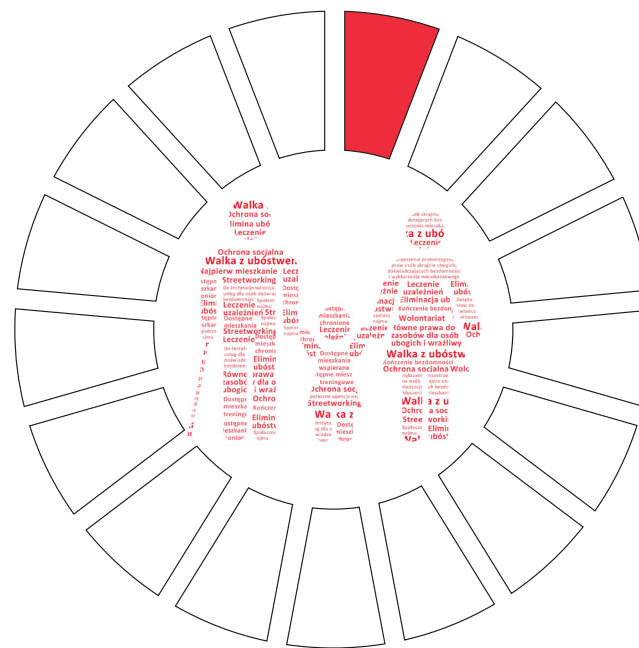
CEL 1. KONIEC Z UBÓSTWEM

Zadania zamieszczone w Agendzie na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030 dla Celu 1 zakładają przeciwdziałanie skrajnemu ubóstwu. Odwołują się do równości w dostępie do zasobów ekonomicznych i naturalnych, podstawowych usług, prawa do własności i sprawowania kontroli nad gruntami i innym mieniem, dziedziczenia, właściwych nowych technologii oraz usług finansowych. Zakładają wzmocnienie odporności osób ubogich i wrażliwych wobec zagrożeń gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Agenda 2030 wskazuje również rolę polityk krajowych, regionalnych i międzynarodowych, które w oparciu o strategię rozwoju powinny inwestować w działania dążące do eliminacji ubóstwa. Do modelowych kierunków rozwoju zalicza się między innymi: kończenie bezdomności w oparciu o model „Najpierw Mieszkanie”, streetworking, leczenie uzależnień, deinstytucjonalizacja usług dla osób doświadczających bezdomności, zapewnienie wsparcia osobom z trudnościami w regularnym opłacaniu czynszu, zwiększenie zasobu mieszkaniowego dostępnego ubogim mieszkańcom, kampanie społeczne, budowanie polityk opartych na dowodach, planowanie, wdrażanie i ewaluacja kompleksowego podejścia do zjawiska bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego, czy poznawanie i adaptacja modeli z innych społeczności lokalnych, również zagranicznych.

CZĘSTOCHOWA

Przedsięwzięcie pn. „Angażowanie interesariuszy na rzecz opartej na wiedzy, zrównoważonego i społecznie odpowiedzialnego gospodarowania miejskim zasobem mieszkaniowym” planowane w Częstochowie jest wynikiem rosnących oczekiwań społecznych dotyczących tworzenia dobrych relacji z najemcami, lokatorami, właścicielami lokali oraz szeroko rozumianą lokalną społecznością, przy jednoczesnym tworzeniu przyjaznego miejsca pracy. Strategia odpowiedzialności społecznej Spółki Zakład Gospodarki Mieszkaniowej Towarzystwo Budownictwa Społecznego w Częstochowie Sp. z o.o. jest narzędziem, które ma wytyczać kierunki przyszłych działań, umożliwiając jednocześnie dążenie do doskonałości.

Zakłada się wdrożenie praktycznych rozwiązań problemów społecznych dotyczących zadłużeń mieszkańców zasobów komunalnych. Mają to być w szczególności rozwiązania w celu przeciwdziałania eskalowaniu negatywnych skutków wynikających z tzw. spirali zadłużenia jakimi są: wykluczenie społeczne, brak przydatności zawodowej i powiązane z nimi zachowania skutkujące przemocą w rodzinie. Planowane działania mają prowadzić do trwałego oddłużenia lokatorów, ustabilizowania sytuacji mieszkaniowej (odzyskanie tytułu do lokalu) oraz profilaktyki zjawiska przemocy w rodzinie. W szerszym kontekście Spółka dąży do odtworzenia więzi sąsiedzkich i wspólnot lokalnych wśród mieszkańców zarządzanego zasobu. W ramach projektu planowane są również rozwiązania przeciwdziałające ubóstwu mieszkaniowemu poprzez

optymalizację wykorzystania istniejącego zasobu, między innymi dzięki zamianie mieszkań, remontom pustostanów oraz działaniom zwiększającym bezpieczeństwo energetyczne mieszkańców, a także działaniom skierowanym na jakość przestrzeni otaczającej budynki.

Założone działania będą realizowane w ramach tzw. społecznego inkubatora innowacyjności, którego głównym celem jest:

- wsparcie podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki (Politechnika Częstochowska) w realizacji projektów mających na celu zastosowanie wyników badań naukowych i prac rozwojowych w sferze gospodarczej lub społecznej;

- analiza potrzeb społecznych lokatorów, pracowników ZGM TBS Sp. z o.o. w Częstochowie;
- kontrolowanie wyników badań naukowych pod względem ich użyteczności praktycznej.

Działania w społecznych inkubatorach innowacji to proces, w którym będą realizować innowacyjne usługi połączone siły naukowców wraz z podmiotami gospodarczymi oraz Spółką ZGM TBS Sp. z o.o. Podmioty te wspólnie zajmują się aktywnym wyszukiwaniem innowacji społecznych, ułatwiających rozwiązywanie problemów mieszkańców, oraz komercjalizacji tych pomysłów poprzez publikacje naukowe i praktyczne możliwości wdrożeniowe. Planowanie, organizowanie oraz monitorowanie zamierzonych celów ma być realizowane przez zespół złożony z naukowców z Politechniki Częstochowskiej przy wsparciu pracowników ZGM TBS Sp. z o.o. w Częstochowie. W ramach realizacji projektu nastąpi współpraca z radami lokatorów. Stworzone zostaną mechanizmy partycypacji w zakresie optymalizacji wykorzystania zasobu oraz pomocy osobom wykluczonym społecznie, w szczególności z uwagi na spiralę zadłużenia. Podjęta zostanie również współpraca ze środowiskiem naukowym w zakresie opracowania innowacji społecznych prowadzących do redukcji ubóstwa mieszkaniowego, wykluczenia społecznego oraz podniesienia jakości zarządzanego zasobu mieszkaniowego.

Podstawowym celem zespołu stworzonego dla inkubacji innowacji będzie aktywne wyszukiwanie pomysłów komercyjnych i doprowadzenie do przetworzenia takiego pomysłu w produkt/usługę

w formule inkubacji innowacji społecznej. Za prowadzone działania będzie odpowiedzialny zespół złożony z naukowców z Politechniki Częstochowskiej zaakceptowany przez Zarząd Spółki ZGM TBS Sp. z o.o. w Częstochowie przy wsparciu pracowników Spółki.

Do zadań szczegółowych kadry naukowej Politechniki Częstochowskiej należą w projekcie:

- aktywne wyszukiwanie pomysłów na innowacje;
- szczegółowe opracowanie innowacyjnych pomysłów;
- „prowadzenie” projektów komercjalizacyjnych;
- organizacja forum/konferencji/spotkań biznes-2-science i science-2-biznes, gromadzących praktyków i naukowców zainteresowanych podobnym obszarem wiedzy;
- prowadzenie analiz danych o innowatorach, innowacjach społecznych, zapotrzebowaniu na innowacje w wybranym obszarze.

Do zadań szczegółowych ZGM TBS Sp. z o.o. należą zaś:

- prowadzenie dialogu z lokatorami w kontekście społecznej odpowiedzialności biznesu;
- akceptowanie pomysłów na innowacje;
- aktywne wyszukiwanie ewentualnych wykonawców modeli i prototypów;
- uczestniczenie w życiu naukowym uczelni, obserwacja dokonań kolegów z punktu widzenia możliwości komercjalizacyjnych;
- wskazywanie interesujących obszarów do zastosowania innowacji społecznych z perspektywy praktyka;
- realizacja wybranych innowacji społecznych.

W pierwszym etapie działań zostanie opracowany ustrukturyzowany kwestionariusz ankiety, który będzie rozesłany do mieszkańców zasobów komunalnych, celem poznania ich opinii na temat dotychczasowych działań prospołecznych zarządcy nieruchomości. Ankieta pozwoli również na diagnozę postaw mieszkańców wobec innowacji społecznych, wykaże współzależności preferencyjne mieszkańców wobec wdrażanych innowacji przez Zarządcę nieruchomości i wreszcie wskaże nowe kierunki/obszary, które zdaniem mieszkańców wymagają wprowadzania zmian. Ankieta pozwoli na zaangażowanie znacznej części mieszkańców w zarządzanie zasobem komunalnym. Badanie można uznać za reprezentatywne, gdyż grupa respondentów stanowić będzie statystyczną reprezentację całej społeczności mieszkańców zasobów komunalnych miasta Częstochowy.

Fot. 1. Budowa Mieszkań Plus w Potarzyca. Źródło: UM w Jarocinie

W kolejnych etapach projektu planuje się upowszechnienie uzyskanych wyników badań na zaplanowanej na 26-27 maja 2022 r. konferencji „Społeczna odpowiedzialność zarządcy w koncepcji Smart City”, która odbędzie się w Częstochowie oraz opublikowanie artykułu naukowego na ten temat.

W międzyczasie powstanie harmonogram wdrażania innowacji społecznych w obszarach:

- odpowiedzialności lokalnej;
- odpowiedzialności ekologicznej;
- odpowiedzialności pracodawcy;

Proces włączenia społecznego musi mieć charakter dwukierunkowy, tzn. pozwalać odbiorcom przekazów na formułowanie informacji zwrotnych i własnych opinii. Na każdym etapie działalności planowane są więc konsultacje i współpraca z radami mieszkańców, pracownikami ZGM TBS Sp. z o.o. w Częstochowie oraz naukowcami z Politechniki Częstochowskiej.

Przewiduje się przygotowanie kampanii społecznych, spotkań wzmacniających wspólnotę, kontynuację programów oddłużeniowych i wprowadzanie nowych, promocję lokatorów płacących czynsz, organizowanie imprez sportowych, kulturalnych, warsztatów ekologicznych oraz promujących zdrowy styl życia, do których organizacji zostaną zaproszeni mieszkańcy.

Zasada współpracy oraz empowermentu, czyli angażowania interesariuszy, a w szczególności mieszkańców, w proces podejmowania decyzji oraz umożliwienie im brania odpowiedzialności za swoje działania, bezpośrednio przekłada się na wzrost świadomości

co do kosztów wykonania poszczególnych przedsięwzięć, zwiększa poczucie przynależności do wspólnoty, a także przynosi poprawę relacji we wspólnocie samorządowej.

JAROCIN

Projekt pn. „**Po pierwsze mieszkanie. Gospodarka mieszkaniowa jako jedna z głównych gałęzi rozwoju Gminy Jarocin**” polega na budowie przez Jarocińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego w latach 2021-2024 kolejnych mieszkań czynszowych. Rozpoczęto już budowę dwóch budynków mieszkalnych wielorodzinnych w Potarzycy (łącznie ma być tam wybudowanych 78 mieszkań) oraz planuje się budowę budynków mieszkalnych wielorodzinnych w Witaszycach oraz Mieszkowie.

Realizacja tego projektu przyczyni się do poprawy sytuacji na gminnym rynku nieruchomości poprzez zapewnienie dostępu do

Fot. 2. Budowa Mieszkań Plus w Potarzycy. Źródło: UM w Jarocinie

jednego z podstawowych dóbr, jakim jest mieszkanie, szerszemu gronu odbiorców – zwłaszcza tym, którzy nie mogą sobie pozwolić na kupno lub wynajem mieszkania na warunkach rynkowych, a w szerszym kontekście powinna wpłynąć na rozwój gminy oraz poprawę jakości życia mieszkańców gminy. Jak zakładają przedstawiciele gminy, oddanie do użytku kolejnych 78 mieszkań czynszowych w miejscowości Potarzyca jest jednym z elementów walki z ubóstwem na terenie gminy. Planowany termin realizacji tego projektu to III kwartał 2022 roku.

Projekt jest realizowany przez Jarocińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego przy udziale środków z rządowych. JTBS korzysta z finansowania z kilku programów m.in. programu Społecznego Budownictwa Czynszowego z BGK, z Funduszu Dopłat (na generalne remonty dawnego zasobu komunalnego) oraz z Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa z KZN. Środki własne gminy przeznaczone na budowę to tylko około 5% całej wartości inwestycji, więc obciążenie zobowiązaniami nie dotyka ani gminy, ani TBS. Gmina, dzięki niskim kosztom, wynajmuje znaczną część swojego zasobu komunalnego, co jest wykorzystywane przy pozyskiwaniu kredytów na inwestycje. Społeczność lokalna jest żywo zainteresowana realizacją projektu ze względu na to, że wraz z budową mieszkań powstaje również cała infrastruktura dla nowopowstających budynków, m.in. drogi, chodniki, sklepy i inne punkty usługowe, a w przypadku mieszkań w miejscowości Potarzyca osiedle znajduje się w sąsiedztwie dużej placówki oświatowej, która może być miejscem aktywizacji społeczności lokalnej.

ZAWIERCIE

Projekt pn. „**Pomoc sobie poprzez pomoc innym. Przez wolontariat do pracy zawodowej – bezdomni w drodze po lepszy byt**” będzie skierowany do osób w kryzysie bezdomności funkcjonujących na terenie gminy Zawiercie. Z uwagi na różnorodność członków tej grupy jego realizacja będzie możliwa jedynie wobec osób, których stan zdrowia dopuszcza podjęcie zatrudnienia. Osoby pozostające długotrwale w kryzysie bezdomności wypadają poza margines przyjętych w społeczeństwie norm. Długotrwale pozostają osobami bez zatrudnienia, często są to osoby uzależnione m. in. od alkoholu. W związku z tym nie jest możliwe proste przywrócenie ich na rynek pracy. Postawienie przed nimi zbyt dużych wyzwań powodować może, że ich mobilizacja i motywacja może nie być wystarczająca, by poprawić ich sytuację w sposób długotrwały. Poprawa ich funkcjonowania wymaga stopniowego przywracania ich do pełnienia obowiązków.

Osoby pozostające długotrwale w kryzysie bezdomności przebywające w schronisku będą angażowane w działania na rzecz społeczności lokalnej w ramach wolontariatu. Osoby te będą angażowane w realizację działań środowiskowych takich jak wydawanie żywności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa czy działania środowiskowe realizowane przez realizatora projektu lub partnera, którym jest lokalna fundacja.

Osoby w kryzysie bezdomności, które realizowały działania w ramach wolontariatu lub mogą wykazać, że w przeciągu ostatnich 2 lat podejmowały zatrudnienie, będą mogły być skierowane do podjęcia pracy w ramach Prac Społecznie Użytecznych (PSU),

a także najbardziej wymagającą formą zatrudnienia w ramach Centrum Integracji Społecznej.

PSU będzie realizowane w postaci prostych prac (np. odśnieżanie budynków, gdzie znajdują się mieszkania chronione) w ilości 40 godzin miesięcznie. Ta forma zatrudnienia stanowić będzie pośredni poziom zaangażowania dla uczestników projektu w kryzysie bezdomności. Kolejny etap to Centrum Integracji Społecznej, gdzie w dalszym ciągu w chronionych warunkach osoby mogą pracować już w pełnym wymiarze czasowym. Na każdym etapie realizacji projektu jego uczestnicy będą wspierani poprzez specjalistów zatrudnionych w MOPS w Zawierciu.

2 ZERO GŁODU

CEL 2. ZERO GŁODU

Założeniami Celu 2 są wyeliminowanie głodu i wszystkich form niedożywienia oraz zapewnienie wszystkim ludziom, w szczególności ubogim i narażonym na zagrożenia, bezpiecznej, pełnowartościowej żywności w wystarczającym zakresie. Wskazana została potrzeba zwiększenia wydajności rolnictwa oraz dochodów drobnych producentów żywności. Bardzo ważne jest stworzenie systemów zrównoważonej produkcji oraz wdrażanie praktyk odpornego rolnictwa. Dodatkowo należy wzmacniać współpracę międzynarodową oraz ograniczyć i zapobiegać restrykcjom handlowym i nieprawidłowościom na światowych rynkach rolnych. Wprowadzane mechanizmy mają zapewniać prawidłowe funkcjonowanie rynków towarów. W mniejszej skali należy stale poprawiać bezpieczeństwo żywieniowe mieszkańców oraz dbać o sprawiedliwy dostęp do żywności. Zwalczanie głodu i niedożywienia powinno skupiać się na grupach zagrożonych problemami, również poprzez promocję zdrowego odżywiania. Bardzo ważne jest także przeciwdziałanie marnowaniu żywności, budowanie powszechnego modelu zdrowego życia opartego na dobrych nawykach, zintegrowanie kampanii informacyjnych na rzecz zdrowego odżywiania i higieny oraz poprawa zaopatrzenia miejskiego rynku spożywczego w lokalnie dostępną i zdrową żywność.

Druga edycja konkursu „Wielkopolskie Jadłodzielnie”

Województwo Wielkopolskie od roku realizuje program „Program ograniczania marnotrawstwa i strat żywności w Wielkopolsce na lata 2021-2025”. W lutym 2022 roku Zarząd Województwa

Fot. 3. Jadłodzielnia w Szamotułach. Źródło: <https://konin.naszemiasto.pl/konin-druga-edycja-konkursu-wielkopolskie-jadlodzielnie/ga/c1-8666019/zd/68767467>, dostęp: 12.03.2022

Wielkopolskiego ogłosił drugą edycję konkursu „Wielkopolskie Jadłodzielnie” będącego jedną z form realizacji założeń programu. Konkurs skierowany jest do jednostek samorządu terytorialnego, organizacja pozarządowych oraz innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego. Pula środków dla JST wynosiła 150 tys. zł, zaś dla NGO łącznie 75 tys. zł. Maksymalne dofinansowanie w obu konkursach wynosi do 80% wartości całego zadania, ale nie więcej niż 25 tys. zł dla pojedynczego projektu.

Celem konkursu jest wsparcie inicjatyw mieszkańców województwa wielkopolskiego na rzecz ograniczania marnotrawstwa i strat żywności, a realizacja konkursu służy promocji niemarno-

wania żywności oraz inspiracji do mądrego korzystania z żywności. Dzięki tworzeniu jadłodzielni zbudowana zostaje infrastruktura umożliwiająca wymianę produktów spożywczych pomiędzy mieszkańcami.

W 2021 r. roku powstało 6 jadłodzielni: w Szamotułach, Luboniu, Swarzędzu Sulmierzycach, Budzynie i Trzciance, z których już korzystają lokalne społeczności. W 2. edycji konkursu każda

z wnioskujących jednostek samorządowych mogła zgłosić maksymalnie jeden projekt, z kolei organizacje pozarządowe mogły wnioskować o dofinansowanie 3 zadań. Termin składania wniosków dla jednostek samorządowych upłynął 15 marca 2022 r., a dla organizacji pozarządowych – 11 marca 2022 r. Kolejne jadłodzielnie w Wielkopolsce mają szansę powstać i wspierać mądre gospodarowanie żywnością.

3 DOBRE ZDROWIE I JAKOŚĆ ŻYCIA

CEL 3. DOBRE ZDROWIE I JAKOŚĆ ŻYCIA (SAMOPOCZUCIE)

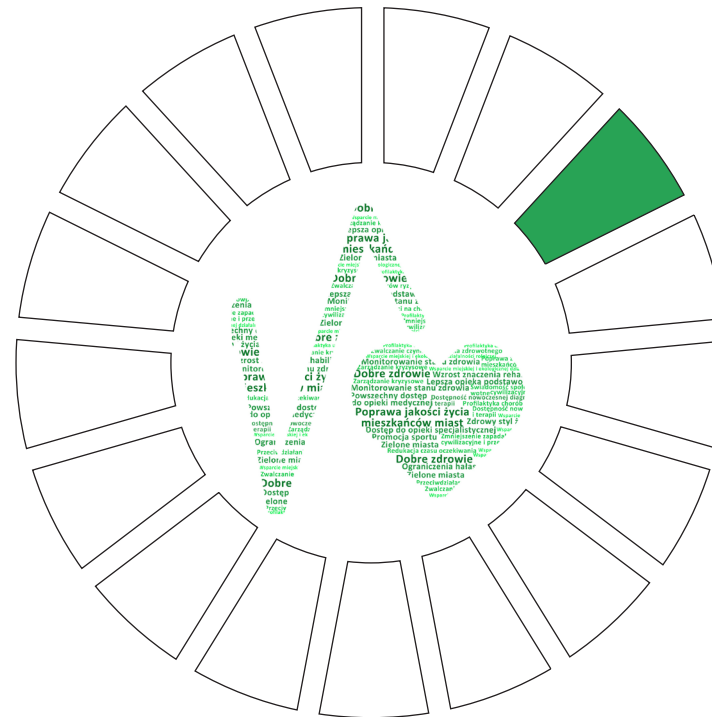
Cel 3 to przede wszystkim dążenie do zwiększania długości życia oraz ograniczanie najczęstszych czynników powodujących śmiertelność. Do najważniejszych zadań należy zmniejszenie globalnego wskaźnika śmiertelności okołoporodowej oraz wyeliminowanie przypadków zgonów wśród noworodków i dzieci poniżej piątego roku życia. Ogromny nacisk położony jest na walkę z epidemiami takimi jak: AIDS, gruźlica, malaria, choroby tropikalne oraz wirusowe zapalenie wątroby. Wskazana jest również potrzeba ograniczenia przedwczesnych zgonów z powodu chorób niezakaźnych poprzez zapobieganie, leczenie oraz promowanie zdrowia psychicznego i dobrostanu. Ważnym elementem są działania skierowane w uzależnienia od narkotyków, papierosów i alkoholu oraz zmniejszanie liczby rannych i ofiar śmiertelnych w wypadkach drogowych. Przy realizacji wymienionych założeń najważniejsze są dobrze prosperująca, powszechna opieka zdrowotna, znacznie zwiększone finansowanie ochrony zdrowia, zwiększenie dostępności ludności do nowoczesnej diagnostyki i terapii oraz wsparcie szpitali i ośrodków leczniczych w zakresie infrastruktury i wyposażenia wspieranie badań i opracowań nowych szczepionek i lekarstw przeciwko chorobom zakaźnym i niezakaźnym oraz zdolność wszystkich krajów, szczególnie państw rozwijających się, do wczesnego ostrzeżenia, a także zarządzania krajowym i globalnym ryzykiem w obszarze zdrowia. Równie ważnymi aspektami jest prowadzenie działalności profilaktycznej oraz zwiększanie powszechnej świadomości na temat zdrowia.

GLINOJECK

Projekt pn. „Praktyczne aspekty wdrożenia gospodarki cyrkularnej w wybranych obszarach polityki miejskiej – Czyste powietrze” jest kontynuacją działań podejmowanych w celu ograniczenia emisji gazów, które powodują zanieczyszczenie powietrza. Koncepcja rozwoju Miasta i Gminy Głinojeck skupia się wokół człowieka i jego relacji ze środowiskiem. Kluczowym elementem jest podnoszenie poziomu życia mieszkańców przy jednoczesnym dbaniu o czyste powietrze. Zakłada się zmniejszenie wysokiej emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych w powietrzu oraz realizację zadań wynikających z Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Głinojeck na lata 2019-2022 z perspektywą do 2026 roku. Do tej pory przeprowadzono inwentaryzację indywidualnych źródeł ciepła, dzięki czemu oszacowano liczbę mieszkańców zainteresowanych wymianą ogrzewania oraz zaplanowano działania w celu wymiany źródeł ciepła na bardziej ekologiczne. Od kilku lat instalowano kolektory słoneczne, głównie na budynkach mieszkalnych. Wzorem poprzednich lat szacowana liczba kolektorów na rok 2022 r. wynosi około siedemdziesiąt.

KOŁOBRZEG

Projekt pn. „Rehabilitacja dla seniorów Miasta Kołobrzeg na lata 2019-2023” planowany jest do realizacji w ramach wdrożenia Planu Działania Miasta do końca II kwartału 2022 roku. Jego adresatami są seniorzy zamieszkujący miasto Kołobrzeg.

Dobrze funkcjonujący program rehabilitacji, który proponuje seniorom Gmina Miasto Kołobrzeg, może nie tylko poprawić stan ich zdrowia, ale także znacząco zwiększyć aktywność, zaangażowanie i zadowolenie z życia starszych mieszkańców miasta.

W 2022 roku w ramach programu Miasto Kołobrzeg sfinansuje terapie rehabilitacyjne dla 1 000 kołobrzeskich seniorów, obejmujące 10-dniowy cykl terapii, 3 zabiegi w ciągu jednego dnia zabiegowego oraz wizytę lekarską lub fizjoterapeutyczną początkową i końcową, połączoną z edukacją.

Im lepszy dostęp do kompleksowej rehabilitacji, tym większa szansa na utrzymanie zdrowia i samodzielności osób starszych. W programie polityki zdrowotnej będą mogli wziąć udział mieszkańcy Kołobrzegu, którzy ukończyli 60. rok życia, posiadający skierowanie od lekarza rodzinnego i Kołobrzeską Kartą Mieszkańca. Dzięki zaproponowanym rozwiązaniom zwiększy się sprawność ruchowa osób starszych, a tym samym możliwa będzie większa aktywność seniorów w społeczności lokalnej. Kondycja fizyczna jest jednym z najważniejszych elementów zdrowia, więc seniorzy wyposażeni zostaną w wiedzę na temat aktywnego trybu życia. Udział w programie będzie niwelować poziom wyobcowania społecznego.

Projekt zapewni szeroką współpracę z organizacjami pozarządowymi, Radą Seniorów Miasta Kołobrzeg, Uniwersytetem Trzeciego Wieku oraz Klubem Seniorów. Ważną rolę będą pełnić lekarze rodzinni informujący o programie i kierujący pacjentów na rehabilitację.

Z informacji uzyskanych w 2019 roku od potencjalnych wykonawców programu (zakładów rehabilitacyjnych znajdujących na terenie miasta Kołobrzeg), cena jednostkowa brutto 10-dniowego cyklu terapeutycznego, obejmującego każdego dnia 3 zabiegi rehabilitacyjne oraz wizytę lekarską lub fizjoterapeutyczną początkową i końcową, w ramach leczenia uzdrowiskowego wynosi 300 zł. W związku z ograniczoną dostępnością zabiegów rehabilitacyjnych dla mieszkańców Kołobrzegu, spowodowanych ograniczonymi środkami z NFZ, Gmina Miasto Kołobrzeg zdecydowała o finansowaniu dodatkowych terapii ze środków budżetowych gminy, przyjmując za optymal-

Fot. 4. Zabiegi – masaż kregostupa. Źródło: UM w Kołobrzegu

ne ekonomicznie rozwiązanie zwiększenie dostępu do 10-dniowego cyklu terapii, 3 zabiegi w ciągu jednego dnia zabiegowego oraz wizytę lekarską lub fizjoterapeutyczną początkową i końcową, połączoną z edukacją, w cenie 300 zł za cały cykl. Podejmowane interwencje są działaniami o udowodnionej skuteczności i bezpieczeństwie oraz są zgodne z aktualną wiedzą medyczną. Zabiegi będą dopasowane do indywidualnych potrzeb pacjentów, a czas ich trwania dostosowany do możliwości rehabilitowanych. Decyzja o czasie trwania rehabilitacji powinna należeć do lekarza lub fizjoterapeuty po uprzednim przebadaniu pacjenta. Dla zapewnienia ciągłości efektów zdrowotnych uzyskanych w programie, przeprowadzona zostanie edukacja uczestników w zakresie podejmowanej indywidualnie aktywności fizycznej. W 2022 roku zaplanowano przeznaczenie kwoty 320 000,00 zł na zapewnienie rehabilitacji dla tysiąca kołobrzeskich seniorów.

KRAPKOWICE

Projekt pn. „Sady miejskie” ma na celu powiększenie w Krapkowicach zielonych przestrzeni miejskich, pełniących rolę „zielonych płuc”, dających możliwość wypoczynku i rekreacji na świeżym powietrzu. Latem zielone skwery i zacienione chodniki dają wytchnienie przechodniom i spacerowiczom. Nieocenione są także walory estetyczne dobrze zaplanowanych i zadbanych nasadzeń. W większości są to rośliny ozdobne, zarówno drzewa i krzewy ozdobne oraz byliny i rośliny jednoroczne.

Ideą miasta jest wykorzystanie gatunków owocowych, drzew i krzewów, które oprócz walorów dekoracyjnych będą pełniły funkcję użytkową i edukacyjną. Wprowadzą bioróżnorodność w przestrzeni miejskiej. Z miejskich sadów zakładanych w przestrzeni osiedlowej, przestrzeni miejskiej, wokół budynków użyteczności publicznej będą mogli korzystać zarówno mieszkańcy, jak i osoby odwiedzające. Nasadzenia wiśni, jabłoni, gruszy, porzeczek we wszystkich odmianach, borówek będą elementem bogactwa natury w sercu blokowego osiedla, parku, ogrodu szkolnego. Z olbrzymim pożytkiem dla przeróżnych ekosystemów, a przede wszystkim z pożytkiem dla mieszkańców.

Nasadzenia sadownicze na terenach szkół i przedszkoli mogą wnieść do zajęć szkolnych element edukacyjny: „zielone lekcje” w ciągu całego roku wegetacyjnego, zbiór i przetwarzanie owoców, lekcje z szkółkarzami, sadownikami, ogrodnikami, pszczelarzami.

Możliwość zjedzenia owocu, który dojrzał na „naszych oczach” to niewątpliwie atrakcyjne doświadczenie, szczególnie dla dzieci. Z drugiej strony to nauka obcowania z przyrodą, jej zmienności, to nauka dbania o środowisko, zaszczepiania wspólnej odpowiedzialności za to co nas otacza.

ŁASK

Projekt pn. „Rowerem przez zielono-niebieską Gminę Łask” zakłada opracowanie koncepcji programowo – przestrzennej przedsięwzięcia polegającego na:

- budowie ciągów pieszo-rowerowych, ścieżek, tras terenowych;
- oznakowaniu szlaków turystycznych;
- aranżacji przestrzeni miejskiej na trasach szlaków (w tym zaprojektowaniu ogrodów kieszonkowych, mini parków, łąk kwietnych, małej architektury etc.);
- zagospodarowaniu miejsc na terenach przyrodniczych, nad rzeką na punkty obserwacyjne, plaże, ścieżki edukacyjne etc.;
- stworzeniu spójnej informacji promującej szlaki.

Promowana będzie indywidualna mobilność i aktywny styl życia, a także zmiany w nawykach transportowych i korzystanie z komplementarnych form transportu, tj. bike sharing.

W tworzeniu tego przedsięwzięcia szczególna będzie rola współdziałania z mieszkańcami i organizacjami pozarządowymi. Planuje się, że projekt będzie stanowił impuls do rozwoju przedsiębiorczości w sferze turystyczno-rekreacyjnej poprzez ukształtowa-

Fot. 5. Dolina rzeki Grabi. Źródło: UM w Łasku

nie i udostępnienie przestrzeni i obiektów publicznych w sposób atrakcyjny, dający impuls rozwojowy.

Tereny Gminy pełne są miejsc i obszarów o cennych walorach przyrodniczych, miejsc pozwalających na obserwowanie przyrody, odpoczynek na łonie natury i aktywne spędzanie czasu podróżując na rowerze, spacerując, biegając. W celu wzmocnienia ochrony przyrody na obszarach dolin rzeki Grabi, tj. obszarów cennych przyrodniczo, planuje się podjęcie działań gwarantujących popra-

wę ochrony gatunków i siedlisk oraz realizowane będą inwestycje, które mają zapewnić ograniczenie degradacji środowiska przyrodniczego, w tym projekty z zakresu tworzenia i odnowy szlaków turystycznych oraz promowania form ochrony przyrody (np. platformy widokowe, ścieżki dydaktyczne wykorzystujące lokalne zasoby przyrodnicze). Obecnie na terenach cennych przyrodniczo, które mogą być udostępnione w celach turystycznych i rekreacyjnych brakuje odpowiedniej infrastruktury. Istotnym dla uwolnienia potencjału licznych urokliwych zakątków gminy jest umożliwienie dostępu do nich przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony gatunków i siedlisk cennych przyrodniczo i chronionych, stąd idea wyznaczenia, oznakowania i budowy

ścieżek rowerowych, ciągów pieszo-rowerowych, terenowych tras rowerowych łączących te miejsca i tworzących sieć.

Podstawowym założeniem projektu polegającego na utworzeniu układu szlaków, w tym ciągów pieszo-rowerowych i towarzyszącej im infrastruktury edukacyjno-rekreacyjnej, jest aktywizacja lokalnych zasobów i inicjatyw, likwidacja barier rozwojowych, intensyfikacja aktywności społeczno-gospodarczej i rozwój przedsiębiorczości prowadzące do zatrzymania utraty poprzez Miasto Łask funkcji społeczno-gospodarczych, a w dalszej fazie wzmocnienia roli miasta

jako centrum i obszarów podmiejskich przy jednoczesnym dbaniu o środowisko i ograniczenie negatywnego wpływu na zmianę klimatu.

Istotnym elementem realizacji projektu jest stworzenie systemu komunikacyjnego umożliwiającego udostępnienie obszarów atrakcyjnych przyrodniczo i posiadających potencjał turystyczno-rekreacyjny zlokalizowanych na terenie miasta Łask i gminy dla odpowiednio ukierunkowującego ruchu rowerzystów i pieszych, ograniczając ich ekspansję na obszary cenne przyrodniczo i turystyczno-rekreacyjne. Utworzona infrastruktura da impuls do zaspokojenia obecnych potrzeb rozwojowych miasta przy jednoczesnym zachowaniu walorów przyrodniczych Doliny Rzeki Grabi, objętej obszarem Natura 2000 z licznymi rezerwatami parkami krajobrazowymi. Pozwoli to na udostępnienie mieszkańcom miasta infrastruktury aktywizującej ich do aktywności fizycznej i dbania o zdrowie.

Jednocześnie kolejnym założeniem projektu jest zapewnienie bezpieczeństwa użytkownikom zaplanowanych ścieżek rowerowych i tras pieszo-rowerowych. Szlaki w przestrzeni miejskiej i przy drogach utwardzonych będą gwarantowały bezpieczeństwo użytkownikom poprzez separację ruchu pieszo-rowerowego od ruchu pojazdów. Prowadzone przez odcinki dróg nieutwardzonych, wykonane będą z nawierzchni bezpiecznej dla rowerzystów, ale minimalizującej ingerencję w przyrodę (np. bez wprowadzania utwardzeń kostką czy bitumicznych, gdzie zachowanie naturalnego charakteru miejsca będzie możliwe).

Ważnym aspektem jest także estetyka i funkcjonalność zaprojektowanych przestrzeni publicznych, przede wszystkim sieci zakątków zieleni w przestrzeni miejskiej na trasach szlaków (miejsca odpoczynku rowerzystów). Dzięki planowanym zmianom wokół ścieżek wzrośnie atrakcyjność przestrzeni miejskiej, stworzone zostaną zielone enklawy w mieście. Jednocześnie w sposób racjonalny zaprojektowany zostanie dostęp do obszarów cennych przyrodniczo.

Jednym z najważniejszych założeń będzie udział lokalnej społeczności i organizacji pozarządowych w określaniu koncepcji przebiegu tras szlaków lokalizacji miejsc odpoczynku rowerzystów, rozmieszczeniu infrastruktury towarzyszącej. Zakłada się konsultacje na kilku etapach kształtowania ostatecznej koncepcji, w tym na etapie krystalizowania się propozycji zakresu projektowania, a następnie po analizie wykonalności poszczególnych przebiegów i potwierdzeniu ich pozytywnego wpływu na przyjęte do realizacji cele zrównoważonego rozwoju oraz konsultacje koncepcji projektowej.

MIŃSK MAZOWIECKI

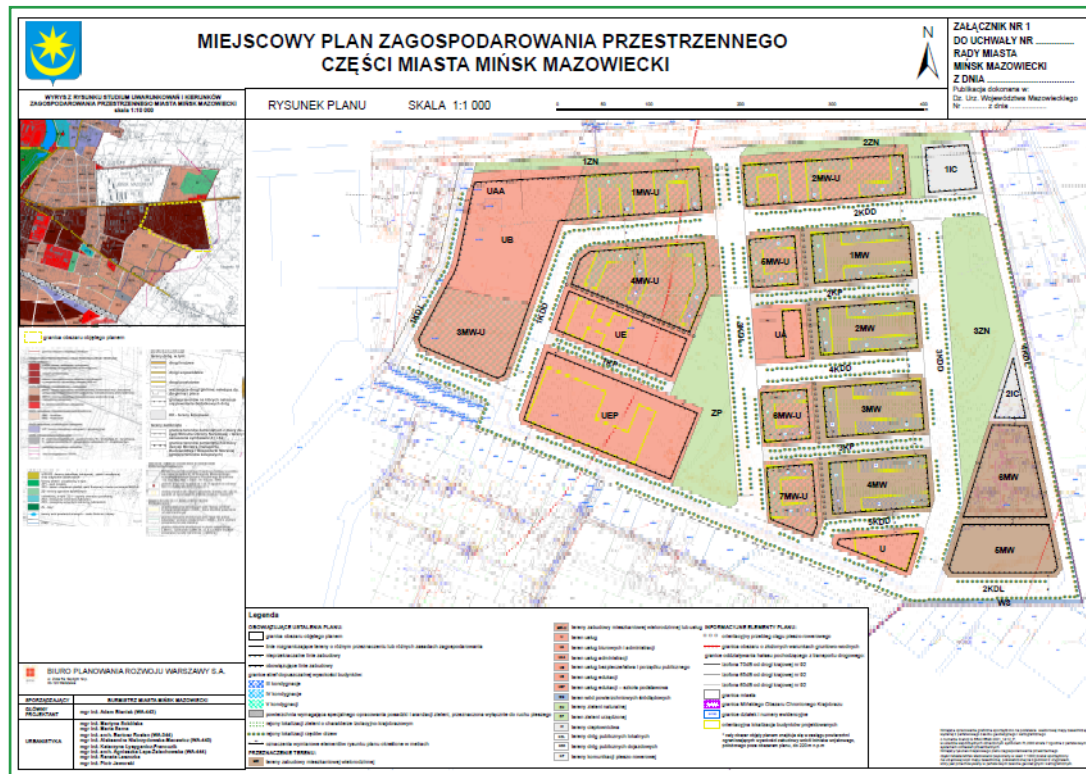
Działania podjęte w projekcie pn. „**Uchwalenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w celu realizacji SIM-Mińsk Mazowiecki**” ułatwią budowę nowoczesnego osiedla mieszkaniowego na ok. 1 500 mieszkań we współpracy z Krajowym Zasobem Nieruchomości. Obecnie obowiązujący plan uchwalony w 2004 roku stracił już na swojej aktualności. W opinii Miejskiej

Komisji Architektoniczno-Urbanistycznej oraz zespołu ekspertów Związku Miast Polskich (spotkania podczas realizacji programu „Rozwój Lokalny” finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021 i Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021, tzw. Funduszy Norweskich), zmiana MPZP dla tego obszaru jest niezbędna dla sprawnej realizacji koncepcji modelowego osiedla mieszkaniowe-

go oraz zapewnienia realizacji inwestycji w sposób przemyślany i zgodny z aktualnymi standardami urbanistycznymi. Realizacja tego działania ma w założeniu przyczynić do wykreowania wysokiej jakości przestrzeni publicznej na 18 ha terenu poprzez kompleksowe ożywienie tej części miasta w znaczeniu nie tylko społecznym, ale także gospodarczym, wpływając na lokalny rynek pracy poprzez umieszczenie w planie miejscowym zapisów dotyczących obowiązku

lokalizowania usług w parterach budynków wielorodzinnych czy też zarezerwowanie terenu pod przedszkole i obiekty handlowe.

Przystąpienie do sporządzenia planu ma umożliwić realizację zabudowy wielorodzinnej i usługowej. Miasto rozpoczęło współpracę z Krajowym Zasobem Nieruchomości i na przedmiotowym terenie planuje I etap inwestycji w ramach Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej. Planowana jest budowa przyjaznego, bezpiecznego i ekologicznego osiedla, którego budynki wyposażone zostaną w odnawialne źródła energii. W pierwszym etapie mają powstać 544 lokale mieszkalne. Pierwszym niezbędnym krokiem do realizacji tego zamierzenia jest zmiana obowiązującego od 2004 roku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, m.in. zaprojektowanie optymalnego układu komu-

Rys. 1. Projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Źródło: UM w Mińsku Mazowieckim

nikacyjnego, uwzględniającego potrzeby wszystkich uczestników ruchu drogowego, uzbrojenia terenu, wyznaczenia przestrzeni rekreacyjnych, usług oświatowych, jak również określenie pozostałych wskaźników umożliwiających racjonalne wykorzystanie terenu.

Przed przystąpieniem do sporządzania zmiany MPZP, została wykonana inwentaryzacja zieleni na przedmiotowym terenie w celu ochrony cenniejszych egzemplarzy drzew oraz fragmentów kompleksu leśnego, który w przeważającej części pokrywa teren inwestycyjny. Wykonawca zobowiązał się do przeprowadzenia pomiarów przy pomocy GPS i oznaczenia drzew cennych oraz zieleni izolacyjnej, które pozostaną w nienaruszonym stanie podczas budowy osiedla. Usunięte zostaną tylko egzemplarze kolidujące z inwestycją w tym z drogami publicznymi, założeniem całej idei jest pozostawienie możliwie jak największej ilości drzew i krzewów.

W toku prac nad koncepcją po zasięgnięciu opinii Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej w Mińsku Mazowieckim na przedmiotowym terenie planowana jest budowa ciepłowni oraz wieży solarnej do obsługi projektowanego osiedla. Obecnie projekt planu miejscowego jest przygotowywany do wystąpienia o zaopiniowanie i uzgodnienie zgodnie z procedurą planistyczną na podstawie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

SANNIKI

Projekt zgłoszony przez Sanniki to „**Zrównoważony rozwój miasta Sanniki poprzez inwestycje infrastrukturalne – Budowy**

ścieżki rowerowej w ciągu DW 577 na terenie Miasta i Gminy Sanniki w miejscowościach Czyżew, Brzezia i Szkarada”. Celem podejmowanych działań w ramach projektu będzie budowa ścieżki rowerowej w ciągu Drogi Wojewódzkiej nr 577 w miejscowości Czyżew, Brzezia i Szkarada. Projekt poprawi jakość i bezpieczeństwo komunikacji pieszych, rowerzystów i osób zmotoryzowanych. Wybudowanie ścieżek rowerowych jest jednym z najważniejszych priorytetów w zakresie poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego na terenie Miasta i Gminy Sanniki, a zarazem w powiecie i województwie.

Udział w projekcie podyktowany jest faktem, iż obszar planowanej budowy ścieżki jest miejscem szczególnym, jeśli chodzi o zagrożenia w ruchu drogowym. Nadrzędnym celem inwestycji jest wykorzystanie szans, które daje ruch rowerowy zarówno jako element turystyki aktywnej, jak i jako tradycyjny, bezpieczny i tani sposób przemieszczania się lokalnej społeczności. Projekt ma na celu dostosowanie układu ścieżek rowerowych i infrastruktury towarzyszącej do potrzeb komunikacyjnych i turystyczno-rekreacyjnych w Sannikach. Tym samym projekt bezpośrednio przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu, a także wpłynie na podniesienie jego dostępności komunikacyjnej oraz pobudzenie mieszkańców do wspólnego i aktywnego spędzania czasu.

W Sannikach znajduje się Europejskie Centrum Artystyczne im. Fryderyka Chopina z siedzibą w Pałacu. Miejsce to jest licznie odwiedzane przez turystów, jest bardzo ważnym punktem na mapie

Szlaku Chopinowskiego. Wybudowana ścieżka rowerowa umożliwi turystom aktywny wypoczynek i odwiedzanie tego niezwykle ważnego miejsca w sposób ekologiczny korzystając ze ścieżki. To bardzo ważna inwestycja. Oznacza to przede wszystkim większe bezpieczeństwo rowerzystów i zmianę nawyków transportowych. Pamiętajmy również, że im większy ruch rowerowy, tym mniej samochodów.

Zadaniem nowej ścieżki jest przeniesienie ruchu rowerowego z intensywnie wykorzystywanych przez pojazdy mechaniczne dróg publicznych. Ponadto nowa ścieżka rowerowa umożliwi podróżowanie mieszkańcom odległych sołectw do Sannik oraz do ościennych gmin. Wybudowane dotychczas w Czyżewie i Szkaradzie ścieżki pieszo-rowerowe wpływają na poprawę bezpieczeństwa na drodze i umożliwiają prowadzenie aktywnego stylu życia oraz przyczyniają się do prozdrowotnych i proekologicznych zachowań mieszkańców. Kontynuacja budowy ścieżek na terenie Miasta i Gminy Sanniki pozwoli na większe wykorzystanie aktywnych środków transportu indywidualnego, zmniejszenia wykorzystania samochodów osobowych, lepszej integracji gałęzi transportu, niższej emisji zanieczyszczeń powietrza, hałasu oraz niższego zatłoczenia, poprawę zdrowia, poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz zwiększenie atrakcyjności miejscowości dla Inwestorów.

Wartość projektu to prawie 3 mln zł, z czego ponad 2,7 mln zł na ten cel przeznaczył Samorząd Województwa Mazowieckiego, 150 tys. zł pochodzić będzie z budżetu Miasta i Gminy Sanniki oraz 150

tys. zł z budżetu Powiatu Gostynińskiego. Prace projektowe potrwać do czerwca 2024 roku, zaś dokumentacja zostanie zrealizowana w ramach projektu zgłoszonego do „Planu Działań dla Miast”.

ŻYRARDÓW

Projekt pn. „**Żyrardów w obiegu zamkniętym – praktyczne aspekty wdrażania gospodarki cyrkularnej w wybranych obszarach polityki miejskiej**” współfinansowany ze środków PO LiŚ 2014-2020 jest odpowiedzią na problemy zidentyfikowane w latach wcześniejszych przy okazji realizacji innych projektów współfinansowanych z UE, w tym w szczególności w projekcie pt. „Rewitalizacja Miasta Żyrardowa motorem przemian społeczno-gospodarczych” realizowanym w ramach Modelowej Rewitalizacji Miast. Z pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji (badania jakościowe i ilościowe) wynika, iż w Żyrardowie występuje zjawisko wyludnienia oraz zwiększa się odsetek osób starszych, co ma bezpośredni wpływ na starzenie się społeczeństwa. Ponadto, pomimo uznania osady fabrycznej za pomnik historii i wzrostu liczby turystów, brakuje produktów turystycznych, niedostatecznie są rozwinięte usługi turystyczne i okołoturystyczne. Zanikają także branże tradycyjne i rzemieślnicze. Przedsiębiorcy rzadko wprowadzają elementy innowacyjne, ponadto nie ma spójnej promocji lokalnych przedsiębiorców i ich produktów. Brakuje także aktywnych NGO, włączających się w rozwój miasta.

Na wskazane powyżej kwestie nakładają się problemy techniczne i środowiskowe. Zauważa się obniżanie jakości powietrza (m. in.

Fot. 6. Wizualizacje z projektu budowlanego pt. „Budowa pieszych kładek, małej architektury, wysp dla ptaków wraz z ukształtowaniem i zagospodarowaniem terenu oraz infrastrukturą towarzyszącą, rozbiórka ogrodzeń, utwardzeń, murów w ramach zadania: Zagospodarowanie terenu wokół Stawu Górnego w Żyrardowie w ramach projektu „Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zagospodarowanie terenów zieleni w mieście Żyrardów – etap II”. Źródło: Urząd Miasta Żyrardowa

przez niską emisję); zdegradowaną zielen nad rzeką i zanieczyszczone wody. Znacząca część zabytkowych budynków jest w złym stanie technicznym, a tym samym brakuje lub jest niski poziom standardów dostępności.

Ponadto Miasto musi zmierzyć się także z wyzwaniem endo- i egzogenicznymi. Brak reakcji na działania ponadlokalne np. Centralny Port Komunikacyjny, park wodny, położenie pomiędzy duopolis Łódź-Warszawa – może skutkować jego dalszym regresem. Wewnętrzne potencjały tj. ustanowienie Żyrardowa stolicą subregionu, jego przemysłowe dziedzictwo material-

ne i niematerialne i kapitał społeczny, mogą przyczynić się do podniesienia rangi miasta i wydobycia korzyści z przedsięwzięć ponadlokalnych.

Głównym celem projektu będzie analiza dostępnych rozwiązań w zakresie zrównoważonego rozwoju miasta średniego oraz wypracowanie założeń systemu polegającego na wykorzystaniu działań w 5 jego filarach (tj. filar społeczny i demograficzny, gospodarczy, środowiskowy i przestrzenny, kulturowy i filar inteligentnego zarządzania miastem). W każdym z nich zostaną zaproponowane rozwiązania, które wspólnie mają szansę stworzyć sprawny, innowacyjny system zarządzania miastem. Wszystkie poszczególne rozwiązania w każdym z filarów niosą znamiona nowoczesności, jednakże dopiero kompleksowe zarządzanie i wdrażanie przedsięwzięć będzie umożliwiło nazwanie tego projektu SMART. Innowacyjnym elementem projektu jest wypracowanie modułu zarządzania, który umożliwi sprawne włączenie mieszkańców w proces decyzyjny, a także zahamuje negatywne tendencje społeczno-demograficzne, umożliwi wykreowanie przestrzeni, które będą wspomagały integrację społeczną i szeroko rozumianą sferę ekonomiczną. W ramach projektu przeprowadzony zostanie pilotaż wykorzystujący wypracowane rozwiązania.

Udział w projekcie podyktowany jest potrzebą stworzenia wskazówek związanych z wykorzystaniem potencjału działań już realizowanych w gminach oraz sprawnego narzędzia do zarządzania przestrzenią publiczną i miastem jako całością. Połączenie działań dotyczących jakości życia i dobrego zdrowia mieszkańców z budo-

waną infrastrukturą, jak również dodanie elementów dotyczących partnerstwa na rzecz celów zrównoważonego rozwoju, powinno przynieść znacznie większy efekt niż realizowanie poszczególnych działań osobno.

W ramach projektu planowane jest stworzenie poradnika/raportu przedstawiającego przekrój teorii zarządzania miastem średnim, ze szczególnym uwzględnieniem 5 filarów zarządzania miastem w zakresie społecznym i demograficznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym, kulturowym i inteligentnego zarządzania miastem. Następnie analizie zostaną poddane dokumenty obowiązujące w Urzędzie Miasta Żyrardowa ze szczególnym

Fot. 7. Wizualizacje z projektu budowlanego pt. „Budowa pieszych kładek, małej architektury, wysp dla ptaków wraz z ukształtowaniem i zagospodarowaniem terenu oraz infrastrukturą towarzyszącą, rozbiórka ogrodzeń, utwardzeń, murów w ramach zadania: Zagospodarowanie terenu wokół Stawu Górnego w Żyrardowie w ramach projektu „Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zagospodarowanie terenów zieleni w mieście Żyrardów – etap II”. Źródło: Urząd Miasta Żyrardowa

uwzględnieniem schematu organizacyjnego i możliwości realizacji zadań zintegrowanych.

Następnie zostanie przygotowany pilotaż polegający na sprawdzeniu przygotowanego modelu w realizacji zadania dotyczącego zmiany nieużytkowanej dotychczas przestrzeni publicznej w centrum miasta, tzw. Górnego Stawu.

Kompleksowe, zrównoważone i zintegrowane działania dotyczące tego terenu będą miały zarówno charakter inwestycyjny, jak i nieinwestycyjny w następujących zakresach tematycznych:

- społecznym i demograficznym (ZT – SD) poprzez działania rewitalizacyjne, w tym dostosowanie oferty miasta do cyklu życia człowieka i zmian demograficznych, realizację polityki senioralnej, aktywizację lokalnych NGO w przestrzeni tzw. Górnego Stawu;
- gospodarczym (ZT – D) poprzez wspieranie lokalnej przedsiębiorczości: kreowanie i promowanie zielonych miejsc pracy; stymulowanie rozwoju usług turystycznych i okołoturystycznych (działalność edukacyjno-kulturalno-turystyczna Muzeum Lniarstwa), współpraca z okolicznymi właścicielami poszczególnych obiektów;
- środowiskowym i przestrzennym (ZT – Środ) poprzez „powrót miasta do rzeki” – stworzenie atrakcyjnych przestrzeni rekreacyjnych, przywrócenie zielonych miejsc spotkań, poprawę efektywności energetycznej zabytkowych budynków (w tym: odnowę obiektów z obszaru rewitalizacji), projektowanie uniwersalne i poprawa dostępności architektonicznej budynków;

- kulturowym (ZT – K) poprzez ochronę i rewitalizację dziedzictwa kulturowego położonego na obszarze rewitalizacji, w celu wspierania rozwoju turystyki i tworzenia nowego produktu turystycznego, poprawy warunków życia mieszkańców;
- inteligentnego zarządzania miastem (ZT – IZM) poprzez wykonanie wielosektorowej analizy dot. zrównoważonego i innowacyjnego rozwoju miasta w kontekście programowania polityki regionalnej 2021-2027 – powstanie subregionu żyrardowskiego, opracowanie strategii rozwoju Żyrardowa wraz z programami wykonawczymi.

Komplementarnie do wymiaru inwestycyjnego będą prowadzone działania projektowe pozainwestycyjne. Zakładają one rozwój kompetencji i zdolności instytucjonalnej Urzędu Miasta Żyrardowa przez działania edukacyjne dla urzędników, podniesienie standardów i wzmocnienie zdolności JST do efektywnego zarządzania miastem za pomocą inteligentnych rozwiązań w szczególności dot. rewitalizacji i turystyki, wzmocnienie dialogu społecznego przez aktywny udział interesariuszy w zarządzaniu miastem przy wykorzystaniu systemów opartych o zasadę współdecydowania i współzarządzania.

4 DOBRA JAKOŚĆ EDUKACJI

CEL 4. DOBRA JAKOŚĆ EDUKACJI

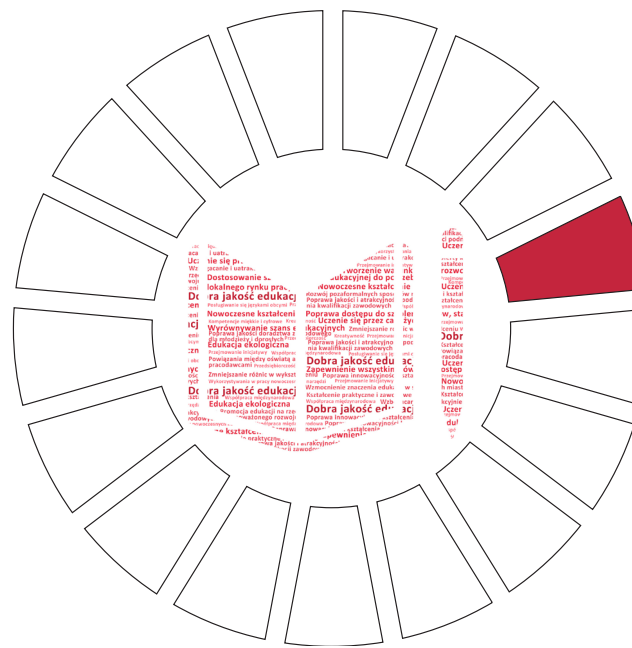
Zapewnienie wszystkim dziewczętom i chłopcom nieodpłatnej, sprawiedliwej, dobrej jakości edukacji na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym prowadzącej do efektywnych wyników w nauce jest głównym zadaniem zdefiniowanym przez Cel 4. Zwraca się szczególną uwagę nie tylko na dostęp do rozwoju we wczesnym dzieciństwie oraz opieki przedszkolnej, ale również zapewnienie młodzieży i osobom dorosłym równego, przystępnego cenowo prawa do wysokiej jakości wykształcenia technicznego, zawodowego oraz wyższego, które ma dać gwarancję uzyskania zatrudnienia w godziwej pracy i rozwoju przedsiębiorczości. Do osiągnięcia tych celów niezbędne jest wyeliminowanie nierówności płci w edukacji, tworzenie nowych i poprawianie stanu istniejących placówek edukacyjnych oraz zwiększanie liczby stypendiów dla krajów rozwijających się, w szczególności dla osób pochodzących z krajów najmniej rozwiniętych. Bardzo ważne jest zwiększanie liczby wykwalifikowanych, dobrze opłacanych nauczycieli, którzy sukcesywnie przekazywaliby wiedzę, ze szczególnym uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju. Dodatkowo należy stale wzmacniać powiązania między systemem oświaty a pracodawcami, zwiększać dostęp do szkoleń kursów, staży i praktyk, poprawiać jakość doradztwa zawodowego oraz dostosowywać szkolenia i oferty edukacyjne do potrzeb lokalnego rynku pracy. Popularyzacji wymaga filozofia uczenia się przez całe życie, rozwój pozaformalnych sposobów nauczania i kształcenia oraz wdrażanie prostych, opłacalnych rozwiązań służących popularyzacji treści o charakterze edukacyjnym, zwłaszcza wykorzystujących technologie informacyjne i media.

BRWINÓW

Celem działań podejmowanych w ramach projektu pn. „**Działaj dla klimatu. Inicjatywy podnoszące świadomość ekologiczną w szkołach w gminach Brwinów i Michałowice w partnerstwie z Sandgerdi Elementary School z Islandii**”, który od stycznia 2022 r. gmina Brwinów prowadzi wspólnie z gminą Michałowice, jest podniesienie świadomości ekologicznej uczniów.

Gmina Brwinów jest liderem projektu, który koordynuje działania prowadzone przez szkoły na terenie obu gmin. Projekt będzie realizowany w latach 2022–2023 w szkołach w Brwinowie, Żółwinie i Otrębusach, a także w Nowej Wsi, Michałowicach i Komorowie. Zagranicznym partnerem jest Szkoła Podstawowa z Sandgerdi (Islandia), z którą kilka lat temu nawiązała współpracę Szkoła Podstawowa nr 1 w Brwinowie.

W ramach projektu w szkołach są realizowane podnoszące świadomość ekologiczną działania edukacyjne, warsztaty i wyjazdy. Uczniowie wezmą udział w pięciu międzyszkolnych akcjach edukacyjnych, których tematy związane są z działaniami proklimatycznymi – segregacją śmieci, śladem węglowym, wodą i transportem rowerowym. W związku z nimi uczestnicy wezmą udział w licznych konkursach – plastycznym, wiedzy, teatralnym czy konkursie na prezentację multimedialną i na film o segregacji odpadów. Materiały, które powstaną podczas akcji edukacyjnych, m.in. prace plastyczne, plakaty i komiksy, będą udostępniane mieszkańcom na stronach internetowych gmin, w biuletynach czy na tablicach

informacyjnych. Ma to zachęcić mieszkańców do dbałości o klimat i do ekologicznego trybu życia.

Projekt nie skupia się tylko na edukacji, lecz także obejmuje działania inwestycyjne na terenie zaangażowanych szkół. Hotele dla owadów, poidełka dla ptaków i kamerki do podglądania życia zwierząt to tylko niektóre urządzenia ułatwiające bliższe spotkania z otaczającym światem, które będzie można zobaczyć na terenie szkół. Zostaną też ustawione ławki solarne, powstaną ogródki dydaktyczne, deszczowe i meteorologiczne oraz zegar słoneczny. Dzięki partnerstwu ze szkołą w Sandgerdi będzie można przeprowadzać badania porównawcze online nad rozwojem roślin i wpływem warunków

klimatycznych na codzienne życie na Islandii i w Polsce. W ramach projektu planuje się m.in. sporządzenie materiałów edukacyjnych oraz ankiety skierowanej szkół partnerów projektu, w celu analizy stosowanych metod i obszarów edukacji ekologicznej w tym GOZ. Analiza ankiet pozwoli ocenić skalę problemu związanego z świadomością społeczną w zakresie tematyki ekologii oraz GOZ, a także umożliwi podejmowanie odpowiednich kroków w zakresie np. edukacji z zakresu prawidłowego postępowania z odpadami.

Projekt „Działaj dla klimatu. Inicjatywy podnoszące świadomość ekologiczną w szkołach w gminach Brwinów i Michałowice w partnerstwie z Sandgerdi Elementary School z Islandii” korzysta z dofinansowania o wartości ponad 2,9 mln zł w ramach Mechanizmu Finansowego EOG. Fundusze EOG to wkład Islandii, Liechtensteinu i Norwegii w tworzenie Europy zielonej, konkurencyjnej i sprzyjającej integracji społecznej. Projekt otrzymał również dofinansowanie z budżetu państwa w wysokości ponad 0,5 mln zł.

GDAŃSK

Gdański projekt pn. „**Gdańska strefa obiegu zamkniętego**” przewiduje realizację szeregu działań edukacyjnych:

- budowanie świadomości nowych usług z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi (GOK) oraz kształtowanie nawyku korzystania z tych usług, w tym rozbudowę aplikacji mobilnej Czyste Miasto Gdańsk o mapę rzemieślników i usług napraw oraz organizację Festiwalu „Gdańska Eko Strefa”, będącego miejscem

umożliwiającym zapoznanie się mieszkańców o wszelkich projektach i kampaniach na rzecz ochrony środowiska naturalnego oraz zrównoważonego rozwoju, prowadzonych przez miasto, udział w warsztatach less waste, realizacja kilku odsłonowej kampanii edukacyjnej z zakresu kluczowych porad postępowania z odpadami, wdrożenie nowych narzędzi komunikacyjnych w Biurach Obsługi Klienta w Urzędzie;

- pogłębianie wiedzy oraz zarządzania relacjami ze środowiskiem zarządców nieruchomości oraz spółdzielni mieszkaniowych – realizacja cyklu spotkań i warsztatów z zarządcami w ramach Zespołu ds. rozwoju systemu Gospodarki Odpadami Komunalnymi zmierzającymi do rozwiązania lokalnych problemów i upowszechniania wiedzy z zakresu świadczonych usług miejskich z zakresu GOK, organizacja cyklu spotkań z mieszkańcami w ramach Gdańskich Dyżurach Altanowych umożliwiającymi bezpośredni kontakt i upowszechnianie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców;
- rozwój edukacji systemowej dzieci oraz młodzieży szkolnej – prowadzenie Wieloletniego Programu Edukacji Odpadowej dla dzieci i młodzieży poprzez realizację dedykowanych zajęć lekcyjnych z dziećmi wszystkich klas 0 i 2 szkół podstawowych, uruchomienie Pracowni Edukacji Ekologicznej w Domu Zdrojowym z zakresu less i zero waste skierowanego do dzieci wszystkich klas IV i VI szkół, organizacja i upowszechnianie serii szkolnych spektakli edukacyjnych „Kierunek: Ziemia” dla uczniów szkół

podstawowych wraz z warsztatami tłumaczący dzieciom temat kryzysu ekologicznego;

- pogłębienie świadomości w zakresie problemu nieprawidłowego gromadzenia odpadów nietypowych przy wiatach śmietnikowych – przygotowanie i bieżące korzystanie ze specjalnych naklejek informacyjnych na niewłaściwie pozostawione odpady przy altanach (właściciel nieruchomości na bieżąco uzyskuje informację co niewłaściwie pozostawiono i jak w sposób prawidłowy postąpić z danym odpadem), realizacja kampanii edukacyjnej #gdańskie altany, rozbudowa usługi odbioru dużych elektroodpadów bezpośrednio z domów, stworzenie instrukcji prawidłowego aranżowania altany śmietnikowej;
- rebranding tożsamościowy Czyste Miasto Gdańsk z nowym core targetem, archetypem oraz poszerzoną aktywnością o GOZ i zrównoważony rozwój – zmiana wizerunkowa wszelkich inicjatyw komunikacyjnych i edukacyjnych realizowanych przez miasto w zakresie GOK;
- rozbudowa działań kształtujących odpowiedzialne postawy minimalizujące zużycie zasobów i wpływ miasta (mieszkańca) na środowisko – realizacja konkursu Gdański Eko Dom umożliwiający wyłonienie osób funkcjonujących w duchu less waste i przedstawiając ich jako przykładu dla pozostałych mieszkańców miasta, akcje „less waste” na gdańskich targowiskach poprzez organizację stoisk edukacyjno-warsztatowych uświadamiających problem nadmiernej konsumpcjonizmu, realizacja akcji Czarne Złoto Ogrodników

umożliwi wykorzystanie przez mieszkańców wyprodukowanego kompostu z odpadów bio zebranych z terenu miasta Gdańska;

- profesjonalizacja i rozwój komunikacji online jako głównego kanału informacji o systemie GOK, działaniach GOZ i postępowania z odpadami – wdrożenie nowej strategii komunikacji online skierowany na najtrudniejszą grupę docelową, realizacja badań społecznych dotyczących świadomości z zakresu GOK, profesjonalne gromadzenie i analizowanie danych pozyskanych z działań komunikacyjnych i na jej bazie planowanie kolejnych działań komunikacyjno-edukacyjnych.

HALINÓW

Projekt pn. „Zapewnienie wysokiego standardu edukacji w gminie Halinów” polegał będzie na modernizacji placówek oświatowych zgodnie z przeprowadzonym audytem energetycznym. Dodatkowo planowane jest zwiększenie przestrzeni placówek celem zapewnienia większej liczby miejsc dla dzieci – wiąże się to z dynamicznym rozwojem gminy i potrzebą zapewnienia miejsc w szkołach i przedszkolach dla dzieci i młodzieży. Obecnie liczba miejsc jest niewystarczająca. Zajęcia prowadzone są czasem na korytarzach lub na stołówkach, ponieważ nie ma wystarczającej liczby sal dla dzieci. Dochodzi jeszcze problem nieefektywności energetycznej szkół. Budynki są stare, nie spełniają norm w zakresie przenikalności, instalacje są mało wydajne. Przez to budynki są drogie w utrzymaniu i nieprzyjazne dla dzieci i młodzieży (okna są nieszczelne i przez

to temperatury nie są odpowiednie). Budynki nie spełniają także zasad dostępności. Nie ma w nich wind, korytarze nie mają wymaganej szerokości. Okna są wysoko rozmieszczone, nie ma oznakowania niezbędnego dla dzieci z niepełnosprawnościami. Szkoły są wielokondygnacyjne bez wind i pochylni, które umożliwiłyby dzieciom z niepełnosprawnością ruchową dostać się na inny poziom. W większości szkół osoby niepełnosprawne nie mają możliwości samodzielnie dostać się do szkoły, ponieważ wejście znajduje się powyżej poziomu terenu i prowadzi do niego schody.

Ze względu na duże zapotrzebowanie na dodatkowe przestrzenie w szkołach i przedszkolach, Gmina planuje uruchomić nowe przedszkole i nową szkołę, które usprawnią proces dostępu do edukacji w Gminie. Na chwilę obecną rozproszona zabudowa gminy nie stanowi istotnego problemu w zakresie dostępu do szkół i przedszkoli. Na terenie gminy organizowany jest transport dla dzieci szkolnych, autobusy szkolne dowożą dzieci z odległych miejscowości do szkół znajdujących się na terenie gminy.

Każdego roku zapisywane są do szkół i przedszkoli nowe dzieci, liczba dzieci uczęszczających do szkół i przedszkoli w gminie Halinów z roku na rok powiększa się. Do pewnego momentu można było zwiększać liczbę uczniów w klasach, ale docelowo niezbędne jest zapewnienie nowych przestrzeni uczniom i kadrze pedagogicznej. Dodatkowo szkoły i przedszkola przyjmują dzieci z Ukrainy, którym należy zapewnić bezpieczną i godną przestrzeń. W jednej ze szkół mieści się także pomieszczenie przeznaczone na

pobyt dla ukraińskich rodzin. Wszystkie te elementy spowodowały zintensyfikowane działania na rzecz powstania nowych budynków opiekuńczo-oświatowych, które znacząco poprawią sytuację lokalową w gminie. Według prognoz związanych z migracją ludności, gmina spodziewa się corocznego napływu nowych mieszkańców, co będzie przekładało się na większą liczbę dzieci, a tym samym uczniów w szkołach gminnych.

JASŁO

Projekt pn. „**Program Miasto Wiedzy – Jasło Silne Swoimi Mieszkańcami**” będzie realizowany w IV kwartale 2022 roku. Jest to zestaw połączonych ze sobą działań o charakterze niezależnych modułów projektowych skierowanych do wszystkich grup społecznych zamieszkujących Jasło i mających na celu pobudzenie przedsiębiorczości, innowacyjności i aktywizację jaślan wokół idei „Miasta Wiedzy”. Działania bazują na dotychczasowych doświadczeniach, ale wzbogacone są o nowe elementy, których istotą jest skupienie ich realizacji wokół nowo powstałego Centrum Techniki, Kultury i Przedsiębiorczości (CTKiP), które stanie się „sercem” programu – miejscem skupiającym jaślan w różnym wieku, różnych profesji, których łączy chęć rozwijania kompetencji, głód wiedzy i gotowość na zmienianie Jasła. CTKiP jest ośrodkiem obejmującym interaktywne muzeum industrialne, pracownię doświadczalną dla dzieci i młodzieży (przyroda, matematyka), pracownię aktywności społecznej – „dom” jasielskich organizacji pozarządowych, siedzibę

Jasielskiego Towarzystwa Naukowego, strefę coworkingową. Tam swoje „miejsce” znajdują m.in. Jasielska Liga Naukowa, Uniwersytet Dziecięcy i Uniwersytet III wieku.

Istotą działań w ramach Programu będzie przygotowanie, na bazie szczegółowych konsultacji społecznych i eksperckich, wieloletniego planu działania dla CTKiP uwzględniającego naczelne zadanie, jakim jest aktywizację edukacyjną Jasła we wszystkich grupach wiekowych z uwzględnieniem szczególnej roli kształcenia przez całe życie. Aby mogło zostać to dokonane, konieczne jest włączenie do procesu decyzyjnego ekspertów zewnętrznych i lokalnych, wszystkich interesariuszy lokalnych. Część zadań merytorycznych realizowana będzie w ramach Programu Rozwoju Lokalnego, jednak dla rozwoju Jasła i pokonania zdefiniowanych problemów, niezbędne jest zabezpieczenie możliwości realizacji w perspektywie wieloletniej i w możliwie najszerszej formule. Efektem działań powinna być gotowość do pełnego wykorzystania potencjału CTKiP jako centrum zmiany społecznej i lokalnego ośrodka rozwoju edukacji dla wszystkich. Wszystkie działania prowadzone będą z uwzględnieniem roli i udziału interesariuszy społecznych. Przedstawione cele zostaną osiągnięte przez włączanie różnych grup na etapie realizacji przez: ankietowanie, warsztaty diagnostyczne, grupy fokusowe, konsultacje dokumentów opracowanych w ramach udziału w programie. Wyniki konsultacji będą podstawą do podejmowania decyzji o programie działania CTKiP, a zabezpieczeniem trwałości działań będzie powołanie Rady Intere-

sariuszy CTKiP złożonych z przedstawicielami różnych środowisk społecznych Jasła.

PRZEWORSK

Na potrzeby projektu pn. „**Ogród literacki**” wyznaczono miejsce przy Miejskiej Bibliotece Publicznej. Jest to skwer przy pomniku Konstytucji 3 Maja. Teren do realizacji w ramach projektu obejmuje powierzchnię ok. 1,5 ara.

Wybrany teren jest wykorzystywany raz w roku, podczas obchodów uroczystości 3 Maja. Miasto chce to zmienić i zaprosić tu mieszkańców. Obecnie na fragmencie działki istnieją elementy zieleni urządzonej, ale są rozczłonkowane, nie składają się w całość. Teren otoczony jest zadbanym żywopłotem z ligustru. Konieczne jest wycięcie dużego świerka pospolitego, który jest w złym stanie sanitarnym. Zagospodarowanie miejsca obejmie dodatkowo przedogródek biblioteki. Będzie on wykorzystywany przez jej czytelników. Obecnie na terenie przedogródka znajduje się zewnętrzna wrzutnia do zwrotu książek. Docelowo ma powstać miejsce na świeżym powietrzu, w którym będzie można wziąć książkę i ją przeczytać. Może to być także miejsce odpoczynku nie tylko dla mieszkańców, ale i dla turystów, gdyż teren ten jest na trasie najważniejszych zabytków w mieście, tuż przy drodze krajowej DK 94 i „przeworskich słoniach”. Obecnie realizacja w postaci „Ogrodu literackiego” znajduje się w końcowym etapie. Odbiór prac przeprowadzono w dniu 29 kwietnia 2022 r.

PUŁAWY

W ramach projektu pn. „ZUK Puławy w obiegu zamkniętym – praktyczne aspekty wdrożenia gospodarki cyrkularnej w wybranych obszarach polityki miejskiej” Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. z siedzibą w Puławach daje drugie życie odpadom. Zakład przygotował Konkurs Plastyczny pn. „MAMY RADY NA ODPA-DY”. Na konkurs wpłynęło 62 prace plastyczne, z których Komisja Organizatora wybrała 12 prac zamieszczonych w kalendarzu.

Niniejszy konkurs plastyczny organizowany jest w ramach realizacji projektu numer POIS.02.02.00-00- 0005/17 pn. „Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych zlokalizowanego na działkach nr ew. 941/27, 941/30, 941/48, 941/19 i częściowo na działce nr ew. 941/18 w Puławach przy ul. Dęblińskiej”, współfinansowanego w ramach działania 2.2 Gospodarka odpadami komunalnymi, oś priorytetowa II Ochrona Środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

W Punkcie Wymiany Przedmiotów Używanych PEŁNA PÓŁKA można bezpłatnie zostawić niepotrzebne, ale sprawne przedmiot wziąć za darmo. Osoby, które chcą nieodpłatnie pozbyć się używanych, ale sprawnych i nadających się do dalszego użycia przedmiotów tj. meble, artykuły gospodarstwa domowego, zabawki, książki, sprzęt sportowy, tekstylia, dzieła sztuki mogą zostawić je w Punkcie Wymiany przy ul. Dęblińskiej 2 (budynek PSZOK) w Puławach. Odwiedzający Punkt Wymiany, którzy po-

trzebują przedmiotów aktualnie dostępnych w „Pełnej Półce” mogą nieodpłatnie zabrać je do domu i dać im drugie życie. Zdjęcia aktualnie dostępnych przedmiotów zamieszczone są na stronie Facebook – Punkt Wymiany.

STARACHOWICE

Projekt pn. „Edukacja Ekologiczna w EKO szkole” realizowany będzie w IV kwartale 2022 roku. EKO szkoła będzie miejscem dostępnym pełniący funkcje swoistego centrum aktywności społecznej, które kształci uczniów, a zarazem, daje możliwość spędzenia czasu wolnego dla wszystkich mieszkańców miasta. W ramach projektu zostanie opracowana oferta edukacji ekologicznej w EKO szkole, na każdym etapie tworzona ściśle z uczniami, nauczycielami, mieszkańcami i ekspertami. Planowane są kampanie społeczne, kursy ekologiczne dla nauczycieli i urzędników, kolejne projekty związane z zazielenianiem miasta, a także w ramach dobrych praktyk zaplanowano wizytę studyjną w Norwegii. Wizyta studyjna w Centre for Education and Culture w Bergen pozwoli zaobserwować jak w innym mieście działają podobne placówki.

Przebudowa i adaptacja budynku SP11 oraz jego otoczenia jest konieczna do realizacji działania polegającego na utworzeniu EKO szkoły, która będzie pilotażowym przedsięwzięciem pozwalającym kształtować świadomość ekologiczną mieszkańców. Obecnie żadna placówka oświatowa w mieście nie dysponuje salami dydaktycznymi ani przestrzeniami dostosowanymi do realizacji

zajęć z zakresu edukacji ekologicznej (laboratoria recyklingu, pomoce dydaktyczne do edukacji ekologicznej). Kompleks budynków i otoczenie szkoły podstawowej nr 11 stanowi potencjał, który dzięki odpowiedniej adaptacji będzie poza celami edukacyjnymi pełnił funkcję centro-twórczą podobnie jak społeczność lokalna z Bergen korzysta z infrastruktury Ny-Krohnborg – Centre for Education and Culture.

Zagospodarowanie budynku i otoczenia EKO Szkoły będzie również oddziaływać pozytywnie w kontekście przemian demograficznych. Ze względu na starzejące się społeczeństwo (i wyjątkowy przyrost osób starszych w północno – wschodniej części miasta, gdzie zlokalizowana jest EKO szkoła) organizowanie zielonych i przyjaznych przestrzeni publicznych (ogród japoński, zielony fitness park, nasadzenia) ułatwi seniorom dostęp do zielonych miejsc rekreacji. Zlokalizowane w tej części miasta szkoły podstawowe SP11 i SP12, oddalone od siebie o 650 m w perspektywie najbliższych 7 lat dotknie poważny niż demograficzny oraz niedobór kadry pedagogicznej. Odpowiednia adaptacja pomieszczeń i budynku SP 11 i budynku po gimnazjum nr 3 pozwoli w perspektywie kilku lat w sposób naturalny na przyłączenie kadry pedagogicznej i uczniów SP 12 do nowej EKO szkoły, co zapewni odpowiednią jakość oferty edukacyjnej w tej części miasta odpornej na zmiany demograficzne. Ponadto EKO szkoła będzie placówką edukacyjną, która swoją ofertą i misją ma przyciągać dzieci z okolicznych miejscowości. Projekt EKO szkoły, będzie pilotażowym przedsięwzięciem pozwalającym kształtować świadomość ekologiczną

mieszkańców. EKO szkoła ma być zieloną marką miasta, która będzie nadawać ton jego ekologicznemu rozwojowi, będzie polegać na wydzieleniu i zaaranżowaniu przestrzeni oraz specjalnym dostosowaniu sal lekcyjnych do prowadzenia edukacji ekologicznej dla uczniów z całego miasta. Wnętrze szkoły ma współgrać z jej ekologiczną misją oraz stanowić symbiozę z zielonym otoczeniem budynku. W projekcie zostanie opracowana pełna oferta edukacji ekologicznej zarówno dla dzieci, jak i dla dorosłych.

W czerwcu rozpoczną się konsultacje społeczne, które mają na celu wypracowanie oferty edukacji ekologicznej w EKO szkole. Zaplanowana wizyta studyjna w Norwegii pozwoli na zdobycie niezbędnej, praktycznej wiedzy dotyczącej funkcjonowania tego typu placówki. Sama inwestycja będzie wykonywana na podstawie projektu budowlanego, który będzie dostosowany do realizacji pilotażowego programu edukacji ekologicznej oraz będzie uwzględniał pomysły i propozycje wypracowane podczas konsultacji społecznych. Budynek i otoczenie EKO szkoły będą współgrać z ofertą edukacyjną i staną się zieloną enklawą, z której będą korzystać m.in mieszkańcy osiedla. Przedsięwzięcie będzie realizowane w okresie od kwietnia 2022 r. do stycznia 2024 r. Wstępny, określony na etapie konsultacji społecznych w procesie przygotowywania PRL, zakres przedsięwzięcia obejmuje następujące zadania:

- Zad. 1.** Partycypacyjne opracowanie oferty Eko szkoły
- kursy ekologiczne dla nauczycieli,
 - opracowanie oferty edukacji ekologicznej i strategii działania Eko szkoły,

- c. realizacja oferty dla społeczności lokalnej – międzypokoleniowe warsztaty zielarskie,
- d. budowa ogrodu ziołowego (seniorzy oraz młodzież).

Zad. 2. Opracowanie koncepcji architektonicznej oraz dokumentacji projektowej Eko szkoły.

Zad. 3. Przebudowa budynku pod działalność EKO szkoły:

- a. remont i adaptacja korytarzy szkolnych (malowanie, wymiana podłóg, schodów, poręczy z dostosowaniem do osób niewidomych, oświetlenie, grafiki edukacyjne, ściany i podłogi interaktywne, strefa małego przyrodnika, zielone strefy relaksu, utworzenie wirtualnej gazetki),
- b. adaptacja pomieszczeń do utworzenia sali do nauki języków obcych wraz z systemem audiowizualnym,
- c. adaptacja pomieszczenia dla społeczności lokalnej, które będzie miejscem spotkań oraz realizacji projektów i zajęć pozaformalnych. Przestrzeń zostanie zaadaptowana w taki sposób aby sprzyjała komunikacji i kreatywności,
- d. adaptacja pomieszczenia pod salę dydaktyczną do nauki edukacji ekologicznej – „ziemia”. Sala poza zajęciami z edukacji ekologicznej dla uczniów EKO szkoły i uczniów innych szkół będzie wykorzystywana do nauczania m.in. biologii, geografii, przyrody czy fizyki.
- e. adaptacja pomieszczenia do szkolnego laboratorium recyklingu,
- f. sala multimedialna m.in. do nagrywania i prowadzenia lekcji zdalnych,

- g. adaptacja EKO biblioteki i mediateki w charakterze lasu z centralnym punktem ekspozycji książek, multimediiów i gier o tematyce ekologii.

Zad. 4. Zagospodarowanie otoczenia pod działalność EKO szkoły: nasadzenia drzew i roślin, budowa ogrodu japońskiego. Mała architektura i oświetlenie terenu.

SZCZAWNO-ZDRÓJ

W projekcie pn. „**Koncepcja programowo – przestrzenna oraz projekt budowlany Kompleksu oświatowo-sportowo-rekreacyjnego przy ul. Słonecznej 1A w Szczawnie-Zdroju**” powstaje ostatni etap zintegrowanej inwestycji realizowanej w trzech etapach począwszy od 2015 r. W pierwszym etapie powstała nowoczesna hala sportowa oraz dwie bieżnie, rzutnie do pchnięcia kulą, dwie skocznie i boisko z naturalną murawą, w drugim zaś – kryta pływalnia „Delfinek”.

W 2019 roku opracowaniem dokumentacji projektowej rozpoczęto budowę budynku szkolno-przedszkolnego, który będzie częścią Kompleksu sportowo-rekreacyjno-oświatowego. Budowa rozpoczęła się w styczniu 2020 roku. W ramach inwestycji powstanie budynek szkolno-przedszkolny wraz z wyposażeniem, zaprojektowany jako 3 i 4 kondygnacyjny, częściowo zagłębiony na poziomie przyziemia od strony ulicy Słonecznej. Do budynku będą prowadzić 4 odrębne wejścia – dla przedszkola, nauczania początkowego oraz dwa do szkoły podstawowej. Budynek szkoły i przedszkola będzie połączony łącznikiem z halą sportową i krytą

Fot. 8. Wizualizacja obiektu szkolno-przedszkolnego. Źródło: Urząd Miejski w Szczawnie-Zdroju

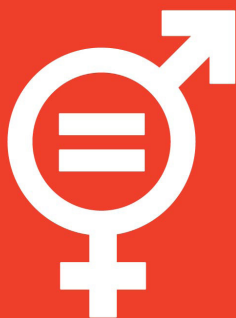
plywalnią. W ramach zadania wykonane zostanie zagospodarowanie terenu, zieleń, plac zabaw z nawierzchnią piaskową. Do końca 2022 roku ma więc powstać nowoczesny obiekt szkolno-przedszkolny, który pomieści zarówno oddziały najmłodszych, jak i klasy podstawowe.

Odrębnym postępowaniem zaplanowanym na 2023 rok zostanie zakupione wyposażenie pomieszczeń szkoły i przedszkola (meble, pomoce dydaktyczne, zabawki, sprzęt multimedialny, komputerowy, systemy informatyczne itp.). Z dniem 1 września 2023 roku obiekt zostanie przekazany do użytkowania.

Wysokiej jakości edukacja stanowi podstawę dla polepszenia życia ludzi i zrównoważonego rozwoju miasta. Nowoczesny, funkcjonalny kompleks oświatowo-sportowo-rekreacyjny w Szczawnie-Zdroju stworzy optymalne warunki do edukacji dzieci i młodzieży, rozwoju kultury i sportu w mieście. Obiekt w pełni dostępny dla osób niepełnosprawnych, pozwoli, by jak największa grupa osób niepełnosprawnych kształciła się oraz korzystała ze sportu i rehabilitacji na terenie miasta, możliwie blisko ich miejsca zamieszkania.

5 RÓWNOŚĆ PŁCI

CEL 5. RÓWNOŚĆ PŁCI

Zadania Celu piątego wiążą się z zakończeniem dyskryminacji kobiet i dziewcząt na całym świecie. Należy wyeliminować wszystkie formy przemocy związanej z płcią w sferze publicznej i prywatnej oraz wszelkie inne krzywdzące praktyki determinowane płcią. Niezmiernie ważne jest docenianie nieodpłatnej opieki i pracy w domu przez zapewnienie usług publicznych, infrastruktury oraz ochrony socjalnej. Trzeba zapewnić kobietom pełny i efektywny udział w procesach decyzyjnych na wszystkich szczeblach w życiu politycznym, ekonomicznym i publicznym oraz równe szanse w pełnieniu funkcji przywódczych. Kluczowy jest powszechny dostęp do ochrony zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego, a także technologii, w szczególności technologii informacyjnych i komunikacyjnych, by przyczynić się do wzmocnienia pozycji kobiet. Ogromną rolę powinny odegrać reformy, polityki i skuteczne ustawodawstwo promujące równość płci oraz wzmacniające pozycję kobiet i dziewcząt na wszystkich szczeblach. Do głównych kierunków działań zaliczane jest zwalczanie przyczyn, które tworzą nierówności między mężczyznami i kobietami, promowanie równości płci i podnoszenie świadomości społecznej w zakresie równego traktowania oraz wyeliminowanie społecznej narracji opartej na stereotypowym sposobie myślenia o roli kobiet w rodzinach. Nie mniejsze znaczenie ma wzmacnianie społecznej odpowiedzialności za wyrównanie szans, dążenie do wzmacniania i inspirowania kobiet oraz mężczyzn, a także wspieranie działalności oddolnych organizacji działających na rzecz praw kobiet.

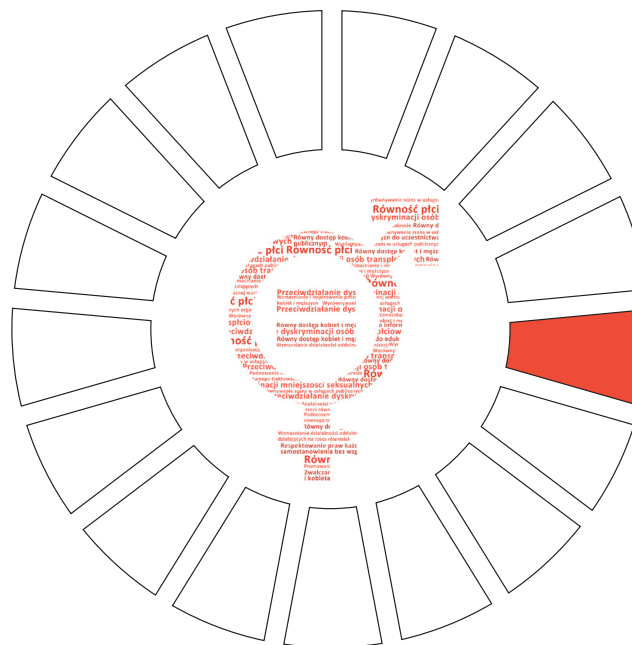
SKARŻYSKO-KAMIENNA

Projekt pn. „**Polityka równościowa miasta**” realizowany będzie w IV kwartale 2022 roku. Stworzenie dokumentu ma na celu wypracowanie rozwiązań, które pozwolą na wyeliminowanie wszelkich form dyskryminacji w obszarze życia zawodowego i społecznego. Jako wsparcie dla tej polityki ma posłużyć Równościowy plan działania wynikający ze zobowiązań Europejskiej Karty Równości Kobiet i Mężczyzn w Życiu Lokalnym.

Podjęmowane działania będą różnorodne i obejmą szkolenia, warsztaty, wydruk broszur edukacyjnych, a także festyn dla mieszkańców. Odbiorcami projektu będą zatem mieszkańcy Skarżyska-Kamiennej, urzędnicy, pracownicy urzędu oraz jednostek podległych, młodzież szkolna oraz dzieci ze świetlic środowiskowych, a także osoby skupione np. w klubach seniora. Projekt zakończy się w grudniu 2022 roku. Z racji wielorakich form działania oraz różnych środowisk, do których będą one docierać, spodziewane jest jego szerokie oddziaływanie, a także powtarzanie poszczególnych elementów w kolejnych latach.

Równościowy Plan Działania opiera się na takich filarach jak: diagnoza, działania właściwe (edukacja, rozwiązania systemowe, rekomendacje) i ewaluacja.

Jako narzędzia diagnozujące prowadzone będą ankiety anonimowe skierowane do trzech grup: pracowników urzędu miasta oraz jednostek podległych, petentów urzędu i jednostek podległych oraz mieszkańców miasta. Ponadto zaplanowano spotkania z kierownictwem jednostek samorządowych, przedstawicielami

organizacji miejskich oraz pozarządowych, Młodzieżową Radą Miasta i Klubami Seniora.

Działania właściwe projektu opierać się będą przede wszystkim na edukacji. Zaplanowano szkolenia i pogadanki dotyczące równości płci dla wszystkich grup objętych projektem, wydarzenia otwarte (np. w formie pikniku dla mieszkańców) oraz celowe warsztaty dla konkretnych odbiorców, jako grup wyselekcjonowanych na podstawie wyników diagnozy.

Jednym z działań będzie również zobowiązanie osób kierujących jednostkami, placówkami i filiami miejskimi w zakresie wdrożenia podstawowych założeń programu, takich jak uwzględnianie

równości płci we wszelkich działaniach decyzyjnych dotyczących zasobów ludzkich jak i infrastruktury. Jako formę wynagrodzenia i motywacji za dobrą współpracę na tym polu przewidziano specjalne certyfikaty równości przyznawane przez Prezydenta Miasta, które jednocześnie będą stanowić zachętę do wprowadzania pozytywnych zmian w obszarze równości przez inne podmioty.

Ewaluacja będzie stanowić szczegółowe podsumowanie wyników działań, analizę ilościową i jakościową wprowadzanych dobrych praktyk. Jako punkt wyjścia posłużą wyniki zebrane w ankietach realizowanych na początku projektu. Celem ewaluacji będzie przede wszystkim wprowadzenie modyfikacji, które pozwolą na jeszcze efektywniejsze wprowadzanie dobrych równościowych praktyk w kolejnych latach.

SŁUPSK

Projekt pn. „**Słupsk miastem równych szans**” zakłada podpisanie Europejskiej Karty Równości Kobiet i Mężczyzn w Życiu Lokalnym przez władze Słupska, a następnie stworzenie Równościowego Planu Działań, który będzie obejmował różnorodne obszary w zakresie tworzenia równościowej polityki w mieście.

W ramach działań dotyczących projektu miasto przewiduje organizację Forum Rad Kobiet lub innej imprezy wokół tematu kobiet, organizację debat i konferencji dotyczących nierówności społecznych, w szczególności ze względu na płeć itp. Zaplanowano ponadto stworzenie szlaku „Śladami słupszczanek”. Partnerem

w realizacji projektu będzie Słupska Rada Kobiet działająca przy Prezydentce Miasta Słupska oraz Rada Seniorów działająca przy Prezydentce Miasta. Samo wydarzenie podpisania Europejskiej Karty będzie powiązane z działaniami prowadzonymi przez Punkt Europe Direct działający przy Centrum Inicjatyw Obywatelskich w Słupsku.

Do tworzenia Równościowego Planu Działania zostaną zaproszone osoby ze środowiska pozarządowego działający w różnorodnych obszarach, tj. wsparcie osób wykluczonych, budowanie społeczeństwa obywatelskiego, itp. Do wdrażania Planu zaproszone będą także jednostki miejskie i miejskie spółki.

Rozwiązania wdrożone w Słupsku w zakresie równości będą prezentowane poprzez różnorodne kanały informacyjne Miasta Słupsk, jak również na spotkaniach posiedzeń zarządu oraz walnych zgromadzeniach członkiń i członków zarządu stowarzyszeń Pomorskie w Unii oraz Samorządy dla Polski – region pomorski, których członkinią jest Wiceprezydentka Słupska Marta Makuch. Praca z doradczynią będzie polegała na wyłonieniu obszarów do przełożenia na konkretne działania zaplanowane w 2022 roku.

6 CZYSTA WODA I WARUNKI SANITARNE

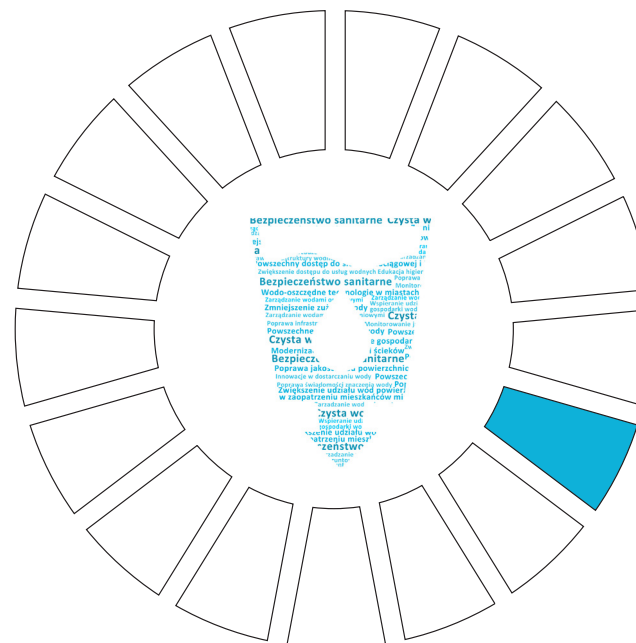
CEL 6. CZYSTA WODA I WARUNKI SANITARNE

Głównym założeniem Celu 6 jest zapewnienie powszechnego i sprawiedliwego dostępu do bezpiecznej wody pitnej po przystępnej cenie oraz odpowiednich i godziwych warunków sanitarnych i higienicznych. Trzeba poprawiać jakość wody poprzez redukcję zanieczyszczeń, likwidowanie wysypisk śmieci, ograniczenie stosowania szkodliwych substancji chemicznych i innych materiałów. Należy znacząco podnieść efektywność wykorzystywania wody we wszystkich sektorach i zapewnić zrównoważony pobór wody oraz dostawy wody pitnej. Niezmiernie ważne jest wdrożenie zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi na wszystkich poziomach oraz zapewnienie ochrony i odnowy ekosystemów zależnych od wody. Kluczowe jest zarówno rozszerzanie współpracy międzynarodowej, jak również wspieranie i wzmacnianie udziału lokalnych społeczności w poprawie gospodarowania zasobami wodnymi i infrastruktury sanitarnej. Do głównych kierunków rozwoju zalicza się także przegląd podatków i opłat środowiskowych, zapewnienie zachęt finansowych do ograniczania zanieczyszczeń i wydajniejszego wykorzystywania wody oraz tworzenie mechanizmów prawno-finansowych sprzyjających racjonalnemu wykorzystaniu zasobów wodnych. Zwraca się uwagę na wdrażanie wodo-oszczędnych technologii w miastach, intensyfikację inwestycji polegających na budowie i modernizacji oczyszczalni ścieków, oczyszczanie ścieków zgodnie z wymogami międzynarodowymi oraz zwiększenie udziału wód powierzchniowych w zaopatrzeniu mieszkańców w wodę.

BOLIMÓW

Projekt pn. „Bolimów w obiegu zamkniętym – praktyczne aspekty wdrożenia gospodarki cyrkularnej w wybranych obszarach polityki miejskiej” obejmuje modernizację infrastruktury wodociągowej na terenie gminy Bolimów oraz wdrożenie cyfryzacji usług wodociągowych. W ramach zadania planowane są:

- 1) budowa sieci wodociągowej o długości ok. 5,0 km w miejscowościach Kolonia Wola Szydłowiecka i Joachimów Mogiły,
- 2) modernizacja dwóch stacji uzdatniania wody we wsiach: Kolonia Wola Szydłowiecka i Bolimów obejmująca m.in.: wymianę złożeń filtracyjnych, wymianę urządzeń, remont budynków, itp.,
- 3) wymiana około 250 hydrantów oraz zasuw sieciowych,
- 4) wymiana 1935 sztuk wodomierzy na wodomierze z modułem radiowym umożliwiającym zdalny odczyt stanu licznika oraz zakup zestawu do radiowego odczytu składające się z: tabletu, skanera SWGP, anteny krótkiej oraz samochodowej, licencji na okres 10 lat, oprogramowania oraz interaktywnej mapy odczytowej,
- 5) zakup i montaż na sieci wodociągowej 15 szt. wodomierzy ultradźwiękowych z nadajnikiem impulsów i modułem radiowym służących do bieżącej kontroli zużycia wody w poszczególnych miejscowościach oraz wykrywania miejsca awarii,
- 6) utworzenie miejsca pracy konserwatora usług zdalnych (do obsługi zdalnego odczytu wodomierzy).

Realizacja projektu przyczyni się do podniesienia jakości usług świadczonych przez Gminę na rzecz jej mieszkańców. Zmodernizowana sieć oraz stacje uzdatniania wody umożliwią dostarczanie wody o wyższej jakości. Przyczynią się do przesyłu wody przy wyższym ciśnieniu, co wyeliminuje problemy z dostawą wody do nieruchomości położonych na krańcowych odcinkach sieci. Wymiana hydrantów przełoży się na zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców. Wyższe ciśnienie w sieci oraz sprawne hydranty ułatwią prowadzenie ewentualnych akcji ratowniczo-gaśniczych.

JEDWABNE

W przypadku projektu pn. „**Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi**” kluczowym problemem okazuje się zaniedbanie z lat poprzednich. Ogrom prac związany jest z bardzo dużymi wydatkami i ciągłym poszukiwaniem źródeł finansowania. W celu ograniczenia wydatków bieżących oraz poprawy jakości wody i samych warunków sanitarnych, miasto i gmina Jedwabne musiało podjąć kroki w kierunku innowacyjności. Oszczędzanie energii elektrycznej ma wymiar ekonomiczny jak i ekologiczny. Mniejsze zużycie energii to mniejsze zanieczyszczenie środowiska, mniej spalin i gazów cieplarnianych. W efekcie mniejsze niszczenie warstwy ozonowej oraz ograniczenie zjawiska zmian klimatu.

Przez wiele lat spisywanie stanów wodomierzy realizowane było przez inkasentów, którzy musieli odwiedzać poszczególne posesje w celu odczytu danych z wodomierza. Było to nie tylko niezwykle czasochłonne zadanie, ale również skomplikowane, ponieważ bardzo często wodomierze zamontowane były w trudno dostępnych miejscach. To wszystko składało się na spore koszty dla przedsiębiorstw zajmujących się gospodarką wodno-ściekową. Dlatego też planowany jest montaż systemu inteligentnych, bezprzewodowych wodomierzy wraz z systemem zdalnego odczytu na terenie miasta i gminy Jedwabne. Zdalny odczyt wodomierzy oparty na komunikacji bezprzewodowej to wygodny i przede wszystkim bezpieczny dostęp do danych z dowolnego

wodomierza, który działa w ramach sieci wodociągowej. Dzięki wdrożeniu inteligentnej platformy, przedsiębiorstwa zajmujące się gospodarką wodno-kanalizacyjną mogą całkowicie zrezygnować z nieefektywnych odczytów inkasenckich. Jednak brak konieczności wizyt na posesjach mieszkańców to nie wszystko, wodomierz bezprzewodowy to również mnóstwo innych zalet zarówno dla przedsiębiorstw, jak i dla samych odbiorców.

Planuje się także modernizację i wymianę oświetlenia ulicznego LED na terenie całej gminy. Źródła światła LED są o wiele bardziej przyjazne dla środowiska niż wszystkie inne rodzaje źródeł światła. Oświetlenie LED działa znacznie dłużej i zużywa mniej energii dzięki czemu jest ono przyjazne dla środowiska. Jest to szansa na rozwój gminy oraz podniesienie jakości życia jego mieszkańców.

Gmina znajduje się w jednym z najpiękniejszych miejsc w Polsce, a nawet Europie – otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego – największego, najdłuższego i najdzikszego parku w naszym kraju. Gmina leży w województwie podlaskim na Wysoczyźnie Kolneńskiej, a dużą część jej powierzchni zajmują lasy. Głównym celem projektu jest zachowanie dobrego stanu przyrody poprzez wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań na rzecz dobrej jakości wody, warunków sanitarnych i redukcja zużycia energii elektrycznej.

W ramach projektu planowane są:

- 1) Zakup oraz implementacja systemu inteligentnych, bezprzewodowych wodomierzy wraz z systemem zdalnego odczytu na terenie miasta i gminy Jedwabne;

- 2) Wdrożenie platformy niezbędnej do obsługi zdalnych urządzeń;
- 3) Zakup oraz wymiana oświetlenia ulicznego na LED na terenie miasta i gminy Jedwabne;
- 4) Wdrożenie platformy sterującej oświetleniem – pełna kontrola nad natężeniem światła, możliwość ustawień poszczególnych latarni;

Ingerencja człowieka w środowisku naturalnym prowadzi do wielu negatywnych konsekwencji, między innymi do ocieplenia klimatu. Projekt zakłada przeciwdziałanie zmianom klimatycznym. Eko innowacje, na których opiera się niniejszy projekt, znacząco ogranicza zużycie energii a co za tym idzie, zmniejsza zanieczyszczenie środowiska. Przewidywany czas realizacji projektu to IV kwartał 2023 roku.

NOWY TARG

Realizowany projekt pn. „**Sieć partnerstwo podmiotów publicznych i niepublicznych na rzecz dobrej jakości wody i poprawy warunków sanitarnych (WODKAN)**” będzie dotyczył oczyszczalni ścieków. Stan prawny oczyszczalni jest uregulowany, zarówno pod kątem infrastrukturalnym, jak i operacyjnym. Oczyszczalnia współpracuje z siecią kanalizacji sanitarnej miasta Nowego Targu oraz gmin Nowy Targ (częściowo), Poronin, Szaflary i Biały Dunajec, obsługując miasto i te Gminy. Na terenie tych gmin została utworzona aglomeracja, zgodnie z zapisami Prawa Wodnego oraz wytycznymi KPOŚK, o wielkości nieco mniejszej niż sama oczyszczalnia ścieków (dopuszczalny ładunek 116 200 RLM). Oprócz

ścieków komunalnych dopływających kanalizacją, do oczyszczalni dopływa również pewna ilość ścieków przemysłowych oraz ścieków dowożonych z rozproszonego przemysłu garbarskiego, a także pozostałych podmiotów gospodarczych znajdujących się w zasięgu sieci kanalizacyjnej i transportu kołowego. Obecnie oczyszczalnia pełni rolę regionalnego ośrodka oczyszczania ścieków, posiadając znaczny potencjał rozwojowy.

Ze względu na regionalny charakter oczyszczalni ścieków, działania będą dotyczyły dużej ilości mieszkańców Podhala. Można oszacować, że około 60 000 mieszkańców jest w zasięgu projektu, a oprócz tego znaczna rzesza turystów, przebywających rokrocznie na terenie gmin Poronin i Biały Dunajec. Łączna liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej doprowadzającej ścieki do nowotarskiej oczyszczalni może okresowo dochodzić do stu tysięcy. Projekt ma znaczenie regionalne, ponieważ rozbudowana gospodarka osadowa będzie oddziaływała również na okoliczne przedsiębiorstwa – poprzez możliwość odbioru osadów i zmniejszenie kosztów i uciążliwości transportu.

Teren inwestycji zajmuje głównie zachodnią część obszaru oczyszczalni. W tym rejonie znajdują się obiekty należące do linii technologicznej gospodarowania osadem ściekowym powstającym w procesie biologicznego oczyszczania ścieków, jak również obiekty linii biogazowej. Głównym celem inwestycji jest polepszenie bilansu energetycznego oczyszczalni ścieków w Nowym Targu. W szczególności, zaplanowano dostosowanie pompowni części wpływających do przyjmowania osadów dowożonych, tłuszczy

Fot. 9. Oczyszczalnia ścieków. Źródło: Urząd Miasta Nowy Targ

i innych substancji ciekłych, które również będą podlegały fermentacji i mogą znacząco przyczynić się do zwiększenia ilości produkowanego biogazu. Odpowiedni czas fermentacji osadów dodatkowo wpłynie na lepsze efekty stabilizacji oraz zwiększy produkcję biogazu. Zwiększenie produkcji biogazu umożliwi jego wykorzystanie do wytworzenia energii elektrycznej i energii cieplnej na potrzeby eksploatacji oczyszczalni ścieków, co może umożliwić samowystarczalność energetyczną obiektu.

Szczegółowy zakres zadań obejmuje:

- wykonanie budynku wraz z montażem urządzenia do odseparowania frakcji włóknistej z osadu wstępnego kierowanego do maszynowni WKF,
- rozbudowę pompowni części pływających do przyjmowania osadów dowiezionych, tłuszczu i innych substancji ciekłych podlegających fermentacji;

- wykonanie systemu kondycjonowania osadu dla ograniczenia wytrącania struwitu;
- budowę drugiej wydzielonej komory fermentacji wraz z całym osprzętem i zintegrowanie jej pracy z układem istniejącej komory fermentacyjnej;
- modernizację istniejącej komory fermentacyjnej tj. wykonanie powłok chemoodpornych, poprawa mieszania, czyszczenie rurociągów obiegiem wewnętrznym osadu, gaszenie piany;
- rozbudowę i montaż systemu biogazowego wraz z odsiarczaniem biogazu, usuwaniem siloksanów i nowym zbiornikiem biogazu;
- montaż agregatu kogeneracyjnego wraz z systemem grzewczym;
- wymianę kotła gazowego;
- modernizacja systemu odwadniania osadu przefermentowanego;
- modernizacja systemu zasilania, sterowania i budowa systemu zarządzania efektywnością energetyczną.

Pierwszoplanowym celem całej inwestycji jest podjęcie próby całkowitego zbilansowania zewnętrznego zapotrzebowania na energię przez oczyszczalnię ścieków w Nowym Targu. Jest to zadanie niezwykle trudne do osiągnięcia. W przypadku nowotarskiej oczyszczalni cel ten może być osiągnięty poprzez zewnętrzne zasilanie oczyszczalni osadami i tłuszczami, co pozwoli na większą produkcję energii niż wynikałoby to tylko z ładunku ścieków dopływających. Dlatego też szczególnie ważnym będzie odpowied-

nie sterowanie procesem i dobór parametrów. Wykonany zostanie specjalny moduł do bilansowania energii wytwarzanej i pobieranej w poszczególnych procesach lub grupach procesów.

W roku 2021 opracowano biznes plan dla transakcji kapitałowej z udziałem zewnętrznego donatora, którego spółka chciałaby pozyskać. Przewidziano sfinansowanie zadań inwestycyjnych w latach 2023-2024 o nominalnej wartości na kwotę 42 500 000 zł, uwzględniającą rezerwę na wzrost cen robót budowlano-montażowych (w obecnych realiach ta rezerwa może się okazać niewystarczająca). Z tego przypada 6 480 000 zł w obszarze odtworzeń zbiorczej kanalizacji sanitarnej; 30 500 000 zł w obszarze przebudowy oczyszczalni ścieków; 3 800 000 zł w obszarze odtworzeń sieci wodociągowych, a także 1 720 000 zł w obszarze modernizacji Systemów Ujmowania Wody. W związku z ogólną sytuacją gospodarczą, obecnie zakłada się, że cała transakcja oraz wykonawstwo inwestycji może ulec przesunięciu. Na chwilę obecną nie zakłada się rezygnacji z zadania, ponieważ poważny zastrzyk kapitałowy stanowi aktualnie jedną z niewielu możliwości intensyfikacji rozwoju nowotarskich wodociągów i firmy MZWiK.

Biznes plan zawiera obliczenia finansowe, a w tym również prognozowane wysokości taryf, które nie powinny przekroczyć 3% dochodu dyspozycyjnego. Przyjęto zatem, że zadanie jest racjonalne i wykonalne. W ramach projektu nastąpi weryfikacja możliwości realizacji projektu w formule partnerstwa publiczno-prywatnego.

SIEMIANOWICE

W ramach projektu pn. „**Siemianowice Śląskie w obiegu zamkniętym – praktyczne aspekty wdrożenia gospodarki cyrkularnej w wybranych obszarach polityki miejskiej**” planowane są działania w dwóch obszarach – analiz strategicznych planowanych działań oraz rozwoju infrastruktury sieciowej ze zdalnym powiadomianiem o wykrytych nieprawidłowościach. Jest to istotne ze względu na konieczność zagwarantowania mieszkańcom nieprzerwanych dostaw wody, a także oszacowanie jej ilości i możliwość zarządzania obiegiem. Wprowadzona modernizacja zapewni mieszkańcom dostawy oraz odpowiednią jakość wody, a także optymalizację wydajności urządzeń. Brak systemu skutkowało brakiem danych o awariach infrastruktury, wielkościach strat wody w sieci, informacji o stanie technicznym i wynikach monitorowania jej pracy. Innowacja umożliwi rzetelną weryfikację wieloletnich planów rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych w aspekcie zasadności planowanych inwestycji, a także taryf na zbiorowe zaopatrzenie w wodę. W przeprowadzonej analizie określone zostaną kierunki działań w przyszłości bezpośrednio podporządkowane realizacji celów ukierunkowanych na gospodarkę cyrkularną, w tym planowania nowych projektów, w szczególności:

- a) opracowanie założeń koncepcji i konkretnych rozwiązań w zakresie rozdziału ścieków od wód opadowych i roztopowych na terenie wybranych dzielnic miasta Siemianowice Śląskie. Obecnie zarówno wody opadowe i roztopowe, jak również wody kopalniane traktowane są jako forma „odpadu”,

- b) opracowanie założeń dla koncepcji wykorzystania wód kopalnianych z pompowni stacjonarnej „Siemianowice” przy ul. Krupanka w Siemianowicach Śląskich należącej do Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A.,
- c) opracowanie założeń kampanii edukacyjnej kierowanej do mieszkańców na rzecz rozwoju retencji na obszarze miasta Siemianowic Śląskich.

Wskazane zostaną uwarunkowania prawno-ekonomiczne oraz bariery realizacji celów gospodarki cyrkularnej z punktu widzenia przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego.

Realizacja działań we wskazanych obszarach przyczyni się do urzeczywistnienia celów gospodarki cyrkularnej poprzez stworzenie fundamentów dla racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi i ich zachowywania tak długo, jak jest to możliwe.

SOSNOWIEC

Sosnowiec realizuje projekt pn. „**MPGO Sp. z o. o. Sosnowiec w obiegu zamkniętym – praktyczne aspekty wdrożenia gospodarki cyrkularnej w wybranych obszarach polityki miejskiej**”. Ze względu na dotychczasową politykę gospodarki wodno-ściekowej prowadzoną przez MPGO Sp. z o.o., na skutek rozmów i konsultacji z Gminą Sosnowiec Spółka podjęła się realizacji budowy przyzakładowej podczyszczalni ścieków. Dotychczas ścieki z Zakładu Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych (dalej: ZPiUOK) były wywożone wozem asenizacyjnym do Miejsko-Przemysłowej Oczyszczalni Ścieków w Oświęcimiu Sp. z o.o.

oraz odprowadzane do kanalizacji Sosnowieckich Wodociągów. Niestety ze względu na wysokie parametry zanieczyszczeń w ściekach z ZPiUOK – odprowadzanie ścieków do sieci kanalizacyjnej jest ściśle limitowane. Logistyka transportu wpływa niekorzystnie na pracę Spółki oraz oddziałuje na środowisko – poprzez emisję spalin podczas transportu. Również koszty utylizacji odcieków stały się uciążliwymi kosztami operacyjnymi, dlatego też Spółka po konsultacji z miastem i Sosnowieckimi Wodociągami S.A. podjęła decyzję o realizacji inwestycji polegającej na budowie przyzakładowej podczyszczalni ścieków przemysłowych.

Podczas planowania i projektowania inwestycji podjęto szereg konsultacji i działań, aby projekt spełniał wszystkie najnowsze wymagania i wytyczne. Dobrano optymalną dla Spółki technologię – reaktory MBR – która ma zapewniać możliwość stabilnego prowadzenia podczyszczania ścieków pochodzących ze wszystkich źródeł (ZPiUOK oraz poszczególnych kwater składowiska odpadów) oraz odprowadzania ich do sieci kanalizacyjnej Sosnowieckich Wodociągów S.A.

Dzięki temu rozwiązaniu ścieki będą ujmowane i podczyszczane w obrębie jednej lokalizacji bez konieczności wywożenia ich wozami asenizacyjnymi, co wpłynie pozytywnie nie tylko na organizację pracy przedsiębiorstwa, ale również ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko (w postaci emisji spalin wynikających z konieczności transportowania ścieków). Ponadto,

inwestycja realizowana przez MPGO Sp. z o.o. będzie wpływała pozytywnie na system gospodarki ściekami z perspektywy Sosnowieckich Wodociągów S.A. – i tym samym z perspektywy Gminy.

Cały proces podczyszczania sterowany będzie w pełni automatycznie, a połączenie metod biologicznych z wysokociśnieniową filtracją membranową będzie umożliwiało usuwanie zanieczyszczeń biodegradowalnych i trudno /nie biodegradowalnych na stałym poziomie.

Głównym efektem zgłoszonego do „Planu Działań dla Miast” projektu jest realizacja inwestycji pn. „Rozbudowa Zakładu Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych etap II: budowa instalacji podczyszczania ścieków przemysłowych powstających na terenie MPGO Sp. z o.o. w Sosnowcu”, której ukończenie zaplanowano na koniec IV kw. 2022 r. Efektami projektu będą poprawa warunków środowiskowych, usprawnienie gospodarki wodno-ściekowej przedsiębiorstwa oraz zmniejszenie emisji spalin. Inwestycja jest w trakcie robót budowlanych. Prowadzone są zarówno prace ogólnobudowlane jak i instalacyjno-technologiczne. Zastosowana technologia jaką są MBR (biologiczne reaktory membranowe) stanowią najlepsze rozwiązanie do oczyszczania tego rodzaju ścieków, których ilość i jakość jest ściśle uzależniona od opadów atmosferycznych oraz od ilości i jakości przetwarzanych (w ZPiUOK) i składowanych odpadów. Projektowana przepustowość instalacji to 200 m³/d (z możliwością zwiększenia do 240 m³/d). Nowy ciąg technologiczny zapewnia stabilne warunki oczyszczania ścieków, a pełna automatyzacja i systemy

zabezpieczeń zapobiegają niekontrolowanej emisji zanieczyszczeń poza podczyszczalnię.

ŚRODA WIELKOPOLSKA

Gmina Środa Wielkopolska to przyjazne miejsce o estetycznej i zadbanej przestrzeni służącej mieszkańcom i turystom. Rozwinięty rynek pracy zagwarantowany jest przez lokalnych i napływających inwestorów, którzy pozostając w harmonii z cennym przyrodniczo obszarem, prowadzą nieuciążliwą działalność gospodarczą współpracując z lokalnymi szkołami ponadgimnazjalnymi. Dziedzictwo kulturowe oraz głęboko zakorzenione poczucie tożsamości lokalnej budują bardzo aktywną społeczność lokalną otwartą na wyzwania nowoczesnego świata.

Teren gminy Środa Wielkopolska należy do obszarów o szczególnej atrakcyjności przyrodniczej ze względu na znajdujący się tutaj Obszar Chronionego Krajobrazu Bagna Średzkie. Teren Bagien Średzkich przylega bezpośrednio do miasta Środa Wielkopolska, zajmując obszar 120 ha. Powstał w 1995 r. W 2005 r. na terenie Bagien Średzkich utworzono ścieżkę dydaktyczną, stającą się miejscem atrakcyjnym dla mieszkańców i turystów odwiedzających Środę Wielkopolską. Powiatowe Centrum Edukacji Ekologicznej prowadzi kampanię edukacyjną dla mieszkańców gminy. Teren Bagien Średzkich w 10% stanowi część obszaru NATURA 2000, o nazwie Dolina Średzkiej Strugi. Znacznie większy teren obejmuje Dolina Strugi Średzkiej i Maskawy stanowiąc obszar chroniony dla ptaków International Bird Areas, nie należący do obowiązujących form ochrony przyrody

w Polsce. Do obszaru NATURA 2000 na terenie gminy zalicza się również Dolina Środkowej Warty, o łącznej powierzchni 57104,4 ha.

W Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Środa Wielkopolska opracowanym na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020 zdefiniowano następujące cele: ochrona przyrody i 28 krajobrazu, ochrona powierzchni ziemi i gleb, ochrona zasobów wodnych oraz racjonalizacja gospodarki wodno-ściekowej, ochrona powietrza atmosferycznego, ochrona przed poważnymi awariami, ochrona przed hałasem, ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym oraz wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych.

W ramach „Planu Działań dla Miast” Środa Wielkopolska będzie realizować projekt pn. **„Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Chwałkowie wraz z rozbudową laboratorium w celu zwiększenia efektywności działania”**. Na terenie gminy działa oczyszczalnia miejska w Chwałkowie, a także oczyszczalnie wiejskie o przepustowości powyżej i poniżej 5 m³/d. Do oczyszczalni ścieków w Chwałkowie doprowadzane są 27 bezpośrednio ścieki komunalne z terenu miasta Środa Wielkopolska oraz Kijewa i Chwałkowa. Na obszarach, na których ze względów technicznych nie można przyłączyć się do sieci ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych oraz w przydomowych oczyszczalniach, których budowa była dofinansowana ze środków gminy.

Przebudowa oczyszczalni polega na:

1. budowie drugiej komory napowietrzania o poj. 5000 m³;
2. remoncie i rozbudowie laboratorium;
3. remoncie wszystkich budynków oczyszczalni.

TŁUSZCZ

Projekt pn. **„Rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej w celu poprawy jakości życia mieszkańców w gminie Tłuszcz”** ma na celu budowę oczyszczalni ścieków oraz zainstalowanie instalacji fotowoltaicznej w gminie Tłuszcz. W ramach projektu planowany jest cykl spotkań i dyskusji w celu wybrania odpowiedniego modelu realizowania inwestycji, która będzie najkorzystniejsza z punktu widzenia mieszkańców, jak i takich czynników jak środowisko czy finanse.

Planowana oczyszczalnia do funkcjonowania wymaga podciągnięcia mediów w postaci wodociągu, energii elektrycznej oraz gazu. Do oczyszczalni będą odprowadzane ścieki z miasta, w związku z tym planowane jest wykonanie pompowni i rurociągu tocznego. Aby zapewnić dojazd do planowanych obiektów zaplanowano drogę dojazdową przebiegającą przez istniejące tory kolejowe i rzekę Cienka, wykonanie dojazdu do planowanej oczyszczalni ścieków wymaga wybudowania mostu na rzece.

Odbiorcami projektu będą przede wszystkim mieszkańcy gminy, a czas realizacji zakłada się na 24 miesiące, od momentu pozyskania finansowania na działania. Jednym z najważniejszych skutków opisywanego projektu będzie wzrost jakości życia mieszkańców, na który składają się takie czynniki jak m.in. czystsze środowisko, zmniejszone koszty oczyszczania wody i produkcji energii z nią związanymi.

7 CZYSTA I DOSTĘPNA ENERGIA

CEL 7. CZYSTA I DOSTĘPNA ENERGIA

Główne zadania Celu 7 obejmują zapewnienie powszechnego dostępu do przystępnych cenowo, niezawodnych i nowoczesnych usług energetycznych. Należy do nich znaczące zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w globalnym miesie energetycznym oraz międzynarodowej współpracy ułatwiającej dostęp do badań i technologii w obszarze energii odnawialnej, efektywności energetycznej oraz zaawansowanych i czystszych technologii paliw kopalnych. Niezmiernie ważne jest podwojenie wskaźników wzrostu globalnej efektywności zużycia energii dzięki rozbudowie infrastruktury i modernizacji technologii, wykorzystanie istniejących nadwyżek i lokalnych zasobów paliw i energii, z uwzględnieniem energii elektrycznej i ciepła wytwarzanych w instalacjach odnawialnego źródła energii, energii elektrycznej i ciepła użytkowego wytwarzanych w kogeneracji oraz zagospodarowanie ciepła odpadowego z instalacji przemysłowych.

BYDGOSZCZ

Projekt pn. „Badanie zastosowania lokalnych obszarów bilansowania energii dla optymalizacji i rozwoju sieci rozproszonych o akronimie eNeuron” umożliwia zastosowanie zestawu pionierskich narzędzi do optymalnego projektowania i obsługi systemów energetycznych wykorzystujących wiele nośników energii.

W tym celu opracowana zostanie mapa regulacyjnych i technicznych wąskich gardeł w istniejących LEC (Local Energy Community), a następnie zmapowane zostaną nowe przypadki użycia oraz modele biznesowe do wykorzystania w różnych skalach i warunkach. Będą one oparte na najnowszych rozwiązaniach programowych i sprzętowych, w tym na platformie zarządzania opartej na chmurze, służącej do dynamicznego równoważenia podaży i popytu ze strony nośników energii. Po dopracowaniu, ramy eNeuron LEC zostaną przetestowane w czterech pilotażowych projektach na terenach: miasta i jego głównych węzłów energetycznych (Bydgoszcz), stadionu piłkarskiego i w jego okolicach (Skagerak, Norwegia), okręgu marynarki wojennej z własną siecią dystrybucyjną (Lizbona, Portugalia) oraz kampusu uniwersyteckiego obejmującego kilka lokalizacji (Ankona, Włochy).

W Bydgoszczy pilotaż obejmuje główne węzły energetyczne podłączone zarówno do sieci niskiego (NN), jak i średniego (SN) napięcia. Większość budynków wytypowanych do udziału w projekcie jest nowa i w pewnym stopniu samowystarczalna energetycznie. Zostały one wyposażone w inteligentne liczniki, które rejestrują profile zużycia energii co 15 minut i profile napięcia fazowego

co 10 minut. Prawie wszystkie sieci SN/LV na stacjach obszaru pilotażowego są wyposażone w liczniki bilansujące podłączone do centralnego systemu zaawansowanej infrastruktury pomiarowej (AMI) za pomocą sieci komórkowej. Możliwe są 10-minutowe profile napięcia i 15-minutowe profile importu/eksportu energii. Szczegółowa topologia sieci jest dostępna i modelowana za pomocą oprogramowania analitycznego PowerFactory.

Lokalne sieci energetyczne zostaną zoptymalizowane w celu zapewnienia wysokiej penetracji odnawialnych źródeł energii wraz z powiązаныmi urządzeniami energoelektronicznymi, monitorującymi i sterującymi. Działanie obejmie poprawę zarządzania zapo-

trzebowaniem budynków na energię (w tym odzyskiwanie ciepła odpadowego oraz ogrzewanie i chłodzenie lokalne, integrację w celu uzyskania korzyści skali oraz dywersyfikację dostaw ciepła i energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych), wykorzystanie pojazdów elektrycznych oraz minimalizację zużycia energii poprzez inteligentne zarządzanie przepływami energii i technologiami. W rezultacie realizacja projektu przyczyni się do obniżenia kosztów energii ponoszonych przez prosumentów oraz rozpowszechnienia zalet związanych z korzystaniem z energii pochodzącej z lokalnych niskoemisyjnych źródeł.

KONIN

Głównym celem projektu pn. „**Konin – Zielone Miasto Energii – nowy kierunek rozwoju**” jest zaangażowanie lokalnej społeczności, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców w proces transformacji energetycznej. Celem szczegółowym projektu jest zachęcenie lokalnej społeczności, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców do włączenia się w rozwój Miasta. Realizowane działania to szeroko rozumiana kampania edukacyjna polegająca na organizacji szkoleń, warsztatów, seminariów i konferencji. Efektem projektu będzie zwiększenie wiedzy oraz wymiana doświadczeń. Planowany termin realizacji projektu to IV kwartał 2022 roku.

Kampania edukacyjna i planowane w jej ramach działania będą opierać się na sprawdzonych technikach i narzędziach partycypacji społecznej, poprzez zaproszenie wszystkich grup do prac warsztatowych (burza mózgów), pracy w grupach, szkole-

nia (stacjonarne i online) i wspólne edukacyjne seminaria. Dobór narzędzi partycypacyjnych wynika z wieloletniego doświadczenia i ostatnich prac związanych z opracowywaniem Strategii i Planu Rozwoju Lokalnego.

Kampania edukacyjna oraz wymiana dobrych praktyk odbywa się przy realizacji dwóch projektów. W projekcie „Generator miejskiej energii źródłem sukcesu Konina” planowane są następujące działania: 2 konferencje, 2 seminaria, filmy promocyjne, strona internetowa, 2 artykuły w prasie, sitilauty na przystankach, konkursy dla uczniów itp. W projekcie „Zielone korytarze miejskie – klimatyczne przebudzenie w Koninie” planowane są 3 konferencje, 2 artykuły w prasie, filmy promocyjne, 1 publikacja, strona internetowa, konkursy, warsztaty itp.

KOŃSKIE

Projekt zainicjowany przez władze Końskich nosi nazwę: „**Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Końskich – droga do transformacji energetycznej**”. Projekt zakłada wprowadzenie nowoczesnych, efektywnych, a także oszczędnych rozwiązań energetycznych dla obecnie funkcjonującego obecnie systemu ciepłowniczego w PEC w Końskich. Ze względu na zmiany w przepisach środowiskowych i w otoczeniu biznesowym (niestabilność cen surowców, dostaw energii, gazu) konieczne jest znalezienie rozwiązań zapewniających przewidywalne, w dłuższej perspektywie czasowej, ceny dla odbiorców ciepła. Opracowanie projektu opiera się na dwóch równorzędnych koncepcjach badawczych.

Pierwsza koncepcja „Ciepłownia Przyszłości, czyli system ciepłowniczy z OZE w PEC Końskie”, dotyczy sprawdzenia hipotezy badawczej, jej potencjału do wykorzystania w systemie rynkowym. Według tej hipotezy możliwe byłoby uzyskanie co najmniej 80% ciepła z odnawialnych źródeł energii w subsystemie ciepłowniczym (część sieci ciepłowniczej na terenie miasta Końskie – obejmująca ponad 2000 mieszkańców) posiadającym moc zainstalowaną ok. 5,5 MW. Realizacja projektu nastąpi w dwóch etapach, przy czym niniejszy projekt obejmuje tylko pierwszy etap. Założeniem 1 etapu realizacji projektu jest wypracowanie rozwiązania tworzonego w wykorzystaniem modelowania numerycznego i cyfrowego symulatora systemu ciepłowniczego. 2 etap to pełnoskalowa demonstracja (nie objęta niniejszym projektem). System ma opierać się na: wielkoskalowych kolektorach słonecznych pracujących cały rok, sezonowym wodnym magazynie ciepła oraz rozwiązaniach power-to-heat: instalacji kotła elektrodowego, który odpowiada za przetwarzanie energii z OZE na niskoemisyjne ciepło i krótkoterminowym magazynie ciepła. Ponadto, w celu optymalizacji pracy, wdrożony zostanie jednolity system odpowiedzialny za monitorowanie, sterowanie, prognozowanie wykorzystania energii w zaproponowanym obiegu.

Celem drugiej koncepcji jest stworzenie specyficznego rodzaju spółdzielni energetycznej. Projekt zatytułowany „Elektrociepłownia w lokalnym systemie energetycznym – PEC w Końskich – droga do transformacji”, podobnie jak pierwszy, realizowany będzie

w dwóch etapach: opracowania (1. etap) i demonstracji (2. etap), przy czym ten drugi nie jest objęty niniejszym projektem. Projekt obejmuje tylko pierwszy etap dotyczący opracowania innowacyjnej technologii uniwersalnego systemu wytwarzania i magazynowania energii do celów grzewczych w połączeniu z kogeneracją wodową opartą o odnawialne źródła energii dla autobilansowania lokalnego systemu elektroenergetycznego. System ma opierać się zielonej energii z kolektorów solarnych, fotowoltaiki oraz pomp ciepła z sezonowym i dobowym magazynem ciepła, kotle elektrycznym zasilany prądem zielonym z OZE, a także elementów systemu do wytwarzania i magazynowania wodoru.

Poprzez wykorzystanie energii słonecznej termicznej i niezbilansowanej energii z farm wiatrowych oraz pracy sezonowego magazynu ciepła wspartego tylko szczytową pracą kotła węglowego, możliwe będzie uzyskanie wysokiego, ponad 80% poziomu zeroemisyjnego ciepła dla sieci ciepłowniczej. Koncepcja umożliwia także docelowo zastąpienie całkowite źródła węglowych źródłami z OZE. Zakres podstawowy obejmuje część sieci ciepłowniczej na osiedlu wielorodzinnym w Końskich, w skali optymalnej umożliwia objęcie całego systemu ciepłowniczego na terenie miasta oraz przyłączania nowych odbiorców.

W obu przypadkach zadanie polega na stworzeniu koncepcji badawczych, czyli studiów wykonalności dla danej koncepcji. Odpowiadałaby one na główne założenia projektu badawczego finansowanego z Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w ramach dwuetapo-

wego konkursu grantowego. W części wykonawczej przewiduje się partnerstwo PEC w Końskich z Konecką Spółdzielnią Mieszkaniową. Po wybraniu koncepcji badawczej przez obu partnerów, przewiduje się udostępnienie sieci do realizacji demonstratora.

KROSNO

Realizacja projektu pn. „**Rozwój Krośnieńskiego Klastra Energii**” ma w założeniach przyczynić się do budowy lokalnego rynku energii w Krośnie, z korzyścią dla mieszkańców i dla środowiska, poprzez dostęp do czystej energii produkowanej lokalnie. W ramach klastra założyciele (Gmina Miasto Krosno, MPGK Krośnieński Holding Komunalny oraz Karpacka Państwowa Uczelnia w Krośnie) będą podejmować działania zmierzające do poprawy efektywności energetycznej Krosna. Utworzony klastr ma też być fundamentem do powstania lokalnego rynku energii.

Krosnieński Holding Komunalny wybrał wykonawcę, który wybuduje w Krośnie Blok Energetyczny opalany paliwem wytworzonym na bazie pozostałości z sortowania odpadów komunalnych. Budowa Bloku Energetycznego w Krośnie ma kosztować ponad 135 mln zł (brutto) i ma być zrealizowana do 2024 r. Instalacja ma powstać na terenie Elektrociepłowni Krosno (dawniej: Elektrociepłownia „Łężańska”) przy ul. Sikorskiego, ma spalać rocznie ok. 22 tys. ton odpadów oraz produkować w skojarzeniu energię cieplną (moc 6,4 MW) i energię elektryczną (1,6 MW). Ma to być obiekt nowoczesny, spełniający wszystkie normy środowiskowe i bezpieczny dla otoczenia.

W ramach „Planu Działań dla Miast. Modelowa Lokalność” zostanie opracowana w 2022 r. Strategia rozwoju Krośnieńskiego Klastra Energii. Zaplanowano także:

- przeprowadzenie analizy potencjału po stronie wytwarzania energii elektrycznej – każdy z członków klastra dokona indywidualnej analizy i oceny potrzeb oraz możliwości rozbudowy mocy produkcyjnych energii elektrycznej na własnych obiektach. Wskazane zostaną inwestycje w nowe instalacje fotowoltaiczne oraz magazyny energii;
- wykonanie dokumentacji projektowych dla uzgodnionych inwestycji – po przeprowadzonych analizach, nastąpi zlecenie do realizacji dokumentacji projektowych nowych instalacji fotowoltaicznych. Działanie to ma na celu przygotowanie do realizacji inwestycji i złożenia wniosków aplikacyjnych, w momencie uruchomienia naborów o dofinansowanie działań klastrów energii;
- monitoring programów pomocowych dedykowanych dla klastrów;
- monitoring i poszukiwanie możliwości dofinansowania dla planowanych inwestycji w ramach programów pomocowych dedykowanych dla klastrów (w tym z KPO, RPO, NFOŚiGW, POiŚ, Fundusze Norweskie).

MAKÓW MAZOWIECKI

Zadanie systemowe, zwane w skrócie Turbina, związane z odbudową piętrzenia znajdującego się na rzece Orzyc

w Makowie Mazowieckim wraz z przygotowaniem go do możliwości wykorzystania hydroenergetycznego rozpoczęło się w 2016 roku z chwilą zawarcia umowy z Instytutem OZE Sp. z o.o. z Kielc. Instytut opracował koncepcje rozwiązań zagospodarowania terenu na obszarze funkcjonalnie związanym z istniejącym piętrzeniem, wraz z koncepcją techniczną proponowanych rozwiązań w zakresie: budowy, potrzeb przebudowy infrastruktury technicznej oraz technologii wykonania inwestycji dla trzech wariantów.

Inwestycja będzie opierała się na układzie hybrydowym, wykorzystującym źródła odnawialne, w tym instalacje fotowoltaiczną

Fot. 10. Wizualizacja otoczenia elektrowni wodnej w Makowie Mazowieckim.
Źródło: UM w Makowie Mazowieckim

i wiatrową. Pozyskany prąd ma być wykorzystywany między innymi do oświetlenia rynku. Układ hybrydowy wraz z zastosowaniem systemu zdalnego zbierania i wizualizacji danych pomiarowych poza zapewnieniem efektywności wykorzystania odnawialnych źródeł energii, będzie pełnił także funkcję pokazową i edukacyjną.

Cały projekt pn. „**Transformacja energetyczna turbiną rozwojową miasta – odtworzenie elektrowni wodnej w celu lepszego wykorzystania lokalnych zasobów odnawialnych źródeł energii**”, opiewający na kwotę 14 mln zł obejmuje odbudowę jazu piętrzącego, wykonanie odwodnienia terenu Parku Sapera, budowę przepławki dla ryb, pogłębienie czaszy i stałe zasilenie zbiornika wodnego w Makowie Mazowieckim, jak również turystyczne zagospodarowanie terenu, w tym: budowę ścieżki pieszo-rowerowej wokół zalewu, pomostów drewnianych, mariny, infrastruktury dla wędkarzy, infrastruktury sportowej, strefy wypoczynkowej, placu zabaw dla dzieci, fontanny na środku zalewu, parkingu oraz modernizację plaży.

Mała elektrownia to koszt ok. 7,5 mln zł. Miasto otrzymało na ten cel najpierw 4 mln z Urzędu Marszałkowskiego, a następnie 4 mln ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 dla jednostek samorządu terytorialnego.

W grudniu 2020 r. zakończony został pierwszy etap prac, który polegał m.in. na drenażu po zachodniej stronie rzeki Orzyc i remoncie budynku przepompowni. Zadanie inwestycyjne zostało podzielone do realizacji na dwa lata, z czego w 2020 roku wykonaw-

ca wykonał dokumentację projektową dla całego przedsięwzięcia inwestycyjnego, drenaż brzegów rzeki Orzyc, odwodnienie Parku Sapera, remont budynku przepompowni oraz prace technologiczne związane z instalacją OZE oraz wyposażeniem małej elektrowni wodnej. W 2021 roku planowane jest przebudowanie stopnia wodnego, budowa przepławki jak również budowa małej elektrowni wodnej wraz z instalacją infrastruktury OZE.

Mała elektrownia wodna zasilać będzie w energię elektryczną budynki użyteczności publicznej: Szkołę Podstawową Nr 1, Przedszkole Samorządowe Nr 2 i Urząd Miejski. Zasilenie budynków odbywać się będzie za pomocą bezpośrednich przyłączy energetycznych kablowych z Małej Elektrowni Wodnej rozproszonych bezpośrednio do punktów poboru energii w budynkach.

Drugim etapem inwestycji będzie montaż na terenie działki o nr ew. 203 stanowiącej własność Miasta farmy fotowoltaicznej o mocy 0,56 MW. Inwestycja obejmie montaż 1248 modułów 450 Wp. Instalacja będzie przekazywać energię do sieci dystrybucyjnej, a pozyskane z tego tytułu środki przeznaczone będą na rozwój miasta i działania na rzecz społeczności lokalnej.

SIERADZ

Bezpieczeństwo energetyczne, niezależność energetyczna i wykorzystanie potencjałów endogenicznych Miasta Sieradza, to podstawowe założenia lokalnej polityki miejskiej w dążeniu do osiągnięcia celu, jakim jest miasto samowystarczalne. W tym celu Miasto realizuje szereg programów i projektów skierowanych bezpośrednio do dzie-

ci (głównie edukacja ekologiczna), dorosłych mieszkańców miasta (programy inwestycyjne w OZE), publicznych instytucji samorządowych (inwestycje w OZE), ale w perspektywie najbliższych 10 lat stawia sobie cel kompleksowy – samowystarczalność energetyczna (programy strategiczne).

Projekt pt. „Sieradz w obiegu zamkniętym – miasto bezpieczne i samowystarczalne energetycznie” polega na podejściu strategicznym i rozwiązaniach systemowych. Założenia dotyczą zarówno przyszłego bezpieczeństwa w zakresie np. ogrzewania miejskiego realizowanego poprzez budowę ciepłowni geotermalno-biomasowej wraz z otworem zatłaczającym oraz budową modułu kogeneracyjnego wspomagającego pracę ciepłowni, jak również bezpieczeństwa w zakresie energii elektrycznej w oparciu o budowę w przyszłości miejskiego klastra energii. Będą to inwestycje końcowe w przyjętej polityce miejskiej wyznaczonej w Strategii Rozwoju Miasta Sieradza do 2030r.

Fot. 11. Instalacja PV – Przedszkole nr 1 w Sieradzu, plac Wojewódzki 2. Źródło: UM Sieradz

Pierwszymi jednak krokami do niezależności energetycznej, są mniejsze projekty, których inicjatorem, koordynatorem i współrealizatorem jest Miasto Sieradz. Projektem wyróżniającym Sieradz na tle podobnych ośrodków miejskich jest projekt pn. „Montaż instalacji fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej w Sieradzu - etap 1”, którego celem jest poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej – w 7 sieradzkich przedszkolach w celu zmniejszenia ilości zanieczyszczeń do atmosfery. Program ten docelowo obejmie również w dalszych etapach szkoły podstawowe oraz instytucje podlegające pod samorząd. Zakładanym celem projektu jest zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych, poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery, zmniejszenie wykorzystania tradycyjnych źródeł energii poprzez zastosowanie OZE, zaoszczędzenie zasobów naturalnych poprzez wykorzystanie OZE, poprawa warunków zdrowotnych mieszkańców regionu poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery, zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeby ochrony przyrody i jej zasobów. Istotną rolę w projekcie – jako dobry przykład dla mieszkańców Sieradza – odgrywa Miasto, które poprzez swoje placówki promuje korzyści płynące z OZE i ich bezpośredni wpływ na poprawę jakości życia w mieście.

W przypadku projektów strategicznych należy wskazać projekty już realizowane. Do takich projektów zaliczamy realizowane obecnie inwestycje:

1. Budowę ciepłowni geotermalno – biomasowej w Sieradzu wraz z otworem zatłaczającym Sieradz GT2;

2. Budowę modułu kogeneracyjnego o mocy 0,9 MWe i 1,1 MWt wspomagającego pracę ciepłowni geotermalno – biomasowej;

W ramach ww. inwestycji wybudowany zostanie moduł wysokosprawnej kogeneracji o mocy 0,9 MWe i 1,1 MWt współpracujący z ciepłownią geotermalno-biomasową. Wyprodukowana energia elektryczna wykorzystywana będzie na potrzeby własne ciepłowni, natomiast pozyskana energia cieplna wspomagać będzie pracę ciepłowni. Całkowita moc ciepłowni geotermalno-biomasowej wynosić będzie 28 MW. Ciepło produkowane w nowopowstałej ciepłowni zabezpieczy potrzeby bytowe (ogrzewanie i ciepła woda) mieszkańców Sieradza przez ok. 9 miesięcy w roku, bez konieczności uruchamiania kotłów węglowych, tym samym zmniejszy emisję gazów cieplarnianych emitowanych ze spalania węgla o ok. 40 tys. ton CO₂ rocznie, co spowoduje zmniejszenie opłat z tego tytułu, które na obecną chwilę ponosi Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Sieradzu.

Podstawowym źródłem dla wytwarzania energii cieplnej w nowobudowanej ciepłowni będzie: woda geotermalna (istniejący otwór GT-1) i biomasa. Dywersyfikacja źródeł energii cieplnej pozwoli Przedsiębiorstwu Energetyki Ciepłej dostosować się do sytuacji rynkowej w zakresie cen nośników energii.

Fot. 12. Koncepcja geotermalno-biomasowej Ciepłowni Miejskiej, ul. Zachodnia 2. Źródło: sieradz.eu

Wartość realizowanej inwestycji to blisko 130.000.000,00 zł netto. Na powyższą inwestycję spółka miejska pozyskała dofinansowanie z NFOŚiGW w wysokości blisko 73.000.000,00 zł. Pozostała kwota zabezpieczająca w pełni realizację inwestycji zostanie pokryta z niskooprocentowanej pożyczki z NFOŚiGW.

Utworzenie w przyszłości klastra energii jako alternatywnego, bezpiecznego i stabilnego źródła wytwarzania energii elektrycznej z OZE (w tym budowę farmy fotowoltaicznej i magazynu energii) będzie elementem komplementarnym i spinającym

inwestycje w bezpieczeństwo i niezależność energetyczną Miasta. W przypadku realizacji tej inwestycji, Miasto planuje budowę farmy fotowoltaicznej o mocy ok. 5MW wraz z możliwością magazynowania energii w ramach celowo powołanego klastra energii.

SZCZECIN

Projekt pn. „Wykorzystanie pełnego potencjału oczyszczalni ścieków komunalnych miasta Szczecina w dążeniu do samowystarczalności energetycznej” polega na zwiększeniu potencjału zdolności fermentacyjnych w Oczyszczalni Ścieków Pomorzany oraz Oczyszczalni Ścieków Zdroje w Szczecinie.

Najstarszą i dotychczas najczęściej stosowaną metodą stabilizacji osadu jest fermentacja beztlenowa. Pierwsze komory służące do fermentacji beztlenowej oddano do eksploatacji w Stanach Zjednoczonych ponad sto lat temu. Stężone osady organiczne i nieorganiczne ulegają beztlenowemu rozkładowi mikrobiologicznemu na metan i substancje nieorganiczne. Głównymi korzyściami uzyskiwanymi

Fot. 13. Komory fermentacji osadu i zbiorniki gazu oczyszczalni ścieków Pomorzany w Szczecinie. Źródło: ZWiK Szczecin

w wyniku stosowania procesu fermentacji są stabilizacja osadów ściekowych, zmniejszanie ich objętości (zmniejszenie zawartości masy substancji organicznej osadu) oraz produkcja biogazu.

Projekt wiąże się z uruchomieniem nowych obiektów (zamknięte wydzielone komory fermentacji) oraz modernizacją już istniejących w celu zwiększenia produkcji biogazu. Biogaz następnie jest kierowany do kogeneratorów, gdzie powstaje energia elektryczna oraz ciepło. Zarówno energia jak i ciepło są wykorzystane przez oczyszczalnię na potrzeby własne, co skutkuje zmniejszeniem kosztów oczyszczania ścieków. Obecnie realizowana jest ostatnia faza projektu tj. wyposażanie wydzielonych komór fermentacji

w osprzęt oraz rozruchy poszczególnych obiektów. Zakładany termin ukończenia inwestycji to IV kwartał 2022. W trakcie wdrażania kolejnych obiektów obserwowany jest coraz większy udział energii własnej i mniejsze zakupy energii zewnętrznej. Równoległe do zwiększenia potencjału produkującego w samą energię, prowadzone są procesy modernizacyjne poprzez wymianę energochłonnych instalacji na takie, których zapotrzebowanie na prąd w ogólnym rozrachunku jest mniejsze. Zastępowane są wyeksploatowane dmuchawy, mieszadła oraz systemy napowietrzania ścieków. W najbliższych latach planowana jest optymalizacja procesu

fermentacji i odwadniania osadów; możliwe jest również zastosowanie procesu dezintegracji.

Rezultatem projektu jest zwiększenie potencjału produkcji energii własnej z 42% do 55% w pierwszym etapie. W kolejnych etapach Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Szczecinie zamierza dojść do samowystarczalności energetycznej poprzez inwestycje w fotowoltaikę oraz wymianę kogeneratorów. W efekcie z produkcji ekologicznego prądu skorzystają mieszkańcy Szczecina poprzez niższe rachunki na odprowadzane ścieki do kanalizacji oraz środowisko naturalne. Doświadczenia związane z dążeniem do samowystarczalności energetycznej mogą być przekazywane innym gminom i spółkom gminnym obsługującym oczyszczalnie. Zaawansowane procesy wprowadzane przez spółkę mogą posłużyć jako wzór dla innych firm wodociągowo-kanalizacyjnych.

Na terenie oczyszczalni prowadzone są liczne działania edukacyjne i aktywizujące skierowane do uczestników ekosystemu miejskiego – zarówno mieszkańców jak i jednostek naukowych oraz szkół. Wyjaśnienie procesów oczyszczania ścieków oraz przedstawienie korzyści płynących z zamykania obiegów energii i wykorzystania jej przez oczyszczalnie pozwala na zwiększenie wiedzy o gospodarce o obiegu zamkniętym co w konsekwencji wpływa na rozwój ekosystemu w tym tworzenie nowych projektów badawczo rozwojowych czy ścieżek edukacyjnych.

SZYDŁOWIEC

W Szydłowcu został zgłoszony projekt pn. „Czyste powietrze w Gminie Szydłowiec”. Potrzeba poprawy jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych w wyniku uregulowań prawnych, nakładają na właścicieli budynków obowiązek wymianie starych, nieefektywnych kotłów na paliwa stałe. Jest to dla większości mieszkańców duży problem, szczególnie finansowy. Inwestycja związana z wymianą urządzeń grzewczych jest sprawą kosztowną i nie każdy może pozwolić sobie na taki wydatek. Do 2029 roku właściciele domów mają obowiązek wymiany starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wychodząc naprzeciw potrzebie dofinansowań inwestycji termomodernizacyjnych stworzył Program Czyste Powietrze. W ramach programu możliwe jest również przeprowadzenie prac termomodernizacyjnych w budynku, a maksymalna wysokość dofinansowania wynosi prawie 70 tys. zł. Wysokość uzyskanego dofinansowania uzależniona jest od wysokości dochodów beneficjenta. W ramach projektu wsparcie finansowe można otrzymać na:

- wymianę starych pieców na paliwo stałe na ekologiczne źródła ciepła spełniające wymagania Programu,
- instalację centralnego ogrzewania lub ciepłej wody użytkowej,
- wentylację mechaniczną,

- mikroinstalację fotowoltaiczną,
- ocieplenie domów oraz wymianę okien i drzwi (koszty materiałów i robocizny).

Wsparcie finansowe można otrzymać na projekty zakończone, w trakcie realizacji lub jeszcze nierozpoczęte, lecz rozliczeniu podlegają koszty poniesione nie wcześniej niż 6 miesięcy przed złożeniem wniosku.

W Gminie Szydłowiec w odpowiedzi na potrzeby społeczne powstał Punkt Konsultacyjny Czyste Powietrze. Dzięki temu mieszkańcy mają ułatwiony kontakt z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie w celu uzyskania dofinansowania do wymiany urządzeń grzewczych, termomodernizacji budynku mieszkalnego. Jest to odpowiedź na potrzeby społeczne, ale również szeroko pojętą konieczność ochrony środowiska naturalnego, celem ograniczenia szkodliwej emisji zanieczyszczeń, znacznego zużywania się nieodnawialnych źródeł energii.

W ramach działania punktu prowadzone jest doradztwo mieszkańcom, w jaki sposób pozyskać dofinansowanie na wymianę urządzeń grzewczych, instalacji fotowoltaiki, przeprowadzenia prac termomodernizacyjnych w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych. Osoby, które potrzebują wsparcia mogą zgłosić się do punktu, uzyskać informację jak również pomoc w wypełnieniu i złożeniu dokumentów o dofinansowanie. Pracownik Gminy pomaga również rozliczyć zrealizowany przez mieszkańca projekt.

Jest to ogromnie ceniona przez mieszkańców pomoc ze strony miasta, ponieważ indywidualnie niewielka grupa osób była by w stanie pozyskać dofinansowanie.

Dzięki temu, że działa punkt konsultacyjny w Gminie Szydłowiec znacznie wzrasta liczba wymienionych, ekologicznych źródeł ogrzewania. W wielu domach zostały przeprowadzone kompleksowe prace termomodernizacyjne, polegające na dociepleniu ścian zewnętrznych, stropodachu, dachu, podłóg na gruncie. Wymienione zostały okna czy drzwi w budynkach mieszkalnych, zainstalowano panele fotowoltaiczne, zmodernizowano instalacje c.o. i c.w.u. Wszystkie zakupione w ramach projektu materiały czy urządzenia muszą spełniać odpowiednie wymagania, parametry, wskaźniki, jednak przy wsparciu pracownika Gminy proces spełnienia wymagań nie jest trudny.

ŚWIDNICA

Celem projektu pn. „**Ekologiczna Świdnica**” jest ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze spalania paliw stałych w indywidualnych instalacjach grzewczych na terenie Świdnicy i sąsiadujących gmin. Potrzeba realizacji projektu „Zielona Świdnica” wynika w głównej mierze ze złego stanu powietrza na obszarze Świdnicy i gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej oraz z konieczności spełnienia określonych przez UE norm w zakresie jakości powietrza i przeciwdziałania zmianom klimatu. Każde z zrealizowanych już zadań, jak i każde z planowanych do wykonania ma na celu ograniczenie zanieczyszczenia powietrza, redukcję

niskiej emisji i poprawę zdrowia mieszkańców regionu (potrzeba przeciwdziałania chorobom krążenia i układu oddechowego).

Pierwszy moduł projektu polegać będzie na przygotowaniu i uzupełnieniu dokumentów strategicznych, planów, programów i projektów o działania zgodne z celem Czysta energia. Wynikiem przygotowania odpowiednich dokumentów strategicznych będzie zintensyfikowanie działań związanych z dbałością o ochronę środowiska i klimatu, które należą do najtrudniejszych i najbardziej kosztownych przekształceń związanych z transformacją społeczno-gospodarczą. W ten sposób decyzje operacyjne podejmowane na podstawie wypracowanych dokumentów będą spójne i korzystne dla środowiska przyrodniczego i dostosowane do ochrony klimatu. Zrównoważony rozwój wymaga nowych, precyzyjnych zapisów ujętych w dokumentach strategicznych i dlatego do końca roku 2022 Świdnica przygotowuje następujące dokumenty: Miejski Plan Adaptacji do zmian klimatu dla Gminy Miasto Świdnica do 2030 r., „Założenia do planu zaopatrzenia Gminy Miasto Świdnicę w gaz, energię elektryczną i ciepło” oraz Plan Gospodarki Niskoemisyjnej.

Dla wielu właścicieli nieruchomości ogrzewanych poza-klasowymi kotłami CO na paliwa stałe zakup nowego pieca jest ogromnym wydatkiem, na który trudno sobie pozwolić. Koszt związany z zakupem kotła to nie jedyne wydatki, na które trzeba się przygotować, bo bardzo często wymiana pieca wiąże się także z koniecznością modernizacji kotłowni oraz instalacji grzewczej. Dlatego drugi moduł projektu koncentruje się na zapewnieniu wsparcia finansowego przeznaczonego na wymianę źródeł ciepła

i poprawę efektywności energetycznej budynków i lokali mieszkalnych oraz przeciwdziałaniu ubóstwu energetycznemu. Działania zamieszczone w tej części projektu są realizowane w cyklicznie w edycjach rocznych.

Komponent I: Projekt pn. „Wymiana wysokoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach i lokalach mieszkalnych na terenie wybranych gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej” dofinansowany został w ramach RPO WD na lata 2014-2020. Jest to projekt grantowy i polega na udzielaniu przez Grantodawcę grantów na przedsięwzięcia realizowane w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych i wielorodzinnych dotyczące wymiany wysokoemisyjnych źródeł ciepła (kotłów opalanych węglem, miałem, koksem, ekogroszkiem) na instalacje wykorzystujące odnawialne źródła ciepła, kotły spalające biomasę lub paliwa gazowe czy ogrzewanie elektryczne oraz na podłączenie do sieci ciepłowniczej. W ramach modernizacji źródła ciepła wymiana kotła/pieca musi skutkować obniżeniem emisji CO₂ w stosunku do stanu sprzed inwestycji. W przypadku zmiany kotła skutkującego zamianą spalanego paliwa zmniejszenie emisji CO₂ musi wynieść co najmniej 30%, a wymiana źródła ciepła skutkuje zmniejszeniem emisji PM 10 i PM 2,5. Przedsięwzięcie realizowane jest w latach 2020-2023 na terenie 15 gmin Dolnego Śląska takich jak: Miasto Świdnica, Boguszów-Gorce, Dobromierz, Głuszycza, Jaworzyna Śląska, Marcinowice, Mieroszów, Nowa Ruda, Miejska Nowa Ruda, Strzegom, Świebodzice, Świdnica, Walim, Miasto Wałbrzych, Żarów. Jego Liderem jest Gmina Miasto Świdnica, Partnerami pozostałe ww. gminy.

Komponent II: Program dotacji z budżetu miasta na wymianę źródła ogrzewania – polega na udzielaniu dotacji celowych dla osób fizycznych, osób prawnych oraz podmiotów gospodarczych zmieniających sposób ogrzewania z pieców węglowych na ogrzewanie ekologiczne (gazowe, elektryczne).

Komponent III: Niezależnie od programu gminnego i aglomeracyjnego, które dotują wymianę „starych pieców” na ekologiczne źródła ciepła, w Świdnicy można skorzystać z rządowego programu Czyste Powietrze. Miasto Świdnica przystąpiło do współpracy z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu przy wdrażaniu Programu „Czyste Powietrze”, wspierającego wymianę źródeł ciepła i termomodernizację domów jednorodzinnych. Wsparcie finansowe można uzyskać na wymianę nieefektywnego źródła ciepła na ekologiczne, spełniające wymagania programu, instalację centralnego ogrzewania lub ciepłej wody użytkowej, wentylację mechaniczną z odzyskiem ciepła, ocieplenie przegród budowlanych, mikroinstalację fotowoltaiczną, dokumentację projektową, audyt energetyczny i ekspertyzy., ocieplenie domu oraz wymianę stolarki okiennej i drzwiowej.

Projekt pn. „Ekologiczna Świdnica” polega na wdrożeniu działań związanych z ochroną środowiska i klimatu, które są trudne i kosztowne. Odbiorcami projektu będą nie tylko świdniczanie, ale również mieszkańcy całego regionu, ponieważ ograniczenie niskiej emisji i poprawa jakości powietrza będzie miała wpływ na jakość życia szerszej społeczności regionu. Pierwszy moduł

projektu zakończy się jeszcze w 2022 roku, natomiast druga część projektu skupia w sobie działania wieloletnie podzielone na edycje roczne. W marcu 2022 roku został przyjęty Miejski Plan Adaptacji do zmian klimatu dla Gminy Miasto Świdnica do 2030 r., który będzie odpowiedzią na procesy zachodzące w środowisku spowodowane zmianami klimatycznymi. Ponadto do końca bieżącego roku zaktualizowane zostaną „Założenia do planu zaopatrzenia Gminy Miasto Świdnicę w gaz, energię elektryczną i ciepło” oraz Plan Gospodarki Niskoemisyjnej. W grudniu 2022 roku podsumowane zostaną komponenty trzech działań związanych z udzielaniem dotacji na wymianę urządzeń grzewczych finansowanych ze środków unijnych („Wymiana wysokoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach i lokalach mieszkalnych na terenie wybranych gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej”), środków krajowych (program „Czyste Powietrze”) oraz budżetu gminy („Program dotacji z budżetu miasta na wymianę źródła ogrzewania”).

WAŁBRZYCH

Projekt pn. „**Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez adaptację do zmian klimatu oraz zapewnienie dostępu do zielonej energii po przystępnej cenie**” planowany jest do realizacji w ramach wdrożenia Planu Działania Miasta do końca IV kwartału 2022 roku. Odbiorcami projektu są mieszkańcy Wałbrzycha, szczególnie obszaru rewitalizacji Miasta, gdzie występuje kumulacja problemów – głównie społecznych, a także środowiskowych. Celem głównym projektu jest poprawa jakości życia mieszkańców

Wałbrzycha. Cele szczegółowe projektu to:

- przygotowanie miasta i mieszkańców do zmian klimatu, m.in. poprzez likwidację wysp ciepła i rozwój błękitno-zielonej infrastruktury w obszarach zdegradowanych i obszarze rewitalizacji;
- wsparcie mieszkańców zdegradowanych obszarów m. Wałbrzycha m.in. poprzez zapewnienie lepszego komfortu mieszkania, m.in. dzięki poprawie efektywności energetycznej budynków oraz likwidacji źródeł niskiej emisji.

Fot. 14. Budynek mieszkalny przy ul. Zajęcza 7 przed modernizacją. Źródło: UM w Wałbrzychu

Cel główny oraz cele szczegółowe osiągnięte zostaną dzięki realizacji:

- błękitno-zielonej infrastruktury przy ul. Lubelskiej w Wałbrzychu;
- tężni solankowej w Parku Sobieskiego w Wałbrzychu;
- głębokiej modernizacji budynków mieszkalnych w celu ograniczenia zużycia energii.

Kluczową rolę w realizacji projektu będzie odrywać udział społeczności lokalnej na każdym jego etapie. Partycypacja społeczna będzie realizowana poprzez m.in. działania edukacyjne oraz działania włączające.

Projekt będzie polegał na realizacji działań służących adaptacji do zmian klimatu zurbanizowanych i zdegradowanych obszarów miasta, a także pozwalających na zapewnienie mieszkańcom tych obszarów dostępu do zielonej energii po przystępnej cenie. Przygotowanie i wdrożenie projektu wymaga udziału mieszkańców miasta Wałbrzycha oraz organizacji społecznych, w szczególności

Fot. 15. Budynek mieszkalny przy ul. Zajęcza 8 przed modernizacją. Źródło: UM w Wałbrzychu

działających na rzecz ochrony środowiska, a także wykluczonych grup społecznych. Dlatego ważnym elementem będą działania włączające oraz edukacja mieszkańców, szczególnie osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem energetycznym.

Realizację zadania Poprawa efektywności energetycznej budynków przy ul. Gen. Zajączka 7 i 8 w Wałbrzychu poprzez termomodernizację i remont rozpoczęto w roku 2020. Zakończono roboty rozbiórkowe, wymieniono stropy i biegi schodowe w budynku. Zakończono również prace dekarские. Trwają prace elewacyjne i instalacyjne. Zadania obejmują wykonanie termomodernizacji budynku wraz z zagospodarowaniem terenu oraz przystosowaniem lokali mieszkalnych komunalnych do nowych standardów. Powstanie odpowiednio 8 i 11 mieszkań. Zakres zadania to wykonanie kapitalnego remontu, który obejmować będzie: nowy układ funkcjonalny lokali mieszkalnych z wykonaniem indywidualnych pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, adaptację pomieszczeń po lokalu użytkowym na lokale mieszkalne, wymianę pokrycia dachowego, ocieplenie dachu, ewentualnie wymianę lub wzmocnienie elementów więźby dachowej, wymianę elementów konstrukcyjnych budynków, ocieplenie ścian zewnętrznych i wykonanie elewacji budynków, wykonanie izolacji poziomej i pionowej budynku, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, wymianę wszystkich niezbędnych instalacji, w tym c.o., wod.-kan., elektrycznej, teletechnicznej, TV, z osobnym opomiarowaniem dla poszczególnych użytkowników, budowę centralnej kotłowni wspólnej z budynkiem przy ul. Gen. Zajączka 8, z opomiarowaniem poszczególnych mieszkań,

zastosowanie odnawialnych źródeł energii, wbudowanie windy, likwidacja podpiwniczenia. Planowany termin zakończenia robót to 30 czerwca 2022 roku. Rzeczowa część zadania jest realizowana w ramach środków z Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz z udziałem wsparcia finansowego ze środków Funduszu Dopłat z Banku Gospodarstwa Krajowego. Wartość inwestycji to odpowiednio ponad 1,5 mln zł i niespełna 2 mln zł.

WĘGRÓW

Głównym celem projektu pn. „**Miasto Węgrów w zrównoważonym rozwoju – praktyczne aspekty poprawy stanu środowiska naturalnego w wybranych obszarach polityki miejskiej**” będzie przeciwdziałanie zmianom klimatu i ich skutkom oraz dostęp do stabilnej zrównoważonej i nowoczesnej energii. Działania będą ukierunkowane na poprawę stanu środowiska naturalnego w mieście, w tym przede wszystkim stanu powietrza atmosferycznego. Zaplanowano wymianę źródeł ciepła, inwestycje w odnawialne źródła energii oraz dalszą termomodernizację budynków mieszkalnych, produkcyjno-usługowych i użyteczności publicznej w Węgrowie. Dodatkowo przewiduje się dążenie do zwiększenia ilości opraw energooszczędnych oświetlenia ulicznego.

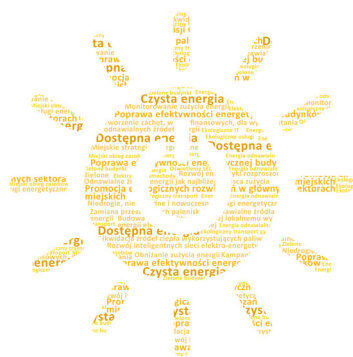
W związku z tym zaplanowano m.in. zadanie „Zielona transformacja i nowa energia w Dolinie Liwca”, które zakłada mobilizację jak największej liczby gospodarstw domowych na terenie miasta do przejścia na mniej emisyjne źródła wytwarzania energii. Zakłada się dwa komponenty tego zadania:

- inwestycyjny polegający na wymianie urządzeń grzewczych na ekologiczne, montażu paneli solarnych i fotowoltaicznych, termomodernizacji budynków użyteczności publicznej oraz wymianie urządzeń grzewczych w budynkach wielorodzinnych i jednorodzinnych na niskoemisyjne,
- edukacyjny polegający na przeprowadzeniu szkoleń z obsługi zastosowanych instalacji niskoemisyjnych i OZE oraz akcji informacyjnej o możliwościach pozyskania wsparcia finansowego poza zadaniem.

Dodatkowo zakłada się również prowadzenie działań mających na celu zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym kumulację wody deszczowej i wykorzystanie jej do celów gospodarczych.

Zaplanowano także zadania związane z poprawą stanu infrastruktury gospodarki odpadami zgodnie z wyzwaniami Europejskiego Zielonego Ładu poprzez zwiększenie sprawności funkcjonowania Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów oraz rekultywacji dawnego wysypiska śmieci. Wzięto pod uwagę również budowę scentralizowanego systemu ciepłowniczego z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, w tym wykorzystanie w celu ogrzewania przetwarzania odpadów komunalnych. Zadanie to zapewni mieszkańcom dostęp do sieci ciepłowniczej, a więc ciągły dostęp do ciepła sieciowego, ale również ograniczenie niskiej emisji i poprawi efektywność gospodarki odpadami w mieście.

8 WZROST GOSPODARCZY I GODNA PRACA

CEL 8. WZROST GOSPODARCZY I GODNA PRACA

Założeniem Celu 8 jest przede wszystkim utrzymanie wzrostu gospodarczego na jednego mieszkańca przy uwzględnieniu krajowych uwarunkowań. Do głównych zadań zalicza się osiągnięcie wyższego poziomu wydajności gospodarczej poprzez dywersyfikację, modernizację technologiczną i innowacje oraz promocję polityki rozwojowej wspierającej działalność produkcyjną, tworzenie godziwych miejsc pracy, przedsiębiorczość i kreatywność. Należy również zapewnić pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich kobiet i mężczyzn oraz znacznie zmniejszyć odsetek młodych ludzi pozostających bez pracy bądź nie uczestniczących w edukacji i szkoleniach. Równie ważne jest podjęcie natychmiastowych i efektywnych środków, by wyeliminować przymusową pracę, współczesne formy niewolnictwa i handel ludźmi, a także ochrona praw pracowniczych i promocja bezpiecznego środowiska pracy dla wszystkich. Projekty działań powinny dotyczyć wsparcia mieszkańców w zajęciu aktywnej postawy na rynku pracy poprzez podnoszenie kompetencji, kreowania postaw przedsiębiorczych, wsparcia firm na różnym etapie ich działania, stałym kontakcie z podmiotami gospodarczymi w celu poznania ich potrzeb, kształtowania adekwatnej oferty edukacyjnej dostosowanej do potrzeb i we współpracy z lokalnymi przedsiębiorstwami. Niezbędne jest tworzenie platformy wiedzy o lokalnym rynku pracy wraz z jego monitoringiem, uwzględniającym zróżnicowania wewnętrzne, podejmowania działań ogólnorozwojowych, ważnych z punktu widzenia możliwości prowadzenia działalności gospodarczej oraz budowania gospodarczej marki miasta.

SZCZUCZYN

Miasto Szczuczyn jako niewielka gmina miejsko-wiejska (ok. 6500 mieszkańców) wraz ze wzrostem mobilności ludności z roku na rok doświadczała odpływu kapitału ludzkiego, który z czasem się jedynie nasilał. Jedyną szansą by zatrzymać ten proces było zwiększenie atrakcyjności zarobkowej i inwestycyjnej miasta. W tym celu jednym z pierwszych działań było podpięcie terenów inwestycyjnych pod SSE Suwałki w 2015 roku i ściągnięcie inwestorów, którzy byliby motorem napędowym lokalnej przedsiębiorczości. Na chwilę obecną działają tam z sukcesem 2 firmy (Torpol i Hartika), a w czerwcu nastąpi otwarcie największej ubojni mięsa wołowego w Polsce (ZM Zakrzewscy).

Naturalnym procesem, było powstanie zapotrzebowania na usługi okołobiznesowe przy dużych zakładach produkcyjnych. Szczuczyn będąc jednak do tej pory gminą, w której większość działalności gospodarczej była zdeterminowana przez rolnictwo, nie posiadał odpowiedniej infrastruktury. Odpowiedzią miasta na to zapotrzebowanie był udział w pilotażowym projekcie finansowanym ze środków UE, budowie Lokalnego Inkubatora Przedsiębiorczości. Obiekt składa się z części administracyjno-biurowej (8 biur i 3 lokale użytkowe) oraz produkcyjnej (4 hale produkcyjne o wielkości do 500m²). Planowane oddanie do użytku to wrzesień 2022 roku.

Projekt pn. „**Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej gminy miejsko-wiejskiej Szczuczyn w stosunku do dużych ośrodków miejskich**” jest odpowiedzią na wyzwania związane

z rozwojem przedsiębiorczości. Wzrost liczby miejsc pracy i konieczność dojazdów z okolicznych gmin, a także wzrost cen surowców energetycznych i samej energii zmusił miasto do podjęcia dwóch kolejnych działań, które będą realizowane w ramach projektu.

Pierwszym z nich jest utworzenie klastra energii, który po pierwsze da większe bezpieczeństwo energetyczne działającym w gminie zakładom produkcyjnym, poprzez większą elastyczność i decentralizację, a także obniży ich koszty. Działanie to planowane jest na IV kwartał 2022 roku.

Kolejne działanie to budowa nowego osiedla, przyjaznego młodym ludziom, wspierającego aktywność, nowoczesnego i eko-

logicznego, będącego atrakcyjną alternatywą dla standardu, który proponują duże ośrodki miejskie. Gmina zapewniła już grunty do realizacji tego przedsięwzięcia, a w tym tygodniu otrzymała pierwsze projekty planowanych budynków. Rozpoczęcie budowy jest planowane w roku 2023.

ZDUŃSKA WOLA

Projekt pn. „**Żyj lokalnie, pracuj globalnie**” realizowany będzie przez cały 2022 rok. Częściowo będzie bazował na dotychczasowych osiągnięciach miasta. W jego skład wejdą cztery podprojekty: (1) Wirtualny Hub Mikrofirm, (2) Wczesna edukacja neutralna dla klimatu, (3) Edukacja+Praca oraz (4) Powszechna edukacja cyfrowa. Podprojekt nr 1 wpisuje się w cel 9. Innowacyjność, przemysł, infrastruktura oraz w cel 8. Wzrost gospodarczy i dobra praca; podprojekt nr 2 – w cel 7. Czysta i dostępna energia; podprojekty nr 3 i 4 – w cel 8. Wzrost gospodarczy i dobra praca.

Zduńska Wola działa w duchu open innovations. Wykorzystuje innowacje, zwłaszcza technologiczne, by usprawniać działanie instytucji publicznych i świadczyć mieszkańcom usługi coraz wyższej jakości. Ważnym komponentem projektu pozostaje edukacja. Upowszechnianie umiejętności cyfrowych i inspirowanie do rozwoju biznesów ICT stanowi ważny impuls rozwoju nowoczesnej gospodarki, która – zgodnie z przyjętą wizją – choć rozwijana lokalnie, dostarcza usług i produktów na rynki globalne.

Poniżej omówiono cztery podprojekty, stanowiące kamienie milowe strategii „Żyj lokalnie, pracuj globalnie”.

Wirtualny Hub Mikrofirm

W ramach tego podprojektu władze miasta rozpoczęły już dialog technologiczny z dostawcami komponentów cyfrowych w celu wspólnego opracowania koncepcji wersji MVP (ang. Minimum Viable Product – produkt, który jest w minimalnym stopniu gotowy do wprowadzenia na rynek). Celem jest zbudowanie platformy informatycznej, poprzez którą mikrofirmy otrzymają pakiet usług w chmurze obliczeniowej, które pozwalają im w łatwy sposób cyfryzować procesy biznesowe. Dzięki temu przedsiębiorcy poprawiają efektywność zarządzania swoimi firmami, a także zoptymalizują procesy i koszty, co pozwoli im zwiększyć konkurencyjność. Otrzymają też narzędzia do budowania wzajemnych relacji biznesowych oraz działania na globalnym rynku cyfrowym.

Fot. 16. Wirtualny Hub Mikrofirm. Źródło: UM Zduńska Wola

Projekt stworzenia w Zduńskiej Woli Wirtualnego Hubu Mikrofirm zwyciężył w konkursie na innowacyjny projekt rozwoju dla samorządu, organizowany przez Polski Fundusz Rozwoju (2021 r.). Partnerem samorządu Zduńskiej Woli jest Chmura Krajowa.

Planuje się powszechne udostępnienie analizy efektywności podprojektu, zbioru rekomendacji oraz opisu rozwiązań IT.

Wczesna edukacja neutralna dla klimatu

Podprojekt obejmuje wdrożenie w jednej ze szkół podstawowych w Zduńskiej Woli innowacyjnego systemu do zarządzania i bilansowania energii oraz certyfikacji neutralności CO₂. Jego celem jest optymalizacja wykorzystania zielonej energii pozyskiwanej z zamontowanego na dachu systemu fotowoltaicznego. Pilotaż na miejskiej infrastrukturze realizuje startup Cleanstock. Zakończy się on rozdaniem uczniom pierwszych na świecie certyfikatów z oznaczeniem ich śladu węglowego w edukacji.

Urząd Miasta opracowuje też dokumentację projektową montażu paneli PV na dachach wszystkich zarządzanych przez siebie szkół podstawowych i przedszkoli, czyli łącznie w szesnastu placówkach oświatowych. Celem działań jest stworzenie neutralnego dla klimatu systemu wczesnej edukacji.

W wyniku realizacji projektu miasto będzie upowszechniać następujące produkty: analizę efektywności innowacji IT, zbiór wytycznych do budowy neutralnego klimatycznie systemu edukacji, wzór certyfikatu dla uczniów.

Edukacja+Praca

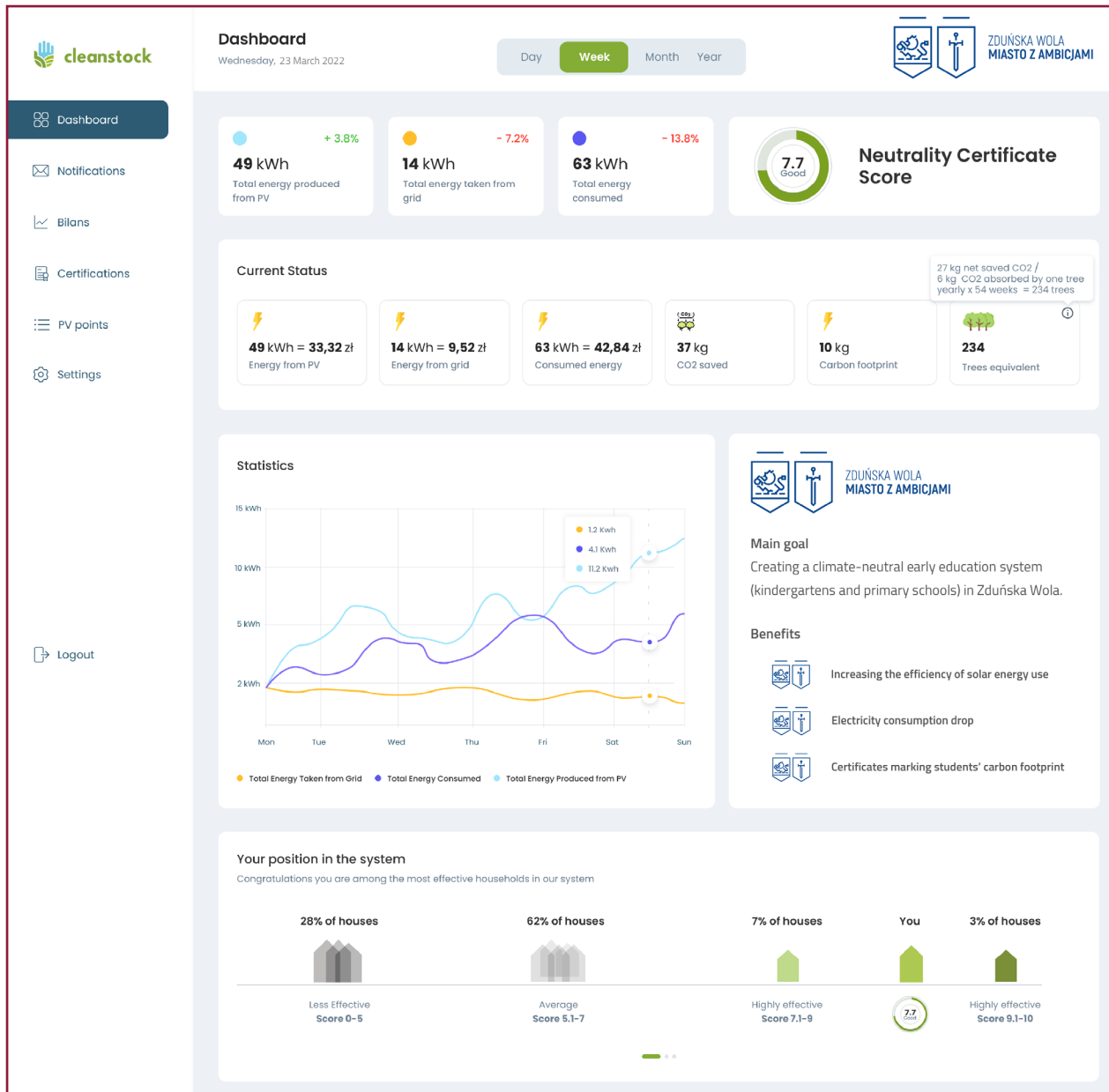
W ramach tego podprojektu mieszkańcom zyskają dostęp do bezpłatnego szkolenia online z zakresu obsługi systemów informatycznych wykorzystujących AI do automatyzacji marketingu. Dzięki temu uzyskają kompetencje, na które jest duże zapotrzebowanie rynkowe i zwiększą możliwość zatrudnienia w e-commerce, czyli w handlu elektronicznym. Jest to szerokie pojęcie obejmujące dostęp do obsługi sklepów internetowych, różnego rodzaju usystematyzowanych platform e-commerce typu Allegro lub Amazon, portali ogłoszeniowych, różnego rodzaju for i grup oraz mediów społecznościowych. Szkolenie przeprowadzi partner miasta – firma Persooa, która najlepszym kursantom zaoferuje staże lub pracę w modelu na odległość.

Po wdrożeniu projekt zostanie poddany analizie efektywności i rekomendacjom.

Powszechna edukacja cyfrowa

W ramach tego podprojektu samorząd rozpocznie tworzenie ekosystemu powszechnego kształcenia umiejętności cyfrowych. Wspólnie z partnerami (Miejski Dom Kultury i Uniwersytet III Wiek) Urząd Miasta uruchomi serię kursów i warsztatów. Przygotuje też otwarte spotkania inspiracyjne, podczas których mieszkańcy poznają osoby realizujące się zawodowo i biznesowo w świecie cyfrowym.

Fot. 17. Dashboard oprogramowania Cleanstock
Źródło: UM Zduńska Wola

9 INNOWACYJNOŚĆ, PRZEMYSŁ, INFRASTRUKTURA

CEL 9. INNOWACYJNOŚĆ, PRZEMYSŁ, INFRASTRUKTURA

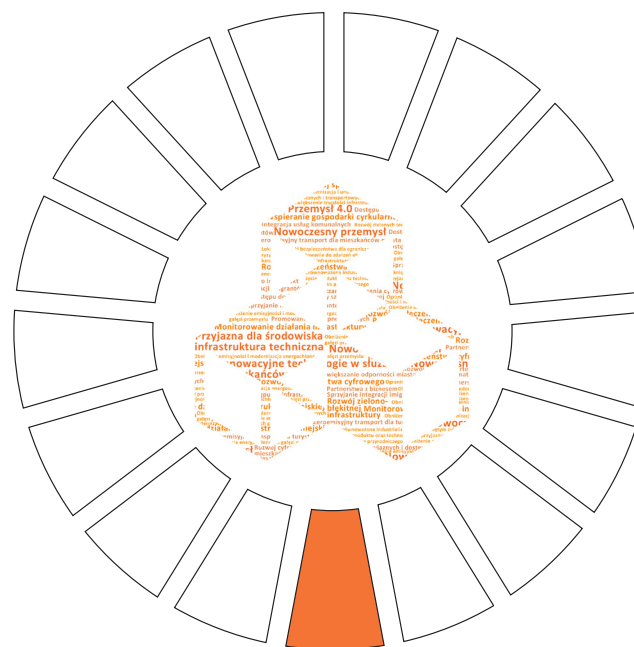
Zadania w Celu 9 dotyczą rozwijania niezawodnej, zrównoważonej i odpornej infrastruktury dobrej jakości, w tym infrastruktury regionalnej i transgranicznej, wspierającej rozwój gospodarczy i dobrobyt ludzi. Należy zapewnić wszystkim mieszkańcom miast równy dostęp do infrastruktury po przystępnej cenie oraz promować inkluzywną i zrównoważoną industrializację. Niezmiernie ważne jest zwiększanie dostępu przedsiębiorstw, szczególnie małych i średnich, oraz podwyższenie jakości infrastruktury oraz wprowadzenie zrównoważonego rozwoju przemysłu przez zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów oraz stosowanie czystych i przyjaznych dla środowiska technologii i procesów produkcyjnych. Dodatkowo trzeba wzmocnić badania naukowe i podnieść poziom technologiczny sektora przemysłowego, ułatwić rozwój zrównoważonej i odpornej infrastruktury, wspierać krajowy rozwój technologiczny, badania i innowacyjność oraz znacząco zwiększyć dostęp do technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Kierunki rozwoju powinny dotyczyć również rozwoju zielono-błękitnej infrastruktury, gospodarki obiegu zamkniętego, promowania i rozwoju zeroemisyjnego transportu dla mieszkańców i turystów oraz przechodzenia przedsiębiorstw przemysłowych do korzystania z zielonej energii. Należy również poprawiać świadomość przedsiębiorców i pracowników na temat zrównoważonego procesu produkcyjnego, optymalizować środowiska prawno-instytucjonalne, rozwijać co-working oraz stale zwiększać inwestycje w badania i rozwój innowacji produktowych i procesowych.

GLIWICE

Projekt pn. „Wspólna wizja przyszłości – partycypacyjny proces formułowania strategii rozwoju Gliwice 2040” zakłada sformułowanie Strategii rozwoju miasta Gliwice do roku 2040. Głównym założeniem samego procesu tworzenia strategii jest jak najszersze włączenie w prace mieszkańców, organizacji pozarządowych, szkół wyższych, instytucji naukowych i przedsiębiorstw, działających w mieście. Z kolei założenia merytoryczne dla dalszego rozwoju to m.in. zdefiniowanie nowych wyzwań i celów gospodarczych miasta w odniesieniu do rozwoju innowacyjności, postępującej cyfryzacji i zmian w systemie pracy. Nowe spojrzenie na rozwój gospodarczy miasta ma bardziej holistyczny charakter i ma być rozpatrywane w bezpośrednim odniesieniu do przestrzeni miasta, środowiska naturalnego, potrzeb społecznych i stylu życia mieszkańców.

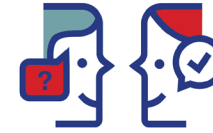
Prace nad strategią są prowadzone według następującego, ogólnego założenia: w pierwszej kolejności przeprowadzane są konsultacje społeczne w różnych formach (spotkania, konkursy, ankiety), a wstępne sugestie i propozycje rozwiązań stanowią materiał do dalszych prac. Następnie przedstawione propozycje poddawane są pod dyskusje grup roboczych. Wypracowane rozwiązania są przedstawiane Prezydentowi Miasta Gliwice do akceptacji. Więcej o założeniach procesu: (<https://strategia2040.gliwice.eu/proces>).

Ważnym elementem procesu są grupy robocze – zespoły złożone z 25-30 osób. Każda z grup zajmowała się określonym tematem – przestrzenią (grupa przestrzenna), środowiskiem (gru-

pa środowiskowa), gospodarką (grupa gospodarcza), sprawami społecznymi (grupa społeczna). Członkowie grup roboczych to przedstawiciele wydziałów Urzędu Miejskiego, jednostek miejskich, uczelni wyższych, firm, rady miejskiej, rad dzielnic, NGO's-ów oraz mieszkańcy, którzy mogli zgłaszać się do pracy w otwartym naborze. Grupy robocze stanowią głos doradczy Prezydenta Miasta, przedstawiają propozycje zapisów kolejnych elementów strategii – wizję, cele strategiczne, cele operacyjne. Pracę każdej z grup koordynują eksperci tematyczni, a nad całością dokumentu pracuje ekspert wiodący (informacja o ekspertach: <https://strategia2040.gliwice.eu/eksperci>).

INWESTYCJE MIEJSKIE

BEZEMISHYJNY W CENTRUM RUCH!

PROBLEMY BEZPIECZEŃSTWA PRZECHODZĄ NA ULICACH

PROBLEM CIĄGOSY PRZESTRZENNEGO

OZWIWIENIE ULICY ZMIEJSTWA

* BRAK DOSTĘPU DO PRZESTRZENI NA INICJATYWY SPOŁECZNE
* BRAK LOKALI
* BRAK DOSTĘPU DO INFRASTRUKTURY

> PROROZUCHA - CENTRUM AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ W DZIELNICACH

MOBILNOŚĆ

FABRYKA DRUTÓW DO REWITALIZACJI

KULTURA

* GALERIA MIASTA GILWICE
* BRAK SYSTEMU ZADŁĄDZANIA PRZESTRZENIA DLA ORGANIZACJI

SZANSA NA ROZWÓJ ORGANIZACJI KULTURALNYCH
JEST STWORZENIE GALERII, MIASTA GILWICE - ŚWIĄTYNI SZUKI

ROZWÓJ

WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU POLITECHNIKI ŚLĄSKIEJ
* INICJATYWY MIASTA NA KAMPUSIE
* ANGAŻOWANIE STUDENTÓW
* PROMOWAĆ MIASTO WSPERAJĄC POLITECHNIKĘ

* DOSTĘPNOŚĆ PRZESTRZENI I USŁUG DLA OSÓB Z OGRANICZENIAMI
* ROZWÓJ INFRASTRUKTURY POPRAWIAJĄCEJ BEZPIECZEŃSTWO NA DRÓGACH (PARK & DRIVE KOS & DRIVE)

TRANSPORT PUBLICZNY

Ważna trasa
Dworzec PL Piastów ↔ Politechnika Śląska
studenckim czasem
Wymagania rower, 45 minut jazdy na PS
* BRAK SPRAWNYCH POŁĄCZEŃ Z INSTYTUTEM ONKOLOGII

ROWER

* RUCH DWUSTRONNY NA JEDNOKIERUNKOWYCH DRÓGACH
* TRASY DOJAZDU DO PRACY
* PROJEKT DLA ROWERÓW I PRZECHODZÓW NA SKRZYŻOWANIACH

WYPRACOWANIE ZINTEGROWANEGO SYSTEMU ROWEROWEGO

GIS

* PROBLEM KOMUNIKACJI Z JEDNOSTKAMI MIEJSKIMI
* WYKASZA SIĘ ENERGIA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH
* ZABRAK WSPARCIA SAMOPOMOCY NA POZIOMY PANDEMII

INICJATYWY SPOŁECZNE

WSPÓŁPRACA

* BRAK WIZJI WSPÓŁPRACY Z MIESZKAŃCAMI
* POLITYKA WSPÓŁPRACY POWINNA POWSTAĆ Z MIESZKAŃCAMI
* WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU EKSPERKUCYJNEGO MIESZKAŃCÓW
* NOWE OTWARCIE NA GRUPY ROBOCZE ORGANIZACJI

ODPADY

* ŚMIECI W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ NA PLAC GOSPODARCY
* GODZINY OTWARCIA PESOKU NIE SĄ DLA OSÓB PRACUJĄCYCH
* ZA MAŁO KOSZTÓW NA-MIESCIE
* POTRZEBA ORGANIZACJI ZBIÓREK ELEKTROŚMIECI I WIELKICH GABARYTÓW

ĘKOLOGIA

SMOG! JEST PRIORYTETEM!

KONFLIKT PRZESTRZENNY

AUTA ↔ DREWNA

ZIELEŃ

OGRODNIK MIEJSKI OSOBA, KTÓRA BĘDZIE DBAĆ O ZIELEŃ W GILWICACH

* WTYCZNE DOP. PROJEKOWANIA I PREWENIACJI ZIELENI
* ZACHOWANIE KAPITAŁU PREWENIACJI
* EDUKACJA EKOWISCIANA
* WIĘCEJ ZIELENI

CZAS WOLNY

* USPRAWNIEŃ RUCHU ROWEROWEGO INFRASTRUKTURY W CENTRUM
* WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU KŁODNICZY NA REKREACJĘ
* WIĘCEJ WYPARZEŃ KULTURALNYCH W CENTRUM
* PROBLEM Z CIELEŃNOŚCIĄ OFERTY KULTURALNEJ MIASTA

KULTURA

* TRUDNOŚĆ W DOSTĘPIE DO LOKALI MIEJSKICH & MOŻE LOKAL NA KULTURĘ
* BRAK DIAGNOZY POTRZEB ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH
* BRAK DOSTĘPU DO INFRASTRUKTURY MIEJSKIEJ

ZDROWIE

PROPOZYCJA WYPOŻYCZALNIE SPRZĘTU REHABILITACYJNEGO

DOSTĘPNOŚĆ

WYKORZYSTAĆ LUDZI KULTURY DO POPRAWY DOSTĘPNOŚCI DO KULTURY WYSOKIEJ

MIEJSKIE STANDARDY DOSTĘPNOŚCI DO USŁUG MIEJSKICH

TECHNOLOGIE

* ROZWÓJ E-MOBILNOŚCI
* MIEJSKIE ŁADOWNIKI STONECZNE

SKETCH BY SYLWID

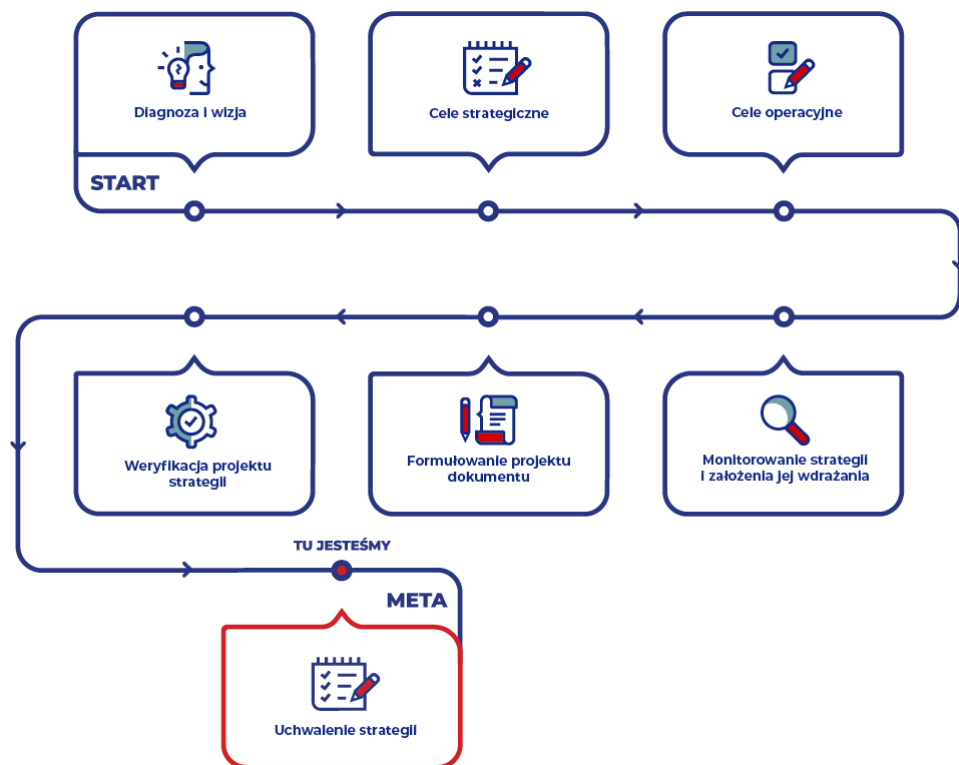
9 INNOWACYJNOŚĆ, PRZEMYSŁ, INFRASTRUKTURA

Rys. 2. Plansza ze spotkania online z mieszkańcami dzielnicy wojska Polskiego, Politechnika, Śródmieście, marzec 2021r. Źródło: opracowanie Sylwia Widzisz-Pronobis

Opisany powyżej sposób prac dotyczy podstawowych elementów strategii: wizji, celów strategicznych, operacyjnych, obszarów strategicznej interwencji. Pozostałe aspekty:

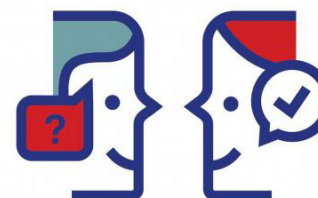
- oczekiwane rezultaty planowanych działań (również w odniesieniu do przestrzeni) oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
- model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta;
- ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w mieście;

Rys. 3. Proces tworzenia strategii Gliwice 2040. Źródło: Urząd Miasta w Gliwicach

#Gliwice2040

2040
Gliwice

Spotkajmy się!

Rys. 4. Plansza zapraszająca na spotkanie w ramach prac nad strategią Gliwice 2040. Źródło: Urząd Miasta w Gliwicach

- system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
 - ramy finansowe i źródła finansowania
- są przedmiotem prac wewnętrznych, prowadzonych przez eksperta wiodącego ze wsparciem zespołu operacyjnego, który powstał w Urzędzie Miejskim i który opracował założenia całego procesu, a obecnie go monitoruje i wspiera merytorycznie. Gotowy projekt strategii zostanie poddany w całości kolejnym konsultacjom społecznym oraz niezależnej ocenie skuteczności zaproponowanych rozwiązań.

Projekt zakłada przyjęcie nowej strategii w IV kwartale 2022r. Odbiorcą projektu jest cała społeczność Gliwic rozumiana jako mieszkańcy, wszystkie podmioty funkcjonujące w mieście lub mające na miasto bezpośredni wpływ, w tym władze samorządowe,

uczelnie wyższe, jednostki naukowe, przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe. W szerszym spojrzeniu, realizacja strategii Gliwice 2040 będzie oddziaływać również na ościennie gminy, Metropolię GZM i województwo śląskie.

Proces tworzenia strategii Gliwice 2040 rozpoczął się w lutym 2021 r. poprzez przyjęcie przez Radę Miasta uchwały o przystąpieniu do prac nad projektem strategii. Uchwała jasno definiowała, że prace nad nową strategią „Gliwice 2040” będą realizowane w podejściu partycypacyjnym, przez które rozumie się szerokie konsultacje, zaangażowanie mieszkańców i podmiotów funkcjonujących w mieście, przy jednoczesnym poddaniu zgłoszonych propozycji pod dyskusję ustanowionych grup roboczych.

MASZEWO

Projekt pt. **„Poprawa efektywności oświetlenia na terenie gminy Maszewo”** polega na kompleksowej wymianie oświetlenia drogowego oraz oświetlenia parkowego na oświetlenie typu LED, która przyczyni się do oszczędności w kosztach energii elektrycznej, poprawy bezpieczeństwa mieszkańców, a także do mniejszej ilości odpadów związanych z naprawą i wymianą lamp, dzięki mniejszej awaryjności lamp tego typu.

Projekt wpisuje się w programy dofinansowujące działania redukcji emisji. Wymiana oświetlenia dotyczyć będzie ciągów ulicznych we wszystkich miejscowościach w gminie w miejscu obecnie istniejącego oświetlenia. Osobno potraktowana będzie wymiana oświetlenia na terenie parku w Maszewie.

Inwestycja ma mieć lokalny charakter, władze gminy liczą na to, że jej efekty przyczynią się do budowania proekologicznych postaw wśród mieszkańców gminy. Wymiana lamp na lampy typu LED będzie znacznym krokiem w celu zwiększania energooszczędności.

Gmina znacząco zmniejszy wydatkowanie środków na cele związane z utrzymaniem oświetlenia o ponad 1 mln zł w latach 2022-2031.

Wymianie ulegną wszystkie punkty oświetlenia drogowego na terenie całej gminy oraz punkty oświetlenia w parku w Maszewie. W zakres tych prac wchodzi: demontaż starej lampy wraz z wysięgnikiem, montaż nowej oprawy typu LED z wysięgnikiem, przewodem zasilającym, zabezpieczeniem bezpiecznikowym oraz zaciskiem na przewód neutralny. Łączna liczba wymienionych lamp ulicznych ma wynieść 738 sztuk. Na terenie parku zostaną zamontowane oprawy typu LED Parkowej, a liczba wymienionych lamp to 66 sztuk.

W ramach przedsięwzięcia lokalna społeczność ma pełnić głównie rolę beneficjenta, ale jej udział ma być również uwzględniony w toku przeprowadzania inwestycji. Przewidywany czas realizacji projektu to III kwartał 2022 roku.

Kolejne etapy inwestycji skupią się na rozwoju infrastruktury drogowej, poprawie bezpieczeństwa mieszkańców, modernizacja nieefektywnych źródeł ciepła w budynkach świetlic wiejskich, oraz modernizacja istniejącej sieci kanalizacyjnej. W planach została zawarta budowa ciągu pieszo rowerowego z Maszewa do miejscowości Dębice który znacząco wpłynie na poprawę komunikacji między miejscowościami oraz zwiększy bezpieczeństwo przy

Drodze Wojewódzkiej nr 106. Wymiana tzw. „kopciuchów” na pompy ciepła przy świetlicach wiejskich, co wpłynie na poprawę jakości powietrza oraz na świadomość mieszkańców dotyczącą modernizacji sposobu ogrzewania.

NOWE MIASTO

Projekt pt. „**Nowe Miasto w obiegu zamkniętym – praktyczne aspekty wdrożenia gospodarki cyrkularnej w wybranych obszarach polityki miejskiej**” jest ściśle powiązany z projektem inwestycyjnym pn. „Poprawa infrastruktury drogowej w Gminie Nowe Miasto”. Tereny inwestycyjne dotyczące budowy dróg obejmują miejskie ulice: Ogrodową, Pogodną, Młodzieżową, Zacisze oraz Wspólną. W ramach realizacji inwestycji wykonany zostanie również parking przy ul. Targowej oraz remont drogi gminnej nr 300605 Wólka Szczawińska-Modzele Bartłomieje. Łączna ilość nowo powstałych i wyremontowanych dróg wynosi 4 981,50 km.

Realizacja inwestycji jest zgodna ze Strategią Rozwoju Gminy Nowe Miasto na lata 2015-2024. W ramach realizacji Celu 9 Nowe Miasto wykonuje zadania poprawiające infrastrukturę miasta. Działania skierowane będą na zielone zamówienia publiczne w obszarze inwestycji miejskich.

PŁOCK

W ramach „Planu Działań dla Miast. Modelowa lokalność” Płock zainicjował maraton programistyczny oparty na idei smart city pn. „**City Coders Hackathon Płock**”. Organizatorzy wydarzenia

dążą do wdrożenia innowacyjnych i oryginalnych projektów, ale przede wszystkim promowania aktywnego włączania się obywateli w życie miasta oraz stymulowanie przedsiębiorczych postaw u młodych ludzi, dając im konkretne umiejętności wartościowe na rynku pracy. Płocki Hackathon to nie tylko rywalizacja, programowanie i kodowanie. Wydarzenie jest także zastrzykiem wszechstronnej wiedzy i praktycznych porad dla uczestników. Podczas każdej edycji organizatorzy dbają o pełen komfort pracy i wysokiej jakości wyżywienie dla wszystkich uczestników. Zaaranżowana jest także strefa relaksu z leżakami, materacami i fotelami do masażu, jak również strefa relaksu, gdzie młodzi programiści mogą odprężyć się przy konsoli do gier lub piłkarzykach. Głównym celem HACKATHONU jest budowanie wizerunku Płocka jako miasta innowacyjnego, otwartego na współpracę z mieszkańcami, inwestującego w ich potencjał. Miasta, które myśli strategicznie o swoim rozwoju i jest gotowe na wdrażanie nowatorskich rozwiązań.

Uczestnicy w 3 osobowych zespołach, korzystając z otwartych baz danych udostępnionych przez Urząd Miasta, tworzą aplikacje, które swoją tematyką i funkcjonalnością odpowiadają wybranym przez organizatorów zagadnieniom. Podczas trwającego 36 godzin maratonu, programistów wspierają mentorzy i eksperci, którzy przekazują niezbędną wiedzę i pomogą usprawnić tworzone rozwiązania. Poza czysto techniczną wiedzą z zakresu kodowania uczestnicy otrzymują również wsparcie w obszarze prezentacji, marketingu oraz zmiany swoich pomysłów na przynoszący zysk biznes.

Fot. 18. Trzecia edycja City Coders Hackathon Płock. Źródło: Urząd Miasta Płocka

Działania w ramach projektu obejmują kompleksową organizację samego wydarzenia, w tym jego promocję, rekrutację uczestników, mentorów i partnerów oraz zapewnienie atrakcyjnych nagród dla laureatów. Doświadczenie oraz kontakty zdobyte w ramach działań mogą pomóc innym miastom w realizacji ich własnego projektu.

Realizacja projektu wiąże się z wielomiesięcznymi przygotowaniem, które pozwalają na organizację wydarzenia na najwyższym poziomie. Hackathon to 36 godzin pracy nie tylko uczestników, ale także zespołu odpowiednio dobranych mentorów, którzy zawsze podzieleni są na grupy wg swojej specjalizacji, aby mogli zapewnić kompleksowe wsparcie merytoryczne. Wysoki komfort pracy

gwarantuje uczestnikom odpowiednio zaaranżowana przestrzeń podzielona na poszczególne strefy: salę główną w której zespoły pracują nad swoimi projektami; strefę gastronomiczną, w której przez cały czas trwania imprezy dostępne są posiłki w formie szwedzkiego stołu; strefę relaksu, w której można odpocząć przy grach, posłuchać muzyki lub przespać się na wygodnym leżaku oraz strefę mentoringową, w której odbywają się konsultacje projektowe z ekspertami. W agendzie wydarzenia zawsze jest miejsce na ćwiczenia fizyczne oraz warsztaty i krótkie szkolenia, będące dodatkową dawką wiedzy dla młodych programistów.

Płocki Hackathon zawsze poprzedzony jest kampanią promocyjną o szerokim zasięgu. Działania marketingowe docierają przede

Fot. 19. Czwarta edycja City Coders Hackathon Płock. Źródło: Urząd Miasta Płocka

Fot. 20. Czwarta edycja City Coders Hackathon Płock. Źródło: Urząd Miasta Płocka

wszystkim do mieszkańców Płocka i okolic, ale dzięki komunikacji w kanałach social media oraz publikacjach w ogólnopolskich mediach, informacja o wydarzeniu pojawia się w całym kraju. Komunikacja dotycząca płockiego maratonu programistycznego pojawia się w miejskich kinach, autobusach, na billboardach i plakatach w szkołach, jak również w lokalnej prasie i radio. Dzięki temu efektywnie prowadzonym działaniom promocyjnym w ostatnim Hackathonie byli uczestnicy z Kutna, Warszawy, a nawet Kielc! Coraz większa popularność wydarzenia pozwala na nawiązanie współpracy z wieloma partnerami. Dzięki temu Uczestnicy otrzymują nie tylko atrakcyjne nagrody rzeczowe, ale mają szansę na udział w profesjonalnych kursach, programach akceleracyjnych, mentoringu oraz pitchingu inwestorskim.

Głównym rezultatem *City Coders Hackathon Płock* są aplikacje lub ich projekty będące odpowiedzią na problemy wynikające z przewodnich zagadnień każdej edycji wydarzenia. Rozwiązania proponowane przez uczestników są efektem ich pracy konsultowanej na każdym etapie z mentorami, mającymi niezbędną wiedzę i doświadczenie w danej dziedzinie. Na zakończenie Hackathonu każdy zespół prezentuje przed jury projekt swojej aplikacji – jej przeznaczenie, funkcjonalność oraz poziom zaawansowania technicznego. Zwycięskie i wyróżnione zespoły mają szansę na kontynuację prac nad swoim projektem pod okiem doświadczonych specjalistów. Bardzo ważne dla miasta jest to, żeby pod okiem specjalistów mogli pracować nad swoim pierwszym biznesem, który być może kiedyś odniesie ogromny sukces!

Dbanie o potencjał lokalnej społeczności już kształconej specjalistycznie z ukierunkowaniem na wdrażanie technologii i innowacji, to jeden z kluczowych elementów w realizacji wizji Płocka jako hubu innowacji i technologii. Efektem takiego działania będzie budowanie społeczeństwa obywatelskiego wśród młodych ludzi, zachęcanie ich do szukania innowacyjnych rozwiązań wykorzystujących najnowsze technologie. Kolejnym efektem będzie budowanie i wspieranie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców miasta. To praktyki, z których inne miasta będą mogły korzystać organizując podobne wydarzenia na szczeblu lokalnym.

RZESZÓW

Gmina Miasto Rzeszów w sferze gospodarczej, społecznej i środowiskowej kładzie nacisk na budowę silnego przemysłu, inwestycje w innowacje jako czynnika poprawiającego produktywność, promocję zrównoważonego uprzemysłowienia oraz wzmocnienie finansowania inwestycji.

Zatem działania w ramach Celu 9 są zbieżne przede wszystkim z postawionymi zadaniami również w zakresie zapewnienia wysokiej jakości edukacji oraz skalowania wypracowanych rozwiązań w ramach założonych wyzwań:

Wyzwanie 1. Zbudowanie Partnerstwa, które przyczyni się do realizacji założonych wyzwań a tym samym rozpocznie współpracę z szerokim gronem interesariuszy na rzecz nowego modelu w oparciu o zasady „5P”: People, Planet, Prosperity, Peace, Partnership.

Wyzwanie 2. Stworzenie prototypu platformy „Integratora Druku 3D (PRINT HACK – HACKATHON DLA INTEGRACJI DRUKU 3D) na bazie doświadczeń Urban Lab. Integracja obszaru miasta ukierunkowanego na zbudowaniu platformy technologicznej wykorzystującej sztuczną inteligencję.

Wyzwanie 3. Metodyka projektowania i wytwarzania spersonalizowanych wodnych systemów retencyjnych oraz małej energetyki wodnej z zastosowaniem technologii przyrostowych.

Wyzwanie 4. Zaprojektowanie i przeprowadzenie badania pn. „Rzeszów jako Laboratorium Przyszłości. Wpływ druku 3D na gospodarkę i życie społeczne Miasta Rzeszowa.”

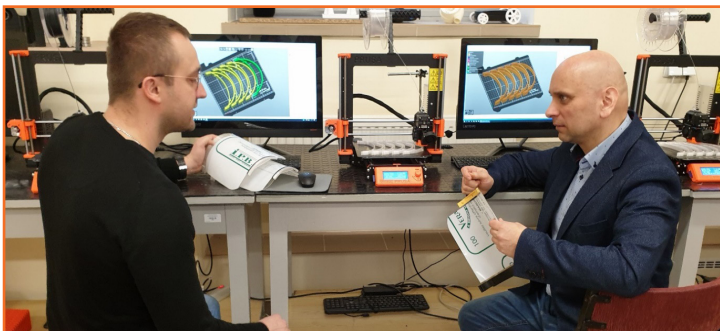
Wyzwanie 1. Zbudowanie Partnerstwa, które przyczyni się do realizacji założonych wyzwań a tym samym rozpocznie współpracę z szerokim gronem interesariuszy na rzecz nowego modelu w oparciu o zasady „5P”: People, Planet, Prosperity, Peace, Partnership.

Realizacja postawionych wyzwań w określonym obszarze w formie partnerstwa umożliwi zrealizowanie wartościowych projektów, które nie tylko przyniosą korzyści miastu, ale również będą skalowalnym elementem w formie dobrych praktyk m.in. dla Miast Partnerskich Miasta Rzeszowa. Istotne jest aby partner (lub partnerzy) wniósł do projektu wartość dodaną, wpływająca np. na możliwość realizacji szerszego zakresu rzeczowego projektu, możliwość zachowania celów projektu, na poprawę efektywności i sprawności realizacji projektu. W związku z postawionymi założeniami do współpracy nad realizacją działań zostały zbudowane partnerstwa pomiędzy Gminą Miasto Rzeszów a Politechniką Rzeszowską im. Ignacego Łukasiewicza oraz Klastrem Industry 4.0.

Charakterystyka Partnerów:

Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza jest publiczną techniczną uczelnią Akademicką stanowiącą część narodowego systemu edukacji i nauki. Prowadzi kształcenie oraz podejmuje zadania naukowo – badawcze i rozwojowe zgodnie z potencjałem naukowym kadry w dziedzinach nauki przez nią reprezentowanych. Szczegółowe informacje dotyczące uczelni można znaleźć na stronie: <https://w.prz.edu.pl/>

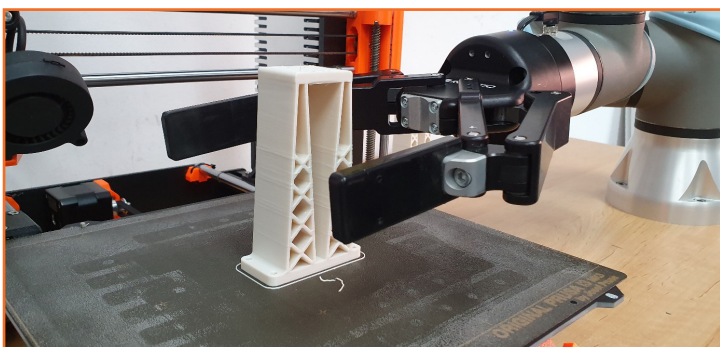

Fot. 21. Urządzenia Katedry Konstrukcji Maszyn Politechniki Rzeszowskiej oraz Zespołu. Źródło: prof. dr hab. inż. G. Budzik

Fot. 22. Urządzenia Katedry Konstrukcji Maszyn Politechniki Rzeszowskiej oraz Zespołu. Źródło: prof. dr hab. inż. G. Budzik

Fot. 23. Urządzenia Katedry Konstrukcji Maszyn Politechniki Rzeszowskiej oraz Zespołu. Źródło: prof. dr hab. inż. G. Budzik

Klaster INDUSTRY 4.0 został założony w wyniku inicjatywy przemysłu przy współpracy z Politechniką Rzeszowską, jako odpowiedź na dynamiczny rozwój innowacyjnych systemów komputerowego wsparcia produkcji, automatyzacji i informatyzacji procesów wytwarzania zgodnych z ideą INDUSTRY 4.0.

Wyzwanie 2. Stworzenie prototypu platformy „Integratora Druku 3D (PRINT HACK – HACKATHON DLA INTEGRACJI DRUKU 3D) na bazie doświadczeń Urban Lab. Integracja obszaru miasta ukierunkowanego na zbudowaniu platformy technologicznej wykorzystujące sztuczną inteligencję.

Hackathon to przestrzeń, w której eksperci, programiści, informatycy i inne osoby związane z rozwojem oprogramowania, takie jak projektanci graficy, twórcy interfejsów i menedżerowie projektów, stają przed zadaniem rozwiązania określonego problemu postawionego na początku hackathonu. Hackathon rzeszowski okazał się ważną formą do podjęcia próby wypracowania pomysłu, który w następnych etapach mógłby zostać przetestowany w przestrzeni miejskiej.

Na warsztatach hackathonu zostanie wybrany jeden temat, który jest zarekomendowany przez Miasto Rzeszów. Hackathon przebiegać będzie w formie stacjonarnej z możliwością prowadzenia spotkań z ekspertami również w formie hybrydowej. Koncepcja Integratora Druku 3D (ID3D) zakłada zaprezentowanie informacji, aktualnych trendów i zastosowań systemów druku 3D dotyczących procesów edukacyjnych, badań naukowych, aplikacji przemysłowych, wytwa-

rzania modeli w warunkach domowych oraz wielu innych obszarów obejmujących m.in. medycynę, reklamę, sztukę, wzornictwo czy muzealnictwo. Użytkownicy będą mogli również zapoznać się z aktualną liczbą drukarek 3D zgłoszonych do platformy integrującej, potencjalnym zapotrzebowaniem na wydruki 3D oraz na wiedzę z obszaru technologii przyrostowych. Możliwa będzie wymiana doświadczeń w obszarze druku 3D jako forum dyskusyjne dedykowane dla różnych użytkowników drukarek 3D m.in. w zakresie edukacyjnym, naukowym, przemysłowym i hobbystycznym. Zadaniem integratora będzie również utworzenie platformy wiedzy zarówno o druku 3D jak też w obszarach ściśle powiązanych do których należą modelowanie 3D-CAD, rekonstrukcja 3D, skanowanie 3D, obróbka programowa danych, projektowanie wirtualne i rzeczywistość wirtualna. Integrator będzie umożliwiał również tworzenie wirtualnej galerii projektów i wydruków 3D w obszarach technicznych i artystycznych.

Wyzwanie 3. Metodyka projektowania i wytwarzania spersonalizowanych wodnych systemów retencyjnych oraz małej energetyki wodnej z zastosowaniem technologii przyrostowych

Celem zadania badawczego jest opracowanie metodyki projektowania oraz wytwarzania przyrostowego i hybrydowego spersonalizowanych systemów magazynowania i przetwarzania wody deszczowej przeznaczonych do zastosowań w małej energetyce wodnej i eksploatacji bieżącej w małych i średnich gospodarstwach domowych.

Realizacja zadania badawczego pozwoli na opracowanie metodyki projektowania oraz wytwarzania przyrostowego i hybrydowego spersonalizowanych systemów magazynowania i przetwarzania wody deszczowej przeznaczonych do zastosowań w małej energetyce wodnej i eksploatacji bieżącej w skali małych i średnich gospodarstwach domowych. Zostanie zbudowane stanowisko badawcze przeznaczone do badań małych generatorów wodnych, w tym układów wykonawczych i układów napędowych, jako elementu systemu odnawialnych źródeł energii. W ramach realizacji projektu zostaną opracowane procedury identyfikacji infrastruktury gospodarstwa w zakresie możliwości opracowania modelu systemu pozyskiwania, oczyszczania, magazynowania i wykorzystania wody deszczowej oraz wykorzystywania jej dla celów małej energetyki wodnej. Przeprowadzone zostaną badania kluczowych elementów małych układów energetycznych za sprawność i niezawodność systemu. Zostanie opracowany i wykonany demonstrator technologii w postaci systemu małej energetyki wodnej pozwalający na badanie geometrii kluczowych elementów generatora wodnego takich jak turbiny, układy przeniesienia napędu, układy kierujące i odpływowe. System umożliwił będzie połączenie go z innymi modułami odnawialnych źródeł energii oraz układami akumulacji.

Wyzwanie 4. Zaprojektowanie i przeprowadzenie badania pn. „Rzeszów jako Laboratorium Przyszłości. Wpływ druku 3D na gospodarkę i życie społeczne Miasta Rzeszowa.”

Nowoczesne technologie bazujące na różnych metodach sztucznej inteligencji wykorzystywane są w wielu dziedzinach gospodarki i systemach produkcyjnych. Analizując wpływ druku 3D na gospodarkę należy zwrócić uwagę na zastosowanie ich do rozwiązywania pojawiających się problemów w miastach np. zmian klimatycznych czy też w przemyśle lub inteligentnych domach. Zastosowanie sztucznej inteligencji w zakresie rozwoju technologii 3D pozwala, by maszyny służące do drukowania, modelowania i skanowania 3D bez ingerencji ze strony operatora, rozwiązywały pojawiające się problemy. Dzięki temu produkcja jest upraszczana i automatyzowana. Co więcej sztuczna inteligencja w technologii 3D stwarza szerokie możliwości generowania obiektów 3D, w tym postaci ludzkich, na podstawie zdjęć, nawet takich, których rozdzielczość jest niska. Program sztucznej inteligencji analizuje jeden, wczytany obraz i na jego podstawie wytwarza idealnie oświetlony obiekt 3D o dużym poziomie realizmu. Możliwe stało się to dzięki analizowaniu przez sztuczną inteligencję tysięcy zdjęć obiektów.

USTRZYKI DOLNE

W przypadku projektu pn. „**Nowy model transferu turystycznego w Bieszczadach**” planowanego do realizacji w ramach Planu Działań dla Miast kluczowy jest problem, a zarazem dobrodziejstwo, związane z rozwojem turystyki w Bieszczadach, która stanowi obecnie zagrożenie dla środowiska naturalnego, a jednocześnie jest szansą na rozwój regionu oraz podniesienie jakości

życia jego mieszkańców. W ramach wyzwania gmina zamierza wybudować parkingi i stacje ładowania samochodów elektrycznych oraz zakupić pojazdy elektryczne. Planuje się także stworzenie prototypu samochodu elektrycznego dla turystów z wbudowanym Kreatorem Pobytu.

Ustrzyki Dolne to jedno, z najpiękniejszych miast Podkarpacia, szczególnie Bieszczadów. Gmina leży w paśmie Gór Sanocko-Turczańskich, a dużą część jej powierzchni zajmują lasy. Głównym celem projektu jest zachowanie dobrego stanu przyrody poprzez promowanie ekoturystyki w Karpatach oraz promowanie innowacyjnych rozwiązań w dziedzinie turystyki w skali międzynarodowej obejmującej państwa karpackie.

Zaplanowane do osiągnięcia założenia to:

1. Zaproponowanie środka komunikacji bardziej przyjaznego środowisku niż obecnie używany przez turystów;
2. Zaproponowanie środka komunikacji bezpłatnego lub przynajmniej tańszego w eksploatacji niż obecnie używany przez turystów;
3. Zwiększenie świadomości i propagowanie zachowań proekologicznych oraz szeroko pojęta edukacja ekologiczna;
4. Zmniejszenie znaczenia czynnika ludzkiego w obsłudze ruchu turystycznego oraz uniezależnienie od rosnących kosztów osobowych w turystyce;
5. Wykorzystanie czasu przejazdu pomiędzy punktami turystycznymi na uzyskanie wiedzy na temat historii, kultury i przyrody Bieszczad (optymalizacja turystyki);

6. Promocja elektromobilności oraz wykorzystania potencjału środków komunikacji napędzanych silnikami elektrycznymi;
7. Upowszechnianie odnawialnych źródeł energii.

W ramach projektu planowane są:

1. Upowszechnienie rodzajów pojazdów takich jak samochód elektryczny, motocykl elektryczny oraz pojazd elektryczny czterokołowy typu off-road, rower górski elektryczny, hulajnoga elektryczna, łódź elektryczna (zastosowana bateria – innowacja na skalę kraju);
2. Stworzenie Kreatora Pobytu – aplikacji zainstalowanej na tablecie wbudowanym w pojeździe, która dzięki zaprogramowanemu

algorytmowi zaproponuje plan pobytu turysty z uwzględnieniem zmiennych – innowacja na skalę świata/prototyp;

3. Punkty turystyczne – wprowadzenie pojęcia punktu turystycznego na potrzeby Kreatora Pobytu; punktami turystycznymi będą zabytki, atrakcje turystyczne, obiekty gastronomiczne, miejsca zakwaterowania;
4. Stworzenie sieci parkingów.

Projekt w całości zakłada przeciwdziałanie zmianom klimatycznym. Ogromna ingerencja i ekspansja człowieka w środowisku naturalnym prowadzi do wielu negatywnych konsekwencji, w tym między innymi do ocieplenia klimatu. Ekoturystyka, na której opiera się niniejszy projekt, znacząco ogranicza emisję CO₂ do atmosfery i na szeroką skalę popularyzuje transport przyjazny środowisku. Przewidywany czas realizacji projektu to IV kwartał 2022 roku.

W celu realizacji projektu umocowane zostanie obecne nieformalne partnerstwo, którego członkami są Gmina Ustrzyki Dolne, Gmina Czarna, Gmina Lutowiska. Partnerami zagranicznymi projektu są Miasto Galanta (Słowacja), Miasto Snina (Słowacja), miasto Boryslaw (Ukraina). Partnerami międzysektorowymi są natomiast Polskie Stowarzyszenie Elektromobilności, Euroregion Karpacki Polska oraz niezależni specjaliści. Przewidywany zakres współpracy zakłada konsultacje merytoryczno-techniczne, wspólne pozyskanie środków zewnętrznych oraz monitorowanie przebiegu projektu.

Fot. 24. Projekt wielopoziomowego parkingu – części ekologicznego transferowego modelu turystycznego w Gminie Ustrzyki Dolne. Źródło: Urząd Miejski w Ustrzykach Dolnych

10 MNIEJ NIERÓWNOŚCI

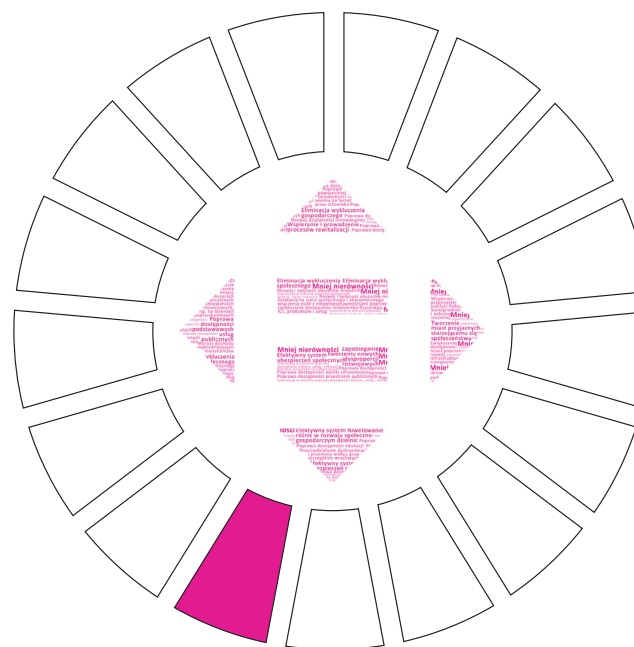
CEL 10. MNIEJ NIERÓWNOŚCI

Cel 10 odnosi się przede wszystkim do stopniowego osiągnięcia i utrzymywania wzrostu dochodu uzyskiwanego przez najbiedniejsze 40% populacji. Należy więc promować i wzmocnić inkluzję społeczną, gospodarczą i polityczną wszystkich ludzi bez względu na wiek, płeć, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię lub status ekonomiczny bądź inny oraz zapewnić równe szanse, zmniejszając istniejące nierówności poprzez eliminowanie dyskryminujących praw, polityk i praktyk oraz promować odpowiednią legislację, polityki i działania w tej dziedzinie. Powinny zostać przyjęte polityki, w szczególności fiskalne, ochrony społecznej i wynagrodzeń, przy stopniowo osiąganym większej równości. Należy opracować regulacje i monitorowanie globalnych rynków i instytucji finansowych oraz wzmocnić wdrażanie tych regulacji oraz ułatwiać przemyślaną, bezpieczną, regularną i odpowiedzialną migrację oraz przepływ ludzi, w tym poprzez implementację zaplanowanych i dobrze zarządzanych polityk migracyjnych. Preferowanymi kierunkami rozwoju są wspieranie efektywnego systemu ubezpieczeń społecznych, dostosowanie polityki w zakresie rozwoju i spójności obszarów miejskich, udzielanie skutecznej pomocy rozwojowej, niwelowanie różnic w rozwoju społeczno-gospodarczym dzielnic, wsparcie tworzenia miejsc pracy, wspieranie i prowadzenie procesów rewitalizacji oraz rozwój działalności innowacyjnej. Równie ważne jest zapewnienie wszystkim mieszkańcom, w tym przede wszystkim osobom starszym oraz z niepełnosprawnościami, równych szans, poprawa dostępności przestrzeni publicznych oraz poprawa powszechnej świadomości i wiedzy na temat praw człowieka oraz praw i obowiązków pracowniczych.

BOGUCHWAŁA

Innowacyjny projekt pn. „**W stronę spójności i skuteczności działań w zakresie rozwoju zrównoważonego i inteligentnego miasta**” ma na celu szerzenie wiedzy wśród wszystkich grup społecznych na temat powstałego systemu monitoringowego dotyczącego ochrony środowiska i zmian klimatycznych oraz podnoszenie poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców. Zintegrowanie tych dwóch obszarów, tj. działań mających na celu ochronę klimatu oraz działań w kierunku spójności społecznej, jest warunkiem koniecznym, do osiągnięcia pożądanego celu. Projekt będzie realizowany w IV kwartale 2022 roku.

Celem działania projektowego będzie zwiększenie świadomości mieszkańców, młodzieży szkolnej, przedsiębiorców w zakresie powstałego systemu monitoringowego ochrony środowiska i zmian klimatycznych. Celem jest także wzrost poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców gwarantującej spójność społeczną obszaru poprzez cykl spotkań i warsztatów tematycznych wzorem Urban Lab mających za zadanie pobudzić społeczność lokalną do zwiększenia zaangażowania się w funkcjonowanie przestrzeni miejskiej oraz wypracowanie innowacyjnych rozwiązań istniejących problemów miasta. Niezwykle ważny jest aktywny udział świadomego społeczeństwa w planowaniu i tworzeniu szczególnie miast oraz w zarządzaniu nimi. Świadome uczestnictwo mieszkańców w tym procesie musi wynikać z wiary w to, że tworzenie i rozwój inteligentnego miasta to nie tylko moda i fascynacja technologią, lecz także prawdziwe dążenie do tego, aby poprawić warunki życia. Przekonanie do tego

mieszkańców jest trudnym zadaniem i wyzwaniem dla władz miasta. Mieszkańcy nie widzą często korzyści dla siebie, i niechętnie włączają się w działania. Działania edukacyjne można uznać za relatywnie łatwe do podejmowania, gdyż nie wymagają one ponoszenia znacznych nakładów finansowych, ale odgrywają one bardzo ważną rolę w kontekście kształtowania postaw proekologicznych i obywatelskich, w szczególności wśród młodego pokolenia, ponieważ bez odpowiedniego nastawienia społecznego osiągnięcie skuteczności takich działań nie jest możliwe. W walce ze smogiem kluczową rolę odgrywa intensywna edukacja oraz działania w kierunku poprawy jakości powietrza i ochrony klimatu.

Projekt zakłada różnego rodzaju działania skierowane do zróżnicowanych grup społecznych – mieszkańców Boguchwały, począwszy od spotkań, warsztatów, po wydarzenia lokalne.

Przewiduje się zaangażowanie różnych grup: młodzieży szkolnej, NGO, organizacji przedsiębiorców, seniorów, mieszkańców działających w mieście do aktywnego wzięcia udziału w planowanych wydarzeniach. W ramach tych inicjatyw odbędą się dyskusje na temat przestrzeni oraz rozwoju lokalnego, planowania wspólnych działań, a także warsztaty z zarządzania danymi w mieście czy szkoleń z edukacji proekologicznej.

1. Działania skierowane do Młodzieżowej Rady Miejskiej – warsztaty openspace „Kreatywnie dla Klimatu” oraz organizacja wydarzenia – mural w mieście – wrzesień/październik 2022
2. Warsztaty informatyczne dla samorządowców, radnych – z zakresu zarządzania danymi w mieście, z wykorzystaniem publicznych baz danych BDL, SMUP, Eurostat, – listopad 2022
3. Warsztaty dla Klubu Przedsiębiorców Gminy Boguchwała – w zakresie możliwości skorzystania z zakresu działań termomodernizacyjnych w przedsiębiorstwach w ramach dofinansowań z różnego rodzaju źródeł, a także gospodarki o obiegu zamkniętym na rzecz czystszej i bardziej konkurencyjnej Europy – grudzień 2022
4. Dla stowarzyszeń działających w mieście i mieszkańców – spotkanie informacyjne i szkolenie z zakresu funkcjonalności systemu monitoringu powietrza w mieście oraz kształtowania przestrzeni publicznej – listopad 2022.

5. Wspólne działanie różnych grup – przygotowanie bazy kontaktowej REparacje – osób zajmujących się różnego rodzaju naprawami, a także utworzenie REużytkowni – punktu wymiany rzeczy używanych – grudzień 2022.

6. Warsztaty florystyczne dla Miejskiej Rady Seniorów – Warsztaty, na temat zakładania i stosowania roślin w ogródkach deszczowych – październik 2022.

DĄBROWA GÓRNICZA

Projekt pn. „**Włączeni w miasto**” planowany jest do realizacji w ramach wdrożenia Planu Działania Miasta do końca III kwartału 2022 roku. Obejmuje program mikrograntów realizowanych przez aktywistów, działaczy społecznych, grupy nieformalne i organizacje pozarządowe, który przyczyni się do prowadzenia aktywności na obszarze miasta o charakterze rewitalizacyjnym poprzez m.in. kulturę i sztukę, sport i rekreację, działalność charytatywną na rzecz rodzin i osób z niepełnosprawnościami, przedsiębiorczości i rozwoju gospodarczego na terenie centrum Dąbrowy Górniczej ze szczególnym uwzględnieniem terenu Fabryki Pełnej Życia przy wsparciu wyłonionego w drodze konkursu podmiotu – „operatora” wyłonionego na podstawie art. 16a ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Projekt jest atrakcyjny, cechuje go różnorodność form oraz dobór metod i technik odpowiednich do różnych grup odbiorców. Wybór tej formy wsparcia działań społeczności lokalnych przyczyni się do tworzenia miasta stabilnego, zrównoważonego

oraz sprzyjającego włączeniu społecznemu. Pozwala on na skumulowanie potencjałów wszystkich uczestników działań społecznych na obszarach rewitalizowanych. Zarówno w realizację, jak i w wybór realizowanych projektów (komisja konkursowa) włączeni są mieszkanki i mieszkańcy oraz użytkownicy przestrzeni publicznej Fabryki Pełnej Życia. Mieszkanki i mieszkańcy oraz inni interesariusze mają bezpośredni wpływ na charakter, rodzaj oraz sposób realizacji działań na terenie nowego centrum miasta. Dzięki podejmowanym działaniom mogą oni w praktyce testować funkcje czy innowacyjne i szyte na miarę społeczności lokalnej rozwiązania budujące poczucie przynależności i tożsamości miejsca. Testowany przez trzy lata w Dąbrowie Górniczej model włączenia w działania na obszarach rewitalizowanych nadaje się do replikowania w innych społecznościach lokalnych/samorządach, bez względu na ich wielkość i doświadczenia związane z partycypacją społeczną i obywatelską.

Cele projektu to przede wszystkim:

1. kreowanie koncepcji bądź realizacja w wielofunkcyjnej i reprezentacyjnej przestrzeni śródmiejskiej na terenach poprzemysłowych Defum² z uwzględnieniem zagospodarowania sąsiednich terenów dworca kolejowego;
2. tworzenie nowych oraz wzmacnianie istniejących funkcji biznesowych, administracyjnych, kulturalnych w obrębie ścisłego centrum miasta obejmującego Priorytetowy Obszar Rewitalizacji Centrum (POR Centrum), ze szczególnym uwzględnieniem terenu Fabryki Pełnej Życia;
3. aktywowanie potencjałów zawodowych i obywatelskich oraz wzmacnianie integracji i spójności społeczności zamieszkującej i działającej w centrum Dąbrowy Górniczej, ze szczególnym uwzględnieniem terenu Fabryki Pełnej Życia;
4. kreowanie przyjaznej przestrzeni publicznej w obrębie POR Centrum, sprzyjającej spędzaniu czasu wolnego, podejmowaniu działalności kulturalnej i artystycznej, która będzie miała szansę stać się nową wizytówką Dąbrowy Górniczej – miasta wyrosłego na przemysłowych tradycjach – ze szczególnym uwzględnieniem terenu Fabryki Pełnej Życia;
5. wdrażanie założeń programu rozwoju branż czasu wolnego – kultury, sportu, turystyki i rekreacji Dąbrowy Górniczej na lata 2020-2023, zgodnie z którym wydarzenia powinny być realizowane w jednym z trzech obszarów rozwoju tychże branż: Obywatelska kultura miejska (rozwijanie obywatelskiej aktywności mieszkańców, integrowanie miejskiej społeczności), Rekreacyjna stolica Metropolii (tworzenie atrakcyjnej oferty kulturalnej zarówno dla mieszkańców miasta, jak i odwiedzających z całej Metropolii), Kuźnia talentów (tworzenie przestrzeni dla rozwoju talentów dla młodych mieszkańców miasta);
6. wpisanie się przedsięwzięcia w strategiczne cele spółki Fabryka Pełna Życia, opisane w formie głównych haseł promocyjnych obejmujących 4 wyraźnie określone sfery:
 - Fabryka. Dla Klimatu (ekologia, zrównoważony rozwój, ekonomia cyrkularna itp.),

- Fabryka 3.0 (nowe technologie, przemysły kreatywne, innowacyjne rozwiązania itp.),
- Fabryka. Kultury i Sztuki (wydarzenia kulturalne, działania artystyczne, miejsce tętniące życiem itp.),
- Fabryka. Pełna Historii (promowanie historii miejsca, odwołania do zagłębiowskiej i dąbrowskiej tożsamości itp.).

EŁK

Projekt pn. „**Nowe perspektywy – czas na zmiany**” realizowany będzie w drugim półroczu 2022 roku. Projekt stanowi element procesu modelowej rewitalizacji prowadzonej na terenie Śródmieścia. Składa się z dwóch działań.

Pierwszym z nich są działania streetworkerów „Nowe perspektywy” w obszarze animacji lokalnej i usług na rzecz społeczności lokalnej, bazujących na doświadczeniach miasta Ełk. Zakłada kolejne działania w zakresie usług na rzecz społeczności lokalnej:

- organizację działań wspierających integrację rodzin ze środowiskiem lokalnym, prowadzącą do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej,
- wspieranie rodziny w jej środowisku i przestrzeni publicznej (skwery, podwórka, place zabaw itp.) poprzez usługi streetworkera, poradnictwo specjalistyczne,
- realizację miniprojektów będących inicjatywami społeczności lokalnych,
- animację wolnego czasu całych rodzin i rozwijanie pasji zarówno dzieci i młodzieży oraz dorosłych.

Drugim działaniem skierowanym do mieszkańców obszaru rewitalizacji będą cykliczne spotkania pn. „Źródła”. Mają one na celu ukazanie bogactwa wielokulturowego, wielowyznaniowego społeczeństwa Śródmieścia, z wykorzystaniem miejsc i przestrzeni wykreowanych w ramach procesu rewitalizacji (m.in. „Stajnia”, zabytkowa sala sportowa). Spotkania wielopokoleniowe, prezentowanie różnych historii wrastania w Ełk będą niezwykle wzbogacające dla młodych ludzi. Będą również utrzymywać pamięć o dawnych mieszkańcach miasta. Młodzi ludzie będą mieli okazję prezentować dorosłym to, co ich inspiruje do działania i aktywności twórczej. Podczas spotkań będą prezentowane historie ludzi, miejsc, organizacji pozarządowych, które istnieją i działają w mieście, twórców, artystów. Prezentacje będą miały formę dyskusji, prelekcji, wystaw oraz koncertów w zależności od potrzeb grup i osób. W ramach tego wieloletniego działania będą się odbywały dwa wydarzenia w roku – wiosną (symbol młodości) organizatorami inicjatywy będą ludzie młodzi, natomiast jesienią (symbol dojrzałości) dorośli i pokolenie 50+.

W działaniu „Nowe perspektywy” są przewidziane narzędzia partycypacyjne stosowane w pracy streetworkerów – spotkania integracyjne w przestrzeni miejskiej, miniprojekty, zajęcia ruchowe, plastyczne, taneczne, muzyczne. Zadanie będzie realizowane przez streetworkerów na pięciu ełckich podwórkach. Będzie obejmować pracę z dziećmi, młodzieżą, dorosłymi i całymi rodzinami poza instytucją, czyli w środowisku przebywania rodzin wieloprobnych wymagających wsparcia. Praca w środowisku zwiększy

szansę na integrację społeczną w najbliższym otoczeniu. W ramach planowanego poradnictwa specjalistycznego zostanie opracowana diagnoza i indywidualny plan wsparcia rodziny:

- wsparcie psychologiczne i konsultacje indywidualne psychologa, który na bieżąco będzie reagować na pojawiające się trudności rodzinne/osobowościowe, będzie omawiać problemy rodzinne, w tym opiekuńczo-wychowawcze;
- specjalista ds. uzależnień będzie diagnozować rodzinę pod kątem występowania uzależnienia i przemocy.

Zorganizowane będą również eventy wielopokoleniowe:

- Ełckie Dni Rodziny – których celem jest propagowanie wartości rodzinnych, integracja społeczna, a także aktywne spędzanie czasu wolnego poprzez udział w piknikach, festynach, zajęciach sportowych, wycieczkach, a także spotkaniach tematycznych dotyczących rodziny;
- Dzień Solidarności Międzypokoleniowej – jest to dzień spotkań, integracji i zabaw, poświęcony promowaniu dialogu i solidarności międzypokoleniowej oraz upowszechnianiu tej idei wśród mieszkańców; w organizację wydarzenia są włączone organizacje pozarządowe zrzeszające ełckich seniorów oraz dzieci i młodzież.

W ramach działania „Źródła” (przewidzianego do realizacji w latach 2022-2024) planuje się włączenie społeczne poprzez aktywności kulturalne współtworzone przez uczestników: koncerty, prelekcje, dyskusje, małe formy teatralne, warsztaty muzyczne, teatralne, zabawy z dziećmi itp., w zależności od potrzeb uczestników.

W 2022 roku odbędzie się spotkanie pn. „Korzenie”, przeznaczone przede wszystkim dla młodych ełczan. Gośćmi specjalnymi będą członkowie Towarzystwa Miłośników Ełku (TME) oraz Towarzystwa Przyjaciół Grodna i Wilna. Spotkanie będzie miało na celu ukazanie tożsamości dawnych mieszkańców i historii Ełku oraz próbę nawiązania dialogu międzypokoleniowego. Wydarzeniu będzie towarzyszyć wystawa, prezentacja i wystąpienia ełczan, które przybliżą ich historie z pomocą prywatnych, archiwalnych zdjęć i kronik.

MALBORK

Działania przeznaczone do realizacji stanowią uzupełnienie części zintegrowanego projektu „Malbork na +”. Ich celem jest przede wszystkim włączenie społeczne mieszkańców rewitalizowanych przestrzeni, odnowa istniejących terenów zielonych oraz budowa małej architektury. W związku z tym zaplanowano:

1. działania tożsamościowe na podwórkach takie jak: wymyślenie wspólnie z mieszkańcami nazwy podwórka, opracowanie społecznych regulaminów porządku, wyznaczenie opiekuna podwórka, opracowanie zasad sąsiedzkich na podwórku, przeprowadzenie kampanii budującej poczucie odpowiedzialności, utworzenie wspólnego kalendarza imprez, wykonanie elementu identyfikującego podwórka, np. obrazu, malowidła, muralu;
2. działania klimatyczne w ramach których zaplanowano wspólne zakładanie ogrodów społecznych, w tym warzywnych, ziołowych, deszczowych, odbetonowanie przestrzeni przyległych do podwórek, zakładanie budek lęgowych;

W ramach działań partnera społecznego zaplanowano warsztaty leaderskie kształtujące postawy przedsiębiorcze i aktywności mieszkańców, odpowiedzialności za środowisko z udziałem tutora, oraz wspieranie inicjatyw oddolnych, sąsiedzkich takich jak Dzień sąsiada, Dzień przedsiębiorczości, zapalenie światełek na wspólnie posadzonej choince poprzedzone warsztatami z robienia ozdób choinkowych.

Władze miasta widzą dalszą potrzebę większego angażowania lokalnie obywateli, w szczególności istotne są kwestie związane z budowaniem poczucia lokalnej tożsamości oraz aspekty klimatyczne. Działania odbywać się będą w rewitalizowanych przestrzeniach: ulicy Sienkiewicza, Orzeszkowej, Reymonta, Parku Kasztanowym, Placu 3 Maja. Wszystkie te miejsca są istotne z punktu widzenia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Czas realizacji projektu to II kwartał 2022 roku.

W ramach projektu przewidziano następujące działania:

1. organizowanie spotkań i warsztatów w ramach edukacji klimatycznej, np. dotyczących sposobu zagospodarowania przestrzeni, wymyślenia jej od nowa (np. ogród społeczny w tym warzywny, ziołowy, deszczowy); odbetonowanie przestrzeni przyległych do podwórek, zakładanie budek lęgowych;
2. integracyjne imprezy, w tym integracja poprzez zrobienie wspólnego zdjęcia, konkursu plastycznego, opowiedzenia ciekawej historii przez miejscowego lidera. Powyższe działania promują postawy obywatelskie, budują poczucie odpowiedzialności za miejsce i wspierają autorytety obszaru rewitalizacji;

3. działania tożsamościowe na podwórkach (wymyślenie wspólnie z mieszkańcami nazwy podwórka, opracowanie społecznych regulaminów porządku, wyznaczenie opiekuna podwórka, opracowanie zasad sąsiedzkich na podwórku, zaplanowanie wspólnego kalendarza imprez, wykonanie elementu identyfikującego podwórka, np. obraz, malowidło, mural);
4. program wsparcia oddolnych inicjatyw przez mini granty, konkursy dla organizacji pozarządowych oraz w ramach Malborskiego Programu Partnerstwa Lokalnego;
5. warsztaty leaderskie kształtujące postawy przedsiębiorcze i aktywności mieszkańców, odpowiedzialności za środowisko z udziałem tutora, oraz wspieranie inicjatyw oddolnych, sąsiedzkich takich jak: zapalenie światełek na wspólnie posadzonej choince poprzedzone warsztatami z robienia ozdób choinkowych, wspólne śpiewanie kolęd, malowanie kraszanek przed świętami wielkanocnymi itp.;

Działania projektowe będą realizowane w myśl ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Adresatami działań będą dzieci, młodzież, opiekunowie, osoby niepełnosprawne, seniorzy. Budynki i przestrzenie mają stać się wolne od barier architektonicznych i komunikacyjnych poziomych i pionowych. Użycie pętli indukcyjnej i tłumacza na PJM (Polski Język Migowy) on-line przyczyni się do lepszej jakości i promowania szerokiego gronu działań, co przyczyni się do większej ich dostępności dla uczestników. Sprawdzonym partnerem międzysektorowym jest ZHP Chorągiew Gdańska, z którym miasto realizuje

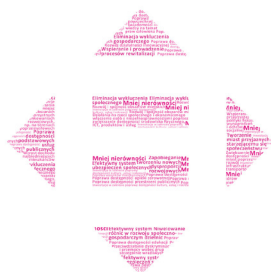
projekt rewitalizacyjny. Partner zajmie się animacją dzieci i młodzieży oraz rodziców w placówkach i wybranych przestrzeniach. Dzięki dotychczasowej pracy obiekty zyskały gospodarza, a praca partnera została bardzo wysoko oceniona przez uczestników. Ponad 100-letnie doświadczenie sprawia, że ZHP doskonale wpisuje się w animację działań lokalnych, spotkań, prelekcji, imprez integracyjnych. Wszystkie działania będą odbywać się w rewitalizowanych przestrzeniach – na podwórkach w kwartale ulic: Sienkiewicza, Orzeszkowej, Reymonta, Krakowskiej, na Placu kasztanowym, Placu 3 maja. Wszystkie te miejsca są istotne z punktu widzenia mieszkańców obszaru rewitalizacji.

NISKO

Gmina i Miasto Nisko wraz z Zarządem Budynków Komunalnych i Zieleni Miejskiej w Nisku uczestniczą w organizowanym przez Instytut Rozwoju Miast i Regionów programie kaskadowych szkoleń w zakresie zieleni w miastach pt. „Program kaskadowych szkoleń dla pracowników samorządów terytorialnych w zakresie

projektowania i gospodarowania zielenią w miastach” dofinansowanego ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach programu priorytetowego nr. 5.5 „Edukacja ekologiczna”.

W ramach szkoleń będziemy podejmować działania mające na celu rewitalizację terenów zielonych na terenie naszego miasta, również w ramach projektu pn. „**Skwer ul. Wolności – miejsce spotkań i wypoczynku**”. Jako miejsce do rewitalizacji wytypowany został teren trawników zlokalizowanych przy ulicy Wolności. Będzie on obejmował nowe nasadzenia i wkomponowane w nie ławki. Stworzy to miejsce wypoczynku i relaksu dla mieszkańców przebywających na terenie miasta jak i korzystających z okolicznych budynków np. banku, restauracji czy liceum. Projekt jest w fazie poprojektowej, przygotowywane są poszczególne działania i realizacja. Złożono odpowiednie dokumenty, a po uzyskaniu pozwolenia m.in. na wycinkę starego żywopłotu, w okresie wiosennym rozpocznie się jego realizacja. Przewidywany czas realizacji projektu to II kwartał 2022 roku.

11 ZRÓWNOWAŻONE MIASTA I SPOŁECZNOŚCI

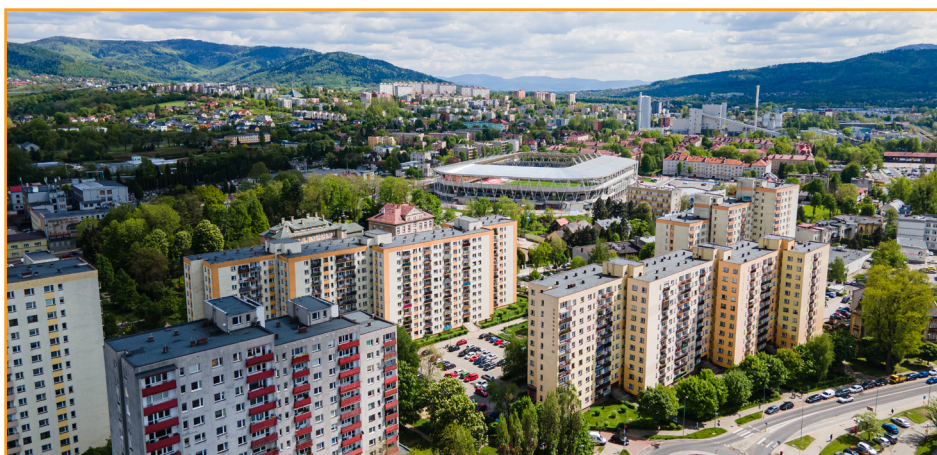

CEL 11. ZRÓWNOWAŻONE MIASTA I SPOŁECZNOŚCI

Głównym zadaniem Celu 11 jest zapewnienie wszystkim ludziom dostępu do odpowiednich, bezpiecznych i przystępnych cenowo mieszkań, podstawowych usług oraz dostępu do przystępnych cenowo i trwałych systemów transportu wraz z podniesieniem poziomu bezpieczeństwa na drogach. Bardzo ważne jest zwiększenie stopnia inkluzji, zapewniając zrównoważoną urbanizację i partycypację w zintegrowanym i zrównoważonym planowaniu oraz gospodarowaniu osiedlami ludzkimi, jak również wzmocnienie wysiłków na rzecz ochrony i zabezpieczenia światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Zadania obejmują również potrzebę znaczącego zmniejszenia liczby zgonów w wyniku katastrof naturalnych, obniżenia niekorzystnych wskaźników negatywnego oddziaływania miasta na środowisko per capita oraz zapewnienie łatwego i powszechnego dostępu do terenów zielonych. Należy przede wszystkim wspierać korzystne ekonomicznie, społecznie i środowiskowo połączenia pomiędzy obszarami miejskimi, podmiejskimi i wiejskimi oraz znacząco zwiększyć liczbę miast i osiedli ludzkich korzystających z opracowań i wdrażających zintegrowane polityki oraz plany dążących do zwiększenia inkluzji i wydajności wykorzystywania zasobów, łagodzenia skutków i przystosowania do zmian klimatycznych, odporności na skutki katastrof. Obrane kierunki rozwoju powinny zawierać zrównoważone planowanie strategiczne oparte na diagnozie i prognozach, partycypację społeczną w zarządzaniu miastami, prowadząc do zapewnienia bezpiecznego życia w miastach. Dodatkowo należy przyjmować plany zrównoważonej mobilności z naciskiem na rozwój komunikacji publicznej, pieszej i rowerowej, poprawić dostępność usług, budynków, przestrzeni publicznych dla wszystkich grup społecznych i osób ze specjalnymi wymaganiami oraz zapewnić odpowiedni dostęp do infrastruktury z zachowaniem ładu przestrzennego.

BIELSKO-BIAŁA

Bielsko-Biała, realizująca projekt pn. „Ocena wdrażania programu rewitalizacji obszarów miejskich w Bielsku-Białej na lata 2014-2021”, stoi obecnie przed koniecznością opracowania gminnego programu rewitalizacji, zgodnego z ustawą o rewitalizacji, który wskaże kierunki i działania niezbędne do podjęcia w celu niwelowania niekorzystnych zjawisk społecznych, gospodarczych, przestrzennych, środowiskowych i infrastrukturalnych na obszarze rewitalizacji. Niezbędne jest opracowanie oceny końcowej realizacji PROM na lata 2014-2021 obejmującej stan wdrażania projektów ujętych w PROM w latach 2014-2021 i osiągnięcia celów Programu. Działanie to pozwoli na wyciągnięcie wniosków, czy w wyniku realizacji PROM doszło do osiągnięcia zadowalającego poziomu celów rewitalizacji na obszarze rewitalizacji. Należy za-

Fot. 25. Wizualizacja obszaru II Strefy rewitalizacji. Fot. Paweł Sowa – Urząd Miejski w Bielsku-Białej

stanowić się nad ewentualną zmianą obszaru rewitalizacji. W wyniku przeprowadzonej w 2019 r. zintegrowanej diagnozy miasta wyznaczony został obszar zdegradowany, a rewitalizacja została wskazana jako obszar strategicznej interwencji kluczowy dla rozwoju gminy – OSI lokalne. Przeprowadzona diagnoza pokazała, że jednym z celów rozwojowych miasta jest potrzeba kontynuacji kompleksowych działań rewitalizacyjnych służących ożywieniu obszarów zdegradowanych. Przesłanką do podjęcia takich działań jest również wzrastająca liczba terenów i obiektów przemysłowych wymagających adaptacji do nowych funkcji. Dzięki temu będzie można zapewnić spójność pomiędzy Strategią Bielska-Białej

do 2030 r. (co jest wymogiem ustawy o rewitalizacji), która jest dokumentem ogólnym, dla której GPR stanie się dokumentem operacyjnym – wykonawczym.

Nowy model rewitalizacji Bielska-Białej – tzw. Rewitalizacji 3.0 – Rewitalizacji Oddolnej zakładającej skierowanie większego wsparcia dla oddolnych inicjatyw mieszkańców oraz angażowanie w większym zakresie środków prywatnych w działania rewitalizacyjne. Dokument będzie opracowywany, tak jak dotychczas w modelu partycypacyjnym, przy udziale szerokiego grona interesariuszy. Pozwoli również projektodawcom na ubieganie się o środki finansowe w nowej perspektywie finansowania UE na lata 2023-2027.

W ramach zadania planuje się przeprowadzenie analizy metodą ilościową – określenie bieżącej wartości wskaźników statystycznych – przyjętych w PROM. Monitoring będzie dopełniony przeprowadzeniem badania metodą analizy jakościowej, tj. zbadany zostanie odbiór społeczny PROM wykonany metodą ankietową, a także monitoring zmian w fizjonomii obszaru rewitalizacji. Zaplanowano wykonanie dokumentacji fotograficznej projektów ujętych w Programie. W efekcie podjętych działań i na podstawie zebranego materiału zostanie dokonana analiza stopnia wdrożenia PROM, ocena końcowa jego realizacji oraz zostaną sformułowane rekomendacje do dalszych prac już na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

CHODZIEŻ

Chodzież pretenduje do bycia miastem przyjaznym do zamieszkania i pracy oraz realizującym potrzebę wypoczynku na

wysokim poziomie. Sukcesywnie poprawiana jest jakość przestrzeni publicznej miasta. Chodzież ma sprzyjające warunki naturalne, by rozwijać turystykę, która ożywi gospodarczo miasto i region. W październiku 2021 r. został zakończony techniczny etap rewitalizacji. Proces rewitalizacji wkracza w najtrudniejszą fazę – zmian społecznych. Podejmowane są działania na rzecz zmiany mentalności mieszkańców obszaru rewitalizacji, zaktywizowanie ich do aktywności prozdrowotnych, do życia społecznego i kulturalnego. Do „Planu Działań dla Miast” zgłoszony został finalny etap projektu pn. **„Chodzież od nowa – rewitalizacja fizyczna, gospodarcza, społeczna i kulturalna śródmieścia”**.

Mieszkańcami obszaru rewitalizacji są głównie ludzie starsi, mało aktywni. Integracji społeczności lokalnej do tej pory nie sprzyjała niska jakość przestrzeni wspólnych.

Postawy niechętnie włączeniu społecznemu wymagają różnych form komunikacji społecznej, docierania do mieszkańców z ofertą działań odpowiadającą ich potrzebom i możliwościom. Poprawa komunikacji społecznej wymaga analizy funkcjonujących do tej pory kanałów komunikacji i praktyk i wypracowania nowych rozwiązań w tej dziedzinie. Będą one ogniskowały się wokół kilku strategicznych działań społecznych wykorzystujących infrastrukturę powstałą w procesie rewitalizacji. Działania zostały przedstawione w tabeli:

Planowany termin realizacji projektu: IV kwartał 2022 roku. Działania będą kontynuowane w kolejnych latach.

Tabela 2. Działania realizowane w ramach projektu w Chodzieży

Lp.	Działania	Odbiorcy	Czas realizacji	Potencjalne oddziaływanie
1	Rozszerzenie działalności Centrum Aktywnej Integracji i Rehabilitacji	Mieszkańcy miasta, w szczególności obszaru rewitalizacji	IV kwartał 2022 roku z perspektywą na przyszłe lata	Zwiększenie aktywności społecznej, kulturalnej, zdrowotnej
2	Organizacja Sąsiedzkiego Ogrodu Społecznego na os. Żeromskiego	Mieszkańcy osiedla Żeromskiego	Do końca kwietnia 2022 roku	Integracja i aktywizacja mieszkańców osiedla, podniesienie atrakcyjności osiedla
3	Zwiększenie aktywności kulturalnej, w tym w Alei Gwiazd Jazzu i w Parku „Odpoczywaj z kulturą”	Wszyscy mieszkańcy miasta	IV kwartał 2022 roku z perspektywą na przyszłe lata	Integracja i aktywizacja mieszkańców miasta, zwiększenie oferty kulturalnej i rozrywkowej
4	Promocja Alei Gwiazd Jazzu	Mieszkańcy miasta oraz potencjalni turyści	IV kwartał 2022 roku z perspektywą na przyszłe lata	Podniesienie atrakcyjności turystycznej miasta, zwiększenie ruchu turystycznego
5	Planowane są wystawy fotograficzne, wernisaże, występy artystyczne, pikniki śniadaniowe, wymiany sąsiedzkie, święta osiedla	Wszyscy mieszkańcy miasta, lokalne instytucje i podmioty	IV kwartał 2022 roku z perspektywą na przyszłe lata	Integracja i aktywizacja mieszkańców miasta, zwiększenie oferty kulturalnej i rozrywkowej
6	Uruchomienie informacji turystycznej	Mieszkańcy miasta oraz potencjalni turyści	IV kwartał 2022 roku	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej oraz ruchu turystycznego w mieście
7	Działania ekologiczne w ramach Programu Chodzieski Eko Ludek i promocja aplikacji mobilnej	Wszyscy mieszkańcy miasta	IV kwartał 2022 roku z perspektywą na przyszłe lata	Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców, nauka zachowań proekologicznych, komunikacja z mieszkańcami za pomocą aplikacji mobilnej
8	Ożywienie partnerstwa z Gminą Wiejską Chodzież w procesie rewitalizacji	Wszyscy mieszkańcy miasta i gminy	IV kwartał 2022 roku z perspektywą na przyszłe lata	Aktywizacji społeczności gminy i miasta

Źródło: Urząd Miejski w Chodzieży

IŁAWA

Projekt pn. „Osiedle Jagiellońskie – w stronę nowej definicji **śródmieścia**” planowany jest do realizacji w ramach wdrożenia Planu Działania Miasta do końca II kwartału 2022 roku.

Osiedle Jagiellońskie to zbudowane jako pierwsze po wojnie (lata 50. XX w.) śródmiejskie osiedle mieszkaniowe w Iławie. Zbudowano je na kanwie przedwojennej koncepcji funkcjonalnej z lat 20. XX w. Osiedle zaprojektowano jako wzorcowe, z pełną infrastrukturą usługową (szkoła, przedszkole, sklepy, lokale gastronomiczne itp.). Z biegiem lat osiedle utraciło większość swoich potencjałów. Zachowana struktura przestrzenna osiedla pozwala jednak na przeprojektowanie dawnych funkcji oraz wytworzenie nowych, w wa-

Fot. 26. Osiedle Jagiellońskie w Iławie. Źródło: Urząd miasta w Iławie.

runkach partycypacyjnego udziału mieszkańców. Celem projektu „Osiedle Jagiellońskie – w stronę nowej definicji **śródmieścia**” jest więc przekształcenie i zaprojektowanie przestrzeni osiedlowej z wykorzystaniem metody charette. Realizacja projektu ma odbywać się w formule community planning z udziałem mieszkańców.

W ramach projektu planowane jest włączenie lokalnej społeczności w przygotowanie i wdrażanie działań. Mieszkańcy osiedla mają być głównym podmiotem działania i głównymi interesariuszami, a zarazem zorganizowaną grupą aktorów przedsięwzięcia, pracujących na zasadach partnerskich z ekspertami i urzędnikami. Gwarantują to metody pracy w formułach community planning i charette. Wypracowane projekty będą wybierane w drodze konsultacji społecznych do realizacji.

Podejmowane zadania w ramach projektu „Osiedle Jagiellońskie – w stronę nowej definicji **śródmieścia**” będą wykorzystywać doświadczenia z realizacji mikroprojektu „Skwer króla ryb”, poprzez zaprojektowanie i wzbogacenie przestrzeni międzyblokowych osiedla ogrodami deszczowymi i innymi mikroformami małej retencji. Planowane jest również zaprogramowanie utworzenia przynajmniej jednego tzw. „nieplacu zabaw”, redukcja miejsc parkingowych wraz z wprowadzeniem – po konsultacjach z mieszkańcami – alternatywnych rozwiązań układu transportowego wewnątrz osiedla.

Realizacja projektu zakłada zapewnienie wszystkich rodzajów dostępności ze względu na grupy mieszkańców Osiedla, którzy reprezentują zarówno różne grupy wiekowe, jak i różne profile zaradności życiowej i różne ograniczenia. W trakcie działań projek-

towych uwzględnione zostaną zasady projektowania uniwersalnego, jak też zasady poszukiwania dróg przełamania spirali deprivacyjnej w różnych sferach wykluczenia. Projektowanie i wdrożenie będzie ujmować wszystkie aspekty życia mieszkańców.

KATOWICE

Projekt pn. „Czas na Szopienice – Zmieniamy nasze miasta dla lepszej przyszłości” będzie realizowany w II kwartale 2022 r. Działania w projekcie polegają na opracowaniu zintegrowanej koncepcji zagospodarowania terenu zlokalizowanego w ramach obszaru rewitalizacji miasta Katowice z wykorzystaniem wyników warsztatów studialno-projektowych multidyscyplinarnych zespołów studenckich. Uczestnikami warsztatów są studenci kierunków ekonomicznych oraz architektonicznych, zapewniając kompleksowość podejścia planistycznego. Teren stanowiący przedmiot prac studentów znajduje się w centralnej części obszaru rewitalizacji Szopienice-Burowiec, tj. w rejonie Placu Powstańców Śląskich w Katowicach.

Z uwagi na kompleksowość podejścia zarówno w zakresie analizy, jak i planowania rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych, w Regulaminie warsztatów określono dwa zakresy granic opracowania:

- I (Główny – załącznik nr 1 do Regulaminu) – obszar ograniczony ulicami: Morawa, Kantorówny, Wiosny Ludów, Obrońców Westerplatte i Brynicy, obejmuje najbliższe sąsiedztwo kwartału kamienic zlokalizowanych przy Placu Powstańców Śląskich, wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu nieruchomości Miasta Katowice (zarządzane przez Komunalny Zakład Gospodarki Mieszkaniowej),

- II (Uzupełniający – załącznik nr 1a do Regulaminu) – obszar obejmujący szerszy obszar dzielnicy Szopienice-Burowiec, który pozwala na przeprowadzenie szczegółowych analiz funkcjonalno-przestrzennych.

Działania w projekcie polegają na pracy warsztatowej kilku „mieszanych” zespołów studenckich, które w ramach odbywających się zajęć, na Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach oraz Politechnice Śląskiej w Gliwicach dokonują szczegółowej analizy wskazanego terenu, która w konsekwencji prowadzi do opracowania kompleksowej strategii jego rozwoju oraz stworzenia wariantowych koncepcji jego zagospodarowania. Odbiorcami projektu przede wszystkim są mieszkańcy dzielnicy Szopienice-Burowiec, poprzez oczywiste korzyści wynikające z partycypacyjnego projektowania zmian najbliższego otoczenia. W regulaminie warsztatów określono, iż projektowane rozwiązania winny odpowiadać potrzebom społeczności lokalnej, co potwierdzić mają zapisy tzw. skrótego raportu z włączenia mieszkańców w proces wypracowywania strategii oraz koncepcji, który stanowi integralną część pracy warsztatowej, podlegącej ocenie przez organizatora warsztatów.

Odbiorcami projektu są także studenci ww. uczelni, którzy uczą się oraz zdobywają bogate doświadczenia z zakresu szeroko pojętego rozwoju miast, rewitalizacji, planowania przestrzennego oraz partycypacji społecznej, na przykładzie istniejącej, trudnej tkanki miejskiej.

Miasto Katowice, jest pośrednim odbiorcą projektu, który inkorporuje wszystkie powyższe korzyści, zgodnie z uspołecznionym procesem rewitalizacji obszarów zdegradowanych oraz budowania potencjału Katowic, jako ważnego ośrodka studenckiego, dodatkowo wykorzystując, jego efekty w przyszłej działalności Urzędu Miasta.

Efekty prac studentów będą stanowiły materiał do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Katowice, który przyczyni się w dalszej perspektywie do:

- zwiększenia dostępności atrakcyjnych przestrzeni publicznych umożliwiających aktywne spędzanie czasu wolnego,
- zwiększenia ilości terenów zielonych, w tym powierzchni biologicznie czynnej,
- poprawy stanu technicznego oraz estetyki zabudowy mieszkaniowo-usługowej w centralnej części dzielnicy,
- zwiększenia poziomu lokalnej tożsamości i identyfikacji z dzielnicą,
- zmiany wizerunku obszaru i dzielnicy
- poprawy sytuacji społecznej w dłuższej perspektywie czasu.

Zaproponowane przez studentów rozwiązania nowego zagospodarowania terenu, wypracowane w formule partycypacyjnej, tj. z uwzględnieniem oczekiwań społeczności lokalnej, stanowiąc będą podstawę dalszych działań i planów Miasta w tym obszarze, w tym posłużą opracowaniu gminnego programu rewitalizacji miasta Katowice.

Udział społeczności lokalnej stanowi integralną część projektu. Zakłada się udział mieszkańców na etapie wstępnym (spotkanie otwierające) oraz poprzez współpracę na linii studenci-mieszkańcy (ankiety, spacer). Planowane jest włączenie przedstawiciela Rady Dzielnic w prace Komisji Oceniającej wyniki warsztatów. Na etapie realizacji działań włączenie społeczności lokalnej możliwe będzie w ramach projektu KATOobywatel oraz poprzez inicjatywę lokalną i budżet obywatelski.

Istotną częścią projektu jest przyszłe zagospodarowania kwartału kamienic znajdujących się w zasobie Miasta, których remont

zaplanowano w ramach zadania ujętego w Wieloletniej Prognozie Finansowej Miasta Katowice, pn.: Kompleksowa modernizacja energetyczna wielorodzinnych budynków mieszkalnych położonych przy Placu Powstańców 6, Placu Powstańców 6b, Placu Powstańców 7, Placu Powstańców 8, ul. Obrońców Westerplatte 4 wraz z wyburzeniem budynków użytkowych i zagospodarowaniem terenu. W latach 2021-2023 w ramach zadania zaplanowano opracowanie dokumentacji, uzyskanie uzgodnień i pozwoleń.

LESZNO

W trakcie rewitalizacji pojawiła się potrzeba stworzenia kompleksowej oraz komplementarnej oferty trzech instytucji: Miejskiej Biblioteki Publicznej (MBP), Stacji Biznes i Klubu Młodzieżowego, w aspekcie włączenia osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem – Programu włączenia mieszkańców pn. WŁĄCZNIK MIEJSKI. Ponadto w ramach projektu planuje się stworzyć plan skutecznego informowania pn. MEGAFON MIEJSKI, z dostosowaniem narzędzi w taki sposób, aby informacja docierała do szerokiego grona interesariuszy rewitalizacji. Niezwykle ważne jest, aby produkty i rezultaty wypracowane w projekcie były uniwersalne i stanowiły podręcznik dobrych praktyk w wieloletniej perspektywie funkcjonowania nie tylko ww. instytucji, ale także innych organizacji i przestrzeni publicznych, zarówno w Lesznie, jak i całej Polsce. Przedsięwzięcie polegać będzie na przeprowadzeniu swobodnego audytu rewitalizacyjnego funkcjonowania trzech wspomnianych powyżej instytucji. Nadrzędnym celem projektu pn. „Oferta szyta na miarę – czyli jak

dotrzeć do tych, do których nie docieramy” będzie stworzenie przestrzeni realnie włączających mieszkańców, szczególnie tych jeszcze niezaktywizowanych. W ramach projektu planuje się następujące działania:

1. analizę obecnej oferty instytucji publicznych,
2. dotarcie do mieszkańców, niekorzystających z oferty,
3. dostosowanie oferty do potrzeb mieszkańców z OR, z zastosowaniem technik partycypacyjnych i warsztatowych (design thinking, grupy focusowe, kawiarenki obywatelskie,
4. opracowanie Programu włączenia mieszkańców w działania instytucji miejskich pn. WŁĄCZNIK MIEJSKI,
5. stworzenie spójnego planu skutecznego informowania pn. MEGAFON MIEJSKI o działaniach realizowanych przez instytucje, w tym także założeń dla portalu informacyjnego / aplikacji promującej różnorodne działania w mieście,
6. wypracowanie rekomendacji w formie podręcznika dobrych praktyk dot. programu i planu informowania wśród społeczności lokalnych, z uwzględnieniem osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem.

Na każdym etapie projektu miasto planuje włączać społeczność lokalną. Komitet rewitalizacji będzie czuwał nad całym procesem. Na poziomie Klubu młodzieżowego do poszczególnych działań zostaną włączone dzieci i młodzież poprzez różnego rodzaju warsztaty metodą design thinking (DT). Kolejne działanie to prototypowanie w ramach Stacji Biznes, w ramach którego miasto chce włączyć

mieszkańców Obszaru Rewitalizacji (OR) oraz grupy focusowe i kawiarenki obywatelskie. Kolejna instytucja to Miejska Biblioteka Publiczna obejmująca działaniami podmioty ekonomii społecznej, instytucje, mieszkańców OR (działania metodami design thinking, ankiety w szkołach, wywiady bezpośrednie).

MIKOŁÓW

W ramach projektu pn. „Zagospodarowanie terenu podwórka kamienicy przy ul. Jana Pawła 4 w Mikołowie (dziedziniec Centrum Aktywności Społecznej)” planowane jest zagospodarowanie podwórka o powierzchni ok. 300 m² otoczony z czterech stron ścianami budynków lub kamiennym murem rozdzielającym poszczególne podwórka kamienic. Celem zadania jest stworzenie przestrzeni przyjaznej spotkaniom społecznym i warsztatom orga-

Fot. 27. Teren do zagospodarowania. Źródło: Urząd Miasta Mikołów

Rys. 5. Projektowane zagospodarowanie terenu. Źródło: Urząd Miasta Mikołów

nizowanym w ramach działalności Centrum Aktywności Społecznej w Mikołowie. Ma tu powstać pierwszy mikołowski ogród społeczny oraz kameralne miejsce z zadaszeniem, które da możliwość organizowania warsztatów oraz spotkań z mieszkańcami niezależnie od pogody. Zaproponowane rozwiązania mają uwzględniać założenia tzw. błękitno-zielonej infrastruktury. Odbiorcami planowanych działań jest lokalna społeczność, która chętnie angażuje się w aktywności proponowane przez Centrum Aktywności Społecznej oraz Centrum Społecznego Rozwoju.

Na realizację zadania przypada pięć składowych:

- montaż drewnianej altany,
- wymianę podłoża z gruntowego na nawierzchnię z ażurowych płyt betonowych wypełnionych kruszywem,
- montaż stelaży z roślinami pnącymi przy murze,
- montaż ogrodu deszczowego w pojemniku,
- wykonanie nasadzeń z zieleni niskiej.

Projekt zagospodarowania działki prezentuje rysunek 5.

Ogród deszczowy założony będzie w drewnianej skrzyni ze stanu Zakładu Usług Komunalnych w Mikołowie, a wykonanej przez uczestników Centrum Integracji Społecznej. Skrzynia to konstrukcja o wymiarach zewnętrznych 2 m x 1 m x 1 m. Zadaniem

takiego ogrodu jest odbiór wody opadowej z powierzchni dachu altany, który ma jednokierunkowy spadek. Rynna odprowadza deszczówkę bezpośrednio do ogrodu deszczowego, który obsadzony będzie roślinami hydrofitowymi. Ich korzenie bądź kłącza zatrzymują zanieczyszczenia z pobranej przez siebie wody, np. metale ciężkie i związki białkowo-tłuszczowe. Podłoże ogrodu, dzięki odpowiednio dobranym warstwom piasku i żwiru, zatrzymuje zanieczyszczenia zawarte w wodzie zbieranej przez rynny. Proponowanymi roślinami dla ogrodu deszczowego w typie 'suchy' są tutaj m.in.: kosaciec (*Iris sibirica*), liliowiec ogrodowy (*Hemero-*

Fot. 28. Uczestnicy warsztatów podczas pracy. Źródło: Urząd Miasta Mikołów

callis hybrida), tojeść rozestłana ,Aurea' (*Lysimacha nummularia*), śmiełek darniowy (*Deschamsia cespitosa*).

Uzupełnieniem planowanego zagospodarowania mają być nasadzenia bylin, traw i niskich krzewów w postaci rabat. Wybranymi roślinami są: trzcinnik ,Karl Foerster', hortensja bukietowa ,Bobo', kiścień Scarletta ,Zebliď, bergenia sercolistna, cis pośredni ,Fairview', ostrokrzew Meservy ,Blue Princess', turzyca Morrowa 'Ice dance', laurowiśnia ,Otto Luyken', śnieguliczka Chenaulta ,Hancock'.

Na stelażach pod pnącza osłaniające mur będą pięły się: hortensja pnąca oraz wiciokrzew zaostrozony.

Pierwsze obsadzenia drewnianych skrzyń oraz inauguracja ogrodu społecznego odbyła się w sierpniu 2021 roku. W warsztatach

zorganizowanych wówczas wzięło udział ok. 50 osób. Wspólnie zasadzono sadzonki ziół oraz wysiano nasiona warzyw, które przeznaczone były do wspólnej konsumpcji podczas kolejnych spotkań.

Od czasu pierwszych warsztatów w tym miejscu do końca kwietnia 2022 roku wykonano nawierzchnię utwardzoną, następnie zamontowano altanę, stelaże pod pnącza oraz wykonano nasadzenia w gruncie w postaci rabat i wykonano ogród deszczowy przy altanie.

Inauguracja sezonu ogrodniczego 2022 miała miejsce podczas pierwszych w tym roku warsztatów zorganizowanych dnia 29 marca. Udział wzięło w nich ok. 40 osób. Mieszkańcy Mikołowa wraz z przedstawicielami NGO wspólnie spędzili popołudnie integrując się przy wspólnej pracy oraz smakołykach z grilla. Skrzynie znów

Fot. 29. Zagospodarowane podwórkó (kwiecień 2022 r.). Źródło: Urząd Miasta Mikołów

się zazieleniły, a kolejne spotkanie ogrodnicze planowane są co miesiąc aż do lipca.

Uzupełnieniem całego projektu był zakup dodatkowego zbiornika na deszczówkę, który podłączony został do rynny zbierającej wodę deszczową z dachu kamienicy. Dodatkową korzyścią płynącą z tego rozwiązania jest dostęp do wody potrzebnej do nawadniania obsadzonych i obsianych skrzyń.

Zakończenie zadania związanego z zagospodarowaniem podwórka nastąpiło pod koniec kwietnia 2022 roku.

OŚWIĘCIM

Projekt pn. „Zamieszkać w Oświęcimiu” jest kompleksową kampanią promocyjną, której celem jest wzrost liczby mieszkańców miasta. W jej ramach prowadzona jest strona internetowa, na której znajdują się informacje dotyczące lokalnej oferty rynku mieszkaniowego oraz atutów Oświęcimia, przemawiających za tym by osiedlić się właśnie w tym miejscu. W ramach kampanii do osiedlania się w Oświęcimiu zachęcają również zlokalizowane na terenie miasta bilbordy.

Odbiorcami projektu mają być osoby, które poszukują w danym momencie mieszkania i zastanawiają się nad lokalizacją, w której mieliby się osiedlić. Kampania ma zachęcić się do osiedlenia się właśnie w Oświęcimiu, a strona internetowa ma im ułatwić orientację w miejskim rynku nieruchomości.

W 2022 roku realizowana będzie kolejna edycja kampanii. Planowany termin realizacji projektu to IV kwartał 2022 roku.

PLESZEW

Projekt pn. „Modelowa transformacja centrum miasta w Kompaktowym Pleszewie” planowany jest do realizacji w ramach wdrożenia Planu Działania Miasta do końca IV kwartału 2022 roku. Celem projektu jest wzrost potencjału miasta poprzez stworzenie kompleksowej koncepcji i standardów transformacji centrum Pleszewa zgodnie z ideą miasta zrównoważonego oraz wdrożenia działań w dziedzinie klimatu. Drugim celem projektu jest wzrost wiedzy i świadomości mieszkańców miasta i gminy Pleszew w zakresie rozwiązań zrównoważonej transformacji oraz w dziedzinie klimatu przez wdrożenie kampanii włączającej w kolejnych etapach PDM.

Działania w ramach projektu obejmą rozwiązania ograniczające emisję zanieczyszczenia w centrum miasta, ograniczenie hałasu oraz będą promowały alternatywne środki transportu i działalność ekologiczną.

Adresatami podejmowanych działań włączających będą mieszkańcy miasta, a w szczególności osoby z niepełnosprawnościami, rodzice dzieci do lat 3, seniorzy, dzieci i młodzież. Dobór adresatów miał na celu zapewnienie wysokiej jakości działań poprzez ukazanie i skonfrontowanie różnych spostrzeżeń (w szczególności w ramach kreowania przyjaznej i dostępnej przestrzeni miejskiej).

Miasto i Gmina Pleszew w terminie do 15 maja 2022 roku uzyska opracowanie pn. Wykonanie koncepcji transformacji centrum miasta Pleszewa. Zakres opracowania będzie obejmował następujące elementy:

- Część I. Budowa narzędzia obliczeniowego do wykonania prognoz i analiz ruchu (makromodelu ruchu).
- Część II. Wykonanie prognoz ruchu dla ustalonego horyzontu czasowego.
- Część III. Wykonanie analizy symulacyjnej ruchu – ocena warunków ruchu.
- Część IV. Analiza ruchu na potrzeby koncepcji urządzenia ulic.

Planowany termin realizacji projektu to IV kwartał 2022 roku. W ramach realizacji i wdrażania projektu „Modelowa transformacja centrum miasta w Kompaktowym Pleszewie” zostanie opracowana analiza ruchu dla wariantów w organizacji ruchu samochodowego na Rynku oraz program zrównoważonej poprawy atrakcyjności obszaru centralnego, zawierający m.in. budowę modelu i dodatkowych pomiarów ruchu, prognozę ruchu, budowę modelu symulacyjnego, analizy ruchu, rekomendacje przekształceń w zakresie zmian klimatu, dostępności i bezpieczeństwa.

Planowane jest również włączanie społeczności poprzez takie narzędzia jak spacerki diagnostyczne, mapowanie, badania opinii publicznej, konsultacje w mediach społecznościowych. Zebrane rekomendacje będą służyć opracowaniu koncepcji przekształceń i zmiany funkcji Rynku, w tym wytycznych, zawierających standardy techniczne dotyczące dostępności architektonicznej, informacyjnej i transportowej w zakresie adaptacji do zmian klimatu. Rezultaty zostaną upowszechnione w ramach kampanii edukacyjno-informacyjnej o zasięgu krajowym, w ramach której odbędą się konferencje, panele dyskusyjne czy promocje w mediach społecznościowych.

RADOMSKO

Projekt pn. „Gminny Program Rewitalizacji Miasta Radomska 2030+” polega na przetestowaniu przejścia z pozaustawowego programu rewitalizacji na gminny program rewitalizacji. Radomsko posiada Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Radomska do roku 2023, a więc obowiązujący dokument. W związku z tym kluczowa na etapie przejścia między dokumentami jest komunikacja społeczna dotycząca różnic między nimi, a także obszarami rewitalizacji (pozaustawowym i ustawowym). Od początku prac nad GPR w sposób ciągły są prowadzone na stronie miasta działania informacyjno-promocyjne dotyczące planowanego procesu rewitalizacji. Dzięki temu interesariusze procesu na bieżąco mogli śledzić to, co się działo na każdym etapie tworzenia programu, a także aktywnie włączać się w prowadzone prace – ich czynny udział pomógł w lepszym opracowaniu dokumentu, odpowiadającemu na faktyczne problemy lokalnej społeczności. Brzmienie „Gminnego Program Rewitalizacji Miasta Radomska 2030+” wypracowano w ramach projektu pn. „Nowy model urbanizacji w Polsce – praktyczne wdrożenie zasad odpowiedzialnej urbanizacji oraz miasta zwarteego”, współfinansowanego ze środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w ramach Strategicznego Programu Badań Naukowych i Prac Rozwojowych „Społeczny i gospodarczy rozwój Polski w warunkach globalizujących się rynków” – GOS POSTRATEG, realizowanego przez partnerów: Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii oraz Uczelnię Łazarskiego.

Opracowany GPR zawiera podsumowanie przeprowadzonej diagnozy delimitacyjnej, szczegółową diagnozę wszystkich podobszarów rewitalizacji, opis wizji tego terenu po przeprowadzonych działaniach rewitalizacyjnych, a także opis celów i kierunków działań. W dalszej części dokumentu przedstawiono też szczegółowy opis podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i dopuszczalnych projektów uzupełniających, a także założenia systemu monitorowania i oceny GPR. Zgodnie z GPR osiągnięcie celów strategicznych programu będzie możliwe w perspektywie dziesięciu lat. Po tym czasie zostanie przeprowadzona końcowa ocena aktualności i stopnia realizacji GPR, w ramach której zostaną ocenione osiągnięte całościowe rezultaty procesu.

Najważniejszą innowacją, która zdecydowała o zakwalifikowaniu projektu do Planu Działań dla Miast ze względu na wysoką szczegółowość analizy i metody planowania interwencji, jest koncepcja urbanistyczno-architektoniczna, obejmująca swoim zasięgiem wszystkie podobszary rewitalizacji. Wykorzystanie instrumentu urbanistyki operacyjnej na etapie programowania rewitalizacji umożliwiło szczegółowe określenie sposobu wdrożenia procesu rewitalizacji w Radomsku oraz całościowe zaprojektowanie zmian przestrzenno-funkcjonalnych obszaru rewitalizacji.

Dla wzmocnienia procesu po przyjęciu GPR przez Radę Miasta zaplanowano dodatkowo ustanowienie Specjalnej Strefy Rewitalizacji (w pierwszej kolejności na podobszarze Centrum), dzięki której możliwa będzie całościowa poprawa stanu technicznego zabudowy tego terenu. Połączenie możliwości Strefy z zawartością ustaleń

koncepcji gwarantuje możliwość osiągnięcia całościowych zmian obszaru rewitalizacji, koncentrujących się na polepszeniu jakości życia jego mieszkańców i warunków do prowadzenia działalności gospodarczej i społecznej na tym terenie. W „Planie Działań dla Miast” realizowana będzie procedura uchwalenia GPR Radomska 2030+, w ramach której nastąpi jednoczesne zamknięcie obowiązującego Lokalnego Programu Rewitalizacji.

RAWICZ

Projekt pn. „**Miasto Rawicz partnerem dla zrównoważonego rozwoju zapobiegającym negatywnym skutkom zmian klimatu**” planowany jest do realizacji w ramach wdrożenia Planu Działania Miasta do końca IV kwartału 2022 roku.

Projekt składa się z trzech oddzielnych, mniejszych projektów:

1. zaprojektowanie i budowa ścieżek rowerowych w ramach promocji bezemisyjnych środków transportu,
2. budowa elektronicznego, bazodanowego systemu zarządzania miastem opartego na „internecie rzeczy” (IoT)
3. zaprojektowanie zieleni miejskiej (ogrodu deszczowego) dla zrównoważonego rozwoju oraz przeciwdziałania negatywnym skutkom deszczy nawalnych.

Powyższe działania są rozwiązaniem modelowym. Połączenie ścieżką rowerową miejscowości Rawicz i Osiek oraz budowa centrum przesiadkowego Park&Ride zintegruje rower z innymi środkami transportu, odciąży ruch miejski ze spalin i potoku pojazdów. Celem bezpośrednim projektu jest poprawa poziomu i jakości życia

społeczności powiatu rawickiego, w tym Gminy Rawicz i Gminy Pakosław oraz ograniczenie zanieczyszczenia powietrza na ww. obszarze, poprzez przyspieszony rozwój czystych, bezpiecznych, spójnych, funkcjonalnych i efektywnych form niezmotoryzowanego transportu indywidualnego. Całkowita długość trasy rowerowej wyniesie ok. 21 kilometrów i będzie przebiegała od rawickiego dworca PKP do Osieka przez Szymanowo, Słupię Kapitulną, Chojno, Golejewko i Pakosław. Kolejny projekt, dotyczący trasy rowerowej S5, wykorzystuje infrastrukturę dróg technicznych przy drodze ekspresowej S5 w celu połączenia trasą rowerową miejscowości w Wielkopolsce i na Dolnym Śląsku. W partnerstwie z Gminami: Bojanowo, Prusice, Rydzyna i Żmigród, Gmina Rawicz w 2021 roku zrealizowała zadanie dotyczące wykonania programu funkcjonalno-użytkowego trasy rowerowej S5 łączącej gminy: Rydzyna, Bojanowo, Rawicz, Żmigród i Prusice. Gmina realizuje projekt, który umożliwi zgromadzenie i przetworzenie danych o charakterze społeczno-ekonomicznym oraz dotyczących parametrów pogodowych. Teleinformatyczny system zarządzania miastem „Human Smart City” zintegruje dane z czujników jakości powietrza, monitoringu wizyjnego i oświetlenia ulicznego. Opracowana aplikacja na urządzenia mobilne dostarczy otwartych danych, pozwoli modelować ruch miejski, oświetlenie uliczne i kontrolować stopień zanieczyszczenia powietrza wynikający z emisji szkodliwych gazów. System ten posiada otwarte dane i możliwość dalszej rozbudowy o inne elementy i funkcje. Z kolei projekt ogrodu deszczowego rozwią-

zuje problem podtopień obszarów zurbanizowanych w obrębie centrum Rawicza oraz przyległej miejscowości Sierakowo podczas nawalnych deszczy oraz umożliwi magazynowanie wody opadowej. Zmagazynowana woda może być wykorzystana do podlewania terenów zieleni.

Zaplanowane projekty związane z infrastrukturą uwzględniają zasady uniwersalnego projektowania. Projektowanie jest oparte na zasadzie równości w większym stopniu niż koncepcja ogólnej dostępności dla osób z obniżoną funkcjonalnością. Rozwiązania przestrzenne przewidują, iż podstawowe działania będą z założenia odpowiadały potrzebom wszystkich użytkowników i nie będą wymagały specjalnych rozwiązań. Rozwiązania teleinformatyczne są z kolei projektowane z uwzględnieniem zasady dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. W projekcie przyjęto zasadę włączenia społecznego w zakresie korzystania z infrastruktury oraz rozwiązania ułatwiające korzystanie z aplikacji teleinformatycznych dla osób w wieku 60+.

Udział lokalnej społeczności został zapewniony poprzez zorganizowanie badawczego rajdu rowerowego dla przetestowania projektowanej trasy rowerowej. Sugestie rowerzystów zostały uwzględnione podczas projektowania trasy. Warunki wykonania inwestycji skonsultowano i uzgodniono z zarządcami dróg oraz mieszkańcami.

Partycypacja społeczna przewidziana jest również na etapie testowania aplikacji systemu bazodanowego „IoT” przez mieszkań-

ców pochodzących z różnych grup docelowych, ze szczególnym uwzględnieniem osób w wieku 60+ oraz osób z niepełnosprawnościami. W ramach projektu planowane są również konsultacje społeczne wprowadzanych rozwiązań.

Realizacja projektu obejmuje trzy działania, które razem mają charakter kompleksowy, odnoszący się do wszystkich wybranych celów zrównoważonego rozwoju:

1. Projektowanie i budowa ścieżek rowerowych w partnerstwie samorządowym. Promowanie roweru jako bez-emisyjnego środka transportu pomiędzy miejscowościami. W ramach tego działania planowane jest:

- wybudowanie w partnerstwie z powiatem rawickim i gminą Pakosław ścieżki rowerowej, łączącej centrum przesiadkowe przy ul. Dworcowej w Rawiczu z miejscowościami w powiecie. Projekt jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu

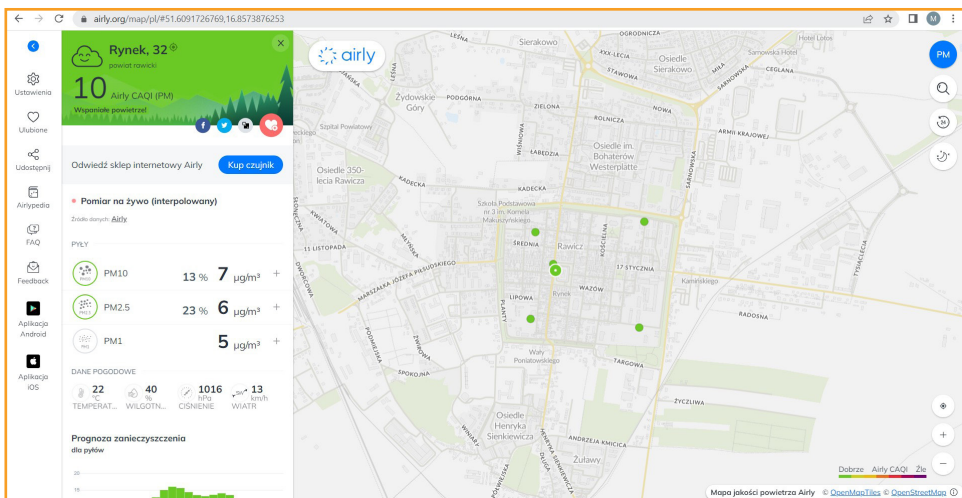
Fot. 30. Rajd rowerowy trasą S5. Źródło: Archiwum Urzędu Miasta i Gminy w Rawiczu

Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa wielkopolskiego;

- wykonanie programu funkcjonalno-użytkowego dla trasy rowerowej S5, łączącej gminy Rydzyna, Bojanowo, Rawicz, Żmigród i Prusice na potrzeby projektu budowlanego i wykonawstwa inwestycyjnego. Będzie to efekt partnerstwa między samorządami lokalnymi i wynik współpracy w „Partnerskiej Inicjatywie Miast”. Projekt jest współfinansowany z Funduszu Spójności (FS) w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. Projekt, dotyczący trasy rowerowej S5, wykorzystuje infrastrukturę dróg technicznych przy drodze ekspresowej S5 w celu połączenia trasą rowerową miejscowości w Wielkopolsce i na Dolnym Śląsku. Trasa rowerowa S5 ma powstać przez połączenie dróg technicznych biegnących przy drodze ekspresowej S5. <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/partnerska-inicjatywa-miast>

2. Budowa elektronicznego, bazodanowego systemu zarządzania miastem opartego na „internecie rzeczy” (IoT), integrującego dane z czujników jakości powietrza, monitoringu wizyjnego i oświetlenia ulicznego. Projekt realizowany pod opieką naukową w partnerstwie z Politechniką Warszawską w ramach konkursu „Human Smart Cities” umożliwi: zgromadzenie i przetworzenie danych o charakterze społeczno-ekonomicznym oraz dotyczące parametrów pogodowych. Teleinformatyczny system zarządzania miastem „Human Smart City” zintegruje dane z czujników jakości powietrza, monitoringu wizyjnego i oświetlenia ulicz-

Fot. 31. Widok strony z systemem mapowania jakości powietrza w czasie rzeczywistym uwzględniającej czujniki jakości powietrza na terenie Rawicza. Źródło: <https://airly.org/map/pl/>

nego. Opracowana aplikacja na urządzenia mobilne dostarczy otwartych danych, pozwoli modelować ruch miejski, oświetlenie uliczne i kontrolować stopień zanieczyszczenia powietrza wynikający z emisji szkodliwych gazów. System ten posiada możliwość dalszej rozbudowy o inne elementy i funkcje. Projekt jest finansowany z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna.

3. Projektowanie zieleni miejskiej dla zrównoważonego rozwoju oraz przeciwdziałania negatywnym skutkom deszczy nawalnych. Partnerstwo ze Stowarzyszeniem Lokalna Grupa Działania „Gościnną Wielkopolska” w Pępowie umożliwi powstanie projektu ogrodu deszczowego, przeciwdziałającego podtopieniom wskutek deszczy nawalnych w ścisłej zabudowie urbanistycznej miasta. Sam ogród deszczowy zlokalizowany będzie poza granicami miasta

Rawicz, w obrębie Sierakowo. Utworzenie ogrodu deszczowego w wytypowanej lokalizacji będzie miało pozytywny wpływ na przeciwdziałanie podtopieniom występującym wskutek deszczy nawalnych w zabudowie urbanistycznej miasta.

Opisane działania mogą być replikowane przez inne samorządy.

RUDA ŚLĄSKA

Celem projektu pn. „Ruda Śląska w rękach mieszkańców – badania społeczne przestrzeni publicznej” będzie zdiagnozowanie i zidentyfikowanie w terenie z mieszkańcami wybranych tras, po których najczęściej poruszają się w celu załatwiania swoich spraw i wskazanie przeszkód utrudniających im dojście do wybranych celów. Przede wszystkim chodzi o bariery utrudniające osobom z grup ze szczególnymi potrzebami załatwianie podstawowych potrzeb życiowych i utrudniających integrację społeczną. Celem jest wskazanie konkretnych miejsc wraz z rekomendacjami ich usprawnienia – dostosowania do wszystkich użytkowników. Konkretnie rozwiązania mają być realne do wdrożenia i przygotowane tak, by były możliwe do zrealizowania również metodą prototypowania przestrzennego lub mogły być gotowe do złożenia przez mieszkańców jako projekty w ramach budżetu obywatelskiego. Miasto posiada duże doświadczenie związane z partycypacyjnym sposobem prowadzenia projektów i przygotowywania dokumentów. Pobocznym celem projektu jest wzmocnienie oraz rozszerzenie kompetencji w tym zakresie. Istotne będzie tu też poszukiwanie alternatywnych sposobów komunikowania się z mieszkańcami.

Intencją tego działania jest to, aby badania odbywały się w możliwie naturalnych sytuacjach. „Standardowe” metody konsultacji społecznych, pod warunkiem, że są odpowiednio dobrane, są bardzo skuteczne, ale mają pewne ograniczenia. Są to w większości sytuacje aranżowane. Do uczestników musi dotrzeć zaproszenie, wiąże się to też z koniecznością zarezerwowania czasu, stawienia się w jakieś miejsce w określonym czasie. W innych metodach trzeba „trafić” akurat na badaczy (np. podczas spaceru lub sondażu ulicznego). Ponadto osoby prowadzące konsultacje są w jakiś sposób osobami „z zewnątrz” lub kojarzonymi z urzędem (nie zawsze jest to wada).

Jednym z wyjść z tej sytuacji jest towarzyszenie badanym w ich codziennym czynnościach. W związku z tym postanowiono poprosić o pomoc wolontariuszy. Ideą przewodnią ich działalności będą rozmowy i towarzyszenie osobom z grona najbliższych w codziennych czynnościach. W ten sposób będą mogli poznać ewentualne bariery, trudności, niedogodności w przestrzeni.

Wolontariusze zostaną też poproszeni o zaprojektowanie kampanii informacyjnej, tak aby jej przekaz jak najlepiej dotarł do ich rówieśników.

Wartością dodaną ma być raport z prowadzonych działań opisujący zebrane doświadczenia, jak postrzegane są niewralgiczne miejsca czy obszary stwarzające bariery. Przewiduje się, że proces partycypacji będzie otwarty i może przynieść również inne rezultaty niż zakładane i związane z potrzebami osób z grup ze szczególnymi potrzebami. W ramach pilotażu zakłada się na kolejnych etapach

prototypowanie wybranych elementów przestrzeni publicznej, jak urządzeń rekreacyjnych, mebli miejskich, oznakowania miasta.

Naturą projektu i jego celem jest dotarcie z działaniami informacyjnymi, promocyjnymi, badaniami i warsztatami do jak najszerszej grupy adresatów bez względu na ograniczenia, wiek, płeć, czy różnego rodzaju dysfunkcje. Planowany termin realizacji projektu to IV kwartał 2022 roku.

Mając na uwadze doświadczenia UM z konsultacji, miasto będzie korzystało z różnych form badań terenowych. W szczególności prowadzone będą spacerowe badania, rozmowy/wywiady w terenie, w tym z użytkownikami przestrzeni, liderami lokalnymi, krótkie formy sondażu. Przy badaniach miasto będzie korzystało z pomocy lokalnych NGO oraz miejsc skupienia lokalnej społeczności. Osoby z niepełnosprawnościami proszone będą o wskazanie konkretnych barier przy korzystaniu z przestrzeni oraz o zaproponowanie najkorzystniejszych dla nich rozwiązań.

RZESZÓW

Projekt pn. „**Gmina Miasto Rzeszów – partycypacja społeczna i dobre praktyki realizujące cele Agendy 2030 w zakresie transportu publicznego**” realizowany będzie do końca 2022 roku. Celem projektu jest budowanie przyjaznego dla środowiska, bezpiecznego, przystępnego cenowo oraz dostosowanego do potrzeb mieszkańców (w tym grup wrażliwych: kobiet, dzieci, osób z niepełnosprawnościami i osób starszych) systemu transportu publicznego.

W związku z występowaniem braków w transporcie publicznym oraz ich skumulowanego negatywnego oddziaływania (tj. niskie prędkości komunikacyjne transportu publicznego, słaba integracja rodzajów transportu publicznego, niewystarczające dostosowanie do potrzeb grup wrażliwych, potrzeba zwiększenia bezpieczeństwa pasażerów, dostępności infrastruktury i informacji, wzrastająca emisja zanieczyszczeń) planowana jest realizacja następujących zadań:

1. Nowoczesne systemy przystankowe – w roku 2022 nastąpi dostawa 55 szt. wiat, z czego wybrane zostaną wyposażone w instalację fotowoltaiczną, funkcję grzania i chłodzenia.
2. Rzeszowskie Centrum Komunikacyjne – w roku 2022 kontynuowane będą prace dotyczące inwestycji. Zakres zadania obejmuje: modernizację pl. Dworcowego i przystanków komunikacji miejskiej przy ul. Bardowskiego, realizację parkingu podziemnego wraz z podziemnym postojem taksówek, połączonego z podziemnym dojściem do peronów PKP (zakres realizowany przez PKP), parking Kiss&Ride i Bike&Ride, upłynnienie przejazdu w szczególności dla autobusów, budowę niezbędnej infrastruktury pieszej (z uwzględnieniem osób o ograniczonej mobilności) łączącej przedmiotowe środki transportu. Zakończenie inwestycji planowane jest na 2023 r.
3. Zakup bezpiecznego, cichego i ekologicznego taboru autobusowego – w 2022 roku planowane jest podpisanie umów na zakup 20 szt. autobusów (pojazdy zasilane CNG i energią elektryczną). Autobusy stanowić będą tabor niskopodłogowy z tzw. funkcją

przykłęku oraz rampami dla wózków w drzwiach środkowych, co ułatwi wsiadanie i wysiadanie osobom o ograniczonej mobilności. Autobusy będą posiadać wydzielone miejsca dla wózków z możliwością ich zamocowania oraz wydzielone miejsca siedzące dla osób niepełnosprawnych dostępne bezpośrednio z niskiej podłogi. System informacji głosowej na zewnątrz i wewnątrz pojazdu stanowić będzie duże udogodnienie dla osób niewidomych i niedowidzących. Przyciski służące do sygnalizowania potrzeby zatrzymywania pojazdu posiadać będą opis alfabetem Braille'a. Dostawy przedmiotowego taboru przewidziane są na 2023 r.

4. Sklep e-bilet – w 2023 roku planowane jest wdrożenie funkcji wirtualnego biletu okresowego przypisanego do karty płatniczej w sklepie internetowym i w biletomatach mobilnych. Dzięki realizacji zadania możliwe będzie przypisanie biletów okresowych do kart płatniczych. Planowana jest modyfikacja interfejsu użytkownika, aktualizacja aplikacji sprzedażowej zestawów płatniczych (terminali) zainstalowanych w biletomatach mobilnych oraz modyfikacja integracji z Systemem Centralnym. Wykonany zostanie także sklep internetowy do obsługi wirtualnych biletów okresowych oraz integracja z systemem Fare Collection Systems (FCS). Realizacja zadania związana będzie m.in. z ujednoliceniem biletomatów pod względem funkcjonalnym jak i technicznym (realizacja zadania uzależniona jest od uzyskania dofinansowania).
5. Partycypacja społeczna – konsultacje społeczne mające na celu poprawę funkcjonowania transportu publicznego, w zakresie m.in.: optymalizacji siatki połączeń transportu miejskiego; dostosowa-

nie do potrzeb grup wrażliwych; integrację z innymi systemami transportu publicznego; wprowadzenie nowej taryfy biletowej za przejazdy publicznym transportem zbiorowym; innych potrzeb zgłaszanych przez uczestników konsultacji społecznych. Wstępne działania zaplanowano na rok 2022, a kontynuację i zakończenie zadania przewidziano w 2023 r.). W 2022 roku planuje się wykonanie ankiety wśród pasażerów komunikacji miejskiej. Opracowane wyniki ankiety zostaną przedstawione opinii publicznej.

Inwestycje wskazane w punktach 1-4 są współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020.

Zakres proponowanych zadań jest odpowiedzią na zdefiniowane problemy i potrzeby komunikacji miejskiej miasta. W wyniku realizacji projektu zostaną zdefiniowane mocne i słabe strony realizowanych działań. Konsekwencją tych działań będzie opracowanie nowych rozwiązań (dobrych praktyk) mających na celu budowę transportu miejskiego realizującego cele Agendy 2030.

SIECHNICE

Projekt pn. „**Rewitalizacja parku w Radwanicach, gmina Siechnice**” dotyczy podworskiego parku w Radwanicach. Obszar parku (dz. Nr 784/24 i 784/23, obr. Radwanice) objęty jest strefą ochrony konserwatorskiej zabytków archeologicznych na podstawie Wojewódzkiej i Gminnej Ewidencji Zabytków zgod-

nie z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego gminy Siechnice (Uchwała NR XXXXV/288/13 Rady Miejskiej w Siechnicach z dnia 25 czerwca 2013 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Radwanice – rejon ulicy Szkolnej, gminy Siechnice). Na terenie parku znajduje się „stanowisko archeologiczne o nieokreślonej powierzchni opisane następującym symbolem, tożsamym z numerem AZP- 3/7/81-29

Fot. 32. Lokalizacja parku w Radwanicach. Źródło: Urząd Miejski w Siechnicach. Opracowanie wykonane na potrzeby „Programu kaskadowych szkoleń dla pracowników samorządów terytorialnych w zakresie projektowania i gospodarowania zielenią w miastach” dofinansowany ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach programu priorytetowego nr. 5.5 „Edukacja ekologiczna”

Rys. 6. Koncepcja zagospodarowania parku w Radwanowicach podjęta w wyniku procesu rewitalizacji. Źródło: Opracowanie wykonane na potrzeby „Programu kaskadowych szkoleń dla pracowników samorządów terytorialnych w zakresie projektowania i gospodarowania zielenią w miastach” dofinansowany ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach programu priorytetowego nr. 5.5 „Edukacja ekologiczna”

AZP”. Dla w/w stanowiska MPZP ustala zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz zasady ochrony krajobrazu kulturowego. Zgodnie z zapisem w MPZP przed przystąpieniem do prac ziemnych należy przeprowadzić badania archeologiczne, zgodne z odrębnymi przepisami.

Projekt ma za zadanie odnowę wizerunku parku, przyciągnięcie mieszkańców i turystów. Cele szczegółowe zawierają wzbogacenie

programu funkcjonalnego parku z uwzględnieniem ochrony wartości przyrodniczych i historycznych terenu, poprawę dostępności dla różnych grup wiekowych użytkowników z uwzględnieniem osób niepełnosprawnych, podniesienie walorów estetycznych i dekoracyjnych parku, w tym stworzenie miejsc rekreacji odpowiednio dla różnych grup wiekowych oraz poprawę jakości środowiska, w tym rewitalizację zbiornika małej retencji. Realizacja projektu na każdym etapie zakłada udział społeczeństwa (m.in. mieszkańców Radwanic, Rady Osiedla Radwanice, Radnych Rady Miejskiej w Siechnicach z okręgu Radwanic, Komitetu Rewitalizacji), w kształtowaniu kierunków projektu, w stosowanych rozwiązaniach technicznych, w zagospodarowaniu terenu i funkcjonalności obiektu.

Teren parku to obszar cenny przyrodniczo i historycznie, lecz wymagający prac rewitalizacyjnych:

m.in. wymiany elementów małej architektury, oświetlenia, wymiany nawierzchni utwardzonych, usunięcia ogrodzenia z siatki stalowej, uporządkowania terenów zieleni. W parku rośnie obecnie około 170 drzew. Znajdują się tu piękne okazy topoli białej (*Populus alba*), dąb szypułkowy (*Quercus robur*), wierzba biała (*Salix alba*), kasztanowiec biały (*Aesculus hippocastanum*) oraz dwa drzewa pomnikowe buka zwyczajnego (*Fagus sylvatica*) zlokalizowane

w południowo-wschodniej części parku. Nad stawem, na małym półwyspie, rośnie wierzba biała (*Salix alba*). Rosną tu kasztanowce białe (*Aesculus hippocastanum*) przy północnym brzegu stawu oraz aleja lipowa w centralnej części parku. W południowo-zachodniej części, przy granicy parku, można spotkać krzewy czarnego bzu, jeżyny i dzikiej róży. Na terenie parku znajduje się zbiornik małej retencji (staw), oczyszczony i pogłębiony w roku 2006, lecz obecnie wymagający rewitalizacji. W parku żyją wiewiórki, dzikie kaczki. Spotkać tu można też bażanty. W parku została wytyczona ścieżka dydaktyczna w oparciu o walory przyrodnicze i widokowe.

Część realizacyjna projektu odbywa się w dwóch etapach: (1) etap projektowy z konsultacjami społecznymi oraz (2) etap realizacji – prac terenowych. Etap pierwszy zakończył się w 2021 r. W 2022 r. przewidziano rozpoczęcie drugiego etapu prac.

W etapie pierwszym wyłoniono jedną z dwóch koncepcji zagospodarowania parku zaproponowanych przez zespół projektowy.

Projekt rewitalizacji parku w Radwanicach w zakresie szaty roślinnej przewiduje dosadzenie 24 sztuk nowych drzew, 8622 sztuk krzewów i 4111 sztuk bylin. Ponadto na terenie parku powstanie łąka kwietna oraz trawniki. Rewitalizacja parku z zakresu małej architektury uwzględnia zbudowanie altany parkowej, wykonanie ścieżek dydaktycznych oraz zainstalowanie nowych ławek, stołów, stolika szachowego z krzesłami, koszy na śmieci, tablic informacyjnych, budek lęgowych oraz karmników dla ptaków, domków dla owadów i psich pakietów. Istniejące oświetlenie zostanie wyremontowane, a nowe punkty świetlne będą zasilane energią słoneczną.

Osobną częścią projektu jest rewitalizacja zbiornika małej retencji znajdującego się na terenie parku. Głównym celem przedsięwzięcia jest ochrona zasobów wodnych przez zwiększenie retencji zbiornikowej. Efekt ekologiczny osiągnięty zostanie w skutek rewitalizacji istniejącego zbiornika obejmującej swoim zakresem odtworzenie systemu hydraulicznego zbiornika, remont urządzeń hydrotechnicznych i melioracyjnych oraz zagospodarowanie terenu bezpośrednio przylegającego do zbiornika uwzględniające indywidualny charakter i funkcjonalność zbiornika. W sąsiedztwie parku wydzielono działkę pod budowę placu zabaw dla dzieci stanowiącego osobny projekt.

TRZEBIATÓW

Działania inwestycyjne Gminy Trzebiatów zaplanowane do realizacji w 2022 roku zostały ujęte w budżecie pod nazwą pn. **„Kompleksowa przebudowa i rewitalizacja placu rynkowego w Trzebiatowie”** stanowią kanwę do realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr 6 Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Trzebiatów na lata 2017-2023. Inicjator przedsięwzięcia jako cel wyznaczył przebudowę rynku miejskiego, by uzyskana w przyszłości forma przestrzeni publicznej stanowiła oparcie dla rozwoju aktywności społecznej i lokalnej przedsiębiorczości, udostępniającej swoje usługi zarówno mieszkańcom obszaru, jak i coraz liczniej odwiedzającym miasto turystom.

Impulsem do lokalnego rozwoju gospodarczego byłyby działania polegające na przebudowie wykorzystywanego dotychczas

w nieefektywny sposób terenu wokół Ratusza Miejskiego wraz z okoliczną siatką ulic. Celem projektu jest także zmniejszenie napływu samochodów do centrum, dostosowanie projektu do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, utworzenie dwóch stref woonefów, nowe rozplanowanie układu parkingowego oraz poprawa warunków mieszkaniowych wraz z idącym za tym zasiedleniem pustostanów komunalnych.

Kolejnym obszarem działań w ramach projektu jest sfera działań „miękkich”, obejmujących nie tylko promocję i rozwój przedsiębiorczości, ale przede wszystkim aktywne włączenie interesariuszy procesu w działania partycypacyjne na każdym etapie przedsięwzięcia oraz trwałą aktywność lokalnej społeczności także po zakończeniu „twardego”, inwestycyjnego etapu realizacji projektu. Wśród tych działań znajdują się m.in. programy aktywności sąsiedzkiej, wspólny plan odnowy kamienic wokół rynku, cykliczne działania animatorskie w oparciu o historyczne uwarunkowania miasta, a także oferta adresowana do zindywidualizowanych grup mieszkańców – osób niepełnosprawnych, samotnych, seniorów i młodzieży. Przewidywany czas realizacji projektu to 2022 rok.

W zamyśle władz w ramach projektu miały powstać obszary o odtworzonych walorach historycznych, oferujący korzystającym zarówno dostępną infrastrukturę publiczną, ale także wspomagającą produktywną i efektywną transformację umożliwiającą rozwój inicjatyw gospodarczych, jak i działań prospołecznych mających miejsce w sercu miasta. Niebagatelny jest również aspekt skali przedsięwzięcia w stosunku do wielkości miasta, a także zaangażowanie

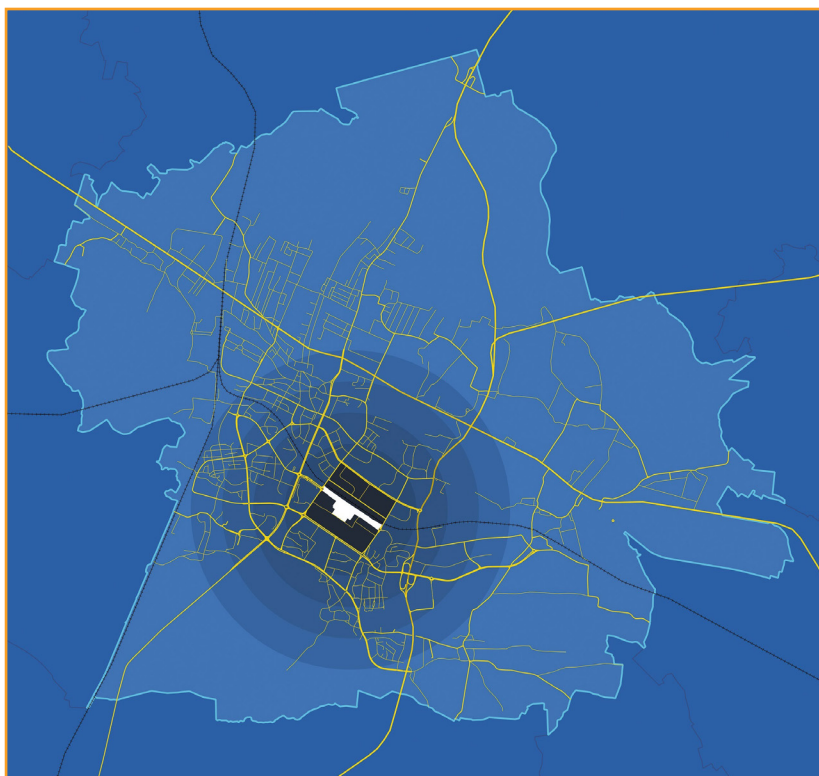
własnych środków finansowych odpowiadających prawie 8,5% budżetu gminy na 2022 rok. Ważne w ramach realizacji projektu będzie również wsparcie ze strony programu polegające na eksperckim doradztwie z zakresu urbanistyki z silnie wplecionym akcentem dotyczącym działań prospołecznych, które w dużym stopniu może ułatwić realizację przyjętych zamierzeń.

Punktem wyjścia do inicjacji przedsięwzięcia jest aktywny udział lokalnej przedsiębiorczości w działaniach mających prowadzić do zrównoważonego rozwoju miasta i gminy. Lokalne władze odpowiadają na zgłaszane w różnej formie potrzeby mieszkańców i z ich uwzględnieniem opracowują propozycje rozwiązań. Miasto, poza uwzględnieniem wniosków zgłoszonych w trakcie konsultacji społecznych przy tworzeniu lokalnego programu rewitalizacji, opracuje najlepiej dobrane do charakteru lokalnej społeczności metody włączenia. Poza standardowymi narzędziami, takimi jak wywiady, panele, czy ankiety, ważny będzie głos organizacji pozarządowych, a także nieformalnych grup (np. sąsiedzkich, przedsiębiorców), którym bliskie są sprawy związane z obszarem rewitalizacji.

TYCHY

Celem projektu pn. „**Masterplan dla nowego centrum miasta Tychy – model strategicznego działania na rzecz zrównoważonego zagospodarowania miasta**” jest opracowanie masterplanu dla obszaru w centralnej części Tychów o powierzchni ok. 15 ha, w oparciu o który zostanie zainicjowany zrównoważony proces

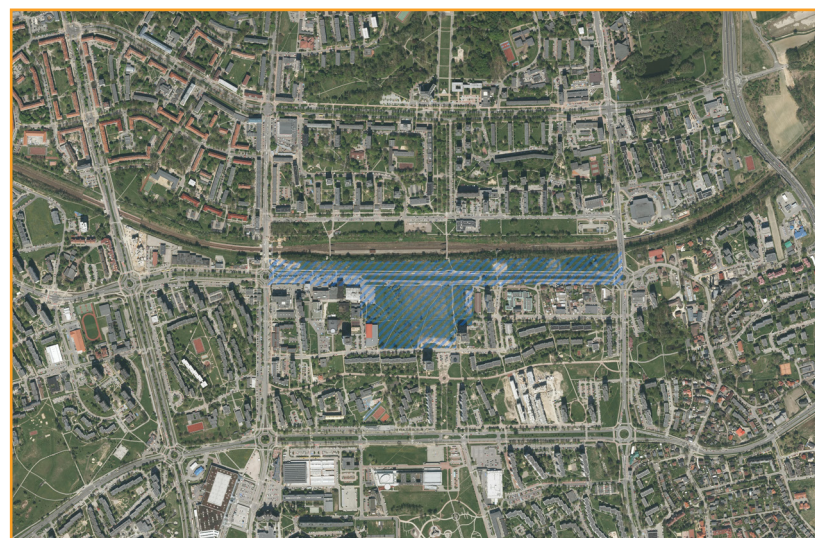
Rys. 7. Lokalizacja założenia w mieście. Źródło: Urząd Miasta Tychy

realizacji nowego centrum miasta, które ma być wielofunkcyjne, różnorodne, pełne zieleni i dla każdego.

Masterplan ma uwzględniać założenia urbanistyczne, infrastrukturalne, ekonomiczne, społeczne i środowiskowe. Stworzenie tego narzędzia pozwoli w sposób wieloaspektowy i zaplanowany prowadzić różne działania, które w przestrzeni będą nie tylko ze sobą powiązane, ale przede wszystkim będą na siebie oddziaływać na zasadzie synergii. Interdyscyplinarne podejście do tego procesu

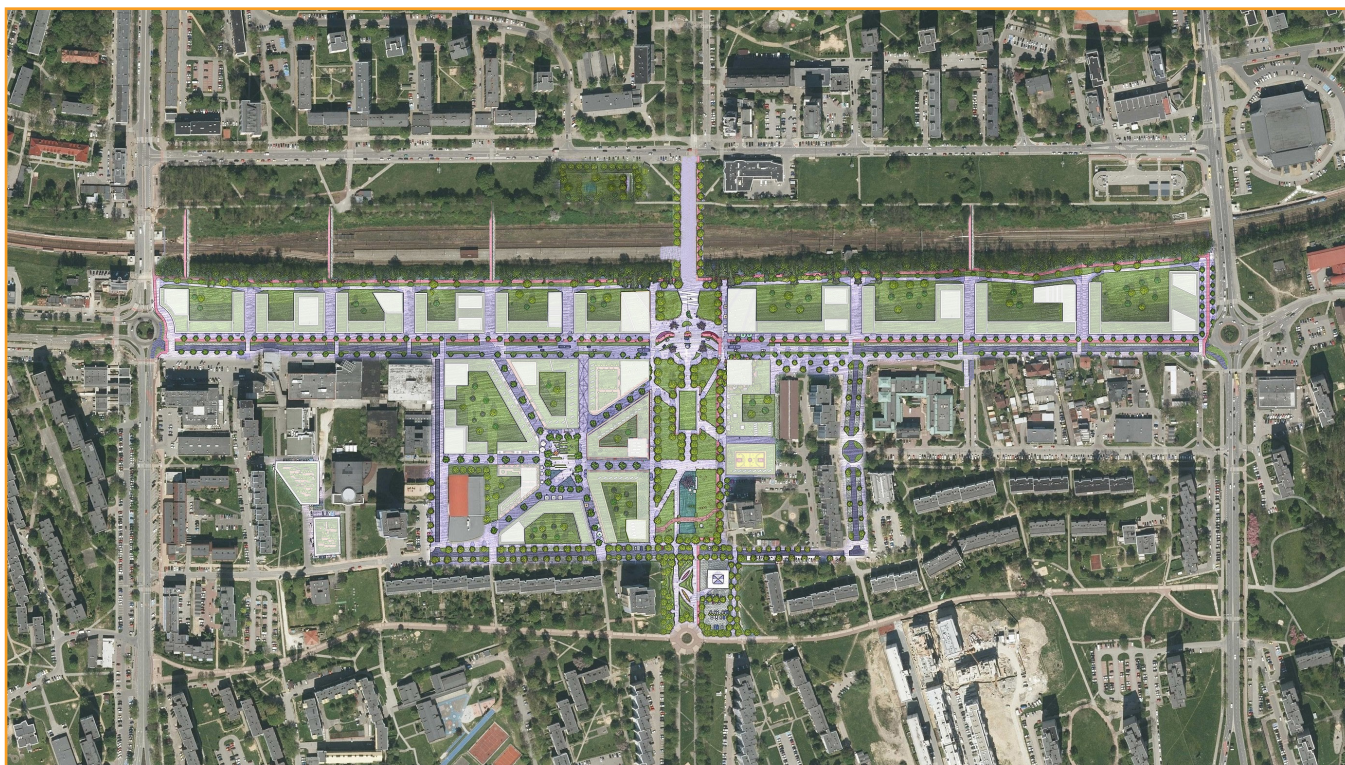
jest niezbędne do rzetelnego i zrównoważonego działania zgodnego z obecnymi trendami i najnowszą wiedzą z zakresu rozwoju miast.

Masterplan pod względem urbanistycznym pozwoli na określenie elementów krystalizujących strukturę przestrzenną obszaru wraz z wytyczeniem systemu przestrzeni publicznych i zieleni (powiązanych z otoczeniem oraz integrujących miasto i mieszkańców), funkcji i parametrów nowej zabudowy (wielofunkcyjna, zwarta, przejrzysta, o ludzkiej skali), a także zasad zagospodarowania przestrzeni publicznych (z priorytetem dla ruchu pieszego i rowerowego, pozbawionych barier dostępności). Pod względem ekonomicznym masterplan ma stanowić podstawę do przygotowania oferty inwestycyjnej, która będzie generowała nie tylko korzyści finansowe dla budżetu miasta i inwestorów, lecz przede wszystkim

Fot. 33. Obszar objęty opracowaniem masterplanu. Źródło: Urząd Miasta Tychy

Fot. 34. Projekt masterplanu nowego centrum miasta Tychy pozytywnie. Autor: Michał Lorbiecki

długofalowe korzyści ekonomiczno-społeczne o zasięgu ogólnomiejskim i ponadlokalnym. Pod względem infrastrukturalnym i środowiskowym, założenia masterplanu mają przewidywać sposób wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną (w postaci układu komunikacyjnego zakładającego zrównoważoną mobilność, tunelu technologicznego, czy trakcji trolejbusowej) uzupełnioną błękitno-zieloną infrastrukturą w postaci ogrodów deszczowych, niecek i zbiorników retencyjnych, zazieleniania elewacji i innych działań proklimatycznych.

Proces tworzenia masterplanu ma być transparentny i uspołeczniiony. Przewidywany czas realizacji projektu to IV kwartał 2022 roku. W ramach procesu skoordynowane zostaną działania i zaangażowane zostaną wszystkie zainteresowane strony – samorząd, właściciele nieruchomości, inwestorzy oraz mieszkańcy. Mieszkańcy są na bieżąco informowani i włączani w proces od samego początku, obecnie za pośrednictwem ankiety, w którą zaangażowało się ponad 1600 osób. Ankieta pozwoliła na określenie poziomu zaangażowania i świadomości mieszkańców, uzyskanie informacji

na temat potrzeb i preferencji dotyczących przyszłego zagospodarowania terenu, które następnie zostaną wplecione w masterplan, realizując założenie, że centrum ma być dla każdego. Pozwoli to na stworzenie wizji rozwoju, z którą mieszkańcy będą się utożsamiać.

W trakcie realizacji projektu organizowane będą spotkania otwarte (możliwe również w formie online), w ramach których nastąpi szczegółowa prezentacja stanu i efektów prac, w tym bieżąca ewaluacja oraz budowanie świadomości mieszkańców.

Równoległe z konsultacjami społecznymi oraz pracami analitycznymi i projektowymi odbywają się spotkania z inwestorami lokalnymi, krajowymi i zagranicznymi celem weryfikacji przyjętych założeń i dostosowania ich do realiów inwestycyjnych.

Prezentacja publiczna masterplanu uwzględniającego wnioski z konsultacji społecznych planowana jest w maju 2022 roku.

Na zlecenie Miejskiego Zarządu Ulic i Mostów w Tychach, projektowana jest koncepcja przebudowy Al. Jana Pawła II wraz z tunelem technologicznym. Planowane jest ogłoszenie konkursu na zagospodarowanie fragmentu Osi Zielonej od wykopu do ciągu pieszego przy pawilonie Orion. Masterplan stanowić ma wytyczne do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. W trakcie tej procedury społeczność lokalna będzie ponownie włączona w proces poprzez uczestnictwo w dyskusjach publicznych oraz możliwość składania uwag. Plan miejscowy będzie stanowił prawną podstawę wdrożenia założeń masterplanu.

Autorem masterplanu jest urbanista Michał Lorbiecki pełniący funkcję pełnomocnika prezydenta ds. koordynowania i monito-

ringu przedsięwzięć w zakresie rozwoju obszaru nowego centrum miasta Tychy.

WAŁCZ

W ramach projektu pn. „**Ograniczanie emisji szkodliwych substancji w ramach gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Miejskiej Wałcz oraz elementy zrównoważonej mobilności miejskiej**” planuje się realizację zadania „Zakup 5 autobusów niskoemisyjnych o napędzie diesel spełniających normy EURO 6”.

Wzmocnienie systemu publicznego transportu zbiorowego, ma zachęcać mieszkańców do pozostawienia samochodu w domu i dojazdu do pracy środkami transportu publicznego. Bardzo ważnym czynnikiem, który ma przyczynić się do zwiększenia liczby przewożonych pasażerów, jest jej ściśle powiązanie kolejną oraz wprowadzenie zintegrowanej taryfy. Równoległe powinna być prowadzona optymalizacja przebiegu linii, która powinna się przyczynić do jak najbardziej efektywnego wykorzystania posiadanych środków transportu poprzez wprowadzenie taktowanego rozkładu jazdy i skrócenia czasu przejazdu do głównych generatorów ruchu. Jednak powiększenie sieci i wzrost wykonywanej pracy przewozowej wymagać będzie zwiększenia liczby eksploatowanego taboru. Działanie polegające na zakupie niskoemisyjnego taboru transportu miejskiego jest odpowiedzią na stale zwiększający się wskaźnik ruchu samochodowego mieszkańców Wałcza, a modernizacja taboru miejskiego stanowi zachętę do podróżowania po mieście komunikacją miejską. Znaczny i uciążliwy ruch lokalny

spowodowany jest głównie dojazdem mieszkańców do pracy oraz centrów handlowych.

Gmina Miejska Wałcz podejmuje działania mające na celu zachęcenie tych osób do zmiany nastawienia i wybrania innego środka lokomocji. W tym celu niezbędna jest wymiana taboru komunikacji miejskiej na nowszą, ekologiczną, spełniającą normy unijne i zwiększającą komfort poruszania.

Realizacja projektu pozwoli na:

- a. ograniczenie spadku liczby osób podróżujących komunikacją miejską, a nawet jej wzrost o ok. 3% – 4%,
- b. zmniejszenie liczby osób korzystających z transportu prywatnego i tym samym spadek liczby poruszających się po sieci samochodów,
- c. ograniczenie zatłoczenia i hałasu,
- d. spadek o 6 lat średniego wieku autobusu,
- e. podniesienie komfortu podróży,
- f. promowanie wśród mieszkańców zachowań proekologicznych,
- g. zmniejszenie emisji substancji szkodliwych przez same autobusy.

WĄGROWIEC

„Poczytelnia”, projekt miasta Wągrowiec rozpoczął się od pomysłu, potem były rozmowy, a następnie rozpoczęły się prace, które przekształciły niczym niewyróżniający się skwer zieloni położony pomiędzy blokami przy ulicy Adama Mickiewicza w miły dla oka i przyjemny dla użytkowników teren rekreacyjny. Projekt pn. „Poczytelnia” w luźny sposób nawiązuje do patrona

ulicy znajdującej się przy rewitalizowanym terenie zieleni – Adama Mickiewicza.

Z inicjatywy mieszkańców jednego z bloków mieszkalnych położonego na osiedlu przy ulicy Adama Mickiewicza, dzięki współpracy z pracownikami Urzędu Miejskiego oraz Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Wągrowcu, skwer, który wcześniej nie zachęcał do wypoczynku zamienił się w zaciszny zielony kącik do relaksu, w którym w ciepłe dni będzie można oddać się lekturze książek.

Zgodnie z przedstawionym projektem przez placyk poprowadzona została ścieżka, przy której ustawione zostały ławki lub ławko-leżaki, a także dwa klomby bylin – jeden składa się z roślin ceniolubnych, natomiast drugi z roślin miododajnych. Przy klombach stanęły hotele dla owadów, a na pobliskich drzewach zawisły budki lęgowe dla ptaków. W centrum tak zaprojektowanej przestrzeni stanęła półka na książki, która działa na zasadzie bookcrossingu.

Pierwsze prace przy „Poczytelni” rozpoczęły się jesienią 2021 roku, a cały projekt został zrealizowany w kwietniu 2022 r.

Prace przy skwerze przy ul. Mickiewicza rozpoczęły się 1 kwietnia 2022 r. Początkowe prace polegały na przygotowaniu terenu, zdjęciu wierzchniej warstwy ziemi oraz podcięciu drzew i krzewów. Następnie ustawiono szkielet rabat kwiatowych. W kolejnych dniach pracy uzupełniono rabaty podłożem do roślin oraz ziemią. Trzecim krokiem było nasadzenie roślin i ustawienie elementów

małej architektury. Ostatni krok to uzupełnienie całości o regał do bookcrossingu i domki dla owadów.

Odbiorcami projektu w głównej mierze będą mieszkańcy okolicznych bloków mieszkalnych zlokalizowanych przy ul. Mickiewicza, ul. Reja i ul. Lipowej.

Poczytelnia została zrealizowana w miesiąc, jednak pełnego blasku nabierze w szczycie sezonu wegetacyjnego, gdy większość roślin zakwitnie.

ZIELONA GÓRA

Zielona Góra od kilku lat realizuje działania zmierzające do stworzenia niskoemisyjnego transportu publicznego, wiążąc to z troską o komfort i bezpieczeństwo mieszkańców oraz ze staraniami o zmniejszenie smogu w mieście. Projekt pn. „**Niskoemisyjny transport publiczny w Zielonej Górze**” zakłada poprawę jakości obsługi pasażerów i upłynnienie ruchu pojazdów na najbardziej obciążonych trasach. W 2020 roku zakończono jeden z przełomowych projektów dotyczących komunikacji miejskiej. W ramach Projektu przewidziano szereg zadań zmierzających do:

- eliminacji szkodliwej emisji z transportu publicznego,
- ograniczenia emisji CO²,
- redukcji hałasu,
- ograniczenia kosztów eksploatacji autobusów,
- poprawa bezpieczeństwa i ułatwienie korzystania z transportu publicznego.

Na jego realizację samorząd uzyskał dofinansowanie ze środków unijnego Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. W ramach projektu zrealizowano m.in.:

- zakup 43 autobusów elektrycznych, które napędza energia wyprodukowana w zielonogórskiej Elektrociepłowni z kogeneracji spalonego gazu z lokalnych źródeł,
- montaż stacji do ładowania na pętlach autobusowych i na terenie zajezdni,
- rozbudowa systemu informacji pasażerskiej,
- budowa i przebudowa pętli oraz peronów przystankowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą,
- zakup 17 autobusów przegubowych z silnikami diesla, ale spełniających najbardziej rygorystyczne normy czystości spalin,
- budowa centrum przesiadkowego,
- zadaszenie peronów dworca w celu umożliwienia komfortowego transportu pieszego z dworca PKP do Centrum przesiadkowego.

Kolejny krok w budowie nowoczesnego i przyjaznego środowiska transportu publicznego to działania realizowane obecnie. Projekt „Elektryfikacja linii komunikacji miejskiej w Zielonej Górze” otrzymał dofinansowanie w ramach konkursu na ekologiczny transport miejski, w ramach działania 6.1 Rozwój publicznego transportu zbiorowego w miastach oś priorytetowa VI Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020.

Projekt będzie realizowany etapowo, przewidziano w nim m.in.:

- budowę nowej pętli autobusowej przy nowym, rozwijającym się osiedlu zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej oraz przy planowanym przystanku kolei aglomeracyjnej,
- przebudowę i rozbudowę istniejącej infrastruktury ładowania na pętlach i przy zajezdji autobusowej,
- zakup 4 nowych elektrycznych autobusów przegubowych,
- zakup 8 nowych elektrycznych autobusów solo.

Dzięki projektowi poziom zelektryfikowania taboru miejskiego MZK zwiększy się do 55 szt. autobusów elektrycznych, które łącznie będą stanowić 62% ogółu taboru autobusowego MZK. Tak znaczna elektryfikacja taboru miejskiego przyczyni się do znaczą-

cego ograniczenia spalin do powietrza i hałasu do środowiska ze strony transportu publicznego.

W planach miastach są dalsze działania zmierzające do zmniejszenia zatłoczenia motoryzacyjnego w miastach, poprawy płynności ruchu i ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne w mieście i na obszarze funkcjonalnym. W ramach planowanych działań przymierzamy się do realizacji kolejnego projektu wspierającego efektywność niskoemisyjnego transportu. Obejmuje on zadania poprawiające warunki funkcjonowania komunikacji w ruchu miejskim (Budowa ITS na terenie Zielonej Góry) oraz zwiększające wykorzystanie zielonej energii do ładowania akumulatorów trakcyjnych (Budowa farmy fotowoltaicznej dla systemu ładowania autobusów elektrycznych).

12 ODPOWIEDZIALNA KONSUMPCJA I PRODUKCJA

CEL 12. ODPOWIEDZIALNA KONSUMPCJA I PRODUKCJA

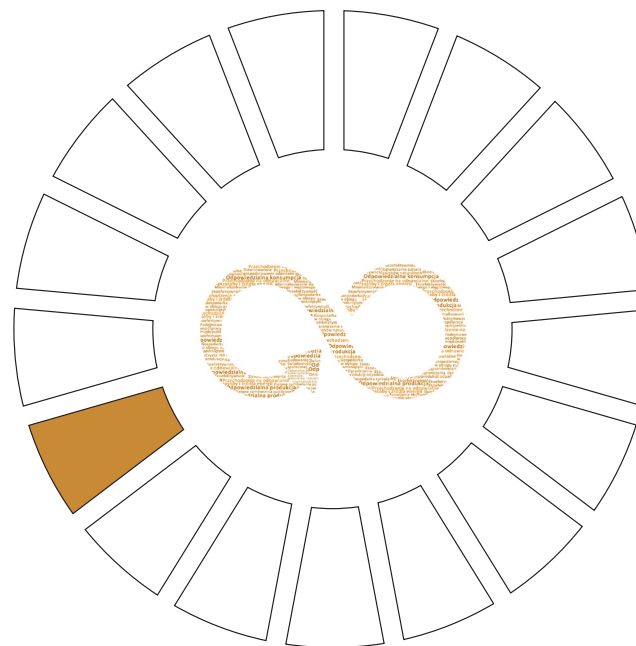
Wdrożenie programów dotyczących zrównoważonej konsumpcji i produkcji dla wszystkich krajów w Celu 12 obejmuje zapewnienie zrównoważonego zarządzania i efektywnego zużycia zasobów naturalnych oraz zmniejszenie o połowę globalnej ilości marnowanej żywności per capita w sprzedaży detalicznej i konsumpcji, stabilne i ekologiczne zarządzanie chemikaliami i wszystkimi odpadami podczas ich całego cyklu życia w zgodzie z ustaleniami międzynarodowymi oraz obniżenie poziomu generowania odpadów poprzez prewencję, redukcję, recykling i ponowne użycie. Należy zachęcać przedsiębiorstwa, w szczególności duże i międzynarodowe, do wdrażania praktyk w zakresie zrównoważonego rozwoju i uwzględniania informacji na ten temat w swoich cyklicznych raportach oraz rozwijać i wdrażać narzędzia monitorujące zrównoważoną turystykę tworzącą miejsca pracy oraz promującą lokalną kulturę i produkty. Niezmiernie ważne jest zapewnienie dostępu do istotnych informacji i podniesienie świadomości wszystkich ludzi na całym świecie w zakresie zrównoważonego rozwoju i stylu życia w zgodzie z naturą. Do wymaganych kierunków rozwoju zaliczono przede wszystkim przechodzenie na odnawialne zasoby i źródła energii, ograniczenie zużycia zasobów naturalnych, optymalizację wykorzystania surowców, materiałów i energii, minimalizowanie śladu środowiskowego i węglowego, zrównoważone gospodarowanie odpadami oraz rozwijanie ekonomii współdzielenia.

CEGLÓW

Projekt pt. „**Rozbudowa PSZOK w celu poprawy efektywności gospodarki o obiegu zamkniętym w Mieście i Gminie Ceglów**” przyczyni się do osiągnięcia celów określonych w Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy poprzez zapobieganie i zmniejszanie negatywnego wpływu gospodarowania odpadami oraz przez zmniejszenie ogólnych skutków użytkowania zasobów i poprawę efektywności takiego użytkowania. Rozbudowa PSZOK oraz zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie jest uwzględniona w dokumentach strategicznych zarówno na poziomie wojewódzkim (np. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Mazowieckiego) jak i krajowym (Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022).

Wypełnieniem wymogów hierarchii postępowania z odpadami, będzie m. in.

- Zbieranie i magazynowanie przedmiotów przewidzianych do ponownego wykorzystania oraz przekazywanie zebranych odpadów w pierwszej kolejności do ponownego użycia, odzysku (w tym recyklingu). Zarówno przepisy szczebla wspólnotowego jak i krajowego wskazują na konieczność zapobiegania powstawaniu odpadów. W celu wypełnienia tego wymogu, w PSZOK planowane jest zbieranie przedmiotów nadających się do ponownego użycia, a w przypadku przedmiotów (odpadów wielkogabarytowych) wymagających niewielkich napraw, prowadzone będzie

ich przygotowanie do ponownego użycia poprzez nadanie tym przedmiotom właściwości użytkowych. W pomieszczeniu na przedmioty do ponownego użycia zbierane i magazynowane będą przedmioty dostarczone przez mieszkańców, które nadają się do ponownego wykorzystania przez inne osoby. Pozwoli to minimalizować ilość powstających odpadów.

- Ograniczenie procederu powstawania tzw. „dzikich wysypisk śmieci”, ograniczenie ilości odpadów ulegających biodegradacji trafiających do składowania oraz na wzrost poziomu odzysku i recyklingu odpadów komunalnych.

- Poprawa selektywnego zbierania odpadów u źródła oraz stworzenie sieci nowoczesnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, które zapewnią zgodne z hierarchią postępowania z odpadami zagospodarowanie najbardziej problemowych odpadów komunalnych i aby możliwe było osiągnięcie wymaganych poziomów ograniczenia składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, a także poziomów przygotowania do ponownego użycia, recyklingu oraz odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych.
- Rozbudowa kompostowników przydomowych i kompostowania na PSZOK wpłynie na zmniejszenie ilości odpadów także ulegających biodegradacji składowanych na składowiskach odpadów poprzez zwiększenie masy odpadów poddawanych ponownemu użyciu i odzyskowi. Finalnie powodować będzie to mniejszą emisję gazów cieplarnianych do atmosfery, w szczególności metanu powstającego z beztlenowego rozkładu materii organicznej na składowisku odpadów.
- Budowa instalacji fotowoltaicznej, która będzie zasilala obiekty i urządzenia PSZOK, co sprawi że obiekt będzie „samowystarczalny energetycznie”. Instalacje fotowoltaiczne należą do najbardziej przyjaznych dla przyrody, czystych źródeł pozyskiwania energii elektrycznej. Nie wytwarzają zanieczyszczeń, hałasu, dwutlenku węgla nie wpływają negatywnie na środowisko naturalne. Można je także poddać recyklingowi po zużyciu technicznym.

- Budowa sali edukacyjnej oraz ścieżek edukacyjnych w celu zwiększanie świadomości i odpowiedzialności osobistej każdego człowieka na ochronę środowiska naturalnego i jego zasobów poprzez racjonalne gospodarowanie surowcami i ochronę klimatu.

Przewiduje się pozytywny wpływ przedsięwzięcia na zmiany klimatu, w szczególności poprzez pośredni wpływ na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych. Odpady zebrane w PSZOK w pierwszej kolejności, poddawane będą przygotowaniu do ponownego użycia, a więc procesowi eliminującemu konieczność dalszego zagospodarowania tych odpadów w innych instalacjach, a więc także ich transportowi i powodującemu emisję dalszemu przetwarzaniu. Zbieranie odpadów, których nie można było poddać ponownemu użyciu do większych pojemników i jednorazowy ich transport do instalacji przetwarzania, także stanowi rozwiązanie minimalizujące emisję gazów cieplarnianych związaną z transportem.

Realizacja projektu będzie połączona z działaniami informacyjno-promocyjnymi. Głównym celem działań będzie

- zapobiegania powstawania odpadów komunalnych,
- selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, odpadów zielonych,
- oddawania odpadów komunalnych do PSZOK.

Na terenie rozbudowanego PSZOK powstanie sala edukacyjna, gdzie będą prowadzone prelekcje i pogadanki (głównie z dziećmi i młodzieżą szkolną) na temat:

- zasad funkcjonowania PSZOK i całego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, zasad selektywnego zbierania odpadów komunalnych oraz dalszych sposobów zagospodarowania odpadów komunalnych,
- hierarchii postępowania z odpadami,
- zapobiegania powstawaniu odpadów, w tym np. miejsce zbiórki przedmiotów do ponownego użycia, przedstawianie przykładów ponownego wykorzystania odpadów, kompostowanie odpadów w przydomowych kompostownikach.

ELBLĄG

Projekt pn. „Elbląg w kierunku gospodarki obiegu zamkniętego” realizowany jest w imieniu miasta przez Zakład Utylizacji

Fot. 35. Kompostownia Biodegma ZUO Elbląg. Źródło: Archiwum ZUO Elbląg

Odpadów Sp. z o.o. Głównym działaniem jest „Modernizacja instalacji MBP w celu prowadzenia recyklingu organicznego oraz przygotowania do dalszych procesów strumienia odpadów zebranych selektywnie”, w ramach POIiŚ 2014-2020 działanie 2.2. Gospodarka odpadami komunalnymi.

W ramach projektu modernizacji MBP zostanie wybudowana kompostownia odpadów o przepustowości 6000 Mg/rok dla odpadów selektywnie zbieranych w postaci zamkniętych bioreaktorów, przewidziana jest również budowa placów i biofiltra, przeniesienie istniejącej kompostowni Biodegma oraz przebudowa części instalacji biologicznego przetwarzania odpadów o wielkości > 80 mm. Celem realizacji projektu jest zwiększenie poziomów odzysku oraz obniżenie ilości składowania odpadów. W procesie kompostowania odpadów zostanie uzyskany polepszacz glebowy lub wytworzone odpady zostaną zagospodarowane w innych procesach.

Drugim ze zgłoszonych działań jest plan budowy PSZOK z wydzieloną strefą zbierania posegregowanych odpadów oraz strefą magazynowania używanych rzeczy przeznaczonych do ponownego wykorzystania, renowacji lub naprawy.

Elbląg posiada PSZOK na terenie Zakładu przy ul. Mazurskiej 42, który służy mieszkańcom do przekazania odpadów selektywnie zebranych w gospodarstwie domowym. Elbląg planuje w najbliższej przyszłości wybudowanie drugiego PSZOK-u z wydzieloną strefą zbierania posegregowanych odpadów oraz strefą magazynowania używanych rzeczy przeznaczonych do ponownego wykorzystania, renowacji lub naprawy. Nowy PSZOK ma mieć dogodną dla miesz-

Fot. 36. PSZOK na terenie Zakładu Utylizacji Odpadów przy ul. Mazurskiej 42 w Elblągu.
Źródło: Archiwum ZUO Elbląg

kańców lokalizację w innej części miasta. Elblążanin w nowym PSZOK-u będzie mógł załatwić dwie sprawy jednocześnie oraz skorzystać z oferty edukacyjnej punktu.

Nie mniejsze znaczenie od twardych inwestycji ma podnoszenie świadomości mieszkańców. Angażowanie społeczności lokalnej przez ZUO Elbląg do udziału w projektach z zakresu GOZ polega m.in. na:

- prowadzeniu zajęć edukacyjnych przede wszystkim z zakresu zasad segregowania odpadów połączonych z wycieczką na terenie Zakładu przy ul. Mazurskiej 42 w Elblągu;
- organizacji całorocznego „Konkursu na selektywną zbiórkę odpadów w placówkach oświatowych” (Elbląg i gminy: Tolkmicko, Markusy, Milejewo, Gronowo Elbląskie). W roku szkolnym

2021/2022 odbyła się XXVI edycja konkursu, który polegał na rywalizacji w zakresie selektywnej zbiórki odpadów oraz wykonaniu projektu w kat. edukacji ekologicznej;

- zaproszeniu placówek szkolno-wychowawczych z rejonu elbląskiej instalacji do udziału w Ekologicznym Festiwalu Online EKOfeston w celu celebrowania Dnia Ziemi 22 kwietnia, Zakład Utylizacji Odpadów w latach 2021 i 2022 był partnerem akcji;
- organizacji „Festynu GOZ nie marnuj, napraw, wymień”, jednodniowej imprezy plenerowej o charakterze edukacyjnym dla mieszkańców Elbląga i okolic (11 czerwca 2022 r.). Mieszkańcy w zamian za przyniesione posegregowane odpady otrzymali nagrody: krzewy, kwiaty ozdobne, pojemniki na odpady i gadżety. Elblążanie mogli również pozostawić rzeczy do ponownego użytku w Punkcie Obiegu Przedmiotów. Podczas festynu został zrealizowany program edukacyjny: teatr pt. „GOZ to nasz los!”, warsztaty recyklingowe, konkursy i występy na scenie o tematyce ekologicznej

KRAKÓW

W ramach programu „Plan Działań dla Miast” Kraków zgłosił projekt pn. „**Wdrożenie działań edukacyjnych związanych z odpowiedzialną konsumpcją i produkcją**”. Projekt wpisuje się w obszar „Miasto zintegrowane, gospodarujące w sposób kreatywny i innowacyjny” ujęty w „Cyrkularnej Strategii Krakowa”, dotyczący przepływu informacji oraz edukacji w zakresie gospodarki w obiegu

zamkniętym i ma za zadanie przede wszystkim promocję tych działań. Polega on na docieraniu z wiedzą o odpowiedzialnej konsumpcji i produkcji do jak najszerszego grona odbiorców. Wiedza ta oparta jest na nowych technologiach związanych z gospodarką w obiegu zamkniętym. Działania edukacyjne skierowane są do pracowników jednostek miejskich, uczelni, organizacji pozarządowych (np. Polskie Stowarzyszenie Zero Waste), jak również przedsiębiorców, naukowców i przede wszystkim mieszkańców. Wdrażanie projektu nastąpi w 2023 roku.

W praktyce projekt obejmuje szereg działań edukacyjnych mających na celu pogłębienie wiedzy wszystkich wymienionych powyżej grup na temat gospodarki w obiegu zamkniętym oraz wykorzystanie innowacyjnego potencjału współpracy międzysektorowej. Podstawowe zaplanowane działania edukacyjne to:

- 1) szkolenia z gospodarki w obiegu zamkniętym dla urzędników miejskich mające zasymilować główne zasady i ujednolicić wiedzę między wydziałami, aby pracownicy byli ukierunkowani na czynne wdrażanie zasad GOZ;
- 2) zbudowanie sieci „mistrzów” gospodarowania w obiegu zamkniętym inicjujących współpracę między sektorami;
- 3) budowanie platformy do wymiany wiedzy o wysokowartościowych synergjach między branżami.

Nie mniejsze znaczenie edukacyjne mają projekty wdrożeniowe – Krakowskie centrum przetwarzania żywności oraz Porozumienie ws. turystyki zero waste, które jednak pozostają poza obszarem działalności Miasta.

Dzięki wymianie doświadczeń, szkoleniom i współpracy mają powstawać nowe rozwiązania korzystające z synergii działań różnych środowisk. Rozwiązania bazujące na odpowiedzialnej konsumpcji i produkcji wpisują się w koncepcję tzw. symbiozy przemysłowej, której założeniem jest wykorzystywanie lub odzyskiwanie produktów pochodzących z nieprzetworzonych lub niewykorzystanych materiałów i surowców. Dzięki takiemu działaniu można nie tylko zredukować ilość odpadów, ale także znacząco obniżyć koszty pozyskiwania surowców.

Osobną grupą odbiorców są turyści, wobec których podejmuje się działania promujące przechodzenie w kierunku bardziej zrównoważonej turystyki, takie jak np. eliminacja sztućców i talerzy jednorazowego użytku. Konieczność podjęcia tego typu działań wynika z faktu, że przy liczbie mieszkańców Krakowa wynoszącej w 2019 r. 779 100 osób, liczba odwiedzających go turystów wynosiła 14 000 000. Z tego 10 750 000 stanowili turyści krajowi, a 3 000 000 – zagraniczni. Za sprawą pandemii 2020-2022, a następnie wojny na Ukrainie, liczba turystów zmalała, niemniej Kraków nadal stanowi najatrakcyjniejsze polskie miasto dla ruchu turystycznego. Kreowanie odpowiedzialnych nawyków wśród turystów jest więc istotnym elementem zarządzania konsumpcją całego miasta.

„Szkolenia z gospodarki w obiegu zamkniętym dla urzędników miejskich” będą prowadzone w celu asymilacji głównych zasad i ujednolicenia wiedzy między wydziałami. Oczekiwany rezultatem będzie szybsze przekształcania pomysłów urzędników

w strategię działania. Wsparcia dla tego szkolenia udzieli jedna z krakowskich uczelni lub zewnętrzna firma doradcza.

„Zbudowanie sieci „mistrzów” gospodarowania w obiegu zamkniętym inicjujących współpracę między sektorami” ma na celu pobudzenie współpracy między uczelniami, szkołami, organizacjami pozarządowymi i gminą, jak np. utworzenie Centrum Edukacji Klimatycznej. Przykład stanowi również współpraca pomiędzy absolwentami miejscowych uczelni i absolwentami branż kreatywnych skutkująca podnoszeniem świadomości i pobudzaniem współpracy między uczestnikami w sprawie działań związanych z GOZ. Ponadto, działanie ma na celu m.in. wprowadzenie systemu zachęt dla jednostek Miasta wdrażających GOZ a także opracowanie mapy punktów naprawczych i usługowych dla mieszkańców. Początkującymi interesariuszami, późniejszymi „mistrzami”, mogą być uczelnie, organizacje pozarządowe, klasy w poszczególnych szkołach – samorząd gminny, firmy prywatne. Spotkania mogą się odbywać podczas miejskich wydarzeń i platform, na których uczestnicy mogą się spotykać, prowadzić wymianę i współpracować.

„Wiedza o wysokowartościowych synergiach między branżami” umożliwi zebranie informacji o możliwych synergiach przemysłowych wykorzystywanych m.in. przez Krakowskie parki przemysłowe. Edukacja prowadzona dla przedsiębiorców z zakresu GOZ może wspomóc ich branżę w identyfikacji szans na wymianę zasobów i wspólne korzystanie z infrastruktury. Może

również zacieśnić współpracę z naukowcami prowadząc do poprawy efektywności działań.

Oprócz wymienionych trzech kluczowych projektów edukacyjnych, miasto podejmie działania związane z promowaniem dwóch innych projektów skierowanych do restauratorów i do branży turystycznej mających na celu redukcję odpadów oraz budowanie świadomości o niewykorzystanej żywności i tworzenie z niej wartości.

„Krakowskie centrum przetwarzania żywności” to projekt-miejsce, w którym lokalne restauracje i przedsiębiorcy mogą przekształcać niewykorzystaną żywność w produkty wartościowe, takie jak sosy, zupy lub marynaty. Miejsce to może również mieć wymiar edukacyjny zwłaszcza dla młodego pokolenia, gdzie będzie istniała możliwość wymiany pomysłów mieszkańców z istniejącymi organizacjami społecznymi i właścicielami małych firm spożywczych.

„Porozumienie ws. turystyki zero waste” dotyczy niemal wszystkich liczących się podmiotów branży turystycznej (gastronomia i hotelarstwo, agencje podróży, muzea). W ramach projektu podmioty te podpisują zobowiązanie do stopniowego zmniejszania ilości odpadów wytwarzanych przez turystów. Wśród tych podmiotów zostanie przeprowadzona kampania edukacyjna. Zobowiązania obejmują między innymi zakaz stosowania nienadających się do recyklingu sztuczków czy opakowań na żywność, a także rozpowszechnianie świadomości zero waste podczas zwiedzania miasta.

MSZCZONÓW

Projekt pn. „**Selektywna zbiórka odpadów komunalnych „u źródła” na terenie Gminy Mszczonów**” polegać będzie na zaprojektowaniu i budowie Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, na terenie którego zbierane i magazynowane będą odpady komunalne, dostarczone przez mieszkańców Gminy Mszczonów.

PSZOK będzie obszarem ogrodzonym, na terenie którego przewidziano plac utwardzony oraz wiatę magazynową, a także pomieszczenie magazynowe i pomieszczenie socjalno-biurowe, wokół których będzie wykonana ścieżka edukacyjna. Wokół placu utwardzonego i przy ścieżce przewiduje się nasadzenia zieleni ozdobnej i izolacyjnej. Projekt obejmuje nadzór, roboty budowlane, zakup wyposażenia PSZOK, działania promocyjne i informacyjne związane z projektem. W ramach wyposażenia PSZOK planowany jest zakup m. in. kontenerów i pojemników do segregacji poszczególnych rodzajów odpadów, ładowarki kołowej z osprzętem (zamiatarka, podnośnik palet, łyżka, krokodyl), wagi samochodowej najazdowej z montażem i oprogramowaniem (40 t), dwóch przyczepek samochodowych lekkich, rębaka do gałęzi, agregatu prądotwórczego, tablic informacyjnych i edukacyjnych, ławek przy ścieżce edukacyjnej, wyposażenie warsztatu, wyposażenie kontenera socjalno-biurowego.

Budowa PSZOK ma na celu stworzenie warunków dla mieszkańców gminy do prowadzenia kompleksowej selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Mieszkańcy gminy będą prowadzić

selekcję wytworzonych przez siebie odpadów „u źródła” celem wydzielenia z nich odpowiednich frakcji, które będą dostarczać do odpowiednich kontenerów, pojemników i pomieszczeń stanowiących wyposażenie PSZOK. Budowa i późniejsza eksploatacja PSZOK będzie zmierzała do poprawy stanu środowiska przyrodniczego. Poprzez realizację inwestycji podniesie się świadomość społeczeństwa o konieczności segregowania odpadów, o odzysku surowców wtórnych, o braku możliwości składowania odpadów ulegających biodegradacji. Zapewni się infrastrukturę niezbędną do prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów, umożliwi się mieszkańcom bezpłatne przekazywanie odpadów komunalnych do PSZOK, zwiększy się ilości odpadów selektywnie zbieranych, kształtuje się proekologiczną postawę mieszkańców, przeciwdziała mieszanemu zbieraniu selektywnie odpadów a także zapobiega powstawaniu „dzikich wysypisk”. W PSZOK przewiduje się utworzenie Punktu zbiórki i przygotowania do ponownego użycia rzeczy używanych oraz odpadów, celem ponownego wykorzystania odpadów oraz zapobiegania ich powstawaniu.

OPOLE

Celem działań podejmowanych w ramach projektu pt. „**Obieg zamknięty w gospodarowaniu odpadami z tworzyw sztucznych, w tym zakresie wydawania decyzji administracyjnych**” będzie analiza dostępnych rozwiązań w ramach odzysku i recyklingu odpadowych tworzyw sztucznych, uregulowanie stosowanych rozwiązań w aspekcie procesów przetwarzania odpadów oraz

wpracowanie schematu postępowań administracyjnych w celu wspomaganie w tym zakresie przedsiębiorców/firmy. Problem polega na zagospodarowaniu tego typu odpadów, tak aby jak najmniej tego rodzaju odpadów trafiło do unieszkodliwienia oraz aby osiągnąć odpowiedni poziom przetwarzania tych rodzajów odpadów poprzez recykling.

Udział w projekcie podyktowany jest ogromną skalą wytwarzania odpadowych tworzyw sztucznych i potencjalnym wpływem tego rodzaju odpadu (bez odpowiedniego zagospodarowania) na wszystkie komponenty środowiska oraz na życie i zdrowie ludzi. Odpadowe tworzywa sztuczne zbierane są selektywnie poprzez system selektywnej zbiórki i jest to uregulowane w obowiązujących przepisach. W przypadku procesu przetwarzania/odzysku odpadowych tworzyw sztucznych, a zwłaszcza recyklingu odpadów, na chwilę obecną nie ma jednoznacznych rozwiązań prawnych i procesowych dla tego typu odpadów. Należy również zwrócić uwagę na poziom przetwarzania odpadowych tworzyw sztucznych. Działania podejmowane w ramach projektu pozwolą odpowiedzieć na następujące pytania: kiedy proces przetwarzania odpadowych tworzyw sztucznych może zostać zakwalifikowany jako recykling; jakie warunki techniczne i prawne pod względem ochrony środowiska musi spełniać instalacja do przetwarzania odpadów z tworzyw sztucznych; jakimi parametrami musi charakteryzować się produkt/surowiec przetwarzania tworzyw sztucznych oraz czy ostateczne wykorzystanie produktu/surowca nie będzie stwarzało zagrożenia środowiskowego.

Szczegółowa analiza odpowiedzi na powyższe zagadnienia pozwoli wypracować jednolity schemat wydawanych decyzji administracyjnych (tj. decyzji, zezwoleń, pozwoleń) oraz będzie pomocna dla przedsiębiorców zajmujących się gospodarowaniem odpadami tworzyw sztucznych.

PIŁA

Projekt pn. „Zamykanie obiegu bioodpadów w ramach miasta” realizowany jest na podstawie umowy konsorcjum pomiędzy Spółką a Akademią Nauk Stosowanych im. Stanisława Staszica w Pile i Izbą Gospodarczą Północnej Wielkopolski w Pile. Infrastruktura oraz wyposażenie Centrum stanowi najnowocześniejsze rozwiązanie w zakresie prowadzenia badań nad nowymi materiałami i technologiami w sektorze OZE (oze.gwda.pl).

W kwietniu 2022 r. Centrum OZE rozpoczęło pierwsze prace naukowe w zakresie sprężonego powietrza i zastosowania go do magazynowania energii. Mimo, że technologia ta znana jest już od kilkudziesięciu lat, dziś nabiera coraz większego znaczenia w związku z rosnącą popularnością odnawialnych źródeł energii, które pracują z bardzo zmienną wydajnością (w szczególności elektrownie wiatrowe). Instalacje magazynowania energii w postaci sprężonego powietrza mają szansę odegrać znaczącą rolę w systemach elektroenergetycznych o zwiększającym się udziale generacji ze źródeł odnawialnych.

POZNAŃ

Projekt pt. „**Wdrażanie idei zrównoważonego rozwoju miasta Poznań poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz rozbudowę sieci miejskich punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych**” składa się z dwóch działań.

Pierwsze ma na celu ograniczenie zużycia energii elektrycznej i ciepłej poprzez zwiększenie efektywności energetycznej budynków. Aby to osiągnąć, Miasto planuje opracowanie i wykonanie audytów energetycznych zawierających analizę zużycia energii, określenie stanu technicznego obiektów oraz ocenę opłacalności ekonomicznej i możliwej do uzyskania oszczędności energii poprzez dalsze działanie, np. termomodernizację. Dzięki przeprowadzeniu powyższego procesu możliwa będzie, m.in.: optymalizacja zużycia energii w budynkach użyteczności publicznej. Równoległym efektem będzie pozytywny wpływ na ochronę środowiska naturalnego.

Celem kolejnego działania w ramach Projektu, czyli rozbudowy sieci miejskich Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) jest zwiększenie ilości odpadów komunalnych, które zostaną poddane procesom ponownego użycia, recyklingu lub odzysku innymi metodami. Dodatkowo planowane w kolejnych lokalizacjach PSZOK-i mają na celu ułatwienie mieszkańcom poszczególnych rejonów i dzielnic miasta pozbycia się odpadów problemowych, w zgodzie z hierarchią postępowania z odpadami. Odpady przekazywane do PSZOK przez mieszkańców Poznania,

będą zagospodarowane w bezpieczny dla środowiska sposób. Dzięki budowie nowych PSZOK-ów, samorząd będzie efektywnie zwiększał konieczne do osiągnięcia w najbliższym czasie poziomy odzysku i recyklingu wskazane w dokumentach strategicznych i planistycznych szczebla krajowego i wojewódzkiego.

RAWA MAZOWIECKA

Rawa Mazowiecka realizuje projekt pn. „**Rawa Mazowiecka w obiegu zamkniętym – praktyczne aspekty wdrożenia gospodarki cyrkularnej w wybranych obszarach polityki miejskiej**”. Bardzo ważne jest planowanie i realizowanie działań w zakresie edukacji ekologicznej na szczeblu lokalnym mającym na celu ukształtowanie świadomości mieszkańców przejawiającej się w ich konkretnych działaniach związanych z troską o otaczające ich najbliższe środowisko. Dlatego działania edukacyjne, które do tej pory w Rawie Mazowieckiej kierowane były głównie do dzieci i młodzieży, powinny obejmować także dorosłych mieszkańców, ponieważ to oni mają największy wpływ na obecny stan środowiska. Prowadzone działania edukacyjne skupiają się m.in. na prawidłowym postępowaniu z odpadami.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny – krócej „e-odpady” – obejmuje szeroką gamę produktów, które wyrzuca się po pewnym czasie użytkowania. Najczęściej zbiórce podlegają wielkogabarytowe urządzenia gospodarstwa domowego, takie jak pralki i piece elektryczne, które stanowią ponad połowę wszystkich zbieranych e-odpadów. Kolejne miejsca w tej klasyfikacji zajmują urządzenia

informatyczne i telekomunikacyjne (laptopy, drukarki), urządzenia konsumenckie i panele fotowoltaiczne (kamery wideo, lampy fluorescencyjne) oraz małe urządzenia gospodarstwa domowego (odkurzacze, tostery). Wszystkie pozostałe kategorie, takie jak narzędzia elektryczne i wyroby medyczne, stanowią łącznie zaledwie 8,4% zbieranych e-odpadów. W UE mniej niż 40% wszystkich e-odpadów jest poddawanych recyklingowi, reszta pozostaje nieposortowana.

W marcu 2020 r. Komisja Europejska przedstawiła nowy plan działania dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym, w którym za jeden z kluczowych priorytetów uznano ograniczenie e-odpadów. We wniosku przedstawiono konkretne cele na teraz, takie jak „prawo do na-prawy” i ogólna poprawa możliwości ponownego użycia, wprowadzenie uniwersalnej ładowarki i ustanowienie systemu nagradzania w celu zachęcenia do recyklingu elektroniki.

Kompletne, zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne stanowią źródło wielu surowców, np.: złota, srebra, miedzi i aluminium, które można ponownie wykorzystać. Aby jednak tak się stało, muszą najpierw trafić do punktu zbierania elektroodpadów, a następnie do zakładu przetwarzania, gdzie są demontowane, a surowce odzyskiwane. Odzysk surowców i ich użycie do produkcji nowych urządzeń zdecydowanie zmniejsza stopień wykorzystania zasobów naturalnych oraz przyczynia się do obniżenia kosztów technologicznych. Dlatego tak istotne jest by zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny nie trafiał do odpadów zmieszanych, a do odpowiednich punktów jak PSZOK, czy stworzony do odbioru

małego sprzętu elektro Miejski Punkt Elektroodpadów w Rawie Mazowieckiej. Kluczowa jest bowiem ich zbiórka wraz z przekazaniem do odpowiedniego miejsca ich zagospodarowania. Dzięki temu będzie możliwy odzysk surowców, a to kolejny krok do realizowanie założeń gospodarki o obiegu zamkniętym.

Spółka miejska ZGO Aquarium Sp. z o.o. ulokowała w Rawie Mazowieckiej Miejski Punkt Elektroodpadów.

Jest to urządzenie, które umożliwia zbiórkę drobnej elektroniki oraz odpadów niebezpiecznych. Miejski Punkt Elektroodpadów stanowi odpowiedź na wyzwanie, jakim jest edukacja społeczeństwa w zakresie segregacji odpadów niebezpiecznych. Urządzenie łączy

w sobie kilka funkcji:

- informacyjną – sygnalizuje problem elektroodpadów, potrzeby ich osobnej segregacji;
- gromadzenia posortowanych elektroodpadów – 7 tub o pojemności 33 litry każda są pojemnikami, do których można wrzucać takie odpady jak: żarówki, baterie, telefony, ładowarki, płyty cd, tonery.

Dodatkowo pełni funkcję edukacyjną w zakresie segregacji. Dzięki temu mieszkańcy

Fot. 37. Miejski Punkt Elektroodpadów.
Źródło: Arch. ZGO AQUARIUM Sp. z o.o.

nie będą musieli wozić drobnych elektroodpadów do PSZOK do Pukinina. Z pewnością usprawni to segregację odpadów w Rawie Mazowieckiej.

RYBNIK

Mający na celu realizację Celu 12. Odpowiedzialna produkcja i konsumpcja projekt pn. „**Rybnicki model działania na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji**” planowany jest do realizacji w ramach wdrożenia Planu Działania Miasta do końca IV kwartału 2022 r.

W ramach projektu StratKIT powstał Zestaw Narzędzi Zrównoważonego Posiłku Publicznego oraz Zasady Zrównoważonego Posiłku Publicznego, których współautorem jest Rybnik. Osiem pryncypiów, zaprojektowanych dla instytucji oraz przedsiębiorstw działających w sektorze zamówień publicznych i usług cateringowych, przy wzięciu pod uwagę z jednej strony – produkcji rolnej, z drugiej – klientów, ma na celu wspieranie szerszych celów zrównoważonego rozwoju, w tym Celu 12. Miasto Rybnik chce wykorzystać inspiracje i wskazówki w nich zawarte do realizacji projektu w ramach PDM.

Celem projektu jest stworzenie modelu działania uwzględniającego przeprowadzenie przetargów/zapytań ofertowych z uwzględnieniem aspektów społecznych i środowiskowych oraz wdrożenie systemu opakowań wielorazowych. W rybnickim modelu zostaną opracowane zasady zrównoważonego posiłku, obejmujące aspekty od zamówień publicznych po włączanie interesariuszy w planowa-

Rys. 8. Zasady Zrównoważonego Posiłku Publicznego.
Źródło: Urząd Miasta Rybnika

nie posiłków czy ograniczanie marnotrawstwa żywności, w szczególności zakupywanej ze środków publicznych oraz redukcja zużycia jednorazowych opakowań.

Podnoszenie świadomości interesariuszy ma kluczowe znaczenie dla zwrócenia uwagi na szerokie spectrum możliwości, jakie oferują posiłki publiczne w zakresie promowania zrównoważonej konsumpcji. Interesariusze, do których kierowany jest projekt, powinni zostać uświadomieni o możliwościach, jakimi dysponują i mieć możliwość konsultacji na każdym etapie. Model zakłada włączenie w proces realizacji projektu urzędników, intendentów i pracowników kuchni, przedsiębiorców, decydentów, konsumentów i rodziców.

Rys. 9. W kwestię zrównoważonego posiłku publicznego powinni być zaangażowani wszyscy interesariusze. Źródło: fragment filmu dot. zrównoważonych posiłków publicznych, <https://www.sustainable-public-meal.eu/pl/>, opracowanego w ramach projektu StratKIT przez agathaer i avidere)

Kolejnym skutecznym narzędziem realizacji Celu 12. jest przeciwdziałanie marnotrawstwu żywności, zmniejszanie ilości odpadów żywnościowych oraz naczyń jednorazowych, poprzez np. wdrażanie i promowanie systemów kaucjonowanych opakowań wielorazowych. Kwestie środowiskowe i społeczne mogą zostać włączone do działań związanych z zamówieniami publicznymi. Wybory żywieniowe mogą zaś być kształtowane w taki sposób, aby łagodzić wpływ produkcji i handlu na klimat. Warto również wdrożyć procedury dotyczące gospodarki obiegu zamkniętego lub efektywnego gospodarowania zasobami oraz działania związane z aspektami społecznymi w zamówieniach publicznych.

Działania dla mieszkańców (w tym ze szczególnymi potrzebami) będą prowadzone zgodnie ze standardami dostępności, w zakresie dostępności architektonicznej, informacyjno-komunikacyjnej i cyfrowej, nad czym czuwać będzie koordynator ds. dostępności. Dokumenty tworzone będą zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Dostępności WCAG oraz zgodnie z zasadami postrzeżalności, funkcjonalności i zrozumiałości.

W ramach projektu miasto Rybnik planuje zrealizować sześć głównych działań:

1. Kontynuacja uczestnictwa Rybnika w działaniach City Interest Group, koordynowanej przez ICLEI i włączenie do niej innych polskich miast (dla których ważna jest polityka żywieniowa), a także rozszerzenie obszaru dyskusji o inne miejsca żywienia zbiorowego. Ponadto Rybnik weźmie udział w konkursie Procura+,

Fot.38 Rybnickie kaucjonowane naczynie na posiłki na wynos.
Źródło: Urząd Miasta Rybnik

Fot.39 Rybnicki kaucjonowany kubek na napoje zimne. Źródło: Urząd Miasta Rybnik

organizowanym przez ICLEI, w ramach którego nagradzane są innowacyjne działania z zakresu zamówień publicznych, zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju, oparte o gospodarkę obiegu zamkniętego.

2. Nawiązanie kontaktów z innymi miastami, w których proces transformacji systemu żywniowego już został zainicjowany (np. Warszawa czy Izabelin) i przenoszenie dobrych praktyk na grunt rybnicki.
3. Wypracowanie zakresu zadań i umiejscowienie w strukturze miasta koordynatora zrównoważonych posiłków/specjalisty ds. zrównoważonego żywienia/miejskiego dietetyka, przy wykorzystaniu dobrych praktyk innych polskich miast (np. Leżajska, Izabelina).
4. Reaktywacja po okresie pandemii COVID-19 rybnickiego miejskiego kaucjonowanego kubka wielorazowego użytku i rozszerzenie jego działania na komercyjne podmioty gastronomiczne. Rybnik chce bazować na dobrych praktykach m. in. Gdańska i Gdyni.
- 5 Wprowadzenie systemu miejskiego wielorazowego kaucjonowanego naczynia na żywność na wynos w rybnickich podmiotach komercyjnych (wraz ze stworzeniem sieci przedsiębiorców gastronomicznych nieużywających naczyń jednorazowego użytku).
- 6 Włączenie do zamówień publicznych żywności i usług cateringowych, realizowanych przez jednostki Rybnika, kryteriów środowiskowych i społecznych (zielone i etyczne zamówienia publiczne).

SOSNOWIEC

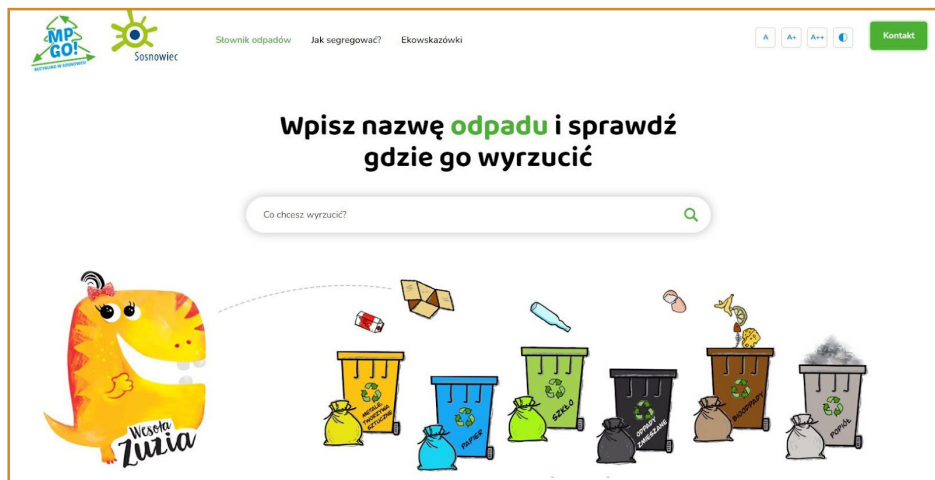
W 2022 r. Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Sosnowcu planuje rozszerzenie działań edukacyjnych poprzez:

- zaproszenie mieszkańców do udziału w konferencji „Sosnowiec dla klimatu – klimat dla Sosnowca” – organizacja warsztatów szycia woreczków wielorazowych na warzywa i owoce oraz animacje ekologiczne;
- wprowadzenie aplikacji mobilnej EkoApka dla mieszkańców Sosnowca. Aplikacja będzie narzędziem wspierającym mieszkańców miasta w codziennej segregacji odpadów. W Ekoapce znajdować się będzie „Słownik odpadowy”, w którym znajdziemy odpowiedzi jak segregować problematyczne śmieci oraz na wszelkiego rodzaju eko-dylematy dnia codziennego. W aplikacji znajdziemy wskazówki m.in.: jak ograniczyć produkcję odpadów, jak być bardziej „eko” w domu, a także filmy instruktażowe, dzięki którym samodzielnie będziemy mogli uszyć woreczki na warzywa czy ekotorbę. Aplikacja będzie do pobrania ze Sklepu Play oraz AppStore już pod koniec maja 2022 roku.

Fot. 40. Warsztaty szycia woreczków wielorazowych na warzywa i owoce. Źródło: Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Sosnowcu

Fot. 41. EkoApka dla mieszkańców Sosnowca. Źródło: Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Sosnowcu

WARSZAWA

Projekt pn. „**EKOstolica – nie marnujemy żywności!**” jest pierwszym przedsięwzięciem w Polsce kompleksowo podchodzącym do kwestii marnowania żywności. Wykorzystuje doświadczenia z pilotaży, co pozwoli na zapewnienie wysokiej skuteczności i efektywności działań prowadzonych na szerszą skalę w Warszawie. Głównym celem projektu jest ograniczenie skali marnowania żywności oraz bioodpadów. Oczekuje się, że w wyniku realizacji projektu wzrośnie wiedza i świadomość mieszkańców na temat strat żywności oraz zwiększy się dostęp do warzyw i owoców dla osób potrzebujących.

Projekt składa się z czterech komponentów: zbiórki żywności na targowiskach, działań promocyjnych, badania nt. nawyków

zakupowych, marnowania żywności i obrotu żywnością oraz podsumowania i rekomendacji. Projekt planowany jest do realizacji do końca 2022 r.

Projekt ma kilka grup odbiorców. Pierwszą grupą są zarządcy targowisk oraz sprzedający żywność na warszawskich targowiskach. W realizację projektu zaangażowane zostaną również organizacje pozarządowe – druga grupa odbiorców. Zbiórkę żywności na targowiskach w ramach zlecenia realizacji zadania publicznego przeprowadzi, wybrany w otwartym konkursie, Bank Żywności w Warszawie. Organizacje pozarządowe i instytucje działające na terenie Warszawy będą również zaangażowane w redystrybucję żywności zebranej podczas zbiórek. Pozostali odbiorcy projektu to lokalna społeczność: mieszkańcy i wolontariusze w projekcie.

Projekt uzgodniono z Komisją Dialogu Społecznego ds. organizacji wspierających. Zapewniono udział społeczności w projekcie, w tym działania aktywizacyjne zmierzające do włączenia w jego realizację kupców, mieszkańców i organizacji pozarządowych. Przed

Fot. 42. Spotkanie edukacyjne z kupcami i mieszkańcami. Źródło: Urząd m.st. Warszawy

zbiórką żywności planowane są spotkania informacyjne i edukacyjne z zarządcami targowisk i kupcami. Miasto będzie promować efekty działań i postawy za pośrednictwem stron internetowych i mediów społecznościowych. Prowadzone będą także działania podnoszące świadomość problemu wśród lokalnej społeczności, z której m.in. będą rekrutowani wolontariusze.

Trzonem projektu „EKOSTOLICA – nie marnujemy żywności” jest zbiórka żywności (niesprzedanej, ale zdatnej do spożycia) na targowiskach. Wykonawcą wybranym do realizacji tego komponentu (w formie zadania publicznego) jest Bank Żywności w Warszawie. Wykonawca oprócz realizacji zadania, odpowiada również za koordynację działań, do których należy m.in. współpraca z Urzędem m.st. Warszawy, reprezentowanym przez Centrum Komunikacji Społecznej (CKS). Z ramienia Urzędu Miasta oprócz CKS w realiza-

Fot. 43. Produkty uratowane, wykorzystane do gotowania podczas spotkania edukacyjnego. Źródło: Urząd m.st. Warszawy

Fot. 44. Koordynator projektu podczas rozmowy edukacyjnej z kupcami. Źródło: Urząd m.st. Warszawy

cję zadania włączone jest też Biuro Rozwoju Gospodarczego, które odpowiada za targowiska miejskie. Ścisła i merytoryczna współpraca zarówno wewnątrz urzędu jak i z partnerem zewnętrznym jest kluczowa dla skuteczności i efektywności prowadzonych działań.

W tym roku planowana jest realizacja zbiórek na 6 targowiskach. Zbiórki będą odbywać się w okresie od wiosny do późnej jesieni, co najmniej 1 raz w tygodniu na każdym z nich. Dni, w których realizowane będą zbiórki zostaną zaplanowane z wyprzedzeniem, tak aby kupcy wiedzieli o nich wcześniej oraz żeby budować i wzmacniać nawyk odkładania żywności przeznaczonej do oddania. Informacja o rozpoczęciu samej akcji, jak i dniach zbiórek zostanie wywieszona na każdym targowisku, które będzie nią objęte.

Każde targowisko będzie miało przypisanego koordynatora. Koordynator będzie odpowiedzialny za nawiązanie współpracy

z zarządcami targowisk, nawiązanie relacji z kupcami oraz ich edukację, ale przede wszystkim za zorganizowanie zbiórki. Koordynatorzy zbiórek będą również odpowiedzialni za przeprowadzenie rekrutacji wolontariuszy, którzy będą pomagać przy ich przeprowadzeniu. Nad pracą koordynatorów zbiórek oraz wolontariuszy będzie czuwał koordynator projektu.

Ważnym aspektem organizacji zbiórek żywności na targowiskach jest zapewnienie miejsca do przechowywania oraz transportu sprzętów niezbędnych do przeprowadzenia ziórek. Jeżeli będzie to możliwe do tego celu wykorzystane zostaną nieodpłatnie przestrzenie na targowiskach. Jeżeli się nie uda, konieczny będzie odpłatny wynajem pomieszczeń na targowiskach lub w ich okolicy. Zebrana żywność będzie przyjęta do systemu magazynowego Banku Żywności, co zostanie potwierdzone dokumentem przyjęcia.

Kolejnym ważnym etapem ziórek jest właściwa redystrybucja produktów. Zebrana żywność będzie przekazywana lokalnym organizacjom pozarządowym lub instytucjom działającym na rzecz osób potrzebujących. Odbiory zebranej żywności będą odbywać się zgodnie z harmonogramem ziórek. W procesie zbierania żywności pojawia się problem związany z koniecznością utylizacji części zebranych produktów, które okazują się niezdatne do spożycia. Potwierdziły to doświadczenia z pilotażu projektu. Dlatego koordynatorzy ziórek zostaną odpowiednio przygotowani do tego, aby nie przyjmować od kupców ani nie przekazywać organizacjom zepsutych produktów. Pozwoli to na zminimalizowanie problemu.

W przypadku pojawienia się w zebranej żywności, popsutych produktów Bank Żywności w Warszawie będzie prosić organizacje obdarowywane o utylizację tych produktów we własnym zakresie. Jeśli organizacja wyrazi na to zgodę, przewidywany jest zwrot części kosztów za wywóz śmieci.

Do realizacji projektu włączeni zostaną wolontariusze. Za ich rekrutację odpowiada koordynator projektu oraz koordynatorzy ziórek. Przy współpracy z wolontariuszami zostaną wypracowane standardy współpracy opracowane w projekcie „Ochotnicy warszawscy”. Z każdym wolontariuszem zostanie podpisane porozumienie. Wolontariusze będą mieli także zapewnione ubezpieczenie NNW. Mając na względzie doświadczenie z pilotażu projektu (zbiórki to ciężka praca fizyczna o dużej intensywności, praca na zewnątrz, czasami w niesprzyjających warunkach pogodowych) i świadomość, że utrzymanie stałej współpracy z wolontariuszami przez cały okres trwania projektu będzie bardzo trudne, traktujemy pracę wolontariuszy jako działanie pożądane ale jednocześnie dodatkowe, nie obligatoryjne.

Kluczowe w realizacji projektu są działania edukacyjne na temat niemarnowania żywności oraz pomocy osobom potrzebującym skierowane do zarządców i kupców. Będą one prowadzone w całym okresie trwania projektu i będą miały różne formy. Po pierwsze będą to materiały informacyjno-edukacyjne, zarówno te w formie drukowanej (plakaty, papierowy newsletter), jak i elektronicznej (grafiki, porady, przepisy, ciekawostki). Materiały będą

dystrybuowane na targowiskach oraz dostępne w social mediach: na profilach targowisk i grup lokalnych na Facebooku, na stronie Urzędu Miasta i urzędów dzielnic. Przewiduje się też założenie wydarzenia lub grupy projektu na Facebooku oraz powstanie dedykowanej zakładki na stronie Banku Żywności. Za najważniejsze w działaniach edukacyjno-informacyjnych Miasto uważa bezpośrednie rozmowy i spotkania z zarządcami i kupcami. Spotkania (w tym wspólne gotowanie z niesprzedanych produktów) będą prowadzone najbardziej intensywnie na początku realizacji projektu, ale tego typu wydarzenia zostaną utrzymane przez cały okres trwania projektu.

Działania promocyjne są komponentem ważnym dla kompleksowości prowadzonego projektu. W ich ramach przewidziano

Fot. 45. Zupa ugotowana z zebranych warzyw. Źródło: Urząd m.st. Warszawy

do realizacji dwa uzupełniające się elementy. Pierwszym będzie promocja zbiórek żywności oraz zaangażowania zarządców i kupców w ich realizację. Działania promocyjne związane z działaniami na targowiskach prowadzone będą w sposób ciągły i systematyczny z wykorzystaniem mediów społecznościowych, w tym grup lokalnych, profili targowisk i specjalnie utworzonych grup na Facebooku. Na jej potrzeby powstaną także materiały

Fot. 46. Poczęstunek zupą ugotowaną z zebranych warzyw. Źródło: Urząd m.st. Warszawy

drukowane (plakaty, naklejki dla kupców). Drugim elementem promocyjnym będzie kampania promująca oszczędzanie zasobów i niemarnowanie żywności. Kampania w swoich założeniach może, ale nie musi nawiązywać do działań prowadzonych na targowiskach. Będzie skierowana do mieszkańców Warszawy, a jej głównym celem będzie budowanie prawidłowych postaw wśród lokalnej wspólnoty i zachęcanie do racjonalnego wykorzystania zasobów, zmniejszenia wolumenu odpadów. Kampania planowana jest do realizacji dwa razy w roku m.in. poprzez spoty w transporcie publicznym czy media społecznościowe, w okresach okołoswiątecznych (Wielkanoc i Boże Narodzenie), które sprzyjają marnowaniu żywności.

W drugiej połowie roku Miasto planuje zrealizować badania, które pozwolą zebrać informacje i dane dotyczące marnowania żywności w Warszawie. Wyniki badań mają dostarczyć Miastu informacji w jaki sposób może ono przeciwdziałać marnowaniu żywności (nie tylko na targowiskach) oraz pomóc w zaprojektowaniu przyszłych działań i projektów tak, aby w maksymalny sposób odpowiadały na najważniejsze problemy w tym obszarze. Badania pomogą też zebrać dane o skali zjawiska marnowania żywności i identyfikacji głównych przyczyn jej marnowania w społeczności lokalnej (na poziomie Warszawy).

WOŁOMIN

Projekt pn. „Czysty Wołomin” składa się z kilku elementów. Mobilny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych to specjalne urządzenie zbudowane na bazie kontenera przystosowane do selektywnego zbierania jednocześnie kilkunastu wybranych rodzajów odpadów problemowych wytwarzanych przez mieszkańców. MPSZOK będzie przyjmował odpady w różnych miejscach na terenie gminy. Mając na uwadze jej rozległość taki sposób działania będzie łatwiej dostępny dla wszystkich mieszkańców gminy Wołomin.

MPSZOK przyjmuje wyłącznie: odpady niebezpieczne, farby, lakiery, termometry rtęciowe, świetlówki, lampy energooszczędne, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny niewielkich rozmiarów (np. suszarki, czajniki, lampki, słuchawki itp.), przeterminowane leki i chemikalia, odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałe w gospodarstwach domo-

wych w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi (w szczególności igły i strzykawki).

Na terenie Urzędu Miejskiego funkcjonuje **Rzeczyzmiana**. Jest to punkt wymiany zbędnych nam rzeczy, które mogą dostać drugie życie zmieniając właściciela. Punkt znajduje w budynku Urzędu Miejskiego w Wołominie. Mieszkańcy przynoszą różnego rodzaju ubrania, okrycia wierzchnie, zabawki, książeczki dla dzieci.

Na terenie gminy Wołomin od 2019 roku organizowana jest wyprzedaż garażowa. To inicjatywa dla każdego, kto w czeluściach zakamarków trzyma zalegające, nietuzinkowe rzeczy których chce się pozbyć lub przedmioty codziennego użytku, które dzięki takim akcjom zyskują drugie życie. Ostatnio akcja została zrealizowana 15 maja 2022 r.

Działania edukacyjne przeprowadzone w gminie Wołomin to m.in. cykl 11 spotkań dotyczących prawidłowej segregacji odpadów. Spotkania prowadzone były przez eksperta z Koalicji 5 frakcji odbywały się przy altanach śmietnikowych. Z okazji dnia bez śmiecia ogłosiliśmy rodzinny konkurs filmowy. Film miał przedstawiać dowolny aspekt dotyczący segregowania odpadów i promujący tę formę dbania o środowisko. Dodatkowo na stopniach znajdujących się w Urzędzie Miejskim przyklejono naklejki z informacją do jakiego pojemnika powinien trafić dany odpad. Wybrane zostały najbardziej problematyczne odpady wśród mieszkańców gminy. We współpracy z koalicją 5 frakcji na biurka pracowników trafiły podkładki podpowiadające gdzie powinny trafić typowe odpady

biurowe. W 2021 roku gmina Wołomin została wyróżniona w konkursie „Puchar Recyklingu” w kategorii „Zielona Bateria”. Konkurs Puchar Recyklingu jest jedynym w Polsce projektem, który w sposób kompleksowy ocenia selektywną zbiórkę odpadów i działania edukacyjne w tym zakresie.

W placówkach oświatowych na terenie gminy Wołomin zostanie zorganizowana wiosenna akcja zbiórki makulatury oraz tworzyw sztucznych. Zaplanowana akcja ma na celu uświadomienie dzieciom i młodzieży zależność człowieka od przyrody, a przede wszystkim odpowiedzialności za jej stan. Edukacja ekologiczna jest zadaniem długofalowym, wysiłek wkładany teraz w kształtowanie dzieci i młodzieży zaowocuje w przyszłości właściwymi zachowaniami służącymi poprawie jakości środowiska naturalnego.

ZŁOTORYJA

Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, który powstanie w ramach projektu pn. **„Modelowa Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych na terenie Złotoryja”** jest uzupełnieniem selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Mieszkańcy miasta w PSZOK-u będą mogli oddać odpady tzw. „problematyczne”, które nie można wyrzucić do pojemników na zmieszane odpady komunalne. Odpady o których mowa to: wielkogabaryty (różnego rodzaju meble), zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte baterie i akumulatory, przeterminowane leki, różnego rodzaju chemikalia, odpady budowlane.

Ponadto w PSZOK zostanie postawiona hala, w której będzie można oddać rzeczy, nadające się do ponownego wykorzystania przez innych mieszkańców. Takie działanie wpływa na koszt zagospodarowania odpadów ponoszony przez Gminę. Zostanie również postawiona hala edukacyjna, w której prowadzone będą zajęcia edukacyjne z prawidłowej segregacji dla dzieci, młodzieży oraz seniorów. W PSZOK zostaną zamontowane panele fotowoltaiczne, dzięki którym zminimalizowany zostanie koszt zakupu energii niezbędny do funkcjonowania punktu.

Dla większego wykorzystania w/w punktu planuje się zakup samochodu elektrycznego, którym będą odbierane i transportowane odpady od mieszkańców, którzy nie posiadają swojego środka transportu.

Prowadzone usługi w obiekcie nie będą emitowały hałasu, zanieczyszczeń powietrza i ziemi. Zastosowanie nowatorskich urządzeń tj. ROLL PACKER JUMBO – 1 szt., belownica – 1szt., pozwolą na zmniejszenie objętości odpadów oraz ograniczenie emisji spalin ze względu na zmniejszenie liczby transportów. Ponadto, zbiórka takich odpadów niebezpiecznych jak chemikalia, baterie, akumulatory oraz zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny w PSZOK-u zmniejszy zanieczyszczenie metalami ciężkimi, które są niebezpieczne dla środowiska jak i zdrowia ludzkiego.

13 DZIAŁANIA W DZIEDZINIE KLIMATU

CEL 13. DZIAŁANIA W DZIEDZINIE KLIMATU

Głównym założeniem Celu 13 jest wzmocnienie zdolności adaptacyjnych i odporności na zagrożenia klimatyczne oraz katastrofy naturalne we wszystkich krajach, a także włączanie działań na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatycznym do krajowych polityk, strategii i planów. Należy zwiększyć poziom edukacji oraz potencjał ludzki i instytucjonalny, podnieść poziom świadomości na temat łagodzenia zmian klimatycznych, adaptacji i skutków zmian klimatycznych oraz systemów wczesnego ostrzegania przed zagrożeniami. Niezmiernie ważne jest wywiązywanie się z zobowiązania państw rozwiniętych będących stronami Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu oraz promowanie mechanizmów zwiększających zdolność efektywnego planowania i zarządzania w zakresie zmian klimatycznych w krajach najsłabiej rozwiniętych i małych państwach wyspiarskich, w tym poprzez skupienie uwagi na potrzebach kobiet i młodzieży oraz lokalnych i marginalizowanych grupach społecznych. Działania podejmowane w dziedzinie klimatu trzeba podzielić na dwie grupy: pierwsza z nich obejmuje przedsięwzięcia nakierowane na ograniczenie obserwowanej zmiany klimatu, druga zaś dotyczy przystosowania zarówno siedzib ludzkich, jak niektórych gałęzi gospodarki do nieuchronnych skutków zmiany klimatu.

CHOJNA

Projekt pn. „**Piątka od Miasta**” na zadania związane z wymianą ogrzewania węglowego na proekologiczne” polega na wprowadzeniu dotacji dla osób fizycznych w Chojnie na inwestycje związane z wymianą ogrzewania węglowego na proekologiczne.

Zadanie jest efektem przyjętej w dniu 28.05.2020 r. przez Radę Miejską w Chojnie uchwały Nr XIX/147/2020 w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowych z budżetu Gminy Chojna na zadania służące ochronie powietrza na terenie Gminy Chojna, polegające na zmianie ogrzewania węglowego na proekologiczne. Uchwała ta stanowi podstawę dla Gminy Chojna do udzielania dotacji i przekazywania środków finansowych beneficjentom, którzy zadeklarują chęć wymiany nieefektywnego źródła ciepła na nowe. Jest to instrument, który wspomagać będzie realizację wymagań nałożonych uchwałą nr XXX/540/18/Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (tzw. uchwała antysmogowa) a także pozwole na realizację działań naprawczych określonych w „Programie ochrony powietrza dla strefy zachodniopomorskiej”.

Zgodnie z założeniami Dotacja ma charakter refundacji poniesionych przez Beneficjenta kosztów. Beneficjent - osoba fi-

zyczna może uzyskać Dotację w wysokości do 50% kosztów kwalifikowanych, jednak nie więcej niż 5 000 zł, stąd tytuł projektu, czyli „Piątka od Miasta” na zadania związane z wymianą ogrzewania węglowego na proekologiczne.

Mieszkańcy Gminy są informowani o możliwości uzyskania dotacji. Zachętą dla mieszkańców jest to że, Gmina partycypuje w kosztach ich inwestycji. Mieszkaniec, uwzględniając swoje możliwości sam decyduje, jakie źródło ciepła chce zainstalować w swoim gospodarstwie. Warunkiem otrzymania dotacji jest likwidacja starego „kopciucha” i montaż nowego proekologicznego

źródła ciepła. Pracownicy Urzędu w sposób szczegółowy udzielią informacji dotyczących wdrażania programu tj. od opracowania uchwały określającej zasady przyznawania dotacji z budżetu Gminy Chojna do rozliczenia umów dotacji zawartych z Beneficjentami programu.

Efektom rzeczowym prowadzonych przez Gminę Chojna działań będzie liczba zainstalowanych proekologicznych źródeł ciepła w 2022 r. Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia świadomości ekologicznej Beneficjentów programu a także do poprawy jakości powietrza na terenie Gminy Chojna. Efektom ekologicznym będzie redukcja emisji zanieczyszczeń powstających w wyniku spalania paliwa złej jakości w paleniskach domowych.

GŁOGÓW

Proponowany projekt pn. „**Poprawa jakości powietrza w Głogowie poprzez zmniejszenie zanieczyszczeń z emisji liniowej (komunikacyjnej)**” obejmuje zakup 12 elektrycznych autobusów, czego skutkiem będzie rozbudowanie siatki połączeń. Przyczyni się to do zmiany nawyków mieszkańców (rezygnacja z transportu indywidualnego na rzecz zbiorowego) oraz upłynnienia i zwiększenie bezpieczeństwa ruchu (poprawa jakości i funkcjonalności przestrzeni publicznej w mieście). Dodatkową korzyścią wprowadzonych rozwiązań będzie poprawa stanu infrastruktury miejskiej oraz poprawa jakości powietrza.

Zakup autobusów planowany jest na koniec 2023 roku. Wprowadzenie tych autobusów do transportu miejskiego powiązane będzie z kampanią promującą transport miejski (plakaty w gablotach na słupkach przystankowych, informacje na ekranach w autobusach oraz billboardy w mieście). Kampania skierowana będzie przede wszystkim do mieszkańców Głogowa, którzy korzystają z komunikacji miejskiej rzadko oraz tych niekorzystających, ale biorących pod uwagę ten środek transportu. Kampania realizowana będzie wspólnie z Komunikacją Miejską w Głogowie. Celem kampanii będzie zachęcenie mieszkańców Głogowa do regularnego, codziennego korzystania z transportu miejskiego.

GNIEZNO

Projekt pn. „**Zielone rondo – zagospodarowanie ronda im. Polskiego Czerwonego Krzyża**” był wykonany dla zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty Miasta Gniezna. Przedsięwzięcie zostało zrealizowane w I kwartale 2022 r. i miało na celu realizację zadań z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury dokonanej dla łagodzenia zmian klimatu w miastach oraz sprzyjających edukacji ekologicznej.

Istotną częścią projektu był udział społeczeństwa na poszczególnych etapach prac nad projektem. Mieszkańcy byli informowani o poszczególnych etapach przedsięwzięcia. We wstępnej fazie projektowej wyłoniony w przetargu zespół projektowy przeprowadził wywiady z przedstawicielami przedmiotowych organizacji pozarzą-

Fot. 47. Zielone rondo w 2022 roku. Źródło: Urząd Miejski w Gnieźnie

dowych po to, aby podczas projektowania uwzględnić potrzeby mieszkańców. Na spotkaniach z mieszkańcami i organizacjami pozarządowymi przedstawiono zasady projektowania zieleni na rondach oraz trendy panujące w większych miastach. Zapoznano się z opinią społeczną w sprawie zagospodarowania ronda. Mieszkańcy interesowali się doborem roślinności na wskazanym obszarze, sami proponowali też większą paletę roślinności, niż to było do tej pory na dotychczasowym terenie. Zwracali uwagę na to, aby zastosować większą gamę kolorów oraz rośliny, które odpowiedzialne są za oczyszczanie powietrza. Na podstawie przeprowadzonych rozmów przygotowano 4 koncepcje, które różniły się zagospodarowaniem oraz doborem gatunkowym. Po skonsultowaniu i dokonaniu wyboru koncepcji, wprowadzono w niej drobne zmiany.

Po dokonaniu kalkulacji przez Zakład Zieleni Miejskiej w Gnieźnie zatwierdzono projekt. Do nasadzeń wybrano następujące krzewy: jałowiec sabiński 'Glauca', jaśminowiec 'Erectus' i sosna górską var. Pumilio, byliny z gatunku bodziszek wspaniały 'Roosemoor', rozchodnik okazały 'Brilliant' oraz rudbekia błyskotliwa 'Goldstrum', trawy ozdobne z gatunku kostrzewa sina 'Elijah Blue', ostnica trzcinkowata 'Pony Tails' oraz rozplenica japońska 'Moudry', a także rośliny cebulowe z gatunku czosnek ozdobny 'Gladiator', czosnek ozdobny 'Maxima', czosnek ozdobny 'Ambassador' oraz narcyz cyklamenowaty 'Tete-a-tete'. Założenia, które zostały przedstawione na wstępnych spotkaniach, zaowocowały zagospodarowaniem wyspy ronda roślinami, które oprócz walorów dekoracyjnych, takich jak różnorodność kolorów oraz zmienność faktury i pokroju, charakteryzują się dużą odpornością na niekorzystne warunki panujące w pasach drogowych, a także mają wpływ na oczyszczanie powietrza i zwiększenie bioróżnorodności.

Rozwiązania techniczne dotyczące zatrzymania wody w obiegu, konsultowane były z firmami zewnętrznymi i na bieżąco przekazywane mieszkańcom oraz przedstawicielom organizacji pozarządowych, którzy obserwowali zaawansowanie prac, pomimo panujących zmiennych warunków atmosferycznych.

Przedsięwzięcie zostało przyjęte z dużym entuzjazmem przez mieszkańców Gniezna. Tak cenną dla środowiska inicjatywę zaakceptowały organizacje pozarządowe, w tym przedstawiciele Polskiego Klubu Ekologicznego Okręg Wielkopolski Koło w Gnieźnie oraz Rady Osiedlowej Stare Miasto w Gnieźnie.

JAWORZNO

Zadaniem projektu pn. „**Zielone polityki miejskie i koncepcje zagospodarowania przestrzeni w mieście – ZIELENIOZA Jaworzno**” jest zwiększenie powierzchni terenów zieleni i obszarów retencyjnych na terenie miasta Jaworzno. Pierwszym celem projektu jest zwiększenie dostępności terenów zieleni dla każdego mieszkańca, z uwzględnieniem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (np. niepełnosprawnych). Zieleń i wysoki poziom bioróżnorodności poprawia dobrostan wszystkich grup społecznych, w szczególności osób defaworyzowanych. Projekt będzie realizowany z uwzględnieniem reguł partycypacji społecznej.

Drugim celem jest wzrost różnorodności ekosystemów i łagodzenie skutków zmian klimatu. W tej kwestii przeprowadzone działania przyczynią się do ochrony mieszkańców przed falami upałów i deszczami nawalnymi, wzmocnią bioróżnorodność oraz ochronę gruntów przed zniszczeniem.

W ramach projektu przewidziane są również kampanie edukacyjne skierowane do ogółu mieszkańców. Będą one przedstawiały korzyści z zazieleniania miasta: stosowania nasadzeń pnączami, stosowania zielonych dachów oraz nasadzeń drzew w obszarach zurbanizowanych. Przewidziano również kampanię edukacyjną skierowaną do rolników w kwestii korzyści z zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz ochrony miedz. Doświadczenia w tej kwestii będą upowszechniane za pomocą mediów i wizyt studialnych również dla innych miast.

„Zielone polityki miejskie i koncepcje zagospodarowania przestrzeni w mieście – ZIELENIOZA Jaworzno” ma być dokumentem opracowanym w uspołecznionej procedurze i przyjętym przez Radę Miejską do realizacji w perspektywie czasowej kilku lat w zakresie inwestycji w zieleni oraz kilkunastu w zakresie utrzymania zieleni. Przewidywany czas realizacji projektu to III kwartał 2022 roku.

Projekt zakłada jego pełne uspołecznienie. Proces ten będzie przebiegał dwutorowo. Z jednej strony zostanie przeprowadzony nabór członków do zespołu projektowego z ramienia społeczeństwa. Ma to zapewnić transparentność działań zespołu oraz promocję wyników pracy. Z drugiej strony w projekt ma zostać włączona cała społeczność miejska Jaworzna. W tym celu miasto przeprowadzi kierowany do mieszkańców nabór wniosków i pomysłów dotyczących planowanych terenów zieleni.

Projekt będzie realizowany inwestycyjnie przez kilka gminnych instytucji – Miejski Zarząd Dróg i Mostów w zakresie projektów realizowanych w pasach drogowych i przestrzeniach publicznych którymi zarządza, Miejski Zarząd Nieruchomości Komunalnych w zakresie pozostałych obszarów miejskich i parków, ale przede wszystkim inwestorem będzie Wydział Inwestycji Miejskich Urzędu Miejskiego będący wyspecjalizowanym realizatorem zadań projektowych. Gmina zapewni, w Wieloletnim Programie Inwestycyjnym, środki na realizację zadań określonych w planie oraz wkładów własnych w przypadku projektów realizowanych ze wsparciem funduszy dotacyjnych krajowych i zagranicznych.

Wśród wniosków składanych do projektu pojawił się postulat, by rozproszone zarządzanie zielenią zostało skoncentrowane i zajmowała się tym nowo powołana jednostka budżetowa – Zarząd Zieleni Miejskiej. Decyzje w tej sprawie zostaną podjęte w przyszłości, jednak postulat prowadzenia spójnej zielonej polityki przez jedną instytucję działającą na obszarach wszystkich zarządzanych przez różne jednostki Gminy wydaje się być słuszny.

Gmina zakłada, że dla tworzenia projektów parków, skwerów oraz nasadzeń będą wykorzystywane procedury konkursowe a w przypadku pojedynczych nasadzeń w ramach „akupunktury miejskiej” wykonywane będą uprzednio badania gleby i dobraniu odpowiednich gatunków.

JELENIA GÓRA

Projekt pn. **„Zmieniaj swój świat od najmłodszych lat – zapewnij sobie przyszłość czystą, zdrową i bezpieczną”** składa się z trzech głównych działań: (1) wdrożenia systemu smogowego SEPOSS, (2) ograniczenie niskiej emisji kominowej, (3) działania na rzecz edukacji ekologicznej mieszkańców (przede wszystkim dzieci i młodzieży) realizowane przez Miasto Jelenia Góra oraz we współpracy z Karkonoskim Parkiem Narodowym.

W ramach projektu planowane jest pilotażowe wdrożenie „Systemu ekonomizacji przedsięwzięć ograniczających występowanie sytuacji smogowych SEPOSS” jako narzędzia wspomagającego proces podejmowania decyzji w zakresie ograniczania kosztów ochrony powietrza. Projekt realizowany jest przez firmę ATMOTERM S.A.

z Opola w konsorcjum z Instytutem Chemicznej Przeróbki Węgla z Zabrze. Miasto Jelenia Góra zostało zaproszone do udziału w przedsięwzięciu jako pilotażowe miasto, w którym system zostanie wdrożony. Udział Jeleniej Góry polega na udostępnieniu danych z inwentaryzacji systemów grzewczych oraz na bieżącej konsultacji tworzonego systemu w zakresie dostępnych narzędzi i ich optymalizacji.

System ten będzie służył administracji publicznej do świadomego zarządzania w zakresie optymalizacji kosztów inwestycji wpływających na jakość powietrza oraz będzie wspomagał proces podejmowania decyzji, biorąc pod uwagę efekty ograniczenia niskiej emisji w zestawieniu z kosztami. Na podstawie zaimplementowanych algorytmów obliczeniowych w połączeniu z technikami modelowania matematycznego rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń, system będzie w stanie wskazać najbardziej efektywne wydatkowanie funduszy pod kątem efektu ekologicznego i zmniejszenia narażenia ludności na negatywnej skutki tzw. niskiej emisji. Możliwe będzie przeanalizowanie różnych wariantów likwidacji kotłów stałopalnych na rzecz bardziej efektywnych rozwiązań (ciepło systemowe, gaz, prąd, OZE) w połączeniu z kosztami inwestycyjnymi i eksploatacyjnymi planowanych systemów grzewczych.

Zadanie obejmujące ograniczenie niskiej emisji kominowej polega na utrzymaniu programu dotacyjnego dla mieszkańców Jeleniej Góry trwale likwidujących ogrzewanie paliwem stałym. Z dniem 10 stycznia 2022 roku został otwarty nabór wniosków mieszkańców planujących w 2022 r. zmienić ogrzewanie na mniej

emisyjne. Nabór prowadzony jest w sposób ciągły. W budżecie Miasta Jelenia Góra na ten cel zarezerwowano środki w wysokości 1,5 mln zł, w ramach których planuje się zawarcie 300 umów i likwidację co najmniej 300 szt. kotłów stałopalnych. Zakładany efekt ekologiczny zmniejszy emisję pyłu PM10 o ok. 20 Mg/rok.

Edukacja ekologiczna społeczeństwa prowadzona jest wszechstronnie i w sposób ciągły. W ramach projektu planuje się kontynuację działań informacyjnych zachęcających mieszkańców do wymiany nieefektywnych źródeł ciepła na bardziej ekologiczne, spotkania edukacyjne w szkołach i przedszkolach oraz konkursy i warsztaty dla mieszkańców prowadzone przez Karkonoski Park Narodowy. Edukacja ekologiczna łączy elementy prawidłowego gospodarowania odpadami z dbałością o ochronę środowiska, z uwzględnieniem ochrony powietrza atmosferycznego. Szczególny nacisk nakładany jest na naukę prawidłowej segregacji odpadów, ograniczenie wytwarzania odpadów poprzez wykorzystywanie opakowań i toreb wielokrotnego użytku a także powtórne wykorzystanie niepotrzebnych przedmiotów w myśl zasady „przerób lub napraw – nie wyrzucaj”. Poprzez edukację uświadamia się również społeczeństwo o zakazie spalania odpadów i szkodliwości powstającego w ten sposób smogu.

Projekt „Zmieniaj swój świat od najmłodszych lat – zapewnij sobie przyszłość czystą, zdrową i bezpieczną” zrealizowany zostanie do końca 2022 roku. Swoim oddziaływaniem obejmie jeleniogórskie placówki oświatowe, a także mieszkańców którzy wezmą udział w ogólnodostępnych warsztatach, spotkaniach i wydarzeniach.

Działania projektowe wpłyną pozytywnie na poprawę życia wszystkich mieszkańców miasta. Wzrost świadomości ekologicznej oraz poprawa jakości powietrza, będąca efektem wymiany pieców, będą odczuwalne przez wszystkie grupy społeczne. Oferowana będzie także pomoc mieszkańcom w pozyskaniu dofinansowania na wymianę pieców. Edukacja ekologiczna będzie prowadzona w taki sposób, aby dzieci mogły wykorzystać nabytą wiedzę w swoich gospodarstwach domowych przy niewielkim wsparciu rodziców w celu utrwalenia w ich świadomości konieczności dbania o środowisko oraz zapobiegania jego degradacji.

Wdrożenie systemu SEPOSS planowane jest w czerwcu 2022 roku. Aktualnie migrowane są do systemu dane dotyczące aktualnej bazy adresowej oraz inwentaryzacji systemów grzewczych. Na potrzeby zgłoszone przez Miasto Jelenia Góra planowane jest wyodrębnienie budynków komunalnych oraz obszaru Uzdrowiska Cieplice. Skonsultowane zostały projektowane narzędzia systemowe, które będą obejmowały rodzaje dostępnego w Jeleniej Górze ogrzewania, klasy kotłów, ceny poszczególnych mediów grzewczych, zakładane koszty modernizacji systemów grzewczych, sposoby liczenia emisji w powietrzu oraz rodzaje zanieczyszczeń. System będzie wykorzystywany w bieżącej pracy Urzędu Miasta Jelenia Góra w celu racjonalnego i efektywnego planowania środków przeznaczonych na likwidację stałopalnych źródeł ciepła, ze szczególnym uwzględnieniem wymiany pieców kaflowych w zasobie komunalnym.

Program udzielenia dotacji celowej na zadanie służące ograniczeniu niskiej emisji na terenie miasta Jelenia Góra polegające

Fot. 48. Panorama Jeleniej Góry – stara zabudowa śródmiejska, budynki często opalane węglem. Źródło: Urząd Miasta Jelenia Góra

na zmianie w 2022 roku ogrzewania jest na bieżąco realizowany. Nabór wniosków mieszkańców prowadzony jest w sposób ciągły, na dzień 11.03.2022 r. przyjętych zostało 50 wniosków, zawarto 38 umów dotacji, jedna dotacja została rozliczona. Termin realizacji zadania upływa dnia 31.12.2022 r. Na ograniczenie niskiej emisji kominowej, Miasto w 2022 roku planuje wyasygnowanie kwoty 1,5 mln zł na dotacje celowe dla mieszkańców, a w latach 2023-2024 kolejne 3 mln zł.

W lutym 2022 r. odbyło się spotkanie on line z mieszkańcami zainteresowanymi zmianą posiadanych w domach systemów grzewczych opartych na węglu kamiennym. Kolejne spotkanie planowane jest w marcu i później co najmniej 1 spotkanie na kwartał. Podczas spotkań przekazywane są informacje na temat możliwości i warunków jakie należy spełnić przy ubieganiu się o dofinansowanie na likwidację kotłów stałopalnych.

W ramach projektu do końca 2022 roku działaniami edukacyjnymi planuje się objąć 28 placówek oświatowych. W ramach edukacji ekologicznej od dnia 10 marca 2022 r. rozpoczęto w miejskich przedszkolach cykl prelekcji dotyczących prawidłowego postępowania z odpadami. Spotkania te są kontynuacją akcji rozpoczętej w 2021 roku. Prowadzone są w formie zabaw, konkursów i zgadywanek, które przybliżają dzieciom tematykę odpadów, prawidłowej segregacji i negatywnego oddziaływania na środowisko niewłaściwego postępowania z odpadami. Dodatkowo dzieci zachęcane są do dbania o czystość swojego otoczenia na co dzień. Bardzo chętnie uczestniczą w akcjach sprzątania świata porządkując miejsca swoich spacerów, gier i zabaw na świeżym powietrzu. Uczniowie klas podstawowych dodatkowo włączają się w międzyszkolne i ogólnopolskie konkursy ekologiczne, organizują zbiórki odpadów problemowych, chętnie i licznie biorą udział w akcjach sprzątania świata.

Miasto Jelenia Góra jako organizator i koordynator miejskich akcji sprzątania świata wyposaża uczestników akcji w worki na śmieci i rękawice jednorazowe. Wyznacza miejsca zbiórki zebranych odpadów, a następnie koordynuje ich odbiór. Jak co roku, akcja sprzątania świata planowana jest w dwóch terminach: w okolicach dnia ziemi, tj. 22 kwietnia oraz w trzeci weekend września. We wrześniu 2022 roku planowany jest również festyn ekologiczny, połączony z organizacją mobilnego Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK), podczas którego oprócz działań

edukacyjnych prowadzona będzie zbiórka zużytego sprzętu elektrycznego pod hasłem „kwiaty za elektroodpady”. Osoby oddające do PSZOK’a zużyty sprzęt elektryczny otrzymają sadzonki roślin.

Dodatkowo Karkonoski Park Narodowy, partner projektu realizowanego przez Miasto Jelenia Góra w ramach Programu „Rozwój Lokalny”, w III i IV kwartale 2022 roku planuje zrealizować warsztaty dla mieszkańców „Przerób – nie wyrzucaj” i „Napraw – nie wyrzucaj” oraz utworzenie społecznej alei drzew.

KIELCE

W ramach projektu „Kielce dla klimatu i lepszej jakości życia” realizowane będą działania wynikające głównie z Planu Adaptacji do zmian klimatu Miasta Kielce do roku 2030 z ukierunkowaniem na poprawę funkcjonowania ekosystemów miasta poprzez rozbudowę błękitno zielonej infrastruktury, w tym zwiększanie powierzchni terenów zieleni oraz przebudowę „zabetonowanych” fragmentów miasta, ze szczególnym uwzględnieniem terenów ulic i placów miejskich, np. Rynku. Szczególnie istotne na tym etapie będzie skoncentrowanie się na wzmocnieniu procesów retencjonowania wód opadowych oraz budowaniu bazy wiedzy i katalogu dobrych praktyk dla mieszkańców czy zarządców nieruchomości. Równocześnie w 2022 r. rozwijany będzie jeden z elementów systemu transportu mobilnego, jakim jest sieć stacji rowerów miejskich oraz uporządkowane zostaną kwestie związane z urządzaniem w przyszłości terenów ulic.

Adresatem i głównym beneficjentem zaproponowanych do realizacji działań są przede wszystkim mieszkańcy Kielc, ale również wszyscy jego interesariusze, w tym organizacje, społeczności, instytucje czy inne podmioty korzystające z miasta i jego walorów.

Realizację projektu „Kielce dla klimatu i lepszej jakości życia” planuje się zakończyć do końca 2022 r., z założeniem możliwości kontynuacji w latach kolejnych.

W ramach Projektu w 2022 r. do końca IV kwartału będą realizowane działania skierowane do mieszkańców miasta Kielc w postaci dotacji do zakupu i montażu lub budowy różnego typu rozwiązań służących retencjonowaniu wód opadowych, w tym m. in. zbiorników do zatrzymywania i wykorzystania wód opadowych i roztopowych, wykonania studni chłonnych, wykonania ogrodów deszczowych lub tzw. oczek wodnych.

Powstanie Katalog Dobrych Praktyk – zbiór porad i działań w zakresie budowy błękitno-zielonej infrastruktury (BZI). Katalog zawierał będzie informacje dot. zasadności ograniczenia terenów o uszczelnionej powierzchni, potrzeby zakładania terenów zielonych, sposobów przeciwdziałania skutkom suszy. Umożliwi także zaprojektowanie i wykonanie urządzeń BZI służących zatrzymaniu i retencjonowaniu wód opadowych i roztopowych w miejscu ich powstawania. Katalog po opracowaniu zostanie udostępniony mieszkańcom, inwestorom, wspólnotom mieszkaniowym, spółdzielniom mieszkaniowym i innym decydentom.

Nastąpi kontynuacja realizacji tzw. zielonych projektów, w tym:

- posadzenie ponad 750 szt. drzew, w tym ok. 60% drzew w pasach drogowych, ok. 20% drzew na terenach miejskich instytucji publicznych oraz ok. 20% drzew na terenach zielonych, np. parkach, skwerach, bezdrzewnych zieleńcach, nieużytkach,
- wprowadzanie zieleni przy przystankach autobusowych na terenie miasta,
- zagospodarowanie zielenią miejsc po usunięciu płyt chodnikowych – rozbrukowanie fragmentu placu przed halą przy ul. Żytniej,
- stworzenie przy pomocy zieleni zacienionych miejsc odpoczynku,
- wykonanie projektów nasadzeń w pasach drogowych m.in. z wykorzystaniem roślin ze zdolnościami fitoremediacyjnymi, tzw. parklety,
- pozostawianie rodzimych zbiorowisk łąkowych w wyznaczonych miejscach w pasach drogowych.

Dodatkowe działania to:

1. Zielony Mecenat Kielc – tworzenie w przestrzeni publicznej miasta nowych terenów zieleni urządzonej we współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami.
2. Kielecki rower miejski – stworzenie wypożyczalni rowerów wraz z infrastrukturą, planowana liczba rowerów – 250 szt., z 10-procentowym udziałem rowerów ze wspomaganie elektrycznym.
3. Promocja Celów Zrównoważonego Rozwoju wśród lokalnych firm – akcja informacyjna adresowana do lokalnych firm celem upowszechniania wiedzy na temat Agendy 2030, zachęcanie do

wdrażania Celów Zrównoważonego Rozwoju w modele biznesowe i praktyki CSR oraz inspirowanie do tworzenia partnerstw z lokalnym środowiskiem biznesowym i naukowym na rzecz realizacji wybranych celów.

4. Dalszy rozwój projektu Talent Office – element profesjonalnej gospodarki talentami na terenach zurbanizowanych. Inicjatywa adresowana do lokalnych firm oraz inspirowanie do tworzenia partnerstw z lokalnym środowiskiem biznesowym i naukowym.
5. Aplikacja „Ulepszamy Kielce” – zgłaszanie przez mieszkańców problemów/ulepszeń przestrzeni publicznej miasta. Zgłoszenia lokalizacji obiektów wyposażenia korzystnego/uszkodzonego istotnego, dla mieszkańców w celu lepszego zagospodarowania/naprawy obiektów.
6. Konkurs dla młodzieży „Namierzamy drzewa w Kielcach” dotyczący wskazania lokalizacji i opisu rodzajów drzew przy pomocy aplikacji „Ulepszamy Kielce”. Konkurs ma na celu edukację w zakresie poznawania drzew i ich roli w kształtowaniu zdrowego klimatu miasta.
7. Opracowanie standardów ulicy miejskiej – dokumentu wskazującego rozwiązania do zastosowania przy przygotowywaniu projektów dla nowych ulic oraz przebudowy istniejących, dotyczących zarówno zakresu przestrzennego, funkcjonalnego i estetycznego.

Środki finansowe na realizację ww. zadań zostały zabezpieczone w budżecie miasta na 2022 r. Finansowanie opiera się na

środkach własnych oraz różnego typu dotacjach i funduszach celowych. Wiele z wymienionych działań to kontynuacja działań prowadzonych już w roku 2020 i 2021.

ŁOMIANKI

Projekt pn. „**Kampania edukacyjno-informacyjna dotycząca Rewitalizacji Strugi Dziekanowskiej w Gminie Łomianki w celu zwiększenia adaptacyjności gminy na zmiany klimatu**” realizowany będzie w IV kwartale 2022 roku.

Odbiorcami przedsięwzięcia będą mieszkańcy gminy z każdej grup społecznych z naciskiem na młodzież szkolną, przedstawiciele przedsiębiorców, ngosów oraz sami pracownicy Urzędu Miejskiego w Łomiankach (celem przedyskutowania sytuacji Strugi Dziekanowskiej: uwarunkowań społecznych i planistycznych, zjawisk związanych z obiegiem wody w zlewni zurbanizowanej, błękitno – zieloną infrastrukturą oraz spodziewanego wpływu zmian klimatu na ten obszar).

Konsultacje społeczne oraz cykl edukacyjny pozwolą dokładnie zdefiniować potrzeby mieszkańców Łomianek dotyczące tego zagadnienia i uwrażliwić ich na walory Strugi Dziekanowskiej. Działania te pozwolą na zdefiniowanie pożądanych kierunków działań w zakresie rewitalizacji Strugi Dziekanowskiej i będą stanowiły niezbędną podstawę do przygotowania konkretnych projektów inwestycyjnych w tym zakresie.

W ramach działań na rzecz rewitalizacji Strugi Dziekanowskiej planuje się w pierwszym etapie opracowanie Strategii Komunikacji

cji z mieszkańcami i plan działań dotyczący „błękitno-zielonego produktu” – Strugi Dziekanowskiej. Jest to 12 km odcinek starorzecza Wisły, który przechodzi praktycznie przez cały teren gminy i łączy kilka większych jezior, w tym jeden rezerwat przyrody. Temat ten jest bardzo kontrowersyjny z uwagi na zdecydowany sprzeciw mieszkańców terenów Strugi wobec wszelkich działań inwestycyjnych i zdecydowane poparcie pozostałych mieszkańców dla działań zmierzających do rewitalizacji Strugi. Wszystkie konflikty wynikają z braku wiedzy i słabej komunikacji między Urzędem a mieszkańcami. Dlatego w pierwszym kroku, równoległe do planu działań inwestycyjnych na terenie Strugi, opracowana zostanie Strategia Komunikacji wraz z poprowadzeniem kampanii edukacyjnej na temat Strugi i jej możliwości retencyjnych wśród mieszkańców. Chcemy posiłkować się autorytetem w tej dziedzinie – stowarzyszeniem lub jednostką akademicką.

STALOWA WOLA

Działania, które mają służyć poprawie jakości powietrza i komfortu życia mieszkańców poprzez redukcję zanieczyszczeń powietrza, w tym CO₂ oraz ograniczenie zużycia energii finalnej we wszystkich sektorach obejmują analizę sytuacji panującej w mieście w zakresie zmian klimatu oraz wyznaczenie kierunków proponowanych zmian. Dlatego też zgłoszony projekt obejmuje wykonanie audytów energetycznych dla czterech budynków użyteczności publicznej będących własnością Gminy Stalowa Wola,

na których zostaną zamontowane panele fotowoltaiczne. Montaż takich paneli przyczyni się do redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz pozwoli na zaoszczędzenie środków publicznych (zmniejszenie kosztów utrzymania tych budynków), które przeznaczone zostaną na dalsze inwestycje wspierające ochronę środowiska. Uzupełnia on działania proekologiczne gminy, która już przeprowadziła termomodernizację większości swoich obiektów publicznych i stale dąży do wprowadzania rozwiązań przyjaznych dla środowiska. Powyższe działanie jest częścią rozpoczętego w ubiegłym roku projektu pn.: **„Modelowe rozwiązania na trudne wyzwania – Program Rozwoju Lokalnego i Instytucjonalnego Stalowej Woli”**. Realizacja przedmiotowego projektu jest w pełni przemyślana i odpowiada na problem postępujących zmian klimatu, dlatego też uzupełniającym elementem projektu, są planowane do realizacji działania edukacyjno-informacyjne dedykowane wszystkim mieszkańcom i innym interesariuszom, bez względu na ich wiek. Powstanie strona internetowa wraz z Cyfrową Platformą Uczestnictwa do współpracy z interesariuszami projektu. Wspólnie z mieszkańcami ustalone zostaną miejsca postawienia domów dla jeży i 4 recykloematów. Mieszkańcy włączeni zostaną w opiekę nad domkami dla jeży. Wprowadzone zostaną zajęcia proekologiczne takie jak sprzątanie świata czy też cebulki za odpady. Powyższe działania pozwolą na zwiększenie świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie konsekwencji środowiskowych, społecznych i gospodarczych wynikających z postępujących zmian klimatu i ich skutków. Kształto-

wanie wśród społeczności lokalnej właściwych postaw w zakresie ochrony środowiska przełoży się na poprawę jego stanu.

Główną grupę docelową projektu stanowi lokalna społeczność gminy. Do pozostałych grup można zaliczyć również mieszkańców innych regionów oraz odbiorców mediów – radia, internetu i mediów społecznościowych.

Zakres planowanych robót obejmuje roboty budowlano – montażowe w zakresie przedsięwzięć dotyczących wytwarzania energii z odnawialnych źródeł w oparciu o energię słońca. Działanie polega na montażu paneli fotowoltaicznych na czterech budynkach Miasta poprzedzone audytami energetycznymi, które określą możliwości poprawy stanu użytkowania energii w danych obiektach. Następnie wykonane zostaną projekty techniczne oraz montaż paneli fotowoltaicznych na wybranych czterech budynkach, będących własnością Gminy Stalowa Wola. Na powyższe zadanie zostanie ogłoszony przetarg na wyłonienie Wykonawcy robót budowlanych. Przewidywany czas realizacji projektu to III-IV kwartał 2022 roku.

W ramach projektu pn.: „**Modelowe rozwiązania na trudne wyzwania – Program Rozwoju Lokalnego i Instytucjonalnego Stalowej Woli**” społeczność będzie włączana w różne aktywności, również w celu informowania na temat działań, które są realizowane przez Gminę, czemu one służą, w jaki sposób zmniejszono emisję zanieczyszczeń powietrza poprzez efektywne i racjonalne wykorzystanie energii oraz w jaki sposób te działania pozwalają

miastu na adaptację i mitygację postępujących zmian klimatu. Mieszkańcy włączeni zostaną nie tylko w opiekę nad domkami dla jeży, ale również środowiska osób z niepełnosprawnościami w ramach Warsztatów Terapii Zajęciowej zostaną włączone w produkcję domków dla jeży.

Powyższe działania będą realizowane w ramach projektu pt.: „Modelowe rozwiązania na trudne wyzwania – Plan Rozwoju Lokalnego i Instytucjonalnego Stalowej Woli” o wartości 15 328 498,86 zł, realizowanego w ramach Programu Rozwój Lokalny i finansowanego ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021 oraz z Budżetu Państwa. Projekt w całości realizowany będzie w okresie od 01.11.2021 r. do 30.04.2024 r.

Za jego prawidłową realizację odpowiadać będą pracownicy Urzędu Miasta w Stalowej Woli posiadający odpowiednie kompetencje.

W kolejnych etapach powyższego projektu wśród działań klimatycznych znajdują się takie działania jak:

- utworzenie 1 parku kieszonkowego,
- utworzenie 4 ogródków społecznych,
- zakup 4 recykloematów,
- zamontowanie ponad 30 czujników monitorujących jakość powietrza,
- uruchomienie Ośrodka Kształcenia Operatorów Bezzałogowych Statków Powietrznych DRONÓW również w celu monitorowania środowiska.

ŚREM

Projekt pn. „Wykonanie nasadzeń roślin wieloletnich przy ul. ks. J. Popiełuszki oraz przy ul. A. Mickiewicza w Śremie” polega na nowym sposobie zagospodarowania terenów zieleni położonych na czterech działkach zlokalizowanych w strefie ochrony konserwatorskiej historycznego układu urbanistycznego miasta wpisanego do rejestru zabytków pod nr 225/A z dnia 22.10.1992 r. Przestrzeń objęta projektem była zaniedbana i wymagała rewolucyjnej zmiany. Głównym założeniem zrealizowanego projektu było stworzenie atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni miejskiej wpisującej się w istniejący układ urbanistyczny miasta.

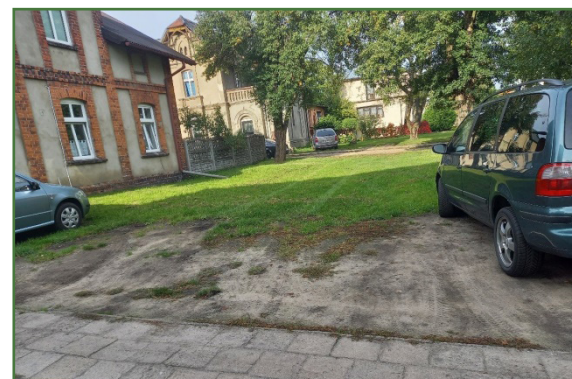
Projekt został zakończony. Na poszczególnych działkach zrealizowano:

1. Pierwszy teren położony jest w prawobrzeżnej części miasta i dotychczas był porośnięty trawą. Obejmuje fragment o wystawie południowej, o długości 33 m i szerokości od 1 m do 3 m. Na szerszym końcu sąsiaduje ze stacją transformatorową. Na terenie zlokalizowana jest ławka oraz kosz uliczny betonowy. Lokalizacja podziemnej linii energetycznej wymusiła rezygnację z nasadzeń zieleni wysokiej. Projekt przewidywał nasadzenie krzewów kwitnących, z dominantą w postaci trzech kolumnowych jałowców. Całość została wyłożona matą ogrodniczą i wyściółkowana korą sosnową.
2. Teren w lewobrzeżnej części miasta dotychczas obejmował trawniki o wystawie północnej zlokalizowane między pasem drogi

powiatowej a dwoma budynkami wielorodzinnymi. Budynki nie posiadały wyodrębnionych dojazdów do posesji, dlatego w ramach projektu pozostawiono dwie części komunikacyjne, uwzględniające też możliwość parkowania pojazdów – tak jak to funkcjonuje aktualnie. Części komunikacyjne oddzielone zostały od terenów zieleni betonowymi opornikami (12 cm/25 cm, osa-

Fot. 49. Ul. Mickiewicza 32 – stan przed realizacją projektu. Źródło: Urząd Miejski w Śremie

Fot. 50. Mickiewicza 34 – stan przed realizacją projektu. Źródło: Urząd Miejski w Śremie

dzane na ławie betonowej z oporem). Wcześniejsza zamierająca zielen została usunięta, pozostała jedna okazała dzika grusza, którą wkomponowano w nowe założenie zieleni. Przestrzeń pod sadzonymi roślinami została wyłożona matą ogrodniczą i wysięciółkowana korą sosnową, a pozostała część trawnika została zrehabilitowana (oprysk na chwasty, wertykulacja, dosianie trawy i nawożenie).

3. Teren w lewobrzeżnej części miasta dotychczas obejmował trawnik o wystawie północnej. Zlokalizowany jest między pasem drogi powiatowej a budynkiem wielorodzinnym. Z uwagi na ograniczoną przestrzeń oraz sąsiedztwo dużego drzewa na przyległej posesji posadzono jedynie krzewy liściaste. Przestrzeń pod sadzonymi roślinami została wyłożona matą ogrodniczą i wysięciółkowana korą sosnową, a pozostała część trawnika zostanie zrehabilitowana.

4. Teren w lewobrzeżnej części miasta dotychczas obejmował trawnik o wystawie północnej. Zlokalizowany jest między pasem drogi powiatowej a budynkiem wielorodzinnym. Lokalizacja na terenie skrzynki energetycznej i podziemnej linii energetycznej ograniczała możliwość sadzenia zieleni wysokiej, stąd posadzono jedno drzewo oraz kilka krzewów liściastych. Przestrzeń pod sadzonymi roślinami została wyłożona matą ogrodniczą i wysięciółkowana korą sosnową, a pozostała część trawnika została zrehabilitowana.

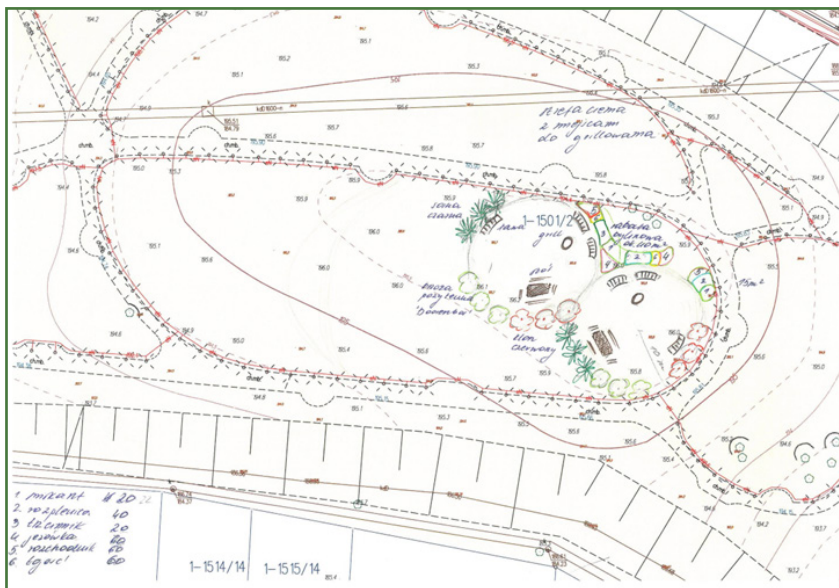
Fot. 51. Ul. Mickiewicza 32 – Stan aktualny. Źródło: Urząd Miejski w Śremie

Fot. 52. Ul. Mickiewicza 32 – stan w czasie realizacji projektu. Źródło: Urząd Miejski w Śremie

ŚWIDNIK

W ramach programu „Plan Działań dla Miast” Świdnik wybrał zadanie z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury pn. „**Strefa cienia z miejscem do piknikowania**”, na lokalizację którego przewidziano teren po nieczynnym składowisku odpadów – obszar Zielonego LOF w Świdniku. Wcześniej na terenie zrehabilitowanego składowiska odpadów zrealizowano projekt polegający na budowie skweru – głównie alejek z ławkami i rabat. Obszar usytuowany na wzniesieniu, poza kilkoma samosiejkami robinii nie zawierał jednak drzew, stanowiąc latem nieprzyjazną „nagrzaną wyspę”. W założeniu projekt przyczyni się do przeciwdziałania lokalnym

Rys. 10. Koncepcja zagospodarowania „Strefy cienia z miejscami do piknikowania”. Źródło: Urząd Miasta Świdnik

konsekwencjom zmian klimatycznych, a także będzie stanowił miejsce integracji mieszkańców i tchnie życie ten obszar.

Jako odbiorców projektu przyjęto mieszkańców miasta, w szczególności mieszkających w zabudowie wielorodzinnej, należących do różnych grup wiekowych, zarówno młodzież, osoby starsze jak i rodziny z dziećmi. Pomysł stworzenia miejsca atrakcyjnego wypoczynku dla mieszkańców wraz ze strefą piknikową wynikał z potrzeb zgłaszanych przez świdniczan i barku podobnego miejsca w mieście. Natomiast konieczność utworzenia strefy cienia stanowiła wniosek z wnikliwej obserwacji uwarunkowań terenu, wychodzenia naprzeciwko konsekwencjom zmian klimatu i działaniom człowieka prowadzącym do powstania terenu mało przyjaznego ludziom i naturze. Przeprowadzone z ekspertami konsultacje koncepcji zagospodarowania terenu były podstawą do modyfikacji założeń pod kątem funkcjonalności. Podczas kolejnych sesji powstał szczegółowy dobór gatunkowy roślin, które pozwoliły zaaranżować przestrzeń i stworzyć strefę cienia wokół miejsca do piknikowania.

Całe założenie oparto na dwóch wnętrzach wpisanych w stykające się ze sobą okręgi (rys. 10). Nieformalne ściany okręgów wytyczyły drzewa oraz rabaty. Wśród zastosowanych gatunków znalazła się sosna czarna, brzoza pożyteczna ‘Doorenbos’ oraz klon czerwony. Nasadzenia wzbogaciły trawy oraz byliny dostosowane do słonecznego i suchego stanowiska. Wszystkie zaprojektowane rośliny dostosowano do zmieniających się warunków klimatycznych. Całość uzupełniła projektowana mała architektura, która pozwoliła

Fot. 53. Zagospodarowanie „Strefy cienia z miejscami do piknikowania”. Źródło: Urząd Miasta Świdnik

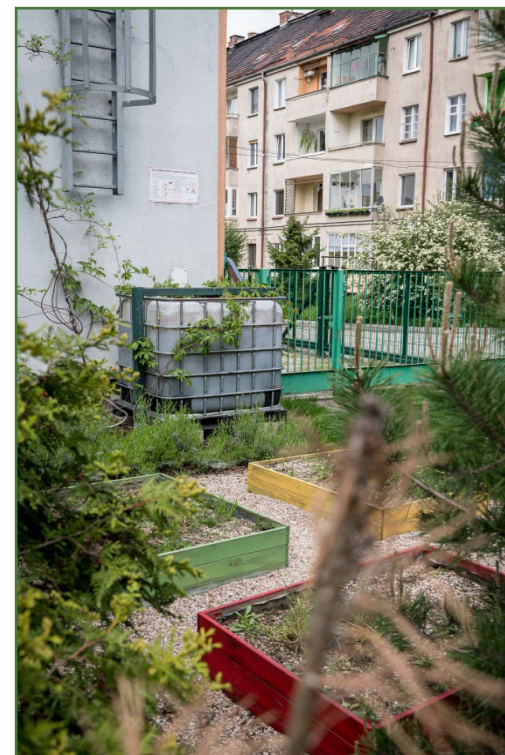
dopełnić funkcjonalnie przestrzeń „Strefy cienia z miejscami do piknikowania”.

Realizację zadania można podzielić na dwa etapy – projektowy oraz wykonawczy. Pierwszy etap trwał najdłużej, wymagał dobrej analizy uwarunkowań terenu, założeń projektowych oraz doboru roślinności. Wykonanie prac w terenie zajęło kilka dni, polegało ono na przygotowaniu terenu, posadzeniu roślin oraz pracach wykończeniowych – ściółkowaniu, palikowaniu itp. Zadanie zakończono w drugiej połowie kwietnia 2022 r. Efekt finalny będzie widoczny po zakończeniu dostawy elementów małej architektury, ale najlepiej objawi się po kilku sezonach wegetacyjnych, kiedy młode rośliny rozrosną się, a drzewka faktycznie utworzą strefę cienia.

WROCLAW

Program pn. „Szare na Zielone” ma na celu przekształcanie szarych, zabetonowanych terenów przyszkolnych i terenów przedszkolnych w obszary zielone, przyjazne uczniom. Szare, czyli betonowe tereny wokół placówek, zamieniane są na tereny zieleni. Program stanowi element działań w ramach adaptacji do zmian klimatu poprzez zastosowanie w projektach zagospodarowania terenu elementów błękitno-zielonej infrastruktury, czyli rozwiązań promujących lokalne zagospodarowanie wód opadowych oraz zwiększenie bioróżnorodności. Szkoły zachęcane są nie tylko do „odszczelniania” betonowych podwórek, ale również wzbogacania projektów zagospodarowania o elementy błękitno-zielonej infrastruktury.

Mogą to być ogrody deszczowe, łąki kwietne, pnącza na ogrodzeniach tworzące naturalne zielone ściany czy też

Fot. 54. Podwórka przy placówkach oświaty we Wrocławiu. Źródło: Urząd Miejski Wrocławia

Fot. 55. Podwórka przy placówkach oświaty we Wrocławiu. Źródło: Urząd Miejski Wrocławia

beczki na deszczówkę, którą potem można wykorzystać do podlewania ogrodu z pomocą dzieci, czy też domki dla zapylaczy. Szkoły zachęcane są również do zakładania ogrodów warzywnych, które mogą stanowić element edukacyjny z zakresu zdrowego odżywiania.

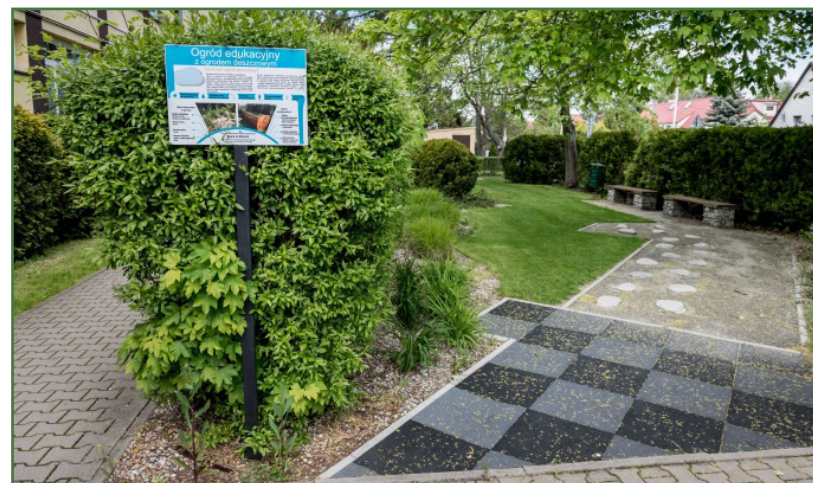
Celem miasta jest wypracowanie modelowej procedury realizacji programu „Szare na Zielone”.

Przewidziana jest następująca procedura realizacji projektu:

1. Składanie wniosków o dofinansowanie wraz koncepcją zagospodarowania zgodną z wytycznymi do programu oraz kosztorysem – Na początku roku placówki oświaty składają do Urzędu Miejskiego wnioski o dofinansowanie w zakresie zagospodarowania terenów wokół placówek z wykorzystaniem błękitno-zielonej infrastruktury w ramach programu „Szare na zielone”. Wnioski są weryfikowane na bieżąco. Koncepcje zagospodarowania terenu, przygotowane przez placówki oświaty wraz z kosztorysem stanowią załączniki do wniosku.

2. Ocena wniosków, w szczególności koncepcji – Osoby merytoryczne w Urzędzie Miejskim oceniają wnioski pod kątem zaproponowanego zagospodarowania oraz kosztów. Sprawdzają czy złożone koncepcje posiadają elementy błękitno-zielonej infrastruktury, wpływają na zwiększenie bioróżnorodności, wykorzystują naturalne elementy zagospodarowania – zgodnie z wytycznymi do programu. Szczególny nacisk jest również położony na wprowadzenie elementów edukacyjnych.

3. Korekty koncepcji pod kątem wytycznych do programu – W przypadku wątpliwości prowadzone są rozmowy ze szkołą i projektantem, połączone z wizytami w terenie. Proponowane są rozwiązania, które sprawdziły się w innych placówkach.

Fot. 56. Podwórka przy placówkach oświaty we Wrocławiu. Źródło: Urząd Miejski Wrocławia

Fot. 57. Podwórka przy placówkach oświaty we Wrocławiu. Źródło: Urząd Miejski Wrocławia

4. Realizacja koncepcji – Po ostatecznej akceptacji koncepcji i kosztorysu szkoła otrzymuje pieniądze na realizację. W razie pytań, wątpliwości odnośnie realizacji, szkoła może zawsze uzyskać wsparcie osoby merytorycznej z Urzędu Miejskiego.
5. Odbiór i kontrola – Po realizacji następuje odbiór, w którym również uczestniczą przedstawiciele miasta. Zostaje spisany protokół odbioru. Wszelkie odstępstwa od projektu są korygowane. Po zakończeniu realizacji placówka znajduje się pod opieką osób merytorycznych z Urzędu Miejskiego, które pojawiają się regularnie i sprawdzają czy zaproponowane rozwiązania sprawdzają się czy też wymaga korekty.
6. Katalog dobrych praktyk – Planowane jest stworzenie katalogu dobrych praktyk programu „Szare na Zielone”, który będzie stanowił przewodnik dla kolejnych szkół.

CEL 14. ŻYCIE POD WODĄ

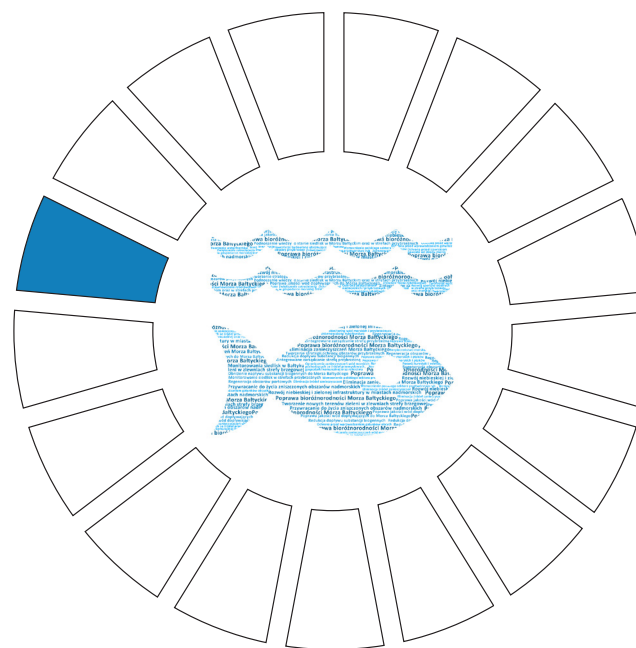
Zadania Celu 14 to przede wszystkim zapobieganie i znaczne zmniejszanie poziomu wszelkich rodzajów zanieczyszczeń morza, w szczególności powstałych w wyniku działalności na lądzie, w tym śmieci i odpadków żywnościowych zrzucanych do wody. Należy chronić morskie i przybrzeżne ekosystemy w sposób zrównoważony, by uniknąć znacznych, niekorzystnych skutków, w tym poprzez wzmocnienie ich odporności i działania na rzecz odtworzenia ich zasobów oraz zapewnić dobry stan i produktywność oceanów oraz zminimalizować skutki zakwaszenia oceanów, w tym poprzez wzmocnioną współpracę naukową na wszystkich szczeblach. Bardzo ważnymi aspektami są skuteczne uregulowane kwestie pozyskiwania owoców morza oraz wyeliminowanie nadmiernego połowu ryb, nielegalnego, niezarejestrowanego i nieuregulowanego rybołówstwa oraz destrukcyjnych praktyk połowów, przy popartych naukowo planach zarządzania. Trzeba objąć ochroną co najmniej 10% wybrzeży i obszarów morskich, zgodnie z krajowym i międzynarodowym prawem, korzystając z najlepszych źródeł informacji naukowych. Niezmiernie ważne jest poszerzanie wiedzy naukowej, rozwijanie potencjału badawczego i przekazywanie technologii morskich, uwzględniających Kryteria i Wytyczne Międzyrządowej Komisji Oceanograficznej w Sprawie Transferu Technologii Morskich. Kierunkami działań w skali lokalnej jest poprawa bioróżnorodności Morza Bałtyckiego; rozwój niebieskiej i zielonej infrastruktury w miastach nadmorskich; tworzenie nowych terenów zieleni w zlewniach strefy brzegowej; działania na rzecz obniżenia napływu substancji biogennej do Morza Bałtyckiego oraz monitorowanie stanu siedlisk w Bałtyku i w strefach przybrzeżnych.

USTKA

Projekt pn. „Ustka – nowy potencjał płynie z wód Bałtyku” ma na celu podkreślenie znaczenia wód morskich jako naturalnego dobra wspólnego, niewystarczająco wykorzystywanego do tej pory. Dzięki położeniu Ustki nad brzegiem morza prężnie rozwija się turystyka, ale to za mało jak na potencjał wypoczynkowo-uzdrowiskowy miasta. Nadmorskie położenie Ustki daje wiele dotychczas niewykorzystanych możliwości związanych z rozwojem portu, lokalnego rybołówstwa i związaną z nim promocją ryb pozyskanych ze zrównoważonych źródeł. Położenie akcentu na nowy cel Ustki związany z lokalnym rybołówstwem wiąże się z koniecznością dostosowania działalności do przepisów prawa polskiego i unijnego, zwłaszcza z zakresie przestrzegania okresów ochronnych ryb i limitów połowowych.

Oprócz gospodarczego wykorzystania wód morskich należy pamiętać o ochronie wód przybrzeżnych przed zanieczyszczeniami i o ochronie ich bioróżnorodności biologicznej, co bezpośrednio wiąże się z jakością i zróżnicowaniem gatunkowym ryb. Kwestia jakości wód morskich jest wypadkową działań międzynarodowych państw leżących w basenie Morza Bałtyckiego. Szans rozwojowych Ustki należy upatrywać w nawiązywaniu współpracy międzymiastowej i międzynarodowej z innymi ośrodkami uzdrowiskowymi oraz we wzmocnieniu wspólnych działań na rzecz ochrony wód morskich przed zanieczyszczeniami zwłaszcza poprzez wdrożenie w możliwie najkrótszym czasie, popartych naukowo, planów zarządzania.

Stałym elementem służącym realizacji celu 14 powinna być edukacja dzieci i młodzieży w szkołach oraz zbiórka odpadów z wybrzeża.

Przewidywane działania gminy Miasto Ustka, mające za zadanie ochronę Morza Bałtyckiego i zasobów morskich oraz ich wykorzystania w sposób zrównoważony, są następujące:

1) Doposażenie oraz poprawa infrastruktury morskiego portu rybackiego w Ustce.

Obecnie port rybacki w Ustce jest w pełni przygotowany na obsługę kutrów. Nowo wybudowany basen rybacki, gdzie stacjonuje 35 kutrów wyposażony jest w media (woda, prąd, odbiór ścieków i wód zaolejonych z jednostek). Funkcjonuje zaplecze magazynowe dla sprzętu rybackiego. Funkcjonuje zaplecze sanitarne dla rybaków (prysznice, umywalnia i pralnia) Od 2018 roku działa Targ Rybny, gdzie rybacy

mogą rybę ze swoich połowów sprzedawać w formie bezpośredniej. Sprzęt i sieci rybackie utylizowane są w odpowiednich kontenerach. Ustka jako jeden z pierwszych portów rybackich w Polsce wprowadziła osobne kontenery na zniszczone sieci i liny rybackie.

- 2) Ustanowienie użytku ekologicznego: „Ujście rzeki Czarnej do morza” – podjęcie stosownej uchwały Rady Miasta Ustka w tej sprawie.
- 3) Stałe prowadzenie akcji informacyjno-edukacyjnych dla miejscowych oraz turystów.
- 4) Stała zbiórka odpadów, zwłaszcza w sezonie i po sezonie turystycznym.
- 5) Promocja ryb jako pokarmu, który wpisuje się w działania mające na celu zapewnić lokalnym rybakom łowiącym na małą skalę dostęp do rynków i zasobów morskich.
- 6) Zacieśnienie współpracy pomiędzy miastami partnerskimi w celu wymiany dobrych praktyk.

Morski port rybacki w Ustce, aby móc sprostać współczesnym potrzebom rynku, wymaga doposażenia w specjalistyczne urządzenia oraz częściowej ich wymiany. W celu ochrony wód przed zanieczyszczeniami konieczny jest zakup systemu usuwania i zapobiegania skażeniom wód substancjami ropopochodnymi, na który składać się będą następujące elementy: ciągnik rolniczy wolnobieżny wraz z przyczepą samozaładowczą (platforma samozaładowcza), z pługiem odśnieżnym i piaskarko-solarką służącymi do transportu zapory olejowej, łodzi do usuwania zanieczyszczeń oraz odśnieżania i utrzymania terenów portowych; elektryczny pojazd inspekcyjny, do przewozu małego zbiornika na wody zaolejone i agregat prądotwórczy; przenośny agregat prądotwórczy; specjalistyczna

łódź robocza z HDS do rozstawiania komponentów zapory przeciwolejowej oraz do usuwania z powierzchni wody zanieczyszczeń wraz z niezbędnym wyposażeniem; przenośny zbiornik na wody zaolejone; mobilna zapora przeciwolejowa do monitorowania na samochodzie i na łodzi; skimer pływający do zbierania zanieczyszczeń powierzchniowych wody. Port wymaga ponadto zaopatrzenia w kontenery magazynowe rybackie, niezbędne do przechowywania narzędzi połowowych (sieci rybackie, boje i pływaki, elementy wyposażenia kutrów). Planuje się zakup systemu slipowania i wodowania łodzi rybackich w celu ułatwienia ich przemieszczania i transportu. System ten składa się z bramowego dźwigu samojezdnego oraz systemu podpór, które ułatwiają ustawienie jednostki na lądzie. Dzięki temu rozwiązaniu można swobodnie wyciągnąć jednostkę z wody i ustawić w miejscu przygotowanym do jej remontu. W porcie istnieje potrzeba rozszerzenia monitoringu o monitoring wizyjny na wschodnią stronę Portu Ustka. W tym celu potrzebne są kamery monitoringu wizyjnego wraz z systemem kontroli dostępu i infrastrukturą sieciową.

Kolejnym ważnym zadaniem dla gminy Miasto Ustka jest podjęcie działań mających na celu wzmocnienie ochrony wód morskich i pobraża zwłaszcza przed konsekwencją ekspansywnego i niekontrolowanego ruchu turystycznego. Należy zwrócić uwagę na gospodarowanie nimi w sposób zrównoważony w celu uniknięcia znacznego niekorzystnego oddziaływania na ich stan. Duże znaczenie w ochronie siedlisk nadmorskich mają obszary chronione Natura 2000 „Dolina Słupi” PLH220052 oraz „Przybrzeżne Wody Bałtyku” PLB 990002. Należy zadbać o rzetelną realizację och planów ochrony. Obszar chroniony „Przybrzeżne Wody

Bałtyku” nie posiada planu ochrony natomiast dla obszaru „Dolina Słupi” plan ochrony jest w trakcie przygotowywania. Jego publikacja powinna odbyć się w 2022 roku. We współpracy z jednostkami naukowymi należy podjąć plan działań mający na celu wzmocnienie odporności ekosystemów nadmorskich oraz pracę na rzecz ich odtworzenia, jak również zapewnienia dobrego stanu i produktywności Morza Bałtyckiego.

Gmina Miasto Ustka planuje ustanowić użytek ekologiczny „Ujście rzeki Czarnej do morza” poprzez podjęcie stosownej uchwały Rady Miasta w tej sprawie. Użytek będzie miał na celu ochronę różnorodności ekosystemów nadmorskich oraz występujących na jego obszarze roślin i zwierząt. Ustanowienie nowego użytku ekologicznego wpisuje się w działania celu 14, w którym zawarte są postulaty objęcia ochroną co najmniej 10% wybrzeży i obszarów morskich, zgodnie z krajowym i międzynarodowym prawem przy wykorzystaniu najlepszych dostępnych informacji naukowych. Realizacja projektu odbędzie się poprzez wykonanie nowego zejścia wraz z ogrodzeniem lub barierkami – spowoduje to kanalizację ruchu turystycznego na zejściu w okolicach ujścia rzeki Czarnej.

Należy wypromować lokalne rybołówstwo poprzez akcje informacyjno-edukacyjne oraz organizację cyklicznej imprezy w sezonie letnim pt. „Dożynki rybne” w celu podkreślenia charakteru morskiego Ustki oraz nawiązania do tradycji miasta związanych z rybołówstwem oraz promocję targu rybnego wraz z aplikacją mobilną pozwalającą na zakup świeżej ryby pochodzącej bezpośrednio od lokalnego rybaka.

Targ rybny w porcie morskim Ustka funkcjonuje przez cały rok. Sprzedaż odbywa się w momencie, kiedy rybacy podejmą decyzję o zbyciu

części swojego połowu w formie detalicznej a nie hurtowej. Działalność prowadzona jest najczęściej w sezonie letnim, kiedy zainteresowanie świeżą rybą jest największe. Zapotrzebowanie tego rodzaju handlem jest bardzo duże. Z danym za 2021 rok wynika że na targu sprzedano łącznie około 5 ton ryb. Sprzedawane są ryby, które w danym momencie mogą być łowione przez rybaków. Prowadzone są kontrole Inspektoratu Rybołówstwa Morskiego dotyczące poławianych ryb. Na targu wprowadzony jest system HACCP regularnie sprawdzany przez SANEPID.

W szkołach miasto planuje przeprowadzenie akcji edukacyjnej na temat „jeśli jesz ryby i inne produkty morskie upewnij się, że pozyskujesz je ze zrównoważonych źródeł”.

Ochronie terenów przybrzeżnych przed zaśmieceniem będzie służył montaż tabliczek przy wejściach na plażę, zakup nowych kompletów pojemników na odpady lub zestawu pojemników umożliwiających selektywną zbiórkę odpadów w strefie promenady i plaży nadmorskiej. Ponadto przed i po sezonie wakacyjnym miasto planuje zbiórkę odpadów komunalnych przez mieszkańców ze strefy przylegającej do brzegu morskiego (uwzględniającej strefę plaży oraz wydm nadmorskich) zakończone ogniskiem na przystani kajakowej. Zbiórka pod nazwą „Eko Spływ” organizowana jest od 4 lat przez usteckie stowarzyszenie Alpha Team. Projekt dofinansowywany jest przez Miasto Ustka z budżetu obywatelskiego. Co roku organizowana jest jednodniowa akcja, podczas której mieszkańcy i goście wypoczywający w Ustce w formie aktywności fizycznej sprzątają okolice Ustki i rzeki Słupia. Akcji towarzyszy festyn. W 2021 roku zebrano ponad tonę odpadów z terenu rzeki Słupia i portu morskiego Ustka.

Ponadto miasto planuje akcje edukacyjne dla turystów oraz mieszkańców dotyczące korzyści płynących z segregacji odpadów. Osobnym wątkiem mają stać się akcje na temat minimalizowania zużycia plastiku w kontekście informowania o zagrożeniach dla ekosystemu morskiego, jakie powodują, zalegające na dnie Bałtyku, śmieci.

Łowcy ryb są ściśle związane z prawem unijnym i coroczną decyzją Komisji Europejskiej, która dla każdego kraju EU określa na dany rok limity połowowe. Od 2020 roku obowiązuje zakaz połowu dorszy na całym wschodnim Bałtyku (przyłów tej ryby w ramach połowu innych ryb w 2022 roku wynosi jedynie 120 kg na rok na jednostkę).

Od 2022 roku obowiązuje również zakaz połowu łososi. Poprawa warunków połowowych dla rybaków może więc odbywać się jedynie poprzez decyzje Komisji Europejskiej dotyczące wprowadzania zrównoważonych połowów, ratowania zagrożonych gatunków ryb i wzmożone kontrole nielegalnych połowów. Obecnie KE poprzez czasowy zakaz połowu ryb stara się chronić gatunki zagrożone (dorsz, śledź, łosoś). Rybacy za czasowe wstrzymanie połowów otrzymują rekompensaty. W 2023 roku pojawi się również program trwałego zaprzestania połowów, który ma ograniczyć liczbę jednostek rybackich. Szacuje się, że w samej Ustce skorzysta z niego od 30 do 50 jednostek.

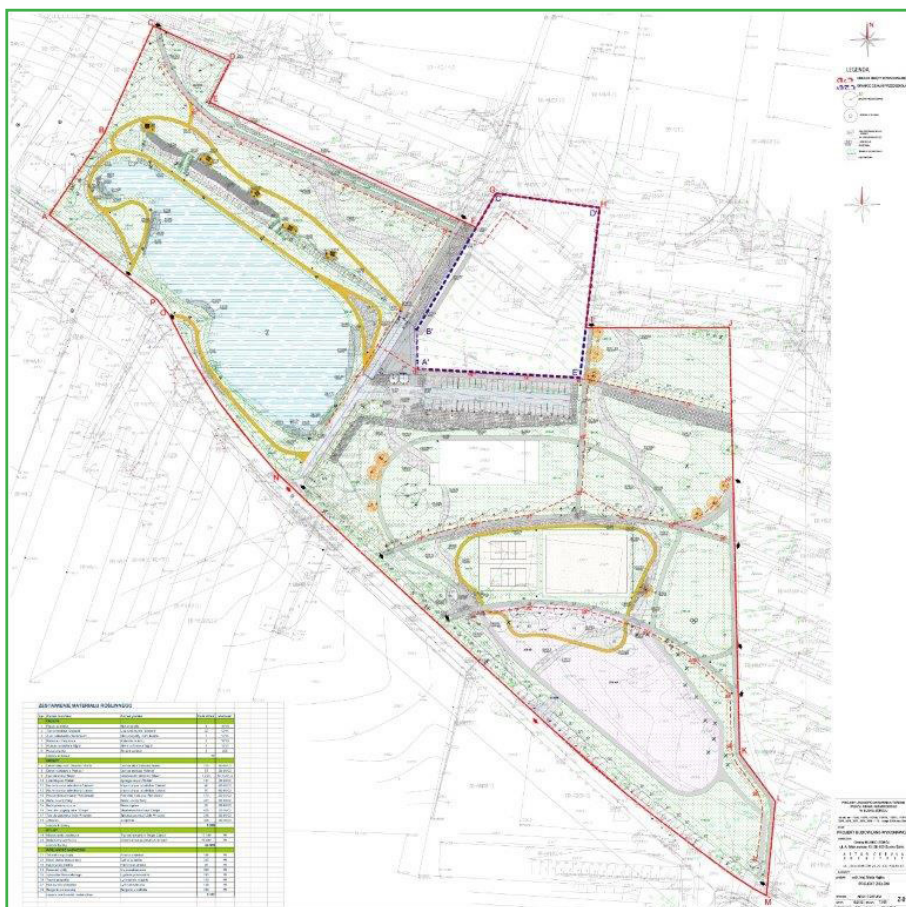

CEL 15. ŻYCIE NA LĄDZIE

Poprawa życia na lądzie ma być realizowana przez zapewnienie ochrony, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie lądowych i śródlądowych ekosystemów słodkiej wody oraz pozostałych ekosystemów, w szczególności lasów, terenów podmokłych i suchych oraz gór, zgodnie z międzynarodowymi zobowiązaniami. Należy promować wdrażanie zrównoważonego zarządzania wszystkimi typami lasów, zahamować proces wylesiania, odtworzyć zniszczone lasy, znacząco zwiększyć globalny stopień zalesienia i ponownego zalesienia oraz zwalczyć pustynnienie, odtworzyć zdegradowane obszary i gleby, w tym tereny dotknięte pustynnieniem, suszami i powodzią, dążyć do budowy świata, w którym nie będzie występować proces degradacji ziemi. Niezmiernie ważne są działania zapewniające ochronę ekosystemów górskich, zmniejszające degradację naturalnych siedlisk oraz kończące z procederem kłusownictwa i handlem chronionymi gatunkami zwierząt i roślin. Trzeba włączyć kwestie bioróżnorodności i ekosystemów do krajowych i lokalnych planów i sprawozdań, strategii redukcji ubóstwa oraz w procesy rozwojowe oraz mobilizować i znacząco zwiększyć środki finansowe pochodzące z różnych źródeł na ochronę i zrównoważone wykorzystywanie bioróżnorodności i ekosystemów. Niezbędna jest poprawa jakości środowiska w mieście, zwiększanie obszarów ochrony przyrody oraz skuteczności ochrony terenów cennych przyrodniczo w miastach.

BUSKO-ZDRÓJ

W ramach Programu „Plan Działań dla Miast. Modelowa lokalność” miasto Busko-Zdrój wybrało do realizacji zadanie o nazwie „Projekt nasadzeń w formie łąki kwietnej przy Stawie

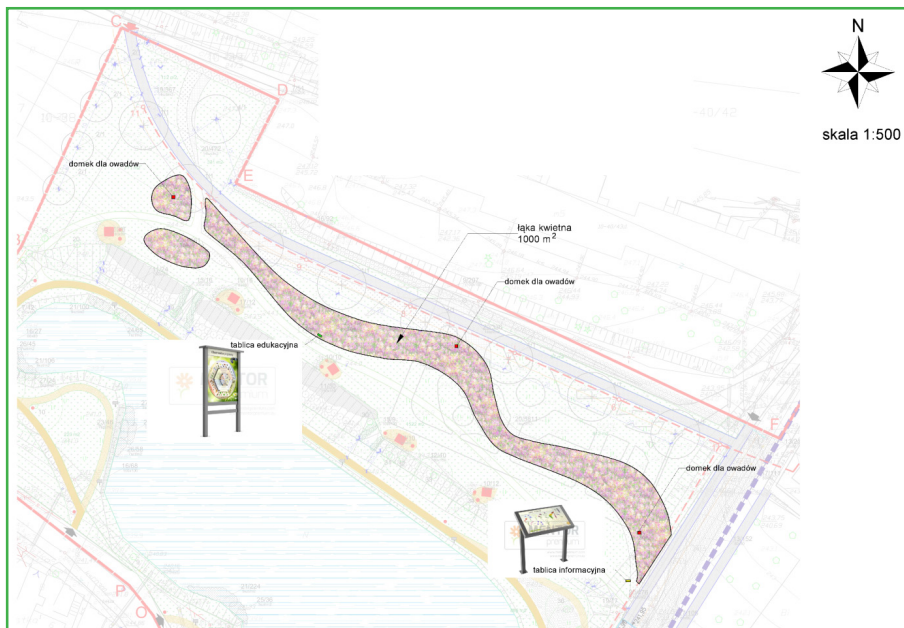
Rys. 11. Plan zagospodarowania terenów zieleni położonych pomiędzy os. T. Kościuszki a os. K. Pułaskiego, potocznie nazywanych Skateparkiem. Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Busku-Zdroju

Niemieckim w Busku-Zdroju”. Ów Staw Niemiecki znajduje się na terenach zieleni pomiędzy os. T. Kościuszki a os. K. Pułaskiego, potocznie nazywanymi Skateparkiem. Cały obszar Skateparku umownie podzielono na trzy strefy funkcyjne: strefę wejściową – reprezentacyjną, część sportową – strefę aktywnego wypoczynku i sportu oraz tzw. Staw Niemiecki – strefę wypoczynku biernego. Zagospodarowanie Skateparku przedstawia poniższy rysunek:

„Projekt nasadzeń w formie łąki kwietnej przy Stawie Niemieckim w Busku-Zdroju” znajduje się na terenie rekreacyjno-sportowym, pomiędzy osiedlami, w sąsiedztwie Stawu Niemieckiego. Jest to miejsce licznie odwiedzane przez mieszkańców oraz turystów,

Rys. 12. Projekt nasadzeń w formie łąki kwietnej przy Stawie Niemieckim w Busku Zdroju zlokalizowanym na terenie tzw. Skateparku). Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Busku-Zdroju

głównie przez młodzież. Obszar, na którym planowana jest łąka, dotychczas porastał trawnik, przez który przechodziły dwie alejki. Tworząc łąkę w tym miejscu, miasto chce uatrakcyjnić tę część skateparku. Bliskie sąsiedztwo przedszkola zainicjowało pomysł na elementy małej architektury o funkcji dydaktycznej.

Projekt wzbogacony zostanie o elementy małej architektury, tj. domki dla owadów, grę edukacyjną – owady pożyteczne, tablice informacyjne – łąka kwietna. Stworzy to małą ścieżkę edukacyjną na temat bioróżnorodności. Na rysunku 12 zaprezentowano położenie projektowanej łąki.

Uczniowie z Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących im. Kazimierza Wielkiego w Busku-Zdroju, z klasy o pro-

filu architektura krajobrazu, przygotowali już ziemię pod zasiew w ramach praktyk zawodowych. Planowany uroczysty siew łąki odbył się 22 kwietnia 2022 r. – Dzień Ziemi i został wykonany przez przedszkolaków z buskich przedszkoli.

KARPACZ

Projekt pn. „Rozwój terenów zieleni w Gminie Karpacz poprzez tworzenie i odnowienie terenów zieleni w celu poprawy jakości środowiska” zakładał poprawę jakości środowiska i rozwój terenów zieleni w Gminie Karpacz. Punktem wyjściowym było wykonanie koncepcji programowo-przestrzennej wybranych ob-

Fot. 58. Fragment Ogrodu roślin wodnych i bagiennych – wykorzystanie murków gabionowych i nawierzchni trawiastej ścieżek. Źródło: Urząd Miejski w Karpaczu

szarów Gminy Karpacz. Na jej podstawie możliwe było określenie właściwych kierunków dalszego kształtowania i zagospodarowania terenu ze szczególnym uwzględnieniem zwiększenia powierzchni pokrytych przez zieleni.

Fot. 59. Roślinność ogrodu roślin wodnych i bagiennych wraz z widocznymi pomostami nad stawem. Źródło: Urząd Miejski w Karpaczu

Fot. 60. Roślinność ogrodu roślin wodnych i bagiennych wraz z widocznymi pomostami nad stawem. Źródło: Urząd Miejski w Karpaczu

Koncepcja programowo-przestrzenna obejmuje kilka części. Część pierwsza, diagnostyczna, dotyczy identyfikacji cech charakterystycznych krajobrazu i środowiska Gminy Karpacz. Część druga dotyczy oceny stanu zagospodarowania obszaru w zakresie:

Fot. 61. Efekty realizacji projektu Rozwój terenów zieleni w Gminie Karpacz poprzez tworzenie i odnowienie terenów zieleni w celu poprawy jakości środowiska. Źródło: Urząd Miejski w Karpaczu

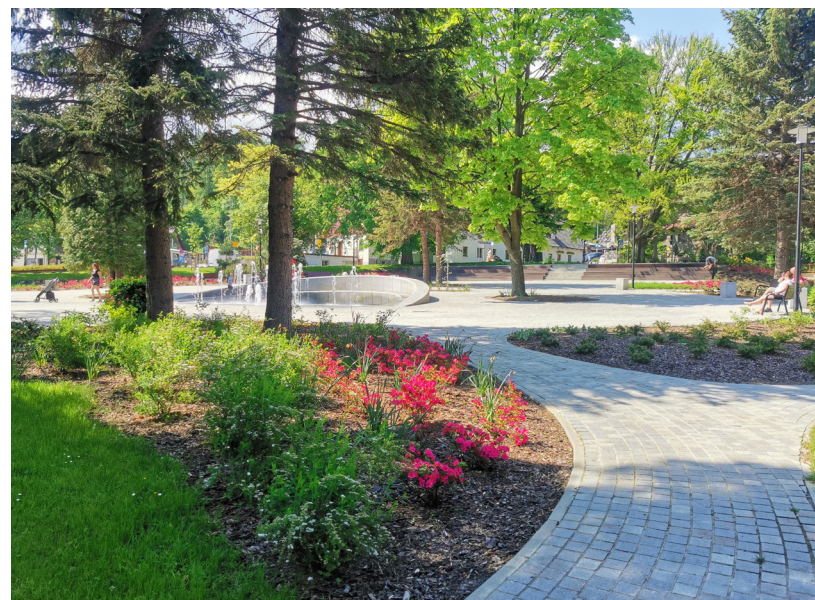
Fot. 62. Efekty realizacji projektu Rozwój terenów zieleni w Gminie Karpacz poprzez tworzenie i odnowienie terenów zieleni w celu poprawy jakości środowiska. Źródło: Urząd Miejski w Karpaczu

ukształtowania terenu, zieleni, wyposażenia w elementy małej architektury i system komunikacyjny. Część kolejna zawiera określenie funkcji danego obiektu w strukturze przestrzennej i kompozycyjnej miasta oraz określenie potencjału obiektu i możliwości jego wykorzystania pod kątem zwiększenia wartości przyrodniczych miasta z możliwością wykorzystania terenu na cele rekreacyjne. Odrębną część studiów stanowi rozpoznanie podstawowych problemów związanych z eksploatacją i utrzymaniem obiektu.

Na etapie realizacji projektu w obszarach/obiektach wytypowanych w „Koncepcji programowo-przestrzennej” przyjęto stosowanie rozwiązań technicznych korzystnie oddziałujących na środowisko lub minimalizujących negatywne oddziaływanie, np. przeciwdziałanie nadmiernemu zasoleniu skwerów zimą poprzez dodatkowe odgradzanie klombów roślinnych niskim płotkiem w postaci jednolitych płyt lub okładanie gałęziami drzew iglastych klombów na zimę.

Proekologiczne rozwiązania starano się realizować w odniesieniu do ukształtowania terenu, rodzaju zastosowanej nawierzchni

Fot. 63. Efekty realizacji projektu Rozwój terenów zieleni w Gminie Karpacz poprzez tworzenie i odnowienie terenów zieleni w celu poprawy jakości środowiska. Źródło: Urząd Miejski w Karpaczu

Fot. 64 i 65. Efekty realizacji projektu „Rozwój terenów zieleni w Gminie Karpacz poprzez tworzenie i odnowienie terenów zieleni w celu poprawy jakości środowiska”. Źródło: Urząd Miejski w Karpaczu

oraz oświetlenia. W koncepcji zagospodarowania uwzględniono elementy małej architektury, jak trejaże i pomosty, w celu zwiększenia atrakcyjności obiektów. W wyniku realizacji projektu Karpacz skwery z roślinami jednorocznymi, skwery lub skarpy z roślinami wieloletnimi i krzewami.

W zakresie projektowanej zieleni w przeważającej większości wykorzystano gatunki rodzime. Dla obiektów o szczególnym strategicznym znaczeniu dla miasta, brano pod uwagę kryteria związane z rewaloryzacją obiektów i utrzymaniem charakteru zieleni. W uzasadnionych przypadkach stosowano gatunki obcego pochodzenia, jednak z wyłączeniem gatunków inwazyjnych). Istotną

częścią opracowania były zasady wykonania nasadzeń zieleni w dokumentacji projektowanej. W jej ramach opracowano wytyczne dotyczące m.in. założenia lub renowacji istniejących trawników czy też umocnienia skarp roślinnością lub za pomocą murków gabionowych. W ramach działań mających na celu zwiększenie retencyjności terenów stosowano w dużej mierze nawierzchnie przepuszczalne szutrowe lub trawiaste.

Kolejnym etapem prac nad projektem było wykonanie projektów budowlanych wraz z uzyskaniem pozwolenia na budowę dla obiektów, które takiego pozwolenia wymagały według Prawa budowlanego. Projektem budowlanym objęte zostały 4 parki, w których wykonywane były roboty związane z budową schodów, wykonaniem ścieżek, drewnianych kładek, pomostów i altan, murków gabionowych, posadowienie małej architektury czy budowa nowego oświetlenia parkowego.

ŁOSICE

Działanie polega na opracowaniu fiszki dot. projektu strategicznego pn. „**Proekologiczne, zielone Partnerstwo**” w ramach celu strategicznego: „Razem dla zielonego rozwoju – współpraca samorządów i społeczności obszaru Partnerstwa, włączająca także podmioty zewnętrzne na rzecz zrównoważonego, nie dewastującego środowiska, rozwoju obszaru”, ujętego w strategii terytorialnej Partnerstwa Razem dla rozwoju – Łosice są liderem Partnerstwa. Wsparcie doradcze, realizowane w projekcie, pomoże nam w doborze najlepszych rozwiązań technologicznych i zachowaniu zrów-

noważonego podejścia do rozwiązywania problemów związanych z ochroną środowiska (w tym atmosfery, wód i gleby).

Wnioskodawca oraz Partnerzy, we współpracy z doradcami ustalą zakres fiszki, czy będzie obejmowała wszystkie zadania czy wybrane – projekt strategiczny jest wielozadaniowy obejmuje zagadnienia związane z gospodarką wodno-kanalizacyjną, OZE, klastrami energetycznymi, ochroną powietrza, kształtowaniem zielono-błękitnej infrastruktury w tym różnorodności biologicznej, termomodernizacją, wymianą oświetlenia, gospodarką odpadami itp. Przedsięwzięcia te odpowiadają na potrzeby i problemy zdiagnozowane w strategii (m.in. zwiększenia zazielenienia gminy, potrzeby ograniczenia emisji zanieczyszczeń, w tym CO₂; możliwości wykorzystania odpadów do produkcji energii cieplnej i elektrycznej; niedostatku systemu kanalizacyjnego na obszarze Partnerstwa, stwarzających zagrożenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych; rosnących cen energii oraz kosztu odbioru odpadów, potrzeby edukacji społeczności obszaru w zakresie ochrony środowiska i klimatu). Otrzymane doradztwo będzie kontynuacją wsparcia, jakie Miasto otrzymało w ramach pilotażu Centrum Wsparcia Doradczego (CWD). Fiszka i ujęte w niej rozwiązania będą upowszechniane wśród partnerów i podmiotów zewnętrznych. Opracowanie fiszki będzie etapem przygotowawczym do realizacji w przyszłości przedsięwzięcia, które wpisuje się w wybrane cele zrównoważonego rozwoju. Planowany termin realizacji projektu/działalności to IV kwartał 2022 roku.

Strategia z której wynika projekt do opracowania fiszki była szeroko konsultowana i promowana (m.in. kilka ankiet, debaty, udział mieszkańców w grupach roboczych, spotkania indywidualne z mieszkańcami i przedsiębiorcami, inf. w Internecie i lokalnych mediach). W Radzie Partnerstwa (organ decyzyjny) oprócz wójtów zasiadają Prezes Lokalnej Grupy Działania, przedstawiciele NGO, przedsiębiorcy i mieszkańcy. Łącznie udział kilkuset osób w konsultacjach. Podobne formy partycypacji będą kontynuowane.

MIELEC

Projekt pn. „**Założenie łąki kwietnej i trawników – Realizacja Małej Inwestycji w błękitno-zieloną infrastrukturę**” w gminie miejskiej Mielec polega na założeniu łąki kwietnej na powierzchni ok. 300 m² i trawników na pow. 685 m². Teren łąki usytuowany jest w pobliżu osiedla mieszkaniowego i przy dwóch ulicach, ciągach komunikacyjnych. Projekt był inicjatywą społeczną z lat ubiegłych, zainspirowaną pomysłem Radnych Rady Miejskiej na założenie łąki kwietnej. Teren przeznaczony pod łąkę kwietną i trawniki znajduje się na terenie działki w Mielcu przy skrzyżowaniu ul. Jagiellończyka, ul. Kusocińskiego w pobliżu bloków mieszkalnych Osiedla Kusocińskiego, obiektów sportowych MOSiR. Miasto Mielec realizuje ten projekt przy zaangażowaniu społeczności miasta.

Umowa zawarta z Wykonawcą na realizację zadania pn.: „Założenie łąki kwietnej i trawników w ramach realizacji małej inwestycji w błękitno-zieloną infrastrukturę w Programie kaskadowych

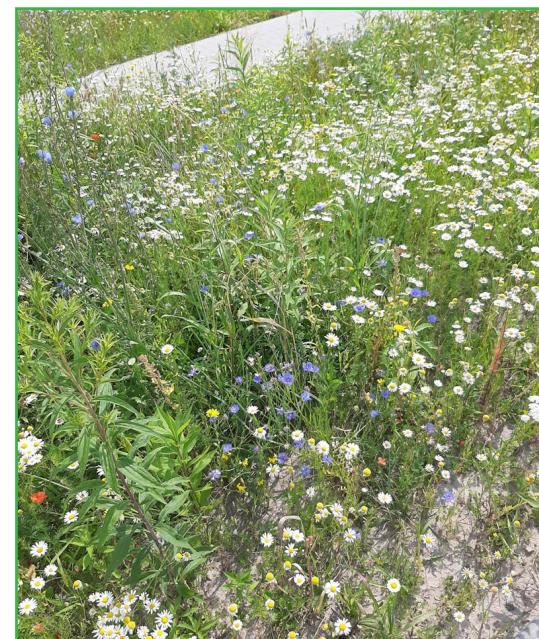

Rys. 13. Szkic koncepcyjny wykonania łąki kwietnej przy ul. Jagiellończyka i ul. Kusocińskiego w Mielcu. Źródło: Urząd Miejski w Mielcu

szkoleń dla pracowników samorządów terytorialnych w zakresie projektowania i gospodarowania zielenią w miastach” dofinansowanego ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach programu priorytetowego nr. 5.5 „Edukacja ekologiczna” obejmowała wykonanie następujących czynności:

1. mechaniczne usunięcie darni pod założenie łąki kwietnej i trawników do głębokości 7cm,

2. przygotowanie gruntu pod założenie łąki kwietnej i trawników – uprawienie glebogryzarką na gł. 15 cm, usunięcie korzeni, kłaczy chwastów, resztek budowlanych i ich utylizacja, wyrównanie powierzchni,
3. dowóz ziemi i rozplantowanie na wys. 7 cm, poniżej 5 cm od krawężników, wyrównanie powierzchni,
4. niwelacja i mikro niwelacja powierzchni, profilowanie spadków w związku z odpływami wód powierzchniowych trawników,
5. wysiew nasion mieszanki wieloletnich i jednorocznych roślin łąki kwietnej na uprzednio przygotowanym gruncie, hakowanie, wałowanie. Przyjmuje się 2-2,5 g mieszanki na powierzchni łąki kwietnej 300,00 m²,

Fot. 66. łąka kwietna po wschodach na terenie płaskim. Kwitnienie w miesiącu maju. Wyraźna obecność roślin niepożądanych – inwazyjnego gatunku (nawłoc kanadyjska). Źródło: zasoby własne, autor: Beata Rządźka, inspektor OŚGO-Z, czerwiec 2021 r.

6. założenie trawników z siewu na uprzednio przygotowanym gruncie, wysiew, hakowanie, wałowanie na powierzchni trawników 685,00 m²,
7. prace pielęgnacyjne łąki kwietnej (podlewanie przez pierwszy miesiąc, usuwanie siewek chwastów i roślin niepożądanych),
8. prace pielęgnacyjne trawników (podlewanie po wysiewie przez pierwszy miesiąc, pierwsze koszenie z wywozem skoszonej trawy) na pow. 685,00 m²,

Fot. 67. Etap wysiewania w dn. 21.03.2022r. mieszanki łąkowej przy udziale społecznym młodzieży klasa VI SP nr 6 w Mielcu. Źródło: Urząd Miejski w Mielcu

9. montaż tablicy informacyjnej na temat znaczenia łąk kwietnych z opisem założonej łąki.

W ramach projektu w terminie do 20.12.2021 roku przygotowano grunt pod wysiew nasion. W terminie do 21.03.2022 roku została wysiana mieszanka łąkowa i trawnikowa przy udziale społecznym podczas zorganizowanych warsztatów zakładania, pielęgnacji łąk kwietnych wraz z przyległymi trawnikami. Wbudowano tablice informacyjne na realizacji projektu podjętego w wyniku realizacji programu edukacyjnego.

OSTRÓW MAZOWIECKA

Urząd Miasta Ostrów Mazowiecka prowadzi działania edukacyjne wśród mieszkańców z zakresu kształtowania postaw proekologicznych oraz budowania wizerunku ekologicznej Ostrowi Mazowieckiej. Stałym zadaniem miasta jest troska o poprawę jakości drzew i krzewów oraz zwiększanie ilości terenów zieleni. Dla przykładu 2020 r. powstała nowa przestrzeń rekreacyjna przy ul. Kubusia Puchatka oraz łąka kwietna na terenie przed ratuszem. Nasadzono 27 nowych drzew z gatunku dębu, jarzębiny i miłorzębu przy ul. Kościuszki. Budowa ciągów pieszo-rowerowych wymaga niekiedy wycinki drzew. W związku z tym na Miasto Ostrów Mazowiecka został nałożony obowiązek nasadzeń ponad 400 drzew, które w 2020 r. zostały zrealizowane w ramach tej inwestycji w różnych częściach miasta.

Projekt pn. „**Motyli kącik**” wchodzi w zakres działań Miasta z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury. Polega na nasadzeniu

drzew i bylin miododajnych oraz na zamontowaniu domków dla owadów na części działki nr 1722 otaczającej Ratusz Miejski. Czas realizacji projektu to II kwartał 2022 r.

Założeniem projektu jest wzrost świadomości mieszkańców w zakresie korzyści płynących z tworzenia terenów błękitno-zielonej infrastruktury, która będzie pełniła rolę środowiskotwórczą. Projekt ma za zadanie zwrócić uwagę mieszkańców na rolę zieleni miejskiej jako dobrego źródła pożywienia i schronienia dla owadów zapylających przez cały sezon wegetacyjny. Na świadomość zależności człowieka od środowiska naturalnego. Na potrzebę utrzymania

Fot. 68. „Motyli Kącik” przed nasadzeniami. Źródło: Urząd Miasta Ostrów Mazowiecka

Fot. 69. „Motyli Kącik” w trakcie realizacji. Źródło: Urząd Miasta Ostrów Mazowiecka

rozmaitości form życia na Ziemi dostarczających żywności, energii, surowców, powietrza i wody, czyli elementów umożliwiających egzystencję w znanej nam formie i napędzających gospodarkę.

Zakres prac w ramach „Motylego Kącika” objął wykonanie następujących czynności:

- zakup i nasadzenie sadzonek lawendy wąskolistnej w ilości 110 szt.,
- zakup i nasadzenie sadzonek kocimiętki Faassena w ilości 333 szt.,
- zakup i nasadzenie sadzonek szałwii omszonej w ilości 228 szt.,
- zakup i nasadzenie drzew z gatunku wiśnia piłkowana w ilości 3 szt.,
- zakup i kory do ściółkowania,
- zakup i montaż domków dla owadów.

Fot. 70. „Motyli Kącik” w trakcie realizacji. Źródło: Urząd Miasta Ostrów Mazowiecka

Projekt został zrealizowany przez Ostrowską Spółdzielnię Socjalną ul. Kazimierza Warchalskiego 3, 07-300 Ostrów Mazowiecka przy współuczestnictwie lokalnej społeczności.

OZORKÓW

W ramach Programu „Plan Działań dla Miast” Ozorków realizuje projekt z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury. Dotyczy on zagospodarowania terenu zieleni pn. „**Aranżacja zielenca u zbiegu ulic: Zgierskiej i Sienkiewicza w Ozorkowie**”. Obszar objęty opracowaniem zlokalizowany jest wzdłuż jednej z głównych dróg prowadzących do ścisłego centrum miasta.

Powierzchnia zielenca wynosi ok. 2500 m². Na obszarze objętym opracowaniem istnieje wygradzony plac zabaw dla dzieci.

Obok placu zabaw znajduje się plenerowa siłownia oraz mała architektura w postaci stołów do gry w szachy, ławek oraz koszy na śmieci. Teren otoczony jest licznymi drzewami oraz częściowo żywopłotem. Większość zielenca porośnięta jest trawą, bez wydzielonych ścieżek, istnieją przedepty. Brakowało na tym terenie utwardzonych, wydzielonych ścieżek. W drzewostanie dominowały głównie klon pospolity 'Globosum' i lipa drobnolistna.

Projekt zakłada uporządkowanie, odnowienie zieleni oraz poprawę różnorodności biologicznej poprzez wprowadzenie rabat z kwitnącymi krzewami i bylinami, uzupełnienie ubytków w zieleni nowymi nasadzeniami oraz usunięcie drzew w złym stanie

Rys. 14. Lokalizacja projektu „Aranżacja zielenca u zbiegu ulic: Zgierskiej i Sienkiewicza w Ozorkowie”. Źródło: Urząd Miejski w Ozorkowie

Fot. 71. Stan zagospodarowania terenu sprzed realizacji projektu. Źródło: Urząd Miejski w Ozorkowie

zdrowotnym. Projektując zagospodarowanie zielenca, wzięto pod uwagę gatunki sprawdzone i wytrzymałe w warunkach miejskich oraz zalecane przez Związek Szkółkarzy Polskich, wzbogacające zieleniec o gatunki dające pożytek owadom zapylającym, jednocześnie odporne na krótkotrwałą suszę i szkodniki. Do nasadzeń zastosowano głównie rodzime gatunki: drzewa - klon pospolity 'Globosum', lipa drobnolistna oraz krzewy: pęcherznica kalinolistna, irga rozesłana, pięciornik krzewiasty, szalwia omszona, trzcinnik ostrokwiatowy.

Aranżowany zieleniec jest miejscem spotkań oraz wypoczynku nie tylko społeczności lokalnej, lecz również wszystkich mieszkań-

ców miasta ze względu na swoje położenie przy jednej z głównych dróg prowadzących do centrum miasta oraz drogi prowadzącej nad Zalew Miejski.

W związku z trudnością w dostępności wybranego materiału do nasadzeń oraz znacznym wzrostem cen roślin i usług, proces realizacji zadania został podzielony na dwa etapy. Realizacja pierwszego etapu przebiegała od kwietnia do końca maja 2022 roku. Drugi etap zostanie zakończony prawdopodobnie wiosną następnego roku.

Fot. 72. Realizacja projektu pn. „Aranżacja zielenca u zbiegu ulic: Zgierskiej i Sienkiewicza w Ozorkowie”. Źródło: Urząd Miejski w Ozorkowie

Fot. 73. Przedszkolaki podczas prac realizacyjnych projektu. Źródło: Urząd Miejski w Ozorkowie

Etap I obejmował wykonanie rabaty z krzewów i bylin w części zachodniej skweru jako kontynuacji nasadzeń zrealizowanych w centrum miasta, wykonanie rabaty okrywającej betonowy mur przebiegający od wschodniej granicy zieleńca oraz zakup i montaż małej architektury.

Etap drugi obejmie pielęgnację istniejącego drzewostanu (zachowane zostaną istniejące cenne drzewa o znacznych rozmiarach), wykonanie nasadzeń krzewów w formie żywopłotu, który utworzy osłonę skweru od ruchliwej ulicy oraz wykonanie kolejnych rabat z krzewów i bylin, tworzących dogodne warunki dla owadów, ptaków i małych ssaków.

W realizacji projektu czynnie uczestniczyły przedszkolaki z sąsiadującego z zieleńcem przedszkola miejskiego Nr 3. Przedszkolaki pod okiem firmy wykonującej nasadzenia mogły spróbować samodzielnie posadzić roślinki oraz zapoznały się z podstawowymi zasadami ogrodnictwa.

Dzięki przeprowadzonym działaniom na terenie zieleńca powstanie azył, w którym każdy będzie mógł odetchnąć od zgiełku, hałasu i natłoku jaki panuje w centrum miasta. Realizacja przyczyni się do podniesienia walorów estetycznych zieleńca oraz ożywienia terenów zielonych w mieście. Odnowiona zieleń wraz z kwitnącymi rabatami stworzy nowe wcielenie dla istniejącej strefy relaksu (plac zabaw i siłownia plenerowa, stoły do gry w szachy oraz mała architektura w postaci ławek).

16 POKÓJ, SPRAWIEDLIWOŚĆ I SILNE INSTYTUCJE

CEL 16. POKÓJ, SPRAWIEDLIWOŚĆ I SILNE INSTYTUCJE

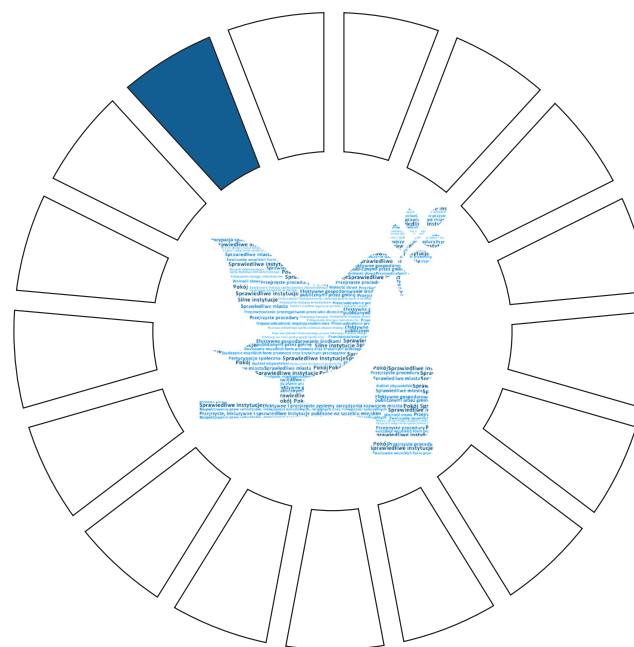
Znaczące zmniejszenie poziomu przemocy we wszystkich formach oraz związanego z nim wskaźnika śmiertelności na całym świecie to priorytetowe zadanie Celu 16. Wiąże się to z wyeliminowaniem nadużyć, wykorzystywania i handlu ludźmi oraz wszelkich form przemocy i tortur wobec dzieci. Bardzo ważne w tym aspekcie jest promowanie rządów prawa na poziomie krajowym i międzynarodowym oraz zapewnienie wszystkim równego dostępu do wymiaru sprawiedliwości. Trzeba znacząco zmniejszyć poziom korupcji we wszystkich formach, rozwijać skuteczne, odpowiedzialne i przejrzyste instytucje na wszystkich szczeblach, zapewnić elastyczny, inkluzywny, partycypacyjny i reprezentacyjny proces podejmowania decyzji na wszystkich szczeblach oraz rozszerzyć i wzmocnić udział krajów rozwijających się w światowych instytucjach międzynarodowego porządku prawnego. Niezmiernie ważne jest zapewnienie wszystkim tożsamości prawnej, powszechnego dostępu do informacji oraz ochrony podstawowej wolności, zgodnie z krajową legislacją i międzynarodowymi porozumieniami. Do realizacji założeń Celu 16 potrzebne są przejrzyste, inkluzywne i sprawiedliwe instytucje publiczne, wzrost skuteczności działań samorządu służących włączeniu społecznemu i gospodarczemu, rozwój tolerancyjnego społeczeństwa demokratycznego, poprawa jakości stanowionego prawa lokalnego i miejscowego oraz wzmocnienie strategicznego systemu zarządzania procesami rozwojowymi, co przyczyni się do stworzenia (w wymiarze społecznym, kulturowym i gospodarczym) środowiska, które zapewnia mieszkańcom respektowanie praw człowieka.

DOBIEGNIEW

W ramach projektu pn. „Przebudowa i rozbudowa Muzeum Woldenberczyków na rzecz rozwoju transgranicznej współpracy turystycznej” zakładana jest modernizacja i rozbudowa Muzeum Woldenberczyków, na którą składać się będą rozbudowa istniejącego obiektu m.in. o salę konferencyjno-kinową, archiwum i przestrzeń dydaktyczną z zapleczem socjalnym, zakup wyposażenia, sprzętu wystawienniczego, technicznego i multimedialnego. Przebudowie ulegnie również teren wokół muzeum. Znajdą się tam makieta obozu i wieża wartownicza, a cmentarz obozowy przejdzie renowację. Przebudowane zostaną parkingi, główna aleja dojazdowa oraz uliczki wewnętrzne (pojawi się oświetlenie, monitoring, mała infrastruktura i miejsce spotkań).

Fot. 74. Budynek i Muzeum Obozu Oflag II C Woldenberg. Źródło: <http://dobiegniew.pl/dla-turysty/zabytki/> – dostęp 21.02.2022

Zakłada się również działania „miękkie” polegające na organizacji konferencji popularnonaukowej, wymian młodzieży z Polski i Niemiec, konkursu poezji obozowej i plastyczno-fotograficznego, lekcji muzealnych, debat historycznych, Zjazdu Rodzin Woldenberskich, wystaw czasowych oraz rajdu szlakiem ewakuacji obozu. Powstanie również film promocyjny dotyczący transgranicznego produktu turystycznego, publikacje i materiały promocyjne, a także aplikacja mobilna.

W ramach wspólnego transgranicznego produktu turystycznego zostaną wykorzystane również obiekty historyczno-kulturalne na terenie Niemiec, a jego oferta będzie prezentowana w kilku

językach. Projekt ma podnieść atrakcyjność oferty kulturalnej i historycznej na połączonym polsko-niemieckim obszarze wsparcia oraz przyczynić się do rozwoju zrównoważonej turystyki.

Planowany termin realizacji tego projektu to III kwartał 2022 roku. Jest on współfinansowany w ramach Programu Współpracy INTERREG VA Brandenburgia-Polska 2014-2020 w ramach EFRR.

W trakcie realizacji projektu nastąpi modernizacja i rozbudowa Muzeum Woldenberczyków wraz z otaczającym terenem. Powstanie aplikacja mobilna prezentująca wspólną polsko-niemiecką ofertę, a także różnego rodzaju materiały promocyjne i publikacje, w tym film promocyjny. W trakcie trwania projektu zorganizowanych zostanie wiele wydarzeń edukacyjnych, historycznych i kulturalnych, takich jak 2 konferencje popularnonaukowe, 4 wymiany międzynarodowe młodzieży z Polski i Niemiec, 2 konkursy poezji obozowej, 2 konkursy plastyczno-fotograficzne, 10 lekcji muzealnych, 2 debaty historyczne, 2 wystawy czasowe, 3 rajdy szlakiem ewakuacji obozu oraz Zjazd Rodzin Woldenberskich.

Muzeum Woldenberczyków jako produkt turystyczny jest jednym z priorytetów uwzględnionych w lokalnych dokumentach strategicznych, w których przygotowaniu i wdrażaniu brała udział lokalna społeczność. Organizowane były debaty, warsztaty i spotkania badawcze, interesariusze mieli stały wgląd w postęp prac i wpływ na ich treść. Owocem działań partycypacyjnych była aktywizacja oraz zsieciowanie lokalnych liderów różnych grup.

KALISZ

W ramach uchwały Rady Miejskiej Kalisza z 21 czerwca 2016 roku wyznaczono obszar rewitalizacji. Jej zapisy weszły w życie kilkanaście dni później, na początku lipca 2016 roku. Na obszarze rewitalizacji obowiązują dwa miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego – mpzp „Cicha-Prosta” (uchwalony w 2019) i MPR „Jabłkowskiego-Podgórze” (uchwalony w 2021).

Zgodnie z art. 5. ustawy o podatkach i opłatach lokalnych rada miejska określiła zwiększoną stawkę podatku od nieruchomości dla gruntów niezabudowanych, objętych obszarem rewitalizacji i położonych w terenach, dla których miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przewiduje przeznaczenie pod zabudowę mieszkaniową, usługową lub zabudowę o przeznaczeniu mieszanym obejmującym wyłącznie te rodzaje zabudowy, jeżeli od dnia wejścia w życie tego planu w odniesieniu do tych gruntów upłynął okres czterech lat, a w tym czasie nie zakończono budowy zgodnie z przepisami prawa budowlanego.

Celem projektu pn. **„Przejrzysta informacja o stawce podatku od nieruchomości na obszarze rewitalizacji”** będzie zwiększenie wiedzy i świadomości właścicieli nieruchomości położonych na obszarach objętych projektem, których obowiązywać będzie zwiększona stawka podatku od nieruchomości. Przewidywany czas realizacji projektu to pierwsze trzy kwartały 2022 roku.

Zaufanie do samorządu jako gwaranta procesu jest kluczowym aspektem rewitalizacji, a działania takie jak nieuzasadnione podnoszenie podatku od nieruchomości może to zaufanie zaburzyć.

Dlatego tak ważne jest przekazanie przejrzystych i w miarę pełnych informacji na temat powodów wprowadzenia podwyższonej stawki podatku od nieruchomości oraz przedstawienie możliwych sposobów postępowania właścicieli poszczególnych nieruchomości.

Projekt zostanie poprzedzony analizą stanu rzeczywistego, która będzie polegać na analizie obowiązujących planów miejscowych i gruntów w kontekście obciążenia ich właścicieli zwiększoną stawką podatku. Za przygotowanie analizy będzie odpowiedzialne Biuro Rewitalizacji w Wydziale Strategii i Rozwoju. Analiza ta zostanie również skonsultowana z innymi wydziałami Urzędu Miasta. Następnie zostanie opracowana broszura informacyjna obejmująca opis zasad i możliwości dalszego postępowania właścicieli nieruchomości.

Broszura zostanie rozdyskrebowana do wszystkich właścicieli nieruchomości położonych na obszarze objętym projektem, a także opublikowana na kanałach informacyjnych miasta.

Działania, które będą podejmowane w ramach projektu, będą miały na celu przekazanie mieszkańcom informacji dotyczącej zmian w opodatkowaniu. W ramach kampanii planuje się zorganizowanie spotkania otwartego, na którym mieszkańcy będą mogli włączyć się w realizację projektu, przede wszystkim dzięki uzyskaniu pełnych informacji dotyczących podatku od nieruchomości. Będą mogli również wspólnie z pracownikami urzędu wypracować najlepszą drogę dalszego postępowania. Na spotkaniu zostaną przedstawione wnioski z przeprowadzonej analizy oraz określone możliwości dalszego postępowania właścicieli gruntów.

SKAWINA

Projekt pn. „**Plany Rozwoju Miejscowości / Plany Rozwoju Osiedli**” ma na celu identyfikację rezerw i wyzwań w poszczególnych jednostkach sąsiedzkich gminy. Wspólnie z mieszkańcami przy pomocy różnych metod partycypacyjnych zostaną zidentyfikowane potencjały oraz określone priorytety rozwojowe dla sołectw i osiedli. Będą one powiązane z Planami Odnowy Miejscowości, Gminnym Programem Rewitalizacji, Planem Mobilności oraz nową Strategią Rozwoju Gminy.

Przeprowadzonych zostanie około 50 spotkań w terenie. Na podstawie spacerów badawczych, mapowania, ustrukturyzowanej burzy mózgow stworzone zostaną dokumenty, które będą opisywać zalety i rezerwy poszczególnych miejscowości oraz wskazywać

Fot. 75. Warsztaty budowy ogrodu deszczowego w Radziszowie. Źródło: Krzysztof Skrzybalski

kluczowe działania, które należy podjąć w krótszej i dłuższej perspektywie czasowej. Efektem prac mają być plany konkretnych działań na kolejne 8-9 lat (w perspektywie do 2030 roku), oparte o zidentyfikowane na miejscu i opisane przez mieszkańców potrzeby. Planowany termin realizacji projektu to I kwartał 2022 roku.

Rola lokalnej społeczności jest kluczowa dla realizacji tego projektu. To właśnie mieszkańcy są ekspertami od otaczającej ich przestrzeni i depozytariuszami wiedzy na temat najbliższych im okolic. Będą oni zaangażowani w proces na każdym z etapów – od udziału w spacerach badawczych, przez grupowe mapowanie pomysłów i tego, co zaobserwowano w trakcie spacerów, burzę mózgów z wykorzystaniem karteczek post-it, dyskusje, aż po ocenę zaproponowanych rozwiązań i ich priorytetyzację.

ZABRZE

Projekt pn. „**Program Dostępności Miasta Zabrze**” wychodzi naprzeciw mieszkańcom i ma na celu aktywne włączenie wszystkich grup społecznych, w tym w szczególności osób z niepełnosprawnościami w kształtowanie nowoczesnego miasta i utrwalanie aktywnych postaw społecznych.

W ramach działań projektowych przewiduje się opracowanie dokumentu pn. „Program Dostępności Miasta Zabrze” będącego zbiorem rekomendacji oraz warunków koniecznych do spełnienia przy podejmowaniu i realizowaniu przedsięwzięć na rzecz miasta Zabrze z uwzględnieniem perspektywy osób ze szczególnymi potrzebami, w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju

w tym zakresie, spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej, jak również podnoszenia konkurencyjności miasta w ramach prowadzonej polityki rozwoju. Perspektywa osób ze szczególnymi potrzebami będzie stanowiła jeden z kluczowych wymogów koniecznych do spełnienia przy planowanych przedsięwzięciach zarówno na rzecz gminy jak i samorządu.

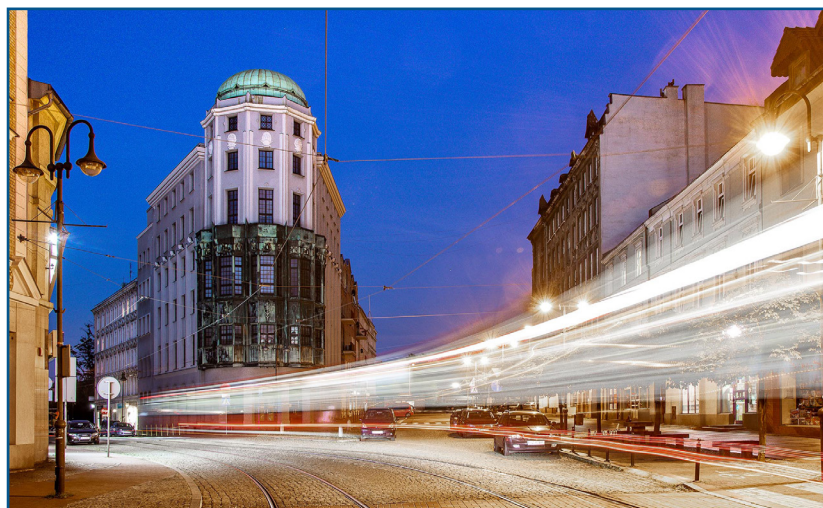
Dokument skierowany jest do szeroko rozumianych inicjatorów działań planowanych i realizowanych w Zabrzu, zarówno z punktu widzenia instytucji, jak i prywatnych przedsiębiorców, mieszkańców miasta, którzy w podejmowanych przez siebie działalnościach, będą mieli na uwadze osoby ze szczególnymi potrzebami, zapewnienie im pełnej dostępności do organizowanych wydarzeń, niezależnego korzystania z obiektów rekreacyjnych czy komfortowego i samodzielnego załatwienia podstawowych praw obywatelskich.

Realizacja projektu przewidziana jest do końca 2022 r. wraz z dalszą ewaluacją projektu w kolejnych latach. Planowana jest implementacja dokumentu zarówno na obszarze lokalnym, jak również na szczeblu ogólnopolskim, przekraczającym ramy samorządu, będącym inspiracją dla innych branż, innych profilowo działalności, innych instytucji, jak podejmować w miastach i gminach działania na rzecz poprawy jakości życia osób z niepełnosprawnościami i ich otoczenia.

Punkt wyjścia przy opracowywaniu dokumentu będą stanowiły wyniki analizy dostępności miasta przeprowadzone przez Partnera – Politechnikę Śląską. Na ich podstawie oraz w oparciu o własne analizy, obowiązujące dokumenty strategiczne, realizowane programy

oraz projekty, jak również poprzez udział w konsultacjach z osobami z niepełnosprawnościami i ich opiekunami, przedstawicielami grup związanych z działaniami na rzecz osób z niepełnosprawnościami, reprezentantami placówek edukacyjnych, medycznych, poradni psychologicznych zostanie opracowany dokument pn. „Program Dostępności Miasta Zabrze”. Dokument opierał się również będzie na obowiązujących wymaganiach prawnych z tym zakresie m.in. ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych, programie Dostępność Plus, jak również wypracowanych europejskich dobrych praktykach i rekomendacjach w tym zakresie.

W ramach wdrożenia Programu podejmowane będą, po wprowadzeniu dokumentu, działania upowszechniające oraz

Fot. 76. Dostępna przestrzeń Placu Wolności. Źródło: Urząd Miejski w Zabrzu

promocyjne, których nadrzędnym celem będzie jak najszerza implementacja przedmiotowego dokumentu. Rozpowszechniany będzie wśród grupy obejmującej urząd, jednostki miejskie, jednostki oświatowe, instytucje kultury, organizacje gospodarcze i społeczne działające na rzecz osób ze szczególnymi potrzebami, mieszkańców miasta niezależnie od wieku przy wykorzystaniu szeroko rozumianych mediów społecznościowych, mediów tradycyjnych (lokalne i regionalne), jak również miejskiej kampanii promocyjnej.

W zakresie wymiany doświadczeń i dobrych praktyk, uczenia się od siebie nawzajem, wypracowane postanowienia będą promowane wśród innych jednostki samorządu terytorialnego, a także wśród branż i specjalizacji z innego sektora.

Dodatkowo przygotowane zostaną materiały informacyjne zgodnie z wymogami w zakresie dostępności, które będą dystrybuowane przez jednostki miejskie, spółki miejskie, instytucje kultury, jednostki oświatowe i inne organizacje społeczne oraz osoby zaangażowane w aktywizację społeczną osób ze szczególnymi potrzebami.

Podejmowane będą akcje edukacyjne na temat niepełnosprawności i barier z nią związanych skierowane do szerokich grup odbiorców m.in. w przedszkolach, szkołach, radach dzielnic. Mieszkańcom zagadnienie niepełnosprawności i zarazem pełnoprawnego uczestnictwa tych osób będzie przybliżane przy okazji imprez o charakterze masowym np. festynów, konferencji, uwrażliwiając na podejmowanie działań na rzecz zapewnienie niezależnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami.

17 PARTNERSTWA NA RZECZ CELÓW

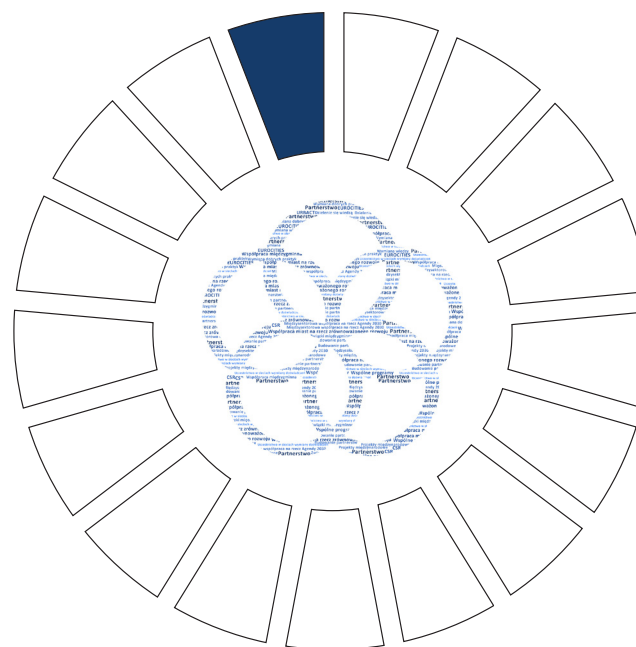
CEL 17. PARTNERSTWO NA RZECZ CELÓW

Zadania Celu 17 są podzielone na pięć kategorii: finanse, technologia, budowa potencjału, handel oraz kwestie systemowe. Do pierwszej z wymienionych zalicza się mobilizacja krajowych środków na rzecz krajów rozwijających się, wdrażanie zobowiązań krajów rozwiniętych do przekazania oficjalnego wsparcia rozwojowego, które ma pomóc w osiągnięciu długoterminowej zdolności do spłaty długu. Kolejno, technologia to przede wszystkim wzmacnianie współpracy Północ-Południe i Południe-Południe oraz trójstronnej, współpracy regionalnej i międzynarodowej w zakresie dostępu do nauki, technologii i innowacji. Równie ważne jest promowanie, transfer, rozpowszechnianie i rozprzestrzenianie technologii przyjaznych środowisku oraz optymalizacja banku technologii. Zwiększenie międzynarodowego wsparcia na rzecz wdrażania efektywnej i ukierunkowanej budowy potencjału, ma wesprzeć narodowe plany realizacji wszystkich Celów Zrównoważonego Rozwoju. Zadania dotyczące handlu powinny promować powszechny, oparty na zasadach, otwarty, niedyskryminujący i sprawiedliwy wielostronny system handlowy w ramach Światowej Organizacji Handlu oraz znacząco zwiększyć eksport krajów rozwijających się. Założenia systemowe powinny zapewnić spójność polityczno-instytucjonalną, partnerstwa wielostronne oraz dane wraz z ich monitorowaniem oraz poczuciem odpowiedzialności. Do głównych kierunków rozwoju zalicza się: współpraca miast na rzecz zrównoważonego rozwoju, budowanie partnerstwa, dzielenie się wiedzą i polityką w zakresie nauki, technologii i innowacji oraz mobilizacja inwestorów, firm i grup interesu publicznego w celu przyspieszenia przyjęcia zrównoważonych praktyk biznesowych.

BYTOM

Projekt pn. „**Młodzież na rzecz zrównoważonego rozwoju**” został opracowany w odniesieniu do diagnozy Gminnego Programu Rewitalizacji. Bytom 2020+. Jest odpowiedzią na potrzeby miasta nadania dynamiki sprawom i szerszego na nie spojrzenia w zakresie zrównoważonego rozwoju. Projekt będzie realizowany na szczeblu krajowym i we współpracy z miastem partnerskim Recklinghausen. W ramach tego ostatniego planowane jest nawiązanie współpracy pomiędzy Młodzieżową Radą Miejską w Bytomiu a jej niemieckim odpowiednikiem w Recklinghausen. Planowana współpraca ma na celu wymianę doświadczeń, wspólne działanie wobec wyzwań związanych z konsekwencjami wynikającymi z bieżących kwestii problemowych, takich jak zmiany klimatyczne czy też konieczność odejścia od energetyki opartej na węglu i wynikającej z niej potrzeby transformacji społecznej, gospodarczej i środowiskowej.

Miasto Recklinghausen było kształtowane przez imigrację od ponad 100 lat. Dziś w Recklinghausen mieszka około 120 000 osób. Około 29 000 z tych osób ma międzynarodową historię rodzinną. Wiele osób w Recklinghausen i okolicach pochodzi z terenów poniemieckich na terenie dzisiejszej Polski. Niemiecko-polska historia to ponad 1000 lat historii sąsiedztwa, historia stosunków politycznych, społecznych i kulturalnych. Składają się na nią zarówno tragiczne wydarzenia, jak i długie okresy pokojowego współistnienia. Odkąd Willy Brandt padł na kolana w 1970 roku i od upadku żelaznej kurtyny w 1989 roku, stosunki między dwoma krajami uległy poprawie. Niektóre kraje Europy Wschod-

niej, takie jak Polska, są teraz częścią Unii Europejskiej. Dziś oba sąsiedzi Niemcy i Polska są ze sobą ściśle powiązane i pomimo pewnych różnic dobrze współpracują w wielu obszarach społecznych, politycznych i gospodarczych. Głównym tematem projektu, oprócz politycznego udziału młodych ludzi, będzie przybliżenie uczestniczącej młodzieży tej wspólnej historii obu krajów. Celem jest wyciągnięcie lekcji dla teraźniejszości i przyszłości z naszej wspólnej historii oraz zaangażowanie się w ideę utrzymania pokoju jako „Europejczyka” poprzez rozmowy z młodymi ludźmi z sąsiedniego kraju, prowadzenie wspólnych działań, przełamywanie uprzedzeń oraz ustanowienie wspólnej płaszczyzny.

W szczególności w spotkaniu młodzieży powinni wziąć udział przedstawiciele parlamentów młodzieżowych obu miast, ponieważ najlepiej znają światy młodych ludzi i potrafią je szczególnie dobrze przedstawić w kontekście spotkań młodzieży. Ci młodzi ludzie są uważani za multiplikatorów, którzy mogą wnieść swoje doświadczenia i wiedzę z projektu do swoich szkół, rodzin i grup rówieśniczych. Przedstawiciele młodzieży powinni mieć możliwość wymiany pomysłów na temat składek politycznych i społecznych w gminie. Uczestnicy spotkają się również z przedstawicielami politycznymi Recklinghausen. Zgodnie z hasłem Europejskiego Roku 2022 „Zwalczanie nierówności społecznych – wzmacnianie partycypacji”, w projekcie powinni wziąć udział także młode osoby z grup defaworyzowanych, którzy w przeciwnym razie nie mieliby możliwości brać udział w takim projekcie z różnych powodów. Ci młodzi ludzie są również ważnymi przekazywaczami we własnych grupach społecznych.

Spotkanie młodzieży z Recklinghausen z polską młodzieżą z Bytomia ma się odbyć w Niemczech w drugiej połowie 2022 roku. Centralnym tematem spotkania młodzieży będzie społeczny i polityczny udział młodych ludzi we własnej społeczności i w kraju oraz wspólna analiza historii Polski i Niemiec. W szczególności młodzi ludzie z obu krajów powinni mieć możliwość poznania i porównania obu systemów politycznych w ramach projektu. Szczególną atrakcją jest wizyta w niemieckim Bundestagu, po której następuje dyskusja/wymiana z członkiem Bundestagu z Recklinghausen w Berlinie. Tutaj również należy omówić możliwości udziału

młodzieży w życiu politycznym na szczeblu federalnym. Należy wypracować podobieństwa i różnice w uczestnictwie w pracach parlamentarnych dzieci i młodzieży, a przykłady najlepszych praktyk przekazać innej gminie.

Oprócz przedstawicieli lokalnych parlamentów dziecięcych i młodzieżowych, w spotkaniach w Recklinghausen i Bytomiu wezmą udział inni młodzi ludzie z różnych części miasta oraz młodzież defaworyzowana (młodzi ludzie z rodzin o trudnej sytuacji finansowej i/lub z rodzin o międzynarodowej historii rodzinnej). 2022 to Europejski Rok Młodzieży pod hasłem „Walcz z nierównościami społecznymi – wzmacnij uczestnictwo”. To właśnie ma być hasłem projektu, zaangażowanie młodzieży społecznie defaworyzowanej, wprowadzenie jej do rozmów z dziećmi i młodzieżą posłów z Recklinghausen i Bytomia oraz zmotywować do udziału w przyszłych wydarzeniach społecznych, społecznych i politycznych.

W projekcie powinno wziąć udział około 30-40 młodych ludzi z Polski i około 30 młodych ludzi z Recklinghausen. Spotkanie młodzieży ma się odbyć w Recklinghausen i Berlinie, chociaż ze względu na pojemność w programie w Berlinie weźmie udział tylko około 20 młodych ludzi z Recklinghausen.

Młodzi ludzie z wyprzedzeniem zajmą się tematami projektu w Recklinghausen. Doświadczenia i punkty kontaktowe między młodymi ludźmi a odpowiednimi innymi krajami mają być zidentyfikowane i podkreślone oraz stworzone na nowo poprzez bezpośrednie spotkania w ramach projektu. Uczestnicy mają w Niemczech możliwość zaprezentowania sobie nawzajem swoich kultur i historii

oraz odnalezienia szczególnych cech i podobieństw. Ramą tego może być na przykład „kolorowy wieczór kultur” z prezentacjami, wystawami, jedzeniem, muzyką itp. Młodzi ludzie podejną do tematu projektu poprzez wycieczki, warsztaty, wizyty w muzeach, dyskusje z ekspertami, spotkania z przedstawicielami politycznymi (np. w niemieckim Bundestagu w Berlinie).

Możliwe punkty programu to wizyta w Domu Historii w Bonn, wizyta i rozmowy z przedstawicielami politycznymi w ratuszu Recklinghausen, praca upamiętniająca w internetowej księdze pamiątkowej miasta Recklinghausen, wizyta w synagodze Recklinghausen oraz wizyta do Muzeum Górnośląskiego w Ratingen. Punktami programowymi dla Berlina byłyby wizyty w Niemieckim Bundestagu, Pomniku Pomordowanych Żydów Europy, Pomniku Pomordowanych Sinti i Romów Europy oraz wizyty w innych historycznie ważnych miejscach w mieście.

Dzięki szerokiemu wachlarzowi możliwości młodzi ludzie mogą pracować w mniejszych grupach nad różnymi tematami projektów w zależności od ich zainteresowań i prezentować sobie nawzajem swoje wyniki. Pod względem metodologicznym przewiduje się połączenie ściśle zorganizowanych zajęć w dużych grupach lub małych grupach (np. wycieczki po mieście, muzea, warsztaty itp.) oraz otwarte formy pracy (niezależne badania, wywiady, przygotowywanie prezentacji itp.). Przy wyborze tematów, dyskusji i prezentacji szczególnie mile widziana jest osobista inicjatywa i należy zachęcać uczestników do samodzielności. W ten sposób wszyscy młodzi ludzie mogą przyczynić się do swoich możliwości i zain-

teresowań, a różnorodność jest wystarczająca. Wieczorami można zorganizować relaksujące „wycieczki”, które pozwalają młodym ludziom rozmawiać ze sobą w zależności od ich zainteresowań. W ten sposób unika się długich wieczorów z prezentacjami, które mogą nadwyrężyć koncentrację. Wyniki projektu i przemyślenia zostaną zaprezentowane na blogu wraz ze zdjęciami i raportami terenowymi. Jeśli to możliwe, powstały materiał powinien być wystawiony w różnych instytucjach w krajach uczestniczących.

Na poziomie lokalnym realizacja celu 17. będzie wdrażana poprzez edukację młodzieży z Młodzieżowej Rady Miejskiej w Bytomiu na temat zrównoważonego rozwoju oraz korzyści wynikających z zaangażowania społecznego.

ŁÓDŹ

Projekt pn. „EkoPakt” to kompleksowy program będący podsumowaniem planowanych działań związanych z prowadzeniem skoordynowanej i skutecznej polityki proekologicznej obejmującej wszystkie aspekty życia, w których Miasto może mieć wpływ na poprawę środowiska przyrodniczego. Biznes coraz większą wagę przywiązuje do koncepcji CSR (Corporate Social Responsibility – społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw). Zgodnie z nią, firmy, obok realizacji celów nastawionych na zysk, inwestują także w zasoby ludzkie i ochronę środowiska. Dzięki temu, czyniąc swoje otoczenie bardziej przyjaznym, zwiększają efektywność. Łódź to miasto stworzone przez przedsiębiorców, którzy przez wieki kreowali jego przestrzeń. Dzięki koncepcji CSR otworzono nowy rozdział

w relacjach z biznesem. Jako że otoczeniem łódzkich firm i ich pracowników jest miasto, razem możemy zadbać o jego stan. Otwieramy się na szeroką współpracę w trosce o środowisko naturalne, gdyż jego lepsza jakość to zdrowie i komfort życia mieszkańców. W tym też celu Łódź utworzyło koncepcję EkoPaktu jako formę współpracy, pozwalającą wesprzeć starania Miasta w budowaniu otoczenia bardziej przyjaznego środowisku.

Do jego realizacji Miasto zaprosiło wszystkich interesariuszy, w tym m.in. przedsiębiorców, mieszkańców miasta, szkoły i uczelnie wyższe, związki wyznaniowe oraz instytucje kultury. Podejmowane działania mają na celu podjęcie współpracy z interesariuszami dla osiągnięcia wspólnie wyznaczonego celu jakim mogą być, np. nasadzenie drzew, adoptowanie drzew, zbudowanie ogrodu fasadowego, zaaranżowanie zielonej ściany, zbudowanie ogrodu deszczowego, posadzenie rabaty kwiatowej, posadzenie krzewów okrywowych, posianie łąki kwietnej, stworzenie rabaty roślin cebulowych, stworzenie identyfikacji wizualnej parku, postawienie ławeczki, zaaranżowanie habitatu dla zapylaczy z tablicą edukacyjną. Jesteśmy otwarci również na rozwiązywanie bieżących problemów oraz odpowiedź na bieżące potrzeby i pomysły takie jak organizacja dystrybutorów wody pitnej w placówkach edukacyjnych lub ulicznych źródeł wodnych, zakup i montaż ekologicznych wiat przystankowych, zorganizowanie motywacyjnego systemu gospodarki odpadami czy też szeroko rozumiana aranżacja miejskich terenów zielonych. Wiele firm włącza się również w akcję sprzątania świata z okazji Międzynarodowego Dnia Ziemi.

Dzięki programowi Miasto kojarzy również wiele podmiotów między sobą, np. łączy biznes z instytucją kultury dla zorganizowania małej pasieki miejskiej lub też jako trzeci podmiot, obok organizacji pozarządowej i biznesu, uczestniczy w projekcie realizowanym nie z własnej inicjatywy, np. towaRower.

Głównym celem EkoPaktu jest budowanie poczucia odpowiedzialności za środowisko i podnoszenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci.

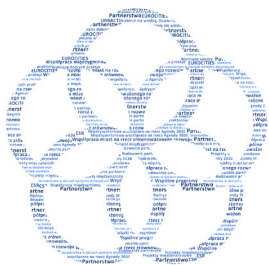
EkoPakt opiera się na dwóch zasadach:

- cyrkularności – dążenie do zbudowania systemu ekonomicznego, którego założeniem jest redukcja (a docelowo wyeliminowanie) ilości powstających w gospodarce niewykorzystanych odpadów i nieużytków. Celem jest tutaj ich ponowne „zaangażowanie” do cyklu gospodarczego w sposób efektywny, niekoniecznie w tej samej roli oraz budowanie społecznego, ekonomicznego i naturalnego kapitału – 5R: Refuse, Reduce, Reuse, Repurpose, Recycle, czyli Odrzuć, Zmniejsz, Ponownie wykorzystaj, Zmień przeznaczenie, Poddaj recyklingowi (Przetwarzaj);
- zrównoważonego rozwoju – oznacza dążenie do poprawy jakości życia mieszkańców, trwałego rozwoju gospodarki oraz odpowiedzialnego korzystania z zasobów przy uwzględnieniu skutków środowiskowych, społecznych i ekonomicznych dla obecnych i przyszłych pokoleń.

W celu informowania o podejmowanych działaniach z biznesem (ale nie tylko) powstała strona internetowa: EkoPortal. Na stronie tej można znaleźć wiele aktualności dotyczących ochrony środowiska

i rozwoju Łodzi jako zielonego miasta. Zamieszkane informacje z zakresu EkoPaktu są dodatkową formą promocji współpracujących z miastem firm i innych instytucji oraz przestrzenią dla budowania świadomości i współodpowiedzialności ekologicznej szeroko rozumianych przedsiębiorstw. Na EkoPortalu można znaleźć m.in.:

- ofertę EkoPaktu dla biznesu: <https://uml.lodz.pl/ekoportal/eko-wiedza/wlacz-sie/biznes-dla-srodowiska/>
- podsumowanie dotychczasowych działań i partnerów wraz z krótkim opisem: <https://uml.lodz.pl/ekoportal/eko-wiedza/wlacz-sie/partnerzy-ekopaktu/>

Planowane efekty zgłoszonych projektów

Cel zrównoważonego rozwoju	Produkty	Rezultaty
CEL 1. KONIEC Z UBÓSTWEM	<ul style="list-style-type: none"> • oferta kilkudziesięciu mieszkań czynszowych; • platforma optymalizacji zasobu mieszkaniowego w spółce zarządzającej zasobem mieszkaniowym gminy – narzędzie prowadzące do lepszego wykorzystania istniejącego zasobu mieszkaniowego oraz podniesienia jego jakości wraz z otoczeniem; • platforma społecznej aktywizacji zawodowej w spółce zarządzającej zasobem mieszkaniowym gminy z paletą możliwości trwałej redukcji długów czynszowych oraz zwiększenia rokowań na zachowanie wypłacalności w przyszłości; • program Prac Społecznie Użytecznych dla osób bezdomnych; • zajęcia wspomagające podjęcie zatrudnienia prowadzone w Centrum Integracji Społecznej dla osób bezdomnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • włączenie mieszkańców w prospołeczne działania zarządcy nieruchomości w ramach strategii społecznej odpowiedzialności biznesu; • akceptacja innowacji społecznych przez mieszkańców; • zwiększenie dostępności mieszkań dla osób, które nie mogą sobie pozwolić na ich zakup lub wynajem na rynku komercyjnym; • zmniejszenie przeludnienia obecnych mieszkań; • zwiększona skuteczność działań aktywizujących osoby w kryzysie bezdomności; • stopniowe odejście od postrzegania osób w kryzysie bezdomności jako jednorodnej grupy społecznej przez innych mieszkańców gminy;
CEL 3. DOBRE ZDROWIE I JAKOŚĆ ŻYCIA	<ul style="list-style-type: none"> • program rehabilitacji seniorów będący uzupełnieniem gwarantowanych zabiegów zdrowotnych; • koncepcja programowo-przestrzenna sieci ścieżek rowerowych łączących rekreacyjne tereny miasta wraz z analizą formalno-prawną oraz analizą wykonalności technicznej zaplanowanych założeń inwestycyjnych, w tym związanych z „ingerencją” infrastruktury w obszary chronione; • założenia zielonego, zrównoważonego osiedla zintegrowanego z otoczeniem zapewniającego wysoki standard przestrzeni publicznej w projekcie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. 	<ul style="list-style-type: none"> • podniesienie świadomości znaczenia prowadzenia aktywnego stylu życia, zwiększenie aktywności, zaangażowania i zadowolenia starszych mieszkańców, • poprawa dostępności atrakcyjnych terenów zielonych zarówno dla mieszkańców gminy, jak i turystów, w tym promocja sadów miejskich, • ochrona przyrody przed presją turystyczną, przy jednoczesnym umożliwieniu korzystania z jej bogactwa w wyznaczonych do tego, estetycznie zaprojektowanych miejscach,
CEL 4. DOBRA JAKOŚĆ EDUKACJI	<ul style="list-style-type: none"> • termomodernizacja budynków użyteczności publicznej; • utworzenie specjalistycznych sal językowych i komputerowych w szkołach oraz dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb dostępności dla osób z niepełnosprawnościami; • analiza potrzeb rozwojowych dla poszczególnych grup wiekowych i profilowana oferta kulturalna; • literackie i ekologiczne skwery, przestrzenie publiczne; • nowoczesne obiekty edukacyjne i sportowe; • aplikacja mobilna pozwalająca na śledzenie stanu powietrza, czystości ulic oraz oferty rzemieślniczej i usług napraw. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój ekologicznej edukacji systemowej i wzrost świadomości ekologicznej wśród dzieci, młodzieży i mieszkańców miasta; • wyrównanie szans dzieci i młodzieży w dostępie do wysokiej jakości edukacji i infrastruktury społecznej; • poprawa kompetencji, umiejętności i postaw przydatnych na rynku pracy dla dzieci i młodzieży; • wyrównanie dostępu do odpowiedniego poziomu kształcenia oraz oferty sportowej dla osób z niepełnosprawnościami; • włączenie do procesu projektowania zmian w lokalnych systemie edukacji ekspertów zewnętrznych i lokalnych oraz wszystkich interesariuszy lokalnych; • stworzenie warunków do aktywnego wypoczynku, połączonego z elementami edukacyjnymi; • wzrost liczby użytkowników miejskiej biblioteki; • zmiana wizerunkowa wszelkich inicjatyw komunikacyjnych i edukacyjnych realizowanych przez miasto.

CEL 5. RÓWNOŚĆ PŁCI	<ul style="list-style-type: none"> • certyfikaty równości przyznawane przez władze miasta, które jednocześnie będą stanowić zachętę do wprowadzania pozytywnych zmian w obszarze równości przez inne podmioty; • stała analiza dostępnych statystyk dotyczących regionu i wspieraniu obszarów wymagających interwencji; • opracowanie i wdrożenie Równościowego Planu Działań, który będzie obejmował różnorodne obszary w zakresie tworzenia równościowej polityki w mieście; • Forum Rad Kobiet; • debaty i konferencje dotyczące nierówności społecznych; • szlak edukacyjny poświęconym wybitnym kobietom związanym z miastem; 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie zobowiązania osób kierującymi jednostkami, placówkami i filiami miejskimi w zakresie wdrożenia podstawowych założeń programu, takich jak uwzględniania równości płci we wszelkich działaniach decyzyjnych dotyczących zasobów ludzkich jak i infrastruktury; • wyeliminowanie form dyskryminacji w obszarze życia zawodowego i społecznego;
CEL 6. CZYSTA WODA I WARUNKI SANITARNE	<ul style="list-style-type: none"> • systemy inteligentnych, bezprzewodowych wodomierzy wraz z systemem zdalnego odczytu; • nowe i zmodernizowane oczyszczalnie o zwiększonej przepustowości; • agregaty kogeneracyjne wraz z systemami grzewczymi; • uzupełnienie sieci wodociągowej; • modernizacja stacji uzdatniania wody; • wymiana hydrantów oraz zasuw sieciowych 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie niezawodności pracy węzła osadowego, stabilizacja jakości ścieków oczyszczonych oraz zabezpieczenie jakości wody, lepsza stabilizacja osadów i zmniejszenie uciążliwości zapachowej węzła osadowego; • poprawa jakości wody; • eliminacja problemów dostawy wody do nieruchomości położonych na krańcowych odcinkach sieci; • ułatwienie prowadzenia ewentualnych akcji ratowniczo-gaśniczych, zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców • zmniejszenie znaczenia czynnika ludzkiego w obsłudze wodomierzy i zredukowanie kosztów osobowych.
CEL 7. CZYSTA I DOSTĘPNA ENERGIA	<ul style="list-style-type: none"> • odnawialne źródło energii wykorzystujące siłę wody (mała elektrownia wodna), które będzie w stanie wyprodukować rocznie ok 635 MWh energii elektrycznej (przepompownia wody zlokalizowanej w bezpośrednim sąsiedztwie zbiornika wodnego); • ciepłownia geotermalno-biomasowa połączona z realizacją modułu kogeneracyjnego • zmodernizowane energetycznie budynki; • tężnia solankowa 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla jakości życia; • wprowadzenie nowoczesnych, efektywnych, a także oszczędnych rozwiązań energetycznych dla obecnie funkcjonującego systemu ciepłowniczego; • udrożnienie istniejącego stopnia piętrzącego – większa objętość wody dostępnej dla organizmów wodnych, poprawa stanu chemicznego wód, ograniczenie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych; • poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych; • wzrost zaangażowania lokalnej społeczności, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców w proces transformacji energetycznej miasta.
CEL 8. WZROST GOSPODARCZY I DOBRA PRACA	<ul style="list-style-type: none"> • platforma informatyczna integrująca mikroprzedsiębiorców; • zbiór wytycznych do budowy neutralnego klimatycznie systemu edukacji, wzór certyfikatu z oznaczeniem śladu węglowego w edukacji dla uczniów; • bezpłatne szkolenie online z zakresu obsługi systemów informatycznych wykorzystujących AI do automatyzacji marketingu; • program zajęć dla uczniów z zakresu edukacji cyfrowej, skrypt i szkolenia nauczycieli, materiały edukacyjne, programy kursów, materiały edukacyjne, video ze spotkań inspiracyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa aktywności zawodowej mieszkańców oraz zaangażowania w sprawy lokalnej społeczności; • rozwijanie pomysłowości młodego pokolenia nastawionego na nowy rynek pracy wymagający umiejętności posługiwania się technologiami i innowacyjnymi rozwiązaniami; • poprawa efektywności zarządzania swoimi firmami przez mieszkańców; • optymalizacja procesów i kosztów w firmie, pozwalająca zwiększyć konkurencyjność; • podniesienie kompetencji mieszkańców zwiększające możliwość zatrudnienia w e-commerce.

<p>CEL 9. INNOWACYJNOŚĆ, PRZEMYSŁ, INFRASTRUKTURA</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymiana wszystkich punktów oświetlenia drogowego na terenie całej gminy oraz punktów oświetlenia w miejskim parku; prototyp samochodu elektrycznego dla bieszczadzkich turystów z aplikacją Kreator Pobytu zainstalowaną na tablicie wbudowanym w pojazd, która dzięki zaprogramowanemu algorytmowi proponuje plan pobytu turysty z uwzględnieniem zmiennych; stworzenie sieci parkingów wraz ze stacjami ładowania pojazdów elektrycznych; zmodernizowane drogi; aplikacje wykorzystujące AI na potrzeby mieszkańców miast; nowo powstałe oraz wyremontowane drogi w gminie, wraz z nowym parkingiem; podziemne pojemniki do segregacji odpadów tzw. gniazd w zabudowie śródmiejskiej z perspektywą przyszłego recyklingu odpadów budowlanych i rozbiórkowych oraz recyklingu i upcyklingu przedmiotów przeznaczonych do ponownego użycia; utworzenie centrum edukacji ekologicznej w odrestaurowanych zabytkowym budynku ponad 100 letniej fabryki drzewnej. 	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniowanie nowych wyzwań i celów gospodarczych miasta w odniesieniu do rozwoju innowacyjności, postępującej cyfryzacji i zmian w systemie pracy; oszczędności w kosztach energii elektrycznej; ulepszenie systemu zbierania odpadów w mieście; zapropozowanie środka komunikacji bardziej przyjaznego środowisku niż obecnie używany przez turystów, wykorzystanie czasu przejazdu pomiędzy punktami turystycznymi na uzyskanie wiedzy na temat historii, kultury i przyrody Bieszczad (optymalizacja turystyki); zmniejszenie znaczenia czynnika ludzkiego w obsłudze ruchu turystycznego oraz uniezależnienie od rosnących kosztów osobowych w turystyce.
<p>CEL 10. MNIEJ NIERÓWNOŚCI</p>	<ul style="list-style-type: none"> nowa przestrzeń miejska w obiekcie poprzemysłowym przyjaznej pieszym, bez barier dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, łatwo dostępnej dla rowerzystów; program wsparcia oddolnych inicjatyw przez mini granty, konkursy dla organizacji pozarządowych; baza kontaktowa REparacje dla osób zajmujących się różnego rodzaju naprawami, a także utworzenie REużytkowni – punktu wymiany rzeczy używanych; działania tożsamościowe na podwórkach (wymyślenie wspólnie z mieszkańcami nazwy podwórka, opracowanie społecznych regulaminów porządku, wyznaczenie opiekuna podwórka, opracowanie zasad sąsiedzkich na podwórku, zaplanowanie wspólnego kalendarza imprez, wykonanie elementu identyfikującego podwórka, np. obraz, malowidło, mural); warsztaty liderские kształtujące postawy przedsiębiorcze i aktywności mieszkańców, odpowiedzialności za środowisko z udziałem tutora, oraz wspieranie inicjatyw oddolnych i sąsiedzkich; szkolenia przeznaczone dla pracowników samorządowych dotyczące podejmowania działań rewitalizacyjnych terenów zielonych; warsztaty florystyczne dla Miejskiej Rady Seniorów – warsztaty na temat zakładania i stosowania roślin w ogródkach deszczowych. 	<ul style="list-style-type: none"> kompleksowe wsparcie rodzin, w których występują problemy wielowymiarowe; dotarcie do rodzin, które z różnych przyczyn nie wykazują potrzeby poprawy własnej sytuacji; kształtowanie akceptowalnych norm poprzez pokazywanie rodzinom alternatywnych sposobów aktywnego spędzania czasu, przy wykorzystaniu infrastruktury miejskiej: sportowej, kulturalnej i rekreacyjnej; aktywowanie potencjałów zawodowych i obywatelskich oraz wzmacnianie integracji i spójności społeczności; przyjazne i zdrowe kształtowanie przestrzeni publicznej; budowa lokalnych społeczności; stworzenie nowych oraz wzmacnianie istniejących funkcji biznesowych, administracyjnych i kulturalnych w obrębie ścisłego centrum miasta.

<p>CEL 11. ZRÓWNOWAŻONE MIASTA I SPOŁECZNOŚCI</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kompleksowa przebudowa centrum miasta; • budowa nowej pętli autobusowej przy nowym, rozwijającym się osiedlu zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej oraz przy planowanym przystanku kolei aglomeracyjnej; • nowoczesne centrum komunikacyjne dla całego miasta; • infrastruktura drogowa dla pojazdów zeroemisyjnych łącząca siecią ścieżki rowerowe; • nowoczesne systemy przystankowe: instalacja nowych wiat wyposażonych w instalację fotowoltaiczną, funkcję grzania i chłodzenia; • odnowione, zmodernizowane i zielone przestrzenie publiczne; • rewaloryzacja parku; • zagospodarowanie podwórka kamienicy; • projekty nowych wizerunków osiedli wraz z katalogami projektów dostosowujących funkcje przestrzeni międzyblokowych do potrzeb mieszkańców; • koncepcje zagospodarowania obszaru wraz z programami jego dalszego rozwoju; • program włączenia mieszkańców w działanie instytucji miejskich; • elektroniczny, kompleksowy system bazodanowy zarządzania miastem oparty na „internecie rzeczy” (IoT) umożliwiający zminimalizowanie zużycia energii i zmniejszenie emisji szkodliwych gazów do atmosfery; • e-bilet – funkcja wirtualnego biletu okresowego przypisanego do karty płatniczej w sklepie internetowym i w biletomatach mobilnych; • cykliczna kampania reklamowa oraz strona internetowa promująca inwestycje realizowane na terenie miasta, ofertę rynku wtórnego oraz atuty miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> • zatrzymanie negatywnego trendu zmniejszającej się liczby mieszkańców miasta oraz przyciągnięcie do miasta osób szukających swojego miejsca do życia; • poznanie aktualnej sytuacji mieszkańców obszaru rewitalizacji; • zwiększenie ruchu turystycznego w mieście; • wykreowanie nowych funkcji i stworzenie atrakcyjnej przestrzeni centralnej dzielnicy; • inkluzja osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem; • poprawa retencji wód opadowych oraz ich wykorzystanie do podlewania roślin; • zapobiegnię zużyciu wody z wodociągów miejskich, generujące korzyści ekologiczne i ekonomiczne; • zwiększenie powierzchni biologicznie czynnej oraz zmniejszenie spływu powierzchniowego wód opadowych wraz ze wzrostem bioróżnorodności; • zachęta dla spotkań towarzyskich i przebywania na wolnym powietrzu dla mieszkańców, zwiększająca pozytywny wpływ na samopoczucie użytkowników przestrzeni; • ułatwienie zbierania informacji na temat miast, oferty mieszkaniowej oraz pomoc w kontakcie z pośrednikami w obrocie nieruchomościami i firmami deweloperskimi; • modelowanie ruchu miejskiego, oświetlenia ulicznego i kontrola stopienia zanieczyszczenia powietrza wynikający z emisji szkodliwych gazów; • przeciwdziałanie podtopieniom wskutek deszczy nawalnych w ścisłej zabudowie urbanistycznej miasta; • poprawa infrastruktury pieszej oraz dostępności obiektów miejskich; • poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego; • poprawa jakości funkcjonowania i dostępności transportu publicznego; • wzrost powierzchni terenów zieleni zbliżonych do naturalnych; • zabezpieczanie skarp przed osuwaniem się dzięki odpowiedniej roślinności oraz powstrzymanie nadmiernego gromadzenia się wód powierzchniowych dzięki wykorzystaniu roślin tolerujących nadmiar wody; • poprawa dostępu do bezpiecznych i inkluzyjnych terenów zieleni, szczególnie dla kobiet, dzieci, osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami; • poprawa jakości życia poprzez inicjowanie działań inwestycyjnych (np. wspólny program remontów kamienic i innych budynków w ramach obszaru), jak i działań miękkich ukierunkowanych na konkretne grupy interesariuszy; • dostosowanie przestrzeni centrum miasta do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.
--	--	--

<p>CEL 12. ODPOWIEDZIAL- NA KONSUMPCJA I PRODUKCJA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kompostownia odpadów dla odpadów selektywnie zbieranych; • przebudowa istniejącej instalacji do segregacji odpadów wraz z wykonaniem modułu do rozdrabniania poszczególnych frakcji, pozyskiwania odpadów metalowych, frakcji ciężkiej i lekkiej wraz z infrastrukturą; • budowa PSZOK; • Mobilny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych; • system opakowań wielorazowych na posiłki i napoje na wynos; • zbiórka żywności niesprzedanej, ale zdatnej do spożycia, przeprowadzana na targowiskach; • system redystrybucji produktów pozyskanych podczas zbiórki żywności; • FESTYN GOZ „Nie marnuj, napraw, wymień”. 	<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszenie szkodliwego oddziaływania odpadów na środowisko naturalne; • poprawa jakości składowania odpadów, zwiększenie poziomów odzysku oraz obniżenie ilości składowania odpadów; • uzyskanie produktu nawozowego/środka wspomagającego uprawę roślin lub wytworzenie odpadów, które będą mogły zostać zagospodarowane w innych procesach przetwarzania w sposób niezagrażający środowisku; • zwiększenie roli zrównoważonego rozwoju w obszarze posiłków, finansowanych zarówno ze środków publicznych, jak i prywatnych; • rzetelne informacje dotyczące dodatkowych sposobów, które może podjąć miasto przeciwdziałając marnowaniu żywności (nie tylko na targowiskach); • doraźna pomoc mieszkańcom w zapewnieniu pełnowartościowego posiłku; • powszechne stosowanie zielonych zamówień publicznych.
<p>CEL 13. DZIAŁANIA W DZIEDZINIE KLIMATU</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zakup oraz wprowadzenie do floty komunikacji zbiorowej nowych autobusów elektrycznych; • zagospodarowanie wyspy ronda roślinami, • projekty parków, skwerów oraz nasadzeń; • likwidacja pieców stałopalnych w ramach ograniczenia niskiej emisji kominowej; • wdrożenie systemu smogowego; • dotacje do zakupu i montażu lub budowy różnego typu rozwiązań służących retencjonowaniu wód opadowych; • budowa ekologicznej infrastruktury, np. domków dla jeży, recykumatów. 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczenie emisji zanieczyszczeń z sektora transportu; • wzrost odporności przestrzeni na zmiany klimatyczne dzięki wprowadzaniu błękitno-zielonej infrastruktury; • unowocześnienie taboru autobusów komunikacji miejskiej; • zapewnienie dostępności do transportu publicznego osobom niepełnosprawnym, dostosowanego do ich potrzeb w zakresie szerszym niż wymagany przepisami; • zwiększenie liczby osób korzystających z komunikacji zbiorowej i zmniejszenie zatłoczenia komunikacyjnego; • poprawa integracji gałęzi transportu poprzez przystosowanie do przewozu rowerów; • zmniejszenie rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń przez szpalery krzewów w pasach drogowych; • poprawa zdolności adaptacyjnych części terenu miasta objętej projektem w kierunku skutków suszy i upałów; • przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu poprzez nasadzenia roślin odpornych na susze (w tym łąk kwietnych), • łagodzenie skutków zmian klimatu (upałów) w postaci utworzenia zacienionych miejsc wypoczynku; • spadek zanieczyszczenia hałasem dzięki drzewom oraz krzewom; • redukcja emisji gazów cieplarnianych; • poprawa jakości terenów zielonych placówek oświaty; • utworzenie nowych możliwości edukacyjnych, wspierających prowadzenie zajęć na zewnątrz; • wzrost powierzchni biologicznie czynnej; • wzrost magazynowania wody opadowej dzięki zatrzymywaniu jej przez rośliny i ich system korzeniowy, zmniejszenie spływu powierzchniowego; • wzrost bioróżnorodności gatunkowej roślin i zwierząt, zwłaszcza owadów, w tym zapylaczy; • poprawa lokalnego mikroklimatu; • redukcja efektu występowania miejskiej wyspy ciepła; • poprawa jakości powietrza i komfortu życia mieszkańców.

CEL 14. ŻYCIE POD WODĄ	<ul style="list-style-type: none"> • system usuwania i zapobiegania skażeń wód substancjami ropo-pochodnymi; • nowy użytek ekologiczny; • kontenery magazynowe rybackie; • system slipowania i wodowania łodzi rybackich; • monitoring wizyjny portu; • aplikacja mobilna pozwalająca na zakup świeżej ryby pochodzącej bezpośrednio od lokalnego rybaka; 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa ochrony wód przed zanieczyszczeniami; • ułatwienia przemieszczania i transportu łodzi; • promocja lokalnego rybołówstwa; • rozszerzenie monitoringu portu poprawiającego bezpieczeństwo; • wzmacnianie odporności ekosystemów nadmorskich; • zapewnienie dobrego stanu i produktywności Morza Bałtyckiego.
CEL 15. ŻYCIE NA ŁĄDZIE	<ul style="list-style-type: none"> • nowe parki i skwery; rewitalizacja parków oraz skwerów; • wykonanie zieleni buforowej i izolacyjnej w pasach drogowych; • łąki kwietne. 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie powierzchni biologicznie czynnej; • wzrost bioróżnorodności gatunkowej roślin i zwierząt, zwłaszcza owadów w tym zapy-laczy; • poprawa walorów krajobrazowych miasta; zwiększenie walorów dekoracyjnych i warto-ści estetycznych przestrzeni miejskich; • ochrona gleb; • oczyszczanie powietrza; • zatrzymywanie wody w glebie, poprawa retencji wodnej; • zapobieganie erozji wietrznej i wodnej (poprzez zabezpieczanie skarp ziemnych i tere-nów płaskich poprzez zastosowanie roślinności okrywowej lub trawników oraz tworze-nie ekranów zieleni); • obniżanie temperatury i poprawę mikroklimatu miejskiego.
CEL 16. POKÓJ SPRAWIEDLIWOŚĆ I SILNE INSTYTUCJE	<ul style="list-style-type: none"> • modernizacja i rozbudowa muzeum o znaczeniu krajowym; • kampania informacyjna przeprowadzona w związku ze zmianami opodatkowania na terenach objętych projektem. 	<ul style="list-style-type: none"> • promocja pokojowego i inkluzywnego społeczeństwa; • włączenie społeczne i rozwój współpracy transgranicznej; • ochrona dziedzictwa historycznego; • wykreowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie rozwoju zrównoważonej turystyki transgranicznej, wykorzystującej dziedzictwo historii; • wzrost zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne; • większe włączenie społeczne, budowa społeczeństwa obywatelskiego oraz wzmocnienie zaufania i partnerstwa pomiędzy mieszkańcami a urzędem gminy; • ułatwienie korzystania z usług oferowanych w mieście i aktywne uczestniczenie w życiu społecznym osób z niepełnosprawnościami.
CEL 17. PARTNERSTWO NA RZECZ CELÓW	<ul style="list-style-type: none"> • polsko-niemiecki program wymiany młodzieży. 	<ul style="list-style-type: none"> • włączanie młodzieży w różne formy partnerstwa realizujące wspólną wizję i wspólne cele; • wzrost zaangażowania społecznego młodzieży; • wzrost integracji społecznej; • otwartość na podejmowanie współpracy z władzami samorządowymi

Dziedzictwo 11. Sesji Światowego Forum Miejskiego w Planie Działań dla Miast

W ramach Planu Działań dla Miast miasta miały możliwość zwiększenia swojego wkładu poprzez przygotowanie informacji na temat deklaracji kierunku dalszego działania w ramach Dziedzictwa WUF11 (WUF11 Legacy) w latach 2023-2024 oraz rekomendacji na bazie doradztwa, dotyczących miękkich wytycznych i wskazówek, które będą mogły być zaadaptowane do warunków lokalnych i z których będą mogły skorzystać inne miasta o podobnej charakterystyce. Dodatkowe opracowanie przygotowane przez miasta ma przedstawiać wizję rozwoju zrównoważonych miast w niedalekiej przyszłości.

W zależności od zgłoszonego projektu lub działań wpisujących się w poszczególne Cele Zrównoważonego Rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych miasta zadeklarowały bardzo różnorodne kierunki dalszego działania w ramach dziedzictwa WUF11.

Planowane działania miast dotyczące przemian w przestrzeni miejskiej oraz kształtowania programu rozwoju obszarów zgłosiło kilka miast:

- Wypracowane przez zespoły studenckie wariantowe strategie rozwoju oraz urbanistyczno-architektoniczne koncepcje zagospodarowania terenów dla obszarów wymagających wsparcia przewiduje się włączyć do dalszych prac zmierzających do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Katowice. Szczegółowe planowanie, jak i realizacja zamierzeń wynikających z GPR, oparte będą na mechanizmach partycypacyjnych włą-

czając, w szczególności na etapie realizacji zadań mechanizmy budżetu partycypacyjnego oraz zielonego (tam gdzie to możliwe). Schemat współpracy międzysektorowej miasto – uczelnie będzie promowany wśród innych ośrodków miejskich, Miasto Katowice będzie go również wdrażało w pracach nad innymi obszarami wymagającymi interwencji. (KATOWICE)

- W ramach kontynuacji działań, tysiaki masterplan dla nowego centrum miasta będzie wymagał okresowej oceny jego aktualności zarówno pod kątem uwarunkowań lokalnych (społecznych, politycznych), infrastrukturalnych (technicznych, innowacji), jak i merytorycznych (stanu wiedzy), dlatego ważne jest prowadzenie tej oceny z zewnętrznymi partnerami. Pod szyldem dziedzictwa WUF11 mogą być realizowane dalsze prace nad masterplanem, miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz współpraca ze społecznością lokalną i inwestorami. (TYCHY)

- Pleszew w kolejnych latach planuje działania popularyzatorskie i edukacyjne dedykowane miastom o podobnej wielkości i potrzebach obejmujące zakres modelowej transformacji zrównoważonej mobilności miejskiej miasta kompaktowego oraz zmian w centrum miasta na każdym z etapów wdrażania. (PLESZEW)

Realizowane dalej będą również działania skierowane w celu ochrony środowiska, realizacji ekologicznych rozwiązań oraz rozwoju terenów zieleni miejskiej:

- W Starachowicach nadal konsekwentnie będzie realizowana polityka proekologiczna miasta. Dalsze działania miasta będą ukierunkowane na dalszy rozwój idei EKO w obszarze funkcjonowania placówek przedszkolnych (EKO przedszkola), bazy rekreacyjnej przy placówkach szkolnych (m.in. EKO boiska przy EKO szkole). W ramach systemu oświaty, rozwijany będzie innowacyjny program edukacji ekologicznej o komponenty przedsiębiorczości ekologicznej. W przyszłości planuje się również stworzenie biblioteki ekologicznej „EKOteki”, która będzie miała charakter komplementarny do rozwiązań w zakresie EKO szkoły w Starachowicach. (STARACHOWICE)
- Projekt realizowany przez Ustrzyki Dolne jest złożony, wielopłaszczyznowy i wymagający dużych nakładów finansowych. Kończąc udział w programie miasto będzie posiadać diagnozę potrzeb użytkowników oraz przeprowadzone konsultacje techniczne dla innowacyjnych rozwiązań w zakresie IT. Kolejnym krokiem będzie redefinicja założeń, dookreślenie planu, harmonogramu i poszczególnych etapów wielowymiarowego projektu. Ze względu na atrakcyjne położenie miasta, fakt bycia „centrum obsługowym” Bieszczad, prężnie rozwijającym się ośrodkiem turystycznym oraz powiązania ze Wschodem, lokalny samorząd stara się inicjować przedsięwzięcia, które swoją rangą będą dorównywać gminom górskim, turystycznym w całej Europie oraz na świecie. W kolejnych latach projekt „Nowy model transferu turystycznego w Bieszczadach” będzie nadal realizowany jako dziedzictwo WUF11, a jego zakres będzie się zwiększał z roku na rok. W latach 2023-2024 powstanie dokumentacja techniczna wraz z całą koncepcją inwestycyjną, wybudowany zostanie główny obiekt, którym będzie główny parking integrujący tradycyjną i elektryczną komunikację w Ustrzykach Dolnych oraz wdrożona zostanie innowacyjna aplikacja – Kreator Pobytu. W kolejnych latach kontynuowane będą inwestycje w infrastrukturę transportową w ramach Bieszczadzkiego Związku Komunikacyjnego, tak by jeszcze efektywniej wykorzystywać energię oraz dbać o środowisko. Każdy kolejny projekt realizowany na terenie gminy powinien wykorzystywać nowe technologie informacyjno-komunikacyjne by jak najlepiej wspierać społeczeństwo.
- W celu powstrzymania i odwracania procesów degradacji gleby oraz utraty bioróżnorodności kontynuowane będą działania takie jak, np. „edukacja proekologiczna”, „zielony lider”, „zielone Ustrzyki Dolne”, „zielone biuro”, „gminna pasieka”, „społeczne akcje sprzątania”, „zieleń w mieście”, „nowa wioska samowystarczalna energetycznie nad Zalewem Solińskim”, „miasto samowystarczalne energetycznie”, „budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach chronionych”, „inwestycje termomodernizacyjne”, „instalacje OZE”, „zeroemisyjny transport miejski” i inne.
- By wspierać rozwijanie partnerstwa, w latach 2023-2024 opracowana zostanie ponadlokalna strategia oparta na zasadach zrównoważonego partnerstwa, zgodna z nowymi instrumentami zintegrowanego planowania rozwoju. Zbudowane zostanie nowe

partnerstwa dla sektora zrównoważonej energii, infrastruktury, transportu, a także sektora technologii informacyjno-komunikacyjnych. (USTRZYKI DOLNE)

- W latach 2023-2024 Świdnica będzie implementować cele zrównoważonego rozwoju realizując różnorodne przedsięwzięcia oraz wpisując je w nowe i aktualizowane dokumenty strategiczne. Wśród planowanych działań można wymienić koncepcję inwestycyjno-energetyczną „Świdnica na drodze do niezależności energetycznej”, w ramach której powstanie dokument „Transformacja Sektora Publicznego”, Strategia Rozwoju Klastra Świdnicka Energia Odnawialna na lata 2022-2030 oraz Strategia rozwoju Miasta Świdnica na lata 2023-2030. Nowe opracowania lub uaktualnienia dokumentów będą się wpisywać w 7., 11. i 13. cel zrównoważonego rozwoju. Świdnica przystąpi do Klastra Świdnicka Energia Odnawialna, będzie prowadzić punkt konsultacyjno-informacyjny dla ogólnopolskiego programu Czyste Powietrze, utworzy system dofinansowywania działań modernizacyjno-inwestycyjnych systemów grzewczych w budynkach mieszkalnych, będzie współpracować z OTS Stowarzyszenie Wolna Przedsiębiorczość oraz z innymi samorządami przy przygotowaniu projektów sieciowych do Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, promować i wykorzystywać ciepło systemowego, monitorować i kontrolować jakość powietrza, przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu. Miasto dokona również wymiany taboru autobusowego na zeroemisyjny oraz będzie współpra-

cować ze Stowarzyszeniem United Nations Association – Poland w kwestii edukacji i promocji wśród mieszkańców Celów Zrównoważonego Rozwoju. (ŚWIDNICA)

- W Krośnie planowany jest intensywny rozwój Krośnieńskiego Klastra Energii, który ma przyczynić się do budowy lokalnego rynku energii z korzyścią dla mieszkańców i dla środowiska, poprzez dostęp do czystej energii produkowanej lokalnie. W kolejnych latach planowane są realizacja inwestycji w nowe źródła OZE (z magazynami energii), rozwój systemu autokonsumpcji energii w miejscu jej wytworzenia oraz wdrożenie nowoczesnych systemów zarządzania nadwyżkami energii (po wybudowaniu Bloku Energetycznego). (KROSNO).
- Dalsze działania Mielca będą polegały na realizacji założeń strategicznych oraz zwiększania powierzchni o zróżnicowanej bioróżnorodności poprzez zakładanie łąk kwietnych w różnych częściach miasta. Planuje się zakładanie różnorodnych łąk kwietnych w pasach zieleni przyulicznej, na otwartych przestrzeniach przy osiedlach mieszkaniowych oraz na wybranych obszarach w parkach. (MIELEC)
- Maków Mazowiecki będzie poszukiwał dalszego wsparcia w celu określania pożądanych kierunków rozwojowych w zakresie zrównoważonej gospodarki energetycznej. Miałyby się one odnosić do działań zarówno inwestycyjnych, jak i nie inwestycyjnych w sektorze mieszkalnictwa indywidualnego, budownictwa publicznego, gospodarki przestrzennej oraz zaopatrzenia w ciepło

i energię. Działania te powinny przynosić efekt ekologiczny w postaci ograniczenia emisji szkodliwych substancji do powietrza, redukcji zużycia energii finalnej i powinny się koncentrować na wspieraniu wytwarzania i dystrybucji energii z odnawialnych źródeł energii (OZE), rozwoju nowoczesnej gospodarki energetycznej, rozwoju infrastruktury technicznej oraz kreowaniu świadomego i przyjaznego środowiska społeczeństwa. (MAKÓW MAZOWIECKI)

- Na podstawie rekomendacji wypracowanych podczas realizacji projektu w 2022 roku, w Warszawie planuje się kontynuację działań związanych z budowaniem warunków sprzyjających zmniejszaniu marnotrawstwa żywności. Miasto deklaruje również działania popularyzatorskie i edukacyjne dedykowane miastom o podobnych potrzebach, niezależnie od ich wielkości. W ramach projektu będą realizowane akcje edukacyjne i włączające mieszkańców, kupców i organizacje pozarządowe, a ich odbiorcami będą dodatkowo odwiedzający miasto. Miasto będzie także kontynuować aktywne uczestnictwo w grupie roboczej ds. systemu żywnościowego działającej w ramach sieci EUROCITIES, w ramach której będzie się dzielić doświadczeniami, prowadzić akcje lobbingu względem instytucji europejskich w celu uznania kluczowej roli miast w transformacji systemu żywnościowego oraz sieciować się i wspólnie z innymi miastami brać udział w projektach partnerskich. Warszawa zobowiązała się również do osiągnięcia neutralności klimatycznej w 2050 roku w ramach

Programu Zielone Miasta, którego jednym z narzędzi jest ograniczenie marnowania żywności. (WARSZAWA)

- W Nowym Targu, od wielu lat, podejmowane są działania w kierunku ochrony środowiska. Ostatnie dziesięciolecie to okres wzmożonych inwestycji w infrastrukturę wodno-ściekową, ale również w kierunku ochrony powietrza czy też porządkowania przestrzeni miejskiej (tereny zielone). Pomimo pozyskania znacznych funduszy zewnętrznych i wykonania ogromu prac, nadal do realizacji pozostaje sporo zadań, z których część jest już mocno zaawansowana na etapie koncepcyjnym, a nawet projektowym. Do takich zadań należą prace rozwojowe i modernizacyjne oczyszczalni ścieków, która spełnia obecne wymagania prawne, jednak jej potencjał rozwojowy jest niewystarczająco wykorzystywany. Jako oczyszczalnia regionalna, mogłaby służyć jeszcze większej ilości mieszkańców Podhala, pod warunkiem rozbudowy i modernizacji niektórych urządzeń i węzłów technologicznych. Modernizacja przybliżyłaby też osiągnięcie celu samowystarczalności energetycznej i wpisywałaby w wytyczne gospodarki cyrkulacyjnej. Taki projekt jest ujęty w szeroko zakrojonych zamierzeniach inwestycyjnych miasta i nowotarskiej spółki wodociągowej, jednak brak funduszy limituje ambitne plany rozwojowe (NOWY TARG).

Wiele miast będzie kontynuowało działania skierowane w celu rozwoju i poprawy jakości życia lokalnej społeczności, aktywności obywatelskiej i partycypacji społecznej:

- W Skarżysku Kamiennej planuje się stworzenie lokalnego punktu Centrum Praw Kobiet w ramach Centrum Integracji Społecznej, w którym w formie wolontariatu dostępna będzie pomoc dla osób doświadczających przemocy ze względu na płeć. Zadaniem Centrum będzie również prowadzenie akcji edukacyjnych i informacyjnych oraz współpraca z podobnymi organizacjami na terenie całej Polski. Trwają również przygotowania do utworzenia Domu Ukraińskiego w Miejskim Centrum Kultury, będącego miejscem integrującym Ukraińców i Polaków oraz wspierającym uchodźców wojennych (SKARŻYSKO-KAMIENNA)
- Malbork kontynuować będzie rozwój Rozproszonego Inkubatora Przedsiębiorczości. W ramach projektu URBACT została powołana Lokalna Grupa Urbact. Jedną z jej inicjatyw jest Akademia Lokalnego Lidera, która ma za zadanie wyłonić i zintegrować lokalnych liderów, którzy przy wsparciu samorządów i instrumentów miasta wspólnie będą działać na rzecz jego rozwoju. Będzie ona również wzmacniać potencjał organizacji pozarządowych, które mają wpływ na wsparcie oddolnych inicjatyw o charakterze prospołecznym. Dalej kontynuowane będą działania związane z Programem Partnerstwa Lokalnego aktywizującego i angażującego mieszkańców w prace na rzecz swojego otoczenia oraz działania związane z wypracowywaniem pomysłu na budowanie lokalnego poczucia tożsamości, partycypacji społecznej i dostępności przestrzeni publicznych dla wszystkich grup użytkowników. Miasto będzie kontynuować

projekt rewitalizacyjny „Malbork na + – działania społeczne”, którego głównym celem jest poprawa warunków życia, aktywizacja i włączanie rodzin w działania dwóch placówek wsparcia dziennego w formule specjalistycznej i podwórkowej. Od marca 2022 roku placówka została otwarta również dla młodzieży z Ukrainy oraz ich mam. (MALBORK)

- Iława deklaruje prowadzenie działań edukacyjnych o charakterze samokształceniowym, których rezultatem byłby wzrost kompetencji mieszkańców objętego projektem osiedla. Wspomagani przez ekspertów w ramach warsztatów mieszkańcy mogliby promować partycypacyjne metody przemian w otoczeniu, które mogłyby stać się źródłem innowacyjnego podejścia do zmian na osiedlach w mieście i poza nim. (IŁAWA)
- Ełk planuje szereg inicjatyw w ramach działania „Nowe perspektywy”. Można do nich zaliczyć cykliczne zajęcia skierowane do całych rodzin w zakresie komunikacji międzypokoleniowej, wspierania rodziców, poradnictwa socjalnego oraz konsultacji indywidualnych i grupowych z różnymi specjalistami, zajęcia które swoim zakresem będą obejmować profilaktykę zdrowia, zdrowe odżywianie, spotkania z naturą, zajęcia skierowane w szczególności do osób dorosłych, których celem będzie zwiększenie samoakceptacji i wiary w siebie, a także zajęcia rozwojowe dla dzieci i młodzieży, których tematyka będzie obejmować rozwój osobisty oraz trening poznawczy. W ramach tego działania ważną jest również działalność poradni rodzinnej, której priorytetowym

zadaniem jest wspomaganie rodziny w sytuacjach kryzysowych i w trudnych sytuacjach życiowych. W jej ramach mieszkańcy Ełku mogą uzyskać fachową, nieodpłatną pomoc w różnych formach. Planowane są również pikniki rodzinno-sąsiedzkie na ełckich osiedlach w celu aktywizacji lokalnej społeczności, Dzień Solidarności Międzypokoleniowej w celu zbudowania trwałego i skonsolidowanego pomostu porozumienia między pokoleniami oraz wzmacniania więzi i relacji międzypokoleniowej, a także wprowadzenie Ełckiej Karty Rodziny 3+ oraz Ełckiej Karty Seniora 60+.

- W ramach działania „Źródła” planowany jest szereg wydarzeń kulturalnych w celu integracji międzypokoleniowej oraz dyskusje na temat rozpoznawania i nazywania emocji i uczuć. (EŁK)
- W ramach dalszych działań edukacyjnych i popularyzatorskich Dąbrowa Górnicza planuje realizację wizyt studyjnych, które pozwolą na poznanie podjętych przedsięwzięć w praktyce oraz swobodną wymianę doświadczeń. Udostępniana jest również baza wiedzy na temat zrealizowanych projektów społecznych związanych z programem „Fabryka Pełna Życia – rewitalizacja Śródmieścia Dąbrowy Górniczej”. (DĄBROWA GÓRNICZA)
- Zabrze przystąpiło w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego do realizacji, wspólnie z Politechniką Śląską projektu „Miasto Przestrzenią Rozwoju” w latach 2022-2024. W jego ramach ma powstać dokument strategiczny „Miejski Standard Dostępności”, który będzie zawierał wytyczne oraz rekomen-

dacje dla działań podejmowanych w Zabrzu m.in. w zakresie architektonicznym, transportowym, informacyjno-komunikacyjnym czy też szkoleniowym. „Miejski Standard Dostępności” wraz z „Programem Dostępności Miasta Zabrze” będą stanowiły fundament systemowego podejścia do szeroko rozumianej dostępności i tym samym realizując wizję miasta opartą na popularyzowaniu i utrwalaniu aktywnych postaw społecznych, angażowaniu mieszkańców w kształtowanie cech nowoczesnego miasta, w świadome uczestnictwo w podejmowanych inicjatywach jak największej grupy mieszkańców Zabrze, w tym osoby ze szczególnymi potrzebami. W ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego w latach 2022-2024 planowane jest wdrożenie narzędzia informatycznego w zakresie partycypacji. Platforma umożliwi mieszkańcom uzyskanie informacji o aktualnych konsultacjach, o funkcjonującym w mieście budżecie obywatelskim, a także ma być przestrzenią do zgłaszania własnych pomysłów przez mieszkańców. Miasto bierze również udział w konkursie Urban In w kategorii konkursowej Miasto dostępne z wyzwaniem projektowym „Miejsca dostępne”, które ma na celu opracowanie przez uczestników konkursu rozwiązania informującego osoby ze szczególnymi potrzebami w mieście Zabrze o miejscach dla nich dostępnych. Wdrożenie tego projektu umożliwiłoby osobom ze szczególnymi potrzebami zlokalizowanie miejsc, w których mogą skorzystać z oferty usług np. fryzjera, restauracji, banku w pełni niezależnie. Stanowiłoby to

przełamanie stereotypu w spostrzeganiu osób z niepełnosprawnościami, włączenie tej grupy w życie miasta oraz wzmocnienia poczucia inkluzywności. Dodatkowo kontynuowane będą już podejmowane w mieście inicjatywy: m.in. organizacji konferencji „Dni Osób Niepełnosprawnych”, projekt „Transport door to door”, program „Zabrzański senior 65+”. (ZABRZE)

Dwa miasta będą kontynuować swoje działania związane z opracowywaniem spójnego systemu zarządzania dokumentami wykonawczymi i projektami w mieście oraz monitoringu i ewaluacji realizacji dokumentów strategicznych:

- Bielsko-Biała planuje kontynuować prace w ramach dziedzictwa WUF11 poprzez działania rewitalizacyjne planowane do realizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji, którego opracowanie zaplanowano na lata 2022-2023. Ocena końcowa realizacji PROM obejmująca stan wdrażania projektów ujętych w PROM w latach 2014-2021 i osiągnięcie celów programu w naturalny sposób będzie wykorzystana w dalszych działaniach rewitalizacyjnych w mieście. Wyniki tej analizy, jak również zamieszczone w niej rekomendacje zostaną uwzględnione przy opracowaniu kolejnej edycji programu rewitalizacji, zarówno pod kątem organizacyjnym, jak i merytorycznym. Oczekuje się, że dzięki wynikom tej analizy uniknie się słabych punktów procesu rewitalizacji. Gromadzenie danych w podziale wewnątrzmijskim pozwoli natomiast na bieżące monitorowanie zmian społeczno-gospodarczych zachodzących w obszarze rewitalizacji

i bieżące reagowanie na ewentualnie zaistniałe zjawiska kryzysowe. (BIELSKO-BIAŁA)

- Dalsze działania Gliwice będą się opierać na opracowaniu spójnego systemu zarządzania dokumentami wykonawczymi i projektami w mieście w oparciu o doświadczenia i metodę wykorzystywaną do wdrażania strategii rozwoju miasta, pogłębianiu analiz sytuacji gospodarczej miasta, w celu sprawniejszego monitorowania postępów w realizacji wyznaczonych celów, jak i efektywniejszego i szybszego reagowania na zmiany zachodzące w gospodarce oraz opracowaniu metodologii badania jakości życia w mieście, w oparciu o monitorowanie wskaźników wyznaczonych w strategii Gliwice 2040 i w odniesieniu do wskaźników zrównoważonego rozwoju (GLIWICE).

W przypadku Rzeszowa działania będą się skupiać głównie na edukacji w zakresie wspierania innowacyjności oraz promowania zrównoważonego uprzemysłowienia. Usprawniane będą rozwiązania wypracowane w ramach postawionych wyzwań, które na podstawie zdobytych doświadczeń mogą być elementem skalowalnym dla innych regionów:

- Wyzwanie 1. Zbudowane Partnerstwo do realizacji postawionych celów będzie rozszerzone o oddolne inicjatywy ze strony przemysłu i edukacji, które będą wsparciem dla nowoczesnej przestrzeni edukacyjnej. Dzięki dostępności do różnorodności narzędzi wypracowanych w ramach Partnerstwa uczniowie będą mieli możliwość rozwijania myślenia technologicznego.

Dodatkowym elementem współpracy jest integracja ekosystemu wokół sztucznej inteligencji tworząc tym samym nowe kierunki współpracy, wymiany doświadczeń oraz reprezentując je w kontaktach z organami władzy państwowej i samorządowej.

- Wyzwanie 2. Stworzenie prototypu platformy „Integratora Druku 3D w ramach hackathonu PRINT HACK – HACKATHON DLA INTEGRACJI DRUKU 3D umożliwi zintegrowanie środowiska opartego na druku 3D oraz prezentację jego szerokiego zastosowania w oparciu o sztuczną inteligencję. Platforma będzie miała również wpływ na podnoszenie kompetencji rzeszowskich uczniów, młodzieży, którzy dostaną dostęp do zaawansowanej wiedzy oraz wydarzeń im towarzyszących promujących zastosowanie technologii w życiu codziennym. Platforma jest również ważnym elementem walki z wykluczeniem dzieci i młodzieży z dostępności do wiedzy oraz rozwoju.
- Wyzwanie 3. Realizacja projektu pozwoli na opracowanie strategii bezpieczeństwa magazynowania wody i energii oraz eksploatacji systemu zbioru wód opadowych. Zbudowane stanowisko badawcze przeznaczone zostanie do badań elementów małych wodnych układów energetycznych w tym układów wykonawczych i układów napędowych, jako elementu systemu odnawialnych źródeł energii. Będzie ono miało również charakter edukacyjny, pozwalający na popularyzację nowoczesnych rozwiązań odnawialnych źródeł energii oraz sposobów jej magazynowania. Powstanie na terenie Politechniki Rzeszowskiej a w przyszłości

zostanie wdrożone do tkanki miejskiej na terenie Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.

- Wyzwanie 4. Przeprowadzone badania pn. „Rzeszów, jako Laboratorium Przyszłości. Wpływ druku 3D na gospodarkę i życie społeczne Miasta Rzeszowa.” umożliwi zebranie wyników badań, które posłużą do rozwoju Wyzwania 2 platformy integrującej środowisko druku 3D. Będą również ważnym elementem współpracy na linii przemysł-nauka-samorząd.

Poza tym wiele miast planuje akcje edukacyjno-informacyjne skierowane zarówno do bezpośrednich odbiorców projektów, mieszkańców, jak i innych zainteresowanych, oraz dzielenie się swoją wiedzą, dobrymi metodami i wypracowanymi rozwiązaniami z innymi miastami, które będą zainteresowane działaniami w podobnym kierunku.

Miasta przedstawiły również swoje rekomendacje na bazie doradztwa, dotyczące miękkich wytycznych i wskazówek, które będą mogły być zaadaptowane do warunków lokalnych i z których będą mogły skorzystać inne miasta o podobnej charakterystyce:

- Katowice rekomendują współpracę z uczelniami wyższymi i opracowanie w formule warsztatowej zarówno strategii rozwoju, jaki i koncepcji urbanistyczno-architektonicznego zagospodarowania terenów dla obszarów wymagających wsparcia. Doświadczenia miasta Katowice z już przeprowadzonych edycji warsztatów potwierdzają zasadność wyboru formuły pracy dzięki uzyskiwaniu wysokiej jakości prac studenckich, które stanowią

doskonałą inspirację dla dalszych prac w Mieście. Tworzenie interdyscyplinarnych zespołów studentów kierunków: ekonomicznych, przestrzennych i środowiskowych, skutkuje finalnie wypracowaniem przez autorów prac konkursowych dopracowanych, dobrych jakościowo i ekonomicznie realnych propozycji projektów i przedsięwzięć. Tocząca się w trakcie prac dyskusja nad określonymi obszarami w mieście angażuje również mieszkańców w proces tworzenia/opiniowania rozwiązań, w tym poprzez współpracę z Radami Dzielnic. Stosowane narzędzie pracy jest stanowi swoisty „Urban Lab”, w ramach którego mogą zostać poznane prawdziwe potrzeby i problemy mieszkańców, dla których można zaproponować ciekawe rozwiązania. Z punktu widzenia procesu edukacji studentów, praca koncentrująca się wokół konkretnych obszarów w mieście posiada niezwykle cenny walor praktyczny. (KATOWICE)

- Wśród rekomendacji przedstawionych przez Skarżysko Kamienną znalazły się realizacja programów edukacyjnych i kulturalnych związanych z równouprawnieniem (np. przygotowywanie konkursów literackich i plastycznych dotyczących równych praw, udostępnianie informacji w przestrzeniach instytucji miejskich o miejscach, w których osoby dotknięte dyskryminacją mogą uzyskać pomoc, wspieranie inicjatyw oddolnych na rzecz równouprawnienia kobiet i mężczyzn i aktywna współpraca z lokalnymi klubami seniora i świetlicami środowiskowymi) włączenie różnych podmiotów w wydarzenia związane z równością płci,

w tym na zasadzie patronatów honorowych, medialnych i innych, aktywizacja społeczna oparta na angażowaniu mieszkańców w działania o charakterze antydyskryminacyjnym, organizowanie wraz z przedstawicielami Policji wspólnych pogadanek dla dzieci i młodzieży w szkołach i świetlicach środowiskowych, a także monitorowanie zjawiska występowania przemocy w rodzinie z podziałem na płeć – w tym celu należy wystąpić po szczegółowe dane do jednostek Policji. Raport powinien w miarę możliwości przedstawiać sytuację w poszczególnych obszarach miasta (dzielnicach, osiedlach). Pozyskane dane mogą posłużyć do zwiększenia oferty edukacyjnej i kampanii informacyjnej z zakresu przemocy ze względu na płeć w poszczególnych klubach osiedlowych (świetlicach, domach kultury itp.). (SKARŻYSKO KAMIENNA)

- Bazując na doświadczeniach związanych z realizacją projektu EKO szkoły, Starachowice rekomendują przeprowadzenie w pierwszym etapie szczegółowej diagnozy potrzeb mieszkańców. Miasto sugeruje również podjęcie współpracy międzynarodowej z wybranym partnerem w celu poznania dobrych praktyk w zakresie wdrażania innowacyjnych programów związanych z systemem oświaty. Gmina Starachowice w ramach współpracy nawiązała partnerstwo z miastem Bergen w Norwegii, które swoim profilem i działaniami wpisuje się w cele starachowickiego Planu Rozwoju Lokalnego. Wymiana dobrych praktyk i implementacja skutecznych rozwiązań w zakresie ochrony środowiska, integracji społecznej, innowacji,

funkcjonowania samorządu lokalnego i innych obszarów, ma na celu przygotowanie i wdrożenie innowacyjnych rozwiązań na rzecz społeczności lokalnej. Dodatkowo, miasto rekomenduje podjęcie współpracy ze środowiskiem akademickim w celu wypracowania modelowych rozwiązań w zakresie edukacji ekologicznej. (STARACHOWICE)

- W Ustrzykach Dolnych działania realizuje się w sposób przemyślany, strategiczny, skupiając się na maksymalnym czerpaniu środków ze źródeł zewnętrznych, co skutkuje łatwiejszym wdrażaniem kolejnych projektów i inicjatyw. Wśród priorytetów są zarówno projekty twarde – infrastrukturalne, jak również miękkie – społeczne. Działaniom towarzyszy kontekst proekologiczny, przywiązuje się dużą wagę do edukowania, wspierania przedsiębiorczości, oferty kulturalnej i wszelkich innych aspektów warunkujących harmonijny rozwój gminy przyjaznej mieszkańcom, przyjeźdnym oraz docenianej na zewnątrz. Wśród rekomendowanych praktyk Ustrzyki Dolne wymieniają dialog społeczny, czerpanie ze wzorców i transfer na grunt lokalny dobrych rozwiązań polskich i zagranicznych, rozwój oparty na poczuciu własnej tożsamości i przy wykorzystaniu posiadanych zasobów oraz wdrażanie innowacji w oparciu o szerokie konsultacje w gronie specjalistów. (USTRZYKI DOLNE)
- Halinów dopiero rozpoczyna swoją przygodę ze zmianą sposobu zarządzania działalnością oświatową poprzez powołanie Centrum Usług Wspólnych. Po wprowadzeniu wszystkich know-how mia-

sto deklaruje, że chętnie podzieli się swoimi doświadczeniami z innymi miastami myślącymi o zmianie sposobu organizacji wsparcia oświaty. Miasto ma również doświadczenie w projektowaniu budynków opiekuńczo-oświatowych (HALINÓW)

- W Malborku szukano instrumentu, który niejako w opozycji do tożsamości budowanej na obecności zamku krzyżackiego, z którego miasto jest znane, odkryłby inne mniej spektakularne miejsca w mieście, także na poziomie sąsiedzkim, nie tylko okolicy. Odpowiedzią na to wyzwanie okazała się rewitalizacja, która po 5 latach realizacji stała się dla miasta kluczowym programem społeczno-gospodarczym w odniesieniu do jego obszarów problemowych i ważną częścią myślenia o rozwoju całego miasta. Działania prowadzone na podwórkach w Malborku są głęboko zanurzone w kontekście społecznym i mocno włączają społeczność lokalną w procesy odnowy miasta. Prowadząc prace na podwórkach, wchodzi się do prywatnego świata mieszkańców, nie jest to więc tylko proste działanie inwestycyjne, ale przede wszystkim praca z mieszkańcami, często skłóconymi, mającymi różne potrzeby i oczekiwania. Doświadczenie sprawczości buduje się powoli i cierpliwie. Mieszkańcom trzeba dać prawo do samostanowienia i razem z nimi szukać kompromisowych rozwiązań. Ważne jest również uszanowanie pomysłów mieszkańców, nawet gdy są sprzeczne z początkowymi wizjami ze strony inicjatorów pomysłu. W ten sposób mieszkańcy mają poczucie realnego wpływu. Oddanie do użytku trzech prze-

strzeni publicznych jest przykładem przełamywania bezradności, rozmów z mieszkańcami i dojścia do efektu wspólnych działań, które miasto chce kontynuować.

Wymierne rezultaty w poprawie funkcjonowania dzieci i ich opiekunów na wielu poziomach mają działania włączające i angażujące rodzin, nauczycieli, wychowawców, liderów lokalnych w projekcie „Malbork na + – działania społeczne”. Dzięki wsparciu w projekcie dzieci i rodzice nawiązują oparte na zaufaniu relacje oraz więzi ze społecznością lokalną. Ważna była również rola partnera społecznego projektu – ZHP Chorągwi Gdańskiej przy współpracy z malborskim Hufcem, którzy wykorzystując swoje ponad 100-letnie doświadczenie doskonale wpisali się w rolę animatora działań lokalnych, pomimo początkowych trudności z przekonaniem lokalnej społeczności do wspólnych działań. Działalność placówki w wieży ciśnień to dobry przykład rewitalizacji w obszarze kultury i dziedzictwa narodowego. Na tym przykładzie można obserwować jak rewitalizacja wspiera szeroko pojętą pamięć o dziedzictwie kulturowym i historycznym miasta. Po remoncie nadano tej przestrzeni nowe funkcje społeczne, które stały się inspiracją, ale i pewnego rodzaju odpowiedzialnością za to miejsce. (MALBORK)

Bielsko-Biała przedstawia rekomendację poszerzonej analizy efektów wcześniejszych programów rewitalizacji zrealizowanej we własnym zakresie z wykorzystaniem doradztwa eksperckiego. W tym celu niezbędne jest opracowanie bazy danych w podziale

wewnątrzmijskim, które miałyby odzwierciedlenie przestrzenne i byłyby spójne z metodologią wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Nie wszystkie miasta stać na finansowanie i organizację ewaluacji ex-post programu rewitalizacji. W tej sytuacji, posiadanie bazy danych w podziale wewnątrzmijskim i skorzystanie z pomocy doradczej zewnętrznych specjalistów wydaje się rozwiązaniem szczególnie korzystnym. Ponadto, miasto może dzielić się doświadczeniami z długoletniego prowadzenia procesu rewitalizacji. (BIELSKO-BIAŁA)

- W ramach rekomendacji przedstawionych przez Ełk znalazły się wytyczne związane z działaniami społecznymi. Realizacja projektów na rzecz rodzin zakłada model sieciowania instytucji i podmiotów. Proponowane rozwiązanie ma na celu włączenie społeczne grup defaworyzowanych poprzez:
 - sieciowanie instytucji, utworzenie rejestru podmiotów szerokiego otoczenia społecznego zainteresowanych realizacją działań na rzecz rodziny,
 - koordynację i promocję wsparcia udzielanego rodzinom w odniesieniu do różnych pól realizacji zadań publicznych oraz działań sieci,
 - mechanizmy koordynacji działań instytucji samorządowych na rzecz rodziny,
 - tworzenie ramy organizacyjnej dla wzmocnienia inicjatyw oddolnych na rzecz rodziny,
 - tworzenie przestrzeni wymiany wiedzy, doświadczeń oraz

rozwiązywania problemów,

- szerokie włączenie w proponowane kierunki aktywności wytypowanych w ramach przeprowadzonej diagnozy obszarów miasta szczególnie zagrożonych.

Włączenie rodziców w działania pedagogów ulicy, które przynoszą wymierne rezultaty w poprawie funkcjonowania dzieci na wielu poziomach. Nawiązanie relacji z rodzicami, opartej na zaufaniu, umożliwi głębszą asymilację ze społecznością lokalną. Rodzice dzięki takiej relacji również chętniej uczestniczą w zajęciach edukacyjnych wzmacniających ich kompetencje rodzicielskie i angażują się w rozwiązywanie problemów lokalnych.

Aktywizacja społeczna oparta na włączaniu społeczności lokalnych w możliwości wpływu na swoje środowisko lokalne – bardziej przyjazne, kolorowe i dostosowane do potrzeb mieszkańców (np. budowanie placów zabaw z wykorzystaniem pomysłów mieszkańców, remonty istniejących miejsc spędzania wolnego czasu).

Włączenie w działania środowiskowe dogoterapii, która pomaga w budowaniu relacji, integrowaniu poróżnionych grup, ale też wzmacniania indywidualne potencjały, empatię, odpowiedzialność i pracę z emocjami. Dogoterapia umożliwia również rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży i jest fantastycznym sposobem spędzania wolnego czasu w konstruktywny sposób. (EŁK)

- Jarocin wymienia kilka krótkich rekomendacji dla innych sa-

morządów dotyczących polityki mieszkaniowej. Wśród nich wymienione są:

- uczynienie z rozwoju mieszkalnictwa wieloletniego priorytetu w rozwoju gminy i traktowanie go jako „koła zamachowego” dla poprawy jakości życia mieszkańców.
- aktywna lokalna polityka mieszkaniowa jako priorytet w strategii rozwoju gminy i strategii rozwiązywania problemów społecznych zwiększa szanse pozyskania środków zewnętrznych na inwestycje.
- systematyczne powiększanie gminnego zasobu mieszkaniowego jako istotny czynnik skutecznej pomocy społecznej – umożliwia adresowanie pomocy do wybranych kategorii mieszkańców w zależności od pojawiających się potrzeb.
- zróżnicowanie oferty mieszkaniowej w zależności od potrzeb i sytuacji adresatów wsparcia (mieszkania chronione, mieszkania treningowe, wspomagane, mieszkania z całodobowym wsparciem) – zwiększa elastyczność działania instytucji pomocowych (Ośrodek Pomocy Społecznej, Centrum Usług Społecznych) i organizacji społecznych udzielających wsparcia.
- mieszkania chronione (treningowe, wspomagane) jako bardziej dopasowana do potrzeb i tańsza alternatywa dla lokowania mieszkańców w domach pomocy społecznej.
- komplementarność aktywnej polityki mieszkaniowej z celami i zadaniami realizowanymi w ramach programu rewitalizacji (podniesienie jakości przestrzeni publicznej i atrakcyjności zamieszkiwania w gminie).
- zróżnicowanie lokalizacji zasobów mieszkaniowych – lokaliza-

cja inwestycji w zarówno w mieście jak i sołectwach zwiększa szanse na zahamowanie odpływu mieszkańców.

- wykorzystanie terenów należących do gminy do lokalizacji inwestycji w celu zmniejszenia ich kosztów. (JAROCIN)
- Działania w dotyczące projektowania nowego centrum Tychów będą mogły służyć jako inspiracja i swoista mapa prowadzenia zrównoważonego procesu rozwoju przestrzennego, które będą mogły być przydatne dla innych miast. W tym modelu znajdują się elementy związane z procedurą formalno-prawną, identyfikacją kluczowych magnesów i barier rozwojowych, identyfikacją interesariuszy, identyfikacją potrzeb, form realizacji inwestycji i rozwiązań technicznych. (TYCHY)
- Świdnica może podzielić się z miastami średnimi swoimi doświadczeniami związanymi z redukcją niskiej emisji, w tym działaniami naprawczymi ukierunkowanymi na ograniczenie emisji zanieczyszczeń w sektorze komunalno-bytowym. Kluczowe działania podjęte w zakresie redukcji niskiej emisji kominowej w Świdnicy to: wymiana kotłów na niskoemisyjne lub podłączenie budynków do sieci ciepłowniczej, modernizacja lokalnych kotłowni oraz poprawa efektywności energetycznej budynków (termomodernizacja), wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, jak np. ogniwa fotowoltaiczne, kolektory słoneczne, pompy ciepła, biomasa, dalsza renowacja i modernizacja terenów zielonych tzn. prowadzenie działań polegających na poprawie stanu zagospodarowania istniejących

parków, zieleńców, skwerów, pasów zieleni przyulicznej oraz zieleni w przestrzeni mieszkaniowej. W celu poprawy środowiska Świdnica prowadzi wspólne działania, z sąsiednimi gminami, przynależąc do związku gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej. Cenne może być również doświadczenie Świdnicy w realizacji wspólnych unijnych projektów prowadzonych w partnerstwie z wieloma innymi podmiotami. Zwykle samorządy obawiają się być liderem w projektach, w których wymagane jest współdziałanie kilku samorządów, dlatego Świdnica chętnie podzieli się wiedzą jak przygotowywać i realizować projekty partnerskie dotyczące m.in. wymiany źródeł ciepła, termomodernizacji, energii odnawialnej itp. (ŚWIDNICA)

- Mielec przedstawił dobre praktyki dotyczące zakładania łąk kwietnych oraz podczas ich kwitnienia. Wśród praktyk wskazanych przez miasto znalazły się: zwracanie uwagi na podłoże przy zakładaniu łąk kwietnych, eliminowanie roślin inwazyjnych, np. nawłóć kanadyjska, która wypiera rośliny rodzime ze zbiorowiska łąkowego. Koniecznym jest pełnienie nadzoru fitosanitarnego po założeniu łąki kwietnej w pierwszym roku po wschodach traw. (MIELEC)
- Dobre praktyki przedstawione przez Maków Mazowiecki dotyczą przyjaznej środowisku produkcji energii elektrycznej. Zadanie ma niepowtarzalny charakter, ponieważ opierać się będzie na dotąd niespotykanym układzie hybrydowym, który do produkcji energii elektrycznej wykorzystywać będzie kilka rodzajów źródeł

odnawialnych, w tym instalację fotowoltaiczną i wiatrową. Układ hybrydowy wraz z zastosowaniem systemu zdalnego zbierania i wizualizacji danych pomiarowych poza zapewnieniem efektywności wykorzystania odnawialnych źródeł energii, będzie miał także charakter pokazowy i edukacyjny. To powoduje, że projekt może stanowić przykład dla kolejnych samorządów oraz znacząco przyczynić się do podniesienia wiedzy na temat „zielonej” energii. Realizowany projekt pokazuje możliwości zwiększenie wykorzystania OZE, co może przynieść społeczności miasta wymierne korzyści w postaci zwiększenia lokalnego bezpieczeństwa energetycznego, poprawy stanu środowiska, zmniejszenia bezrobocia i aktywizacji lokalnej przedsiębiorczości, znacznego obniżenia kosztów ogrzewania budynków oraz przyciągnąć ruch turystyczny. Wykorzystanie OZE w Makowie Mazowieckim jest przyjazne zarówno środowisku, jak i społeczności lokalnej, stąd też rekomenduje się wykorzystywanie źródeł o najniższej uciążliwości, jakim jest turbina. (MAKÓW MAZOWIECKI)

- Wypracowane w ramach projektu przez Wałbrzych dobre praktyki będą upowszechniane jako modelowe rozwiązania dla innych miast, w których zidentyfikowano podobne problemy społeczne (ubóstwo energetyczne) i środowiskowe (niska emisja i niewystarczająca adaptacja do zmian klimatu). Każde miasto, przed którym, podobnie jak przed Wałbrzychem, stoją wyzwania związane z globalnym ociepleniem i wynikającymi z niego zmianami klimatu, jest docelowym odbiorcą produktów niniej-

szego projektu. Upowszechnianie dobrych praktyk i produktów nastąpi m.in. poprzez publikację opracowań, raportów i efektów inwestycji na dedykowanej stronie internetowej. Wałbrzych posiada doświadczenie w upowszechnianiu dobrych praktyk wypracowanych w ramach pilotażowego projektu rewitalizacji, który stał się elementem krajowej bazy wiedzy o rewitalizacji. W ramach niniejszego projektu modelowe rozwiązania będą również udostępniane innym miastom poprzez wizyty studyjne, konferencje i seminaria. (WAŁBRZYCH)

- Rybnik będzie edukował społeczność lokalną i popularyzował doświadczenia z realizacji projektu wśród innych miast w zasięgu lokalnym, ponadlokalnym, regionalnym i krajowym w ramach członkostwa w następujących stowarzyszeniach: Śląski Związek Gmin i Powiatów, Związek Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego, Stowarzyszenie Biznes-Nauka-Samorząd Pro-Silesia, Stowarzyszenie Gmin Górniczych oraz City Interest Group. Planowana forma działań edukacyjnych i popularyzatorskich to: prezentacja dobrych praktyk podczas konferencji, warsztatów, spotkań roboczych. W 2023 r. Rybnik planuje przystąpić do konkursu Procura+, zainicjowanego przez ICLEI – Local Governments for Sustainability (Samorządy Lokalne na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju), za działania w 2022 roku. W konkursie tym aplikować mogą władze publiczne, a nagrody przyznawane są m.in. za zakupy publiczne (i powiązane inicjatywy), które osiągnęły znaczący wpływ gospodarczy,

środowiskowy i społeczny lub zawierają elementy cyrkularne lub innowacyjne. Działania Rybnika w obszarze odpowiedzialnej konsumpcji i produkcji prezentowane będą również na arenie międzynarodowej dzięki zaangażowaniu Miasta jako interesariusza oraz członka Grupy Eksperckiej w projekcie Best-ReMap – Healthy Food for Healthy Future, którego polskim partnerem jest Śląski Uniwersytet Medyczny. Głównym celem projektu Komisji Europejskiej Joint Action on implementation of validated best practices (in Nutrition)/Wspólne działanie w sprawie wdrożenia sprawdzonych najlepszych praktyk (w zakresie żywienia) jest adaptacja, powielanie i wdrażanie skutecznych interwencji zdrowotnych opartych na praktykach, które okazały się skuteczne, w obszarze m.in. reformulacji zamówień publicznych w aspekcie jakości zamawianej żywności w instytucjach publicznych. W celu rozszerzenia wolumenu wysokiej jakości produktów spożywczych włączanych do zbilansowanego jadłospisu w wybranych instytucjach publicznych w krajach EU przeprowadzony będzie pilotaż narzędzia opracowanego dla celu konstruowania zamówień publicznych oraz zinstytucjonalizowania wdrażania procedur zamówień publicznych na żywność, opartych na standardach jakości. Rybnik jest jedynym samorządem w Polsce, który przetestuje w swoich placówkach oświatowych realizujących żywienie dzieci i młodzieży aplikację opracowaną i z sukcesem stosowaną w Słowenii (link do oryginalnej strony: <https://www.katalogzivil.si/>). W dalszej perspektywie Komisja

Europejska będzie pracować nad wprowadzeniem narzędzia we wszystkich krajach UE. Działania na rzecz odpowiedzialnej i zrównoważonej konsumpcji będą kontynuowane przez Miasto Rybnik w projekcie StratKIT+ (finansowanego przez Interreg BSR, który będzie realizowany w latach 2022-2024). Zestaw narzędzi zrównoważonego posiłku publicznego zostanie rozszerzony, a zagadnienie zrównoważonej konsumpcji zostanie wprowadzone do kolejnych jednostek miejskich oraz placówek powiązanych/współfinansowanych przez samorząd. W dłuższej perspektywie planowane jest stworzenie interdyscyplinarnego zespołu, którego zadaniem będzie opracowanie miejskiej polityki żywieniowej. Polityka ta nada kierunek działaniom miasta w obszarze Celu 12. Odpowiedzialna produkcja i konsumpcja. W tym celu wykorzystane zostaną nawiązane kontakty z innymi miastami i gminami, w których proces transformacji systemu żywieniowego już został zainicjowany (np. Warszawa czy Izabelin). (RYBNIK)

- Przykład Szczawna-Zdroju może posłużyć miastom zainteresowanym rozwojem społeczności lokalnych oraz kształtowaniem warunków rozwoju społecznego i gospodarczego w miastach o podobnej charakterystyce. Przedstawiony przez miasto przykład realizacji kompleksu sportowo-oświatowo-rekreacyjnego oraz zebrane doświadczenia mogą stanowić dobry przykład zintegrowanego planowania, zaangażowania w stosowanie innowacyjnych oraz kompleksowych rozwiązań, a tak ze rzetelnego przygotowania

projektu i jego realizacji. O dobrych praktyk zastosowanych w ramach realizacji przedsięwzięcia można także zaliczyć m.in. uwzględnienie spójnego planowania strategicznego w gminie i regionie, wniesienie wartości dodanej dla rozwoju lokalnej społeczności, planowanie i realizację zgodną z dokonaną analizą potrzeb społeczności, efektywne wykorzystanie istniejącej infrastruktury oraz zasobów przyrody, a także wykorzystanie doświadczeń innych gmin realizujących podobne projekty. (SZCZAWNO-ZDRÓJ)

- Przedstawione przez Warszawę rekomendacje zostały podzielone na te które wynikają wprost z realizacji projektu „EKOstolica – nie marnujemy żywności”, w szczególności jej głównego komponentu tj. zbiórki żywności (niesprzedanej, ale zdatnej do spożycia) na targowiskach (rekomendacje szczegółowe) oraz te, które odnoszą się do celu 12 (rekomendacje ogólne).

Wśród rekomendacji szczegółowych można wymienić te dotyczące:

– Odpowiednich ram prawnych

Zebrana w ramach zbiorów żywność może być przekazana potrzebującym tylko poprzez organizacje uprawnione do prowadzenia tego typu działań. Dlatego system zbiorów i dystrybucji nadwyżek żywności powinien posiadać odpowiednie ramy prawno-organizacyjne. Zasady zastosowane w konkursie na realizację zadania publicznego powinny zakładać realizację zbiorów przez organizację pozarządową oraz przekazywanie ze-

branych artykułów organizacjom lokalnym, które przekażą je osobom potrzebującym.

– Koordynacji działań

Każde targowisko, na którym prowadzona jest zbiórka żywności niesprzedanej, ale zdatnej do spożycia, powinno mieć przypisanego koordynatora. Koordynator jest odpowiedzialny za nawiązanie współpracy z zarządcami targowisk, nawiązanie relacji z kupcami oraz ich edukację, ale przede wszystkim za zorganizowanie zbiórki. Jest to osoba, która pełni kluczową rolę w projekcie. Dla zarządców targowisk, kupców oraz lokalnej społeczności jest twarzą projektu dlatego należy w miarę możliwości zadbać aby była to ta sama osoba przez cały okres trwania projektu.

– Włączenia zarządców targowisk

Regularna współpraca z zarządcami targowisk przekłada się na większe zrozumienie i poparcie dla prowadzonych działań. Planując działania na targowiskach konieczne jest nawiązanie współpracy z zarządcami targowisk i włączenie ich w projekt od momentu planowania działań. Przed zbiórką żywności warto zaplanować spotkania informacyjne i edukacyjne z zarządcami targowisk.

– Zaangażowania wolontariuszy

Zaangażowanie wolontariuszy w prowadzenie zbiorów jest bardzo ważne. Jednak mając na względzie fakt, że zbiórki to ciężka praca fizyczna o dużej intensywności, praca na zewnątrz, czasami

w niesprzyjających warunkach pogodowych i że utrzymanie stałej współpracy z wolontariuszami przez cały okres trwania projektu jest trudne, należy ich pracę traktować jako pożądane działanie dodatkowe, a nie warunkujące możliwość realizacji projektu.

– Zapewnienia przestrzeni do przechowywania sprzętów

Organizacja zbiórek żywności na targowiskach wymaga zapewnienia miejsca do przechowywania oraz transportu sprzętów niezbędnych do przeprowadzenia zbiórek np. wagi czy wózków do transportu zebranej żywności. W pierwszej kolejności warto poszukać takiej przestrzeni na terenie targowisk.

– Zapewnienia utylizacji zepsutych warzyw i owoców

W procesie zbierania żywności pojawia się problem związany z koniecznością utylizacji części z zebranych produktów, które okazują się niezdadne do spożycia. Dlatego należy odpowiednio przygotować koordynatorów zbiórek do tego, aby nie przyjmowali od kupców, ani nie przekazywali organizacjom zepsutych produktów. Pozwoli to na zminimalizowanie problemu. Należy też odpowiednio zaplanować utylizację popsutych produktów albo we własnym zakresie albo przekazując to zadanie organizacji, do której przekazywane będą produkty, poprzez odpowiedni zapis w wymogach konkursowych.

– Działań edukacyjnych

Kluczowe w realizacji projektu są działania edukacyjne na temat niemarnowania żywności oraz pomocy osobom potrzebującym skierowane do zarządców i kupców. Należy je prowadzić

w całym okresie trwania projektu, przy wykorzystaniu różnorodnych form – drukowanej: plakaty, papierowy newsletter, jak i elektronicznej: grafiki, porady, przepisy, ciekawostki oraz zróżnicowanych kanałów dystrybucji: bezpośrednio na targowiskach, w social mediach: na profilach targowisk i grup lokalnych na Facebooku, na stronie urzędu miasta. Ważnym elementem działań edukacyjno-informacyjnych są bezpośrednie rozmowy i spotkania z zarządcami targowisk i kupcami. Prowadzone działania podnoszą świadomość problemu wśród lokalnej społeczności, z której m.in. są rekrutowani wolontariusze.

– Działań promocyjnych

Działania promocyjne są komponentem ważnym dla kompleksowości prowadzonego projektu. Warto w działaniach promocyjnych połączyć dwa komponenty: bezpośrednią promocję zbiórek żywności oraz zaangażowania zarządców i kupców w ich realizację oraz kampanię promującą oszczędzanie zasobów i niemarnowanie żywności. Kampania w swoich założeniach może, ale nie musi nawiązywać do działań prowadzonych na targowiskach, a jej główny cel powinien być skoncentrowany wokół budowania prawidłowych postaw wśród lokalnej wspólnoty i zachęcanie do racjonalnego wykorzystania zasobów i zmniejszenia wolumenu odpadów.

– Dążeń do docelowego ograniczenia roli urzędu w organizowaniu i finansowaniu działań

Realizacja zbiórek żywności i ich dystrybucji w formule

realizacji działania publicznego opłacanego ze środków budżetu samorządowego powinna być z założenia formą przejściową. Należy planować i prowadzić działania w taki sposób, aby wszystkie strony zaangażowane w projekt (przedsiębiorcy, organizacje społeczne i mieszkańcy) wypracowały mechanizmy współpracy, które pozwolą na stopniowe wycofywanie się urzędu miasta przy jednoczesnym utrzymaniu realizacji działania polegającego na ograniczeniu marnowania żywności i przekazywania jej nadwyżek, które nie mogą być sprzedane potrzebującym.

Wśród rekomendacji ogólnych znalazły się te dotyczące:

– Zapewnienia koordynacji działań

Sprawne zarządzanie i koordynacja działań realizujących cel 12 wymaga zaangażowania i współpracy pomiędzy komórkami odpowiedzialnymi za różne aspekty działania miasta (w szczególności odpady, współpracę z przedsiębiorcami, kwestie społeczne, edukację) jak również, szerokiego zaangażowania mieszkańców i podmiotów zewnętrznych.

– Edukacji

Realizacja celu 12. wymaga zmiany nawyków i wypracowania odpowiednich modeli zachowań zarówno wśród przedsiębiorców, jak i konsumentów, dlatego aspektem niezbędnym dla osiągnięcia trwałych i długofalowych efektów jest edukacja mieszkańców. Celem działań edukacyjnych musi być internalizacja oczekiwanych postaw pro środowiskowych. Komponent edukacyjny (informacyjno-edukacyjny) powinien być elementem wszystkich

działań związanych z realizacją celu 12., niezależnie od tego czy dotyczą one marnowania żywności czy segregacji odpadów. Działania edukacyjne pozwalają na zapobieganie negatywnym skutkom (np. marnowaniu żywności) w długim okresie poprzez zmianę nawyków i postaw mieszkańców.

– Poprawy jakości dostępnych danych

Zarówno działania bezpośrednie, jak i edukacja będzie tym skuteczniejsza im lepiej zostaną poznane przyczyny obecnego stanu rzeczy. Do tego niezbędne są badania prowadzone zarówno wśród przedsiębiorców, jak i mieszkańców. Badania powinny w szczególności diagnozować bariery dla zmiany zachowań na požądane.

Problemem monitorowania realizacji celu 12 są także niedostatki w zbiorczych danych na temat jego poszczególnych komponentów. Dotyczy to w szczególności kwestii marnowania żywności, gdzie możemy polegać tylko na szacunkach, których dokładność jest niska. Bez jednoznacznych danych bazowych bardzo trudno jest monitorować postęp (lub jego brak) oraz skuteczność (lub jej brak) prowadzonych działań. W związku z powyższym badania dotyczące podejścia różnych grup (producentów, dystrybutorów, konsumentów) m.in. do kwestii marnowania żywności powinny być prowadzone cyklicznie. W ten sposób można obserwować przynajmniej tendencje w tym zakresie (choć w dużej mierze będą to ciągłe deklaracje, a nie twarde dane).

- Rzeszów będzie mógł się podzielić doświadczeniami związanymi

z realizacją projektów realizowanych w oparciu o zbudowane Partnerstwo. Wśród nich znajdzie się opracowanie prototypu pierwszej w Polsce platformy integrującej druk 3D przy wykorzystaniu sztucznej inteligencji dla Rzeszowa, który zaprezentuje ważny element regionalizacji wiedzy skupiającej się na walorach regionu, opracowanie mechanizmu wspierającego edukację Laboratoriów Przyszłości Druku 3D, opracowanie demonstratora systemu magazynowania i przetwarzania wody deszczowej przeznaczonych do zastosowań w małej energetyce wodnej i eksploatacji bieżącej w małych i średnich gospodarstwach w układzie skalowalnym pozwalającym na dostosowanie do potrzeb odbiorców spersonalizowanych oraz realizacja inicjatyw oddolnych mających wpływ na promocję postawionych założeń w ramach Agendy 2030, które będą skalowalne i mogą posłużyć za przykład dla innych miast. Wykorzystanie wyników badań opracowanych w ramach postawionych wyzwań posłuży rozwojowi biznesu oraz realizacji zadań naukowych i badawczych w regionie. (RZESZÓW)

Obok zaplanowanych działań miast istotnym komponentem Dziedzictwa 11. Sesji Światowego Forum Miejskiego będzie **Narzędziownik dla społeczności lokalnych**, który również powstaje w ramach programu „Plan Działania Dla Miast. Modelowa Lokalność”. Narzędziownik ma stanowić z jednej strony – internetową encyklopedię dla mieszkańców, zawierającą bazę wiedzy dotyczącą tego jak mogą wpływać na przestrzeń miejską oraz na procesy

zarządzania miastem (w formule wiki), a z drugiej – platformę wymiany doświadczeń oraz możliwości komunikowania się pomiędzy mieszkańcami, społecznikami i aktywistami miejskimi. Narzędziownik będzie zawierać wykaz i klarowne wyjaśnienie najważniejszych pojęć, odnośniki do publikacji umożliwiające ich pobranie, odnośniki do stron różnorodnych podmiotów i organizacji zajmujących się partycypacją społeczną oraz aktualności odnoszące się do procesu partycypacji społecznej, będącej pomocą i instruktążem do aktywnego uczestnictwa w życiu miejskim.

IRMiR zapewnia weryfikację merytoryczną lub uzupełnienie haseł cząstkowo wpisanych do narzędziownika przez zewnętrznych użytkowników. Dostęp dla użytkowników zewnętrznych (m.in. urzędników miejskich, praktyków partycypacji oraz mieszkańców) i możliwość współtworzenia przez nich narzędziownika jest kluczowym warunkiem powodzenia narzędziownika.

Dzięki stworzeniu platformy komunikacyjnej towarzyszącej treściom naukowym i popularyzatorskim narzędziownik ma stanowić przestrzeń do dzielenia się wiedzą pomiędzy mieszkańcami i społecznościami miejskimi poprzez stałą wymianę doświadczeń, pomysłów, dobrych praktyk, spostrzeżeń. Ponadto narzędziownik z szerszej perspektywy oraz w dłuższym horyzoncie czasowym ma służyć:

- upowszechnianiu informacji o podejmowanych działaniach wśród różnych grup interesariuszy;
- zaplanowaniu procesów partycypacji oraz zapewnieniu jego

Zaloguj się
🔍
📷
📱

Kategorie
Losuj artykuł
Wszystkie artykuły

Dodaj artykuł
Strona programu

Wszystkie artykuły

Pobierz PDF

A

Akcja "Masz Głos"	ArtPark w Warszawie	
-------------------	---------------------	--

B

Bezpłatna komunikacja miejska - inicjatywa miasta Starachowice	Bulwar Fizyków we Wrocławiu	BYTOM odNOWA
--	-----------------------------	--------------

C

Centrum Inicjatyw Społecznych - Gliwice	Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS - Rybnik	Concordia Design Wrocław - nowoczesne centrum kreatywności i biznesu
Czasoprzestrzeń - Centrum Kultury Akademickiej i Inicjatyw Lokalnych we Wrocławiu		

D

DaRoPlan - Darmowy Rowerowy Plan Miasta Krakowa	Dolina 5 Stawów w Katowicach	Dom dla Absolwenta - program szczecińskiego TBS
Dom Kultury Śródmieście w Warszawie	Dom Sąsiedzki	Dom Sąsiedzki Dwa Jelonki

F

Fabryka Pełna Życia - Dąbrowa Górnicza	Fundacja Napraw Sobie Miasto	
--	------------------------------	--

H

Hala Koszyki w Warszawie	HUB Gamingowo-Technologiczny - rewitalizacja KWK Wieczerek	Hydropolis: Centrum Edukacji Ekologicznej we Wrocławiu
--------------------------	--	--

I

Inicjatywa lokalna	Interesariusze rewitalizacji	
--------------------	------------------------------	--

J

Jadłodzielnie w mieście Warszawa		
----------------------------------	--	--

Fot. 77. Zestawienie przykładowych haseł w Narzędziowniku dla społeczności lokalnych. Źródło: IRMiR

trwałości i ciągłości;

- zwiększeniu jawności i transparentności procedur partycypacyjnych;
- pozyskaniu informacji o potrzebach i oczekiwaniach użytkowników przestrzeni;
- wypracowywaniu wspólnych rozwiązań, w tym zwrócenie uwagi na konflikty oraz zarządzanie konfliktami;
- upowszechnianiu wiedzy nt. sposobów udziału społeczności lokalnych w życiu miasta oraz praw z tym związanych;
- zmniejszeniu zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Narzędziownik będzie pełnić rolę internetowej platformy w formule podręcznika online dla społeczności lokalnych i mieszkańców, jak mogą wpływać na przestrzeń miejską oraz na procesy zarządzania miastem. Pojawią się informacje o konkretnych inicjatywach społecznych, warsztatach, konsultacjach społecznych czy oddolnych projektach. Ogólne hasła nie będą się pojawiać, ponieważ są dostępne w Wikipedii lub innych serwisach. Celem narzędziownika jest zbieranie dobrych praktyk i różnorodnych przykładów, aby praktycy partycypacji mogli łatwo znaleźć potrzebne wskazówki lub inspirację.

Podstawową zawartość narzędziownika w pierwszych miesiącach po uruchomieniu zapewniają wyłonione w otwartym naborze studenckie koła naukowe zajmujące się tematyką miejską na polskich uczelniach. Treść przeznaczona do publikacji jest dostępna dla czytelników w formie indeksowanych podstron

o sprawnej wewnętrznej nawigacji w konwencji Wikipedii, z możliwością narastającego uzupełniania przez użytkowników zewnętrznych z powiadomieniami o dokonanych wpisach i możliwością modyfikacji wpisów przez administratora ze strony IRMiR. Będzie możliwa do pobrania w formie złożonej do podręcznika w formacie pdf po zatwierdzeniu treści przed administratora ze strony IRMiR.

Wartością dodaną narzędziownika ma być możliwość generowania pliku pdf dla użytkowników chcących pobrać narzędziownik według stanu uzupełnień zweryfikowanych przez administratora na konkretny dzień. Narzędziownik będzie umożliwiał użytkownikom zewnętrznym dodawanie, uzupełnianie i rozbudowę haseł po zalogowaniu. Konta użytkowników zewnętrznych będzie administrował IRMiR, zapewniając login, hasło wraz z możliwością zmiany i wytyczne dotyczące korzystania z narzędziownika zgodnie z przyjętą polityką prywatności.

Narzędziownik będzie uzupełniać stronę internetową programu „Plan Działania Dla Miast” poprzez możliwość umieszczania przez zalogowanych zewnętrznych użytkowników tekstów, publikacji, zdjęć, wideo, audio, dokumentów pdf, linków do powiązanych z tematem projektu dokumentów, stron itp. Treści umieszczone w Narzędziowniku przez zewnętrznych użytkowników będą dostępne dla wszystkich użytkowników po zweryfikowaniu przez administratora.

Narzędziownik powstaje we współpracy ze środowiskiem aka-

Artykuł

Podziel się

Spis treści

1. Zakres działalności

2. Przykłady działań

2.1. W cieniu Szarloty – jak wydobyć potencjał miasta Rydułtowy

2.2. Projekt „Stawiam na rozwój”

3. Przydatne informacje

4. Materiały źródłowe

Pomoc społeczna

Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS - Rybnik

Autor: **Studenckie Koło Naukowe „eco_SYSTEM”**

Data utworzenia: **05 maja 2022 11:42**

Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych to organizacja pozarządowa działająca w Rybniku od 2002 roku, realizująca projekty społeczne na terenie kraju oraz w skali międzynarodowej. CRIS jest tworzony przez zespół specjalistów doświadczonych w pozyskiwaniu środków unijnych, tworzeniu dokumentów strategicznych oraz realizowaniu projektów społecznych. Celem działalności organizacji jest wspomaganie działań lokalnych społeczności poprzez bezpośrednią współpracę lub współpracując z innymi organizacjami pozarządowymi.

Zakres działalności

- prowadzenie szkoleń, spotkań konsultacyjnych, organizacja seminariów i konferencji,
- wspomaganie organizacji pozarządowych, fundacji, spółdzielni przez konkursy grantowe, wsparcie finansowe i kierownictwo inkubatorami,
- współpraca z instytucjami publicznymi (urzędy miast, ośrodki pomocy społecznej, urzędy pracy, uniwersytety, szkoły),
- współpraca i mobilizacja lokalnych społeczności.

Piknik sąsiedzki na rybnickim kampusie

Źródło: <https://www.facebook.com/CRISRybnik/posts/10157729911276474>

Fot. 78. Przykładowe hasło w Narzędziowniku dla społeczności lokalnych. Źródło: IRMiR.

demickim. 25 marca 2022 roku zakończył się nabór do konkursu dla studenckich kół naukowych, którego celem będzie zainicjowanie Narzędziownika dla społeczności lokalnych. Wybrane w naborze konkursowym osiem kół naukowych rywalizować będzie między sobą w okresie od kwietnia do września 2022 roku pod względem: liczby wprowadzonych haseł do Narzędziownika, różnorodności wprowadzonych haseł w jak największej liczbie kategorii oraz liczby odwiedzin zewnętrznych użytkowników na stronach poświęconym poszczególnym hasłom. Niezwłocznie po zakończeniu konkursu

zapraszamy aktywistów, praktyków partycypacji i mieszkańców do uzupełniania informacji o działaniach partycypacyjnych w miastach. Hasła w Narzędziowniku będą pokazywać konkretne przykłady m.in. wypracowania i wdrożenia procedur konsultacyjnych, prototypowania zmian w przestrzeni miasta z udziałem mieszkańców, oddolnych inicjatyw społecznych, opracowanych instruktaży i poradników, a także miejsc, w których koncentruje się działalność społeczna (kawiarnie obywatelskie, domy sąsiedzkie, miejsca aktywności lokalne itp.).

Spis fotografii

Fot. 1. Budowa Mieszkań Plus w Potarzycy. Źródło: UM w Jarocinie

Fot. 2. Budowa Mieszkań Plus w Potarzycy. Źródło: UM w Jarocinie

Fot. 3. Jadłodzielnia w Szamotułach. Źródło: <https://konin.naszemiasto.pl/konin-druga-edycja-konkursu-wielkopolskie-jadlodzielnie/ga/c1-8666019/zd/68767467>, dostęp: 12.03.2022

Fot. 4. Zabiegi – diadynamik. Źródło: UM w Kołobrzegu

Fot. 5. Dolina rzeki Grabi. Źródło: UM w Łasku

Fot. 6. Wizualizacje z projektu budowlanego pt. „Budowa pieszych kładek, małej architektury, wysp dla ptaków wraz z ukształtowaniem i zagospodarowaniem terenu oraz infrastrukturą towarzyszącą, rozbiórka ogrodzeń, utwardzeń, murów w ramach zadania: Zagospodarowanie terenu wokół Stawu Górnego w Żyrardowie w ramach projektu „Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zagospodarowanie terenów zieleni w mieście Żyrardów – etap II”. Źródło: Urząd Miasta Żyrardowa

Fot. 7. Wizualizacje z projektu budowlanego pt. „Budowa pieszych kładek, małej architektury, wysp dla ptaków wraz z ukształtowaniem i zagospodarowaniem terenu oraz infrastrukturą towarzyszącą, rozbiórka ogrodzeń, utwardzeń, murów w ramach zadania: Zagospodarowanie terenu wokół Stawu Górnego w Żyrardowie w ramach projektu „Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zagospodarowanie terenów zieleni w mieście Żyrardów – etap II”. Źródło: Urząd Miasta Żyrardowa

Fot. 8. Wizualizacja obiektu szkolno-przedszkolnego. Źródło: Urząd Miejski w Szczawnie-Zdroju

Fot. 9. Oczyszczalnia ścieków. Źródło: Urząd Miasta Nowy Targ

Fot. 10. Wizualizacja otoczenia elektrowni wodnej w Makowie Mazowieckim. Źródło: UM w Makowie Mazowieckim

Fot. 11 Instalacja PV – Przedszkole nr 1 w Sieradzu, plac Wojewódzki 2 (źródło: UM Sieradz)

Fot. 12. Koncepcja geotermalno-biomasowej Ciepłowni Miejskiej, ul. Zachodnia 2. Źródło: sieradz.eu

Fot. 13. Komory fermentacji osadu i zbiorniki gazu oczyszczalni ścieków Pomorzany w Szczecinie. Źródło: ZWiK Szczecin

Fot. 14. Budynek mieszkalny przy ul. Zajęczka 7 przed modernizacją. Źródło: UM w Wałbrzychu

Fot. 15. Budynek mieszkalny przy ul. Zajęczka 8 przed modernizacją. Źródło: UM w Wałbrzychu

Fot. 16. Wirtualny Hub Mikrofirm. Źródło: UM Zduńska Wola

Fot. 17 Dashboard oprogramowania Cleanstok. Źródło: UM Zduńska Wola

Fot. 18. Trzecia edycja City Coders Hackathon Płock. Źródło: Urząd Miasta Płocka

Fot. 19. Czwarta edycja City Coders Hackathon Płock. Źródło: Urząd Miasta Płocka

Fot. 20. Czwarta edycja City Coders Hackathon Płock. Źródło: Urząd Miasta Płocka

Fot. 21. Urządzenia Katedry Konstrukcji Maszyn Politechniki Rzeszowskiej oraz Zespołu. Źródło: prof. dr hab. inż. G. Budzik

Fot. 22. Urządzenia Katedry Konstrukcji Maszyn Politechniki Rzeszowskiej oraz Zespołu. Źródło: prof. dr hab. inż. G. Budzik

Fot. 23. Urządzenia Katedry Konstrukcji Maszyn Politechniki Rzeszowskiej oraz Zespołu. Źródło: prof. dr hab. inż. G. Budzik

Fot. 24. Projekt wielopoziomowego parkingu – części ekologicznego transferowego modelu turystycznego w Gminie Ustrzyki Dolne. Źródło: Urząd Miejski w Ustrzykach Dolnych

Fot. 25. Wizualizacja obszaru II Strefy rewitalizacji. Fot. Paweł Sowa – Urząd Miejski w Bielsku-Białej

Fot. 26. Osiedle Jagiellońskie w Iławie. Źródło: Urząd miasta w Iławie.

Fot. 27. Teren do zagospodarowania. Źródło: Urząd Miasta Mikołów

Fot. 28. Uczestnicy warsztatów podczas pracy. Źródło: Urząd Miasta Mikołów

Fot. 29. Zagospodarowane podwórko (kwiecień 2022 r.). Źródło: Urząd Miasta Mikołów

Fot. 30. Rajd rowerowy trasą S5. Źródło: Archiwum Urzędu Miasta i Gminy w Rawiczu

Fot. 31. Widok strony z systemem mapowania jakości powietrza w czasie rzeczywistym uwzględniającej czujniki jakości powietrza na terenie Rawicza. Źródło: <https://airly.org/map/pl/>

Fot. 32. Lokalizacja parku w Radwanicach. Źródło: Urząd Miejski w Siechnicach. Opracowanie wykonane na potrzeby „Programu kaskadowych szkoleń dla pracowników samorządów terytorialnych w zakresie projektowania i gospodarowania zielenią w miastach” dofinansowany ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach programu priorytetowego nr. 5.5 „Edukacja ekologiczna”

Fot. 33. Obszar objęty opracowaniem masterplanu. Źródło: Urząd Miasta Tychy

Fot. 34. Projekt masterplanu nowego centrum miasta. Autor: Michał Lorbiecki

Fot. 35. Kompostownia Biodegma ZUO Elbląg. Źródło: Archiwum ZUO Elbląg

Fot. 36. PSZOK na terenie Zakładu Utylizacji Odpadów przy ul. Mazurskiej 42 w Elblągu. Źródło: Archiwum ZUO Elbląg

Fot. 37. Miejski Punkt Elektroodpadów. Źródło: Arch. ZGO AQUARIUM Sp. z o.o.

Fot. 38. Warsztaty szycia woreczków wielorazowych na warzywa i owoce. Źródło: Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Sosnowcu

Fot. 39. EkoApka dla mieszkańców Sosnowca. Źródło: Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Sosnowcu

Fot. 40. rybnik

For. 41 rybnik

Fot. 42. Spotkanie edukacyjne z kupcami i mieszkańcami. Źródło: Urząd m. st. Warszawy

Fot. 43. Produkty uratowane, wykorzystane do gotowania podczas spotkania edukacyjnego. Źródło: Urząd m. st. Warszawy

Fot. 44. Koordynator projektu podczas rozmowy edukacyjnej z kupcami. Źródło:

Urząd m. st. Warszawy

Fot. 45. Zupa ugotowana z zebranych warzyw. Źródło: Urząd m. st. Warszawy

Fot. 46. Poczęstunek zupą ugotowaną z zebranych warzyw. Źródło: Urząd m. st. Warszawy

Fot. 47. Zielone rondo w 2022 roku. Źródło: Urząd Miejski w Gnieźnie

Fot. 48. Panorama Jeleniej Góry – stara zabudowa śródmiejska, budynki często opalane węglem. Źródło: Urząd Miasta Jelenia Góra

Fot. 49. Ul. Mickiewicza 32 – stan przed realizacją projektu.

Fot. 50. Mickiewicza 34 – stan przed realizacją projektu. Źródło: Urząd Miejski w Śremie

Fot. 51. Ul. Mickiewicza 32 – stan w czasie realizacji projektu. Źródło: Urząd Miejski w Śremie

Fot. 52. Ul. Mickiewicza 32 – stan w czasie realizacji projektu. Źródło: Urząd Miejski w Śremie

Fot. 53. Zagospodarowanie „Strefy cienia z miejscami do piknikowania”. Źródło: Urząd Miasta Świdnik

Fot. 54. Podwórka przy placówkach oświaty we Wrocławiu. Źródło: Urząd Miejski Wrocławia

Fot. 55. Podwórka przy placówkach oświaty we Wrocławiu. Źródło: Urząd Miejski Wrocławia

Fot. 56. Podwórka przy placówkach oświaty we Wrocławiu. Źródło: Urząd Miejski Wrocławia

Fot. 57. Podwórka przy placówkach oświaty we Wrocławiu. Źródło: Urząd Miejski Wrocławia

Fot. 58. Fragment Ogrodu roślin wodnych i bagiennych – wykorzystanie murków gabionowych i nawierzchni trawiastej ścieżek. Źródło: Urząd Miejski w Karpaczu

Fot. 59. Roślinność ogrodu roślin wodnych i bagiennych wraz z widocznymi pomostami nad stawem. Źródło: Urząd Miejski w Karpaczu

Fot. 60. Roślinność ogrodu roślin wodnych i bagiennych wraz z widocznymi pomostami nad stawem. Źródło: Urząd Miejski w Karpaczu

Fot. 61. Efekty realizacji projektu Rozwój terenów zieleni w Gminie Karpacz poprzez tworzenie i odnowienie terenów zieleni w celu poprawy jakości środowiska. Źródło: Urząd Miejski w Karpaczu

Fot. 62. Efekty realizacji projektu Rozwój terenów zieleni w Gminie Karpacz poprzez tworzenie i odnowienie terenów zieleni w celu poprawy jakości środowiska. Źródło: Urząd Miejski w Karpaczu

Fot. 63. Efekty realizacji projektu Rozwój terenów zieleni w Gminie Karpacz poprzez tworzenie i odnowienie terenów zieleni w celu poprawy jakości środowiska. Źródło: Urząd Miejski w Karpaczu

Fot. 64. Efekty realizacji projektu „Rozwój terenów zieleni w Gminie Karpacz poprzez tworzenie i odnowienie terenów zieleni w celu poprawy jakości środowiska”. Źródło: Urząd Miejski w Karpaczu

Fot. 65. Efekty realizacji projektu „Rozwój terenów zieleni w Gminie Karpacz poprzez tworzenie i odnowienie terenów zieleni w celu poprawy jakości środowiska”. Źródło: Urząd Miejski w Karpaczu

Fot. 66. Łąka kwietna po wschodach na terenie płaskim. Kwitnienie w miesiącu maju. Wyraźna obecność roślin niepożądanych – inwazyjnego gatunku (nawłoc kanadyjska). Źródło: zasoby własne, autor: Beata Rządźka, inspektor OŚGO-Z, czerwiec 2021 r.

Fot. 67. Etap wysiewania w dn. 21.03.2022r. mieszanki łąkowej przy udziale społecznym młodzieży klasa VI SP nr 6 w Mielcu. Źródło: Urząd Miejski w Mielcu

Fot. 68. „Motyli Kącik” przed nasadzeniami. Źródło: Urząd Miasta Ostrów Mazowiecka

Fot. 69. „Motyli Kącik” w trakcie realizacji. Źródło: Urząd Miasta Ostrów Mazowiecka

Fot. 70. „Motyli Kącik” w trakcie realizacji. Źródło: Urząd Miasta Ostrów Mazowiecka

Fot. 71. Stan zagospodarowania terenu sprzed realizacji projektu. Źródło: Urząd Miejski w Ozorkowie

Fot. 72. Realizacja projektu pn. „Aranżacja zielenca u zbiegu ulic: Zgierskiej i Sienkiewicza w Ozorkowie”. Źródło: Urząd Miejski w Ozorkowie

Fot. 73. Przedszkolaki podczas prac realizacyjnych projektu. Źródło: Urząd Miejski w Ozorkowie

Fot. 74. Budynki i Muzeum Obozu Oflag II C Woldenberg. Źródło: <http://dobiegnew.pl/dla-turysty/zabytki/> – dostęp 21.02.2022

Fot. 75. Warsztaty budowy ogrodu deszczowego w Radziszowie. Źródło: Krzysztof Skrzybalski

Fot. 76. Dostępna przestrzeń Placu Wolności. Źródło: Urząd Miejski w Zabrze

Fot. 77. Zestawienie przykładowych haseł w Narzędziowniku dla społeczności lokalnych. Źródło: IRMiR

Fot. 78. Przykładowe hasło w Narzędziowniku dla społeczności lokalnych. Źródło: IRMiR.

Spis rysunków i tabel

Rys. 1. Projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Źródło: UM w Mińsku Mazowieckim

Rys. 2. Plansza ze spotkania online z mieszkańcami dzielnic wojska Polskiego, Politechnika, Śródmieście, marzec 2021r. Źródło: opracowanie Sylwia Widzisz-Pronobis

Rys. 3. Proces tworzenia strategii Gliwice 2040. Źródło: Urząd Miasta w Gliwicach

Rys. 4. Plansza zapraszająca na spotkanie w ramach prac nad strategią Gliwice 2040. Źródło: Urząd Miasta w Gliwicach

Rys. 5. Projektowane zagospodarowanie terenu. Źródło: Urząd Miasta Mikołów

Rys. 6. Koncepcja zagospodarowania parku w Radwanowicach podjęta w wyniku

procesu rewitalizacji. Źródło: Opracowanie wykonane na potrzeby „Programu kaskadowych szkoleń dla pracowników samorządów terytorialnych w zakresie projektowania i gospodarowania zielenią w miastach” dofinansowany ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach programu priorytetowego nr. 5.5 „Edukacja ekologiczna”

Rys. 7. Lokalizacja założenia w mieście. Źródło: Urząd Miasta Tychy

Rys. 8. Zasady Zrównoważonego Posiłku Publicznego. Źródło: Urząd Miasta Rybnika

Rys. 9. W kwestię zrównoważonego posiłku publicznego powinni być zaangażowani wszyscy interesariusze. Źródło: fragment filmu dot. zrównoważonych posiłków publicznych, <https://www.sustainable-public-meal.eu/pl/>, opracowanego w ramach projektu StratKIT przez agathaer i avidere)

Rys. 10. Koncepcja zagospodarowania „Strefy cienia z miejscami do piknikowania”. Źródło: Urząd Miasta Świdnik

Rys. 11. Plan zagospodarowania terenów zieleni położonych pomiędzy os. T. Kościuszki a os. K. Pułaskiego, potocznie nazywanych Skateparkiem. Źródło:

Urząd Miasta i Gminy w Busku-Zdroju

Rys. 12. Projekt nasadzeń w formie łąki kwietnej przy Stawie Niemieckim w Busku Zdroju zlokalizowanym na terenie tzw. Skateparku). Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Busku-Zdroju

Rys. 13. Szkic koncepcyjny wykonania łąki kwietnej przy ul. Jagiellończyka i ul. Kusocińskiego w Mielcu. Źródło: Urząd Miejski w Mielcu

Rys. 14. Lokalizacja projektu „Aranżacja zieleńca u zbiegu ulic: Zgierskiej i Sienkiewicza w Ozorkowie”. Źródło: Urząd Miejski w Ozorkowie

Tabela 1. Lista głównych podmiotów, których udział w opracowaniu raportów i wkładu do niniejszego dokumentu, odnotowano w trakcie prac

Tabela 2. Działania realizowane w ramach projektu w Chodzieży

Tabela 3. Planowane efekty zgłoszonych projektów

Załącznik: Lista projektów w „Planie Działań dla Miast. Modelowa lokalność”

„	Miasto	Tytuł projektu	Numer celu głównego
1	Bielsko-Biała	„Ocena wdrażania programu rewitalizacji obszarów miejskich w Bielsku-Białej na lata 2014-2021”	11
2	Boguchwała	„W stronę spójności i skuteczności działań w zakresie rozwoju zrównoważonego i inteligentnego miasta”	10
3	Bolimów	„Bolimów w obiegu zamkniętym – praktyczne aspekty wdrożenia gospodarki cyrkularnej w wybranych obszarach polityki miejskiej”	6
4	Brwinów	„Działaj dla klimatu. Inicjatywy podnoszące świadomość ekologiczną w szkołach w gminach Brwinów i Michałowice w partnerstwie z Sandgerdi Elementary School z Islandii”	4
5	Busko-Zdrój	„Projekt nasadzeń w formie łąki kwietnej przy Stawie Niemieckim w Busku-Zdroju”	15
6	Bydgoszcz	„Badanie zastosowania lokalnych obszarów bilansowania energii dla optymalizacji i rozwoju sieci rozproszonych, o akronimie eNeuron”	7
7	Bytom	„Młodzież na rzecz zrównoważonego rozwoju”	17
8	Cegłów	„Rozbudowa PSZOK w celu poprawy efektywności gospodarki o obiegu zamkniętym w Mieście i Gminie Cegłów”	12
9	Chodzież	„Chodzież od nowa – rewitalizacja fizyczna, gospodarcza, społeczna i kulturalna śródmieścia”	11
10	Chojna	„Piątka od Miasta” na zadania związane z wymianą ogrzewania węglowego na proekologiczne”	13
11	Częstochowa	„Angażowanie interesariuszy na rzecz opartego na wiedzy, zrównoważonego i społecznie odpowiedzialnego gospodarowania miejskim zasobem mieszkaniowym”	1
12	Dąbrowa Górnicza	„Włączeni w miasto”	10
13	Dobiegniew	„Przebudowa i rozbudowa Muzeum Woldenberczyków na rzecz rozwoju transgranicznej współpracy turystycznej”	16
14	Elbląg	„Elbląg w kierunku gospodarki obiegu zamkniętego”	12
15	Ełk	„Nowe perspektywy – czas na zmiany”	10
16	Gdańsk	„Gdańska strefa obiegu zamkniętego”	4
17	Głinojeck	„Praktyczne aspekty wdrożenia gospodarki cyrkularnej w wybranych obszarach polityki miejskiej – Czyste powietrze”	3
18	Gliwice	„Wspólna wizja przyszłości – partycypacyjny proces formułowania strategii rozwoju Gliwice 2040”	9
19	Głogów	„Poprawa jakości powietrza w Głogowie poprzez zmniejszenie zanieczyszczeń z emisji liniowej (komunikacyjnej)”	13

20	Gniezno	„Zielone rondo – zagospodarowanie ronda im. Polskiego Czerwonego Krzyża”	13
21	Halinów	„Zapewnienie wysokiego standardu edukacji w gminie Halinów”	4
22	Iława	„Osiedle Jagiellońskie – w stronę definicji nowego śródmieścia”	11
23	Jarocin	„Po pierwsze mieszkanie. Gospodarka mieszkaniowa jako jedna z głównych gałęzi rozwoju Gminy Jarocin”	1
24	Jasło	„Miasto Wiedzy – Jasło Silne Swoimi Mieszkańcami”	4
25	Jaworzno	„Zielone polityki miejskie i koncepcje zagospodarowania przestrzeni w mieście – ZIELENIOZA Jaworzno”	13
26	Jedwabne	„Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi”	6
27	Jelenia Góra	„Zmieniaj swój świat od najmłodszych lat – zapewnij sobie przyszłość czystą, zdrową i bezpieczną”	13
28	Kalisz	„Przejrzysta informacja o stawce podatku od nieruchomości na obszarze rewitalizacji”	16
29	Karpacz	„Rozwój terenów zieleni w Gminie Karpacz poprzez tworzenie i odnowienie terenów zieleni w celu poprawy jakości środowiska”	15
30	Katowice	„Czas na Szopienice – Zmieniamy nasze miasta dla lepszej przyszłości”	11
31	Kielce	„Kielce dla klimatu i lepszej jakości życia”	13
32	Kołobrzeg	„Rehabilitacja dla seniorów Miasta Kołobrzeg na lata 2019-2023”	3
33	Konin	„Konin – Zielone Miasto Energii – nowy kierunek rozwoju”	7
34	Końskie	„Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Końskich – droga do transformacji energetycznej”	7
35	Kraków	„Wdrożenie działań edukacyjnych związanych z odpowiedzialną konsumpcją i produkcją”	12
36	Krapkowice	„Sady miejskie”	3
37	Krosno	„Rozwój Krośnieńskiego Klastra Energii”	7
38	Leszno	„Oferta szyta na miarę – czyli jak dotrzeć do tych, do których nie docieramy”	11
39	Łask	„Rowerem przez zielono-niebieską Gminę Łask”	3
40	Łomianki	„Kampania edukacyjno-informacyjna dotycząca Rewitalizacji Strugi Dziekanowskiej w Gminie Łomianki w celu zwiększenia adaptacyjności gminy na zmiany klimatu”	13
41	Łosice	„Proekologiczne, zielone Partnerstwo”	15
42	Łódź	„EkoPakt”	17
43	Maków Mazowiecki	„Transformacja energetyczna turbiną rozwojową miasta – odtworzenie elektrowni wodnej w celu lepszego wykorzystania lokalnych zasobów odnawialnych źródeł energii”	7
44	Malbork	„Malbork na + Zmieniaj siebie i otoczenie - działania wspierające włączenie społeczne, integrację i wzrost poczucia tożsamości wśród mieszkańców Malborka na obszarze rewitalizacji”	10

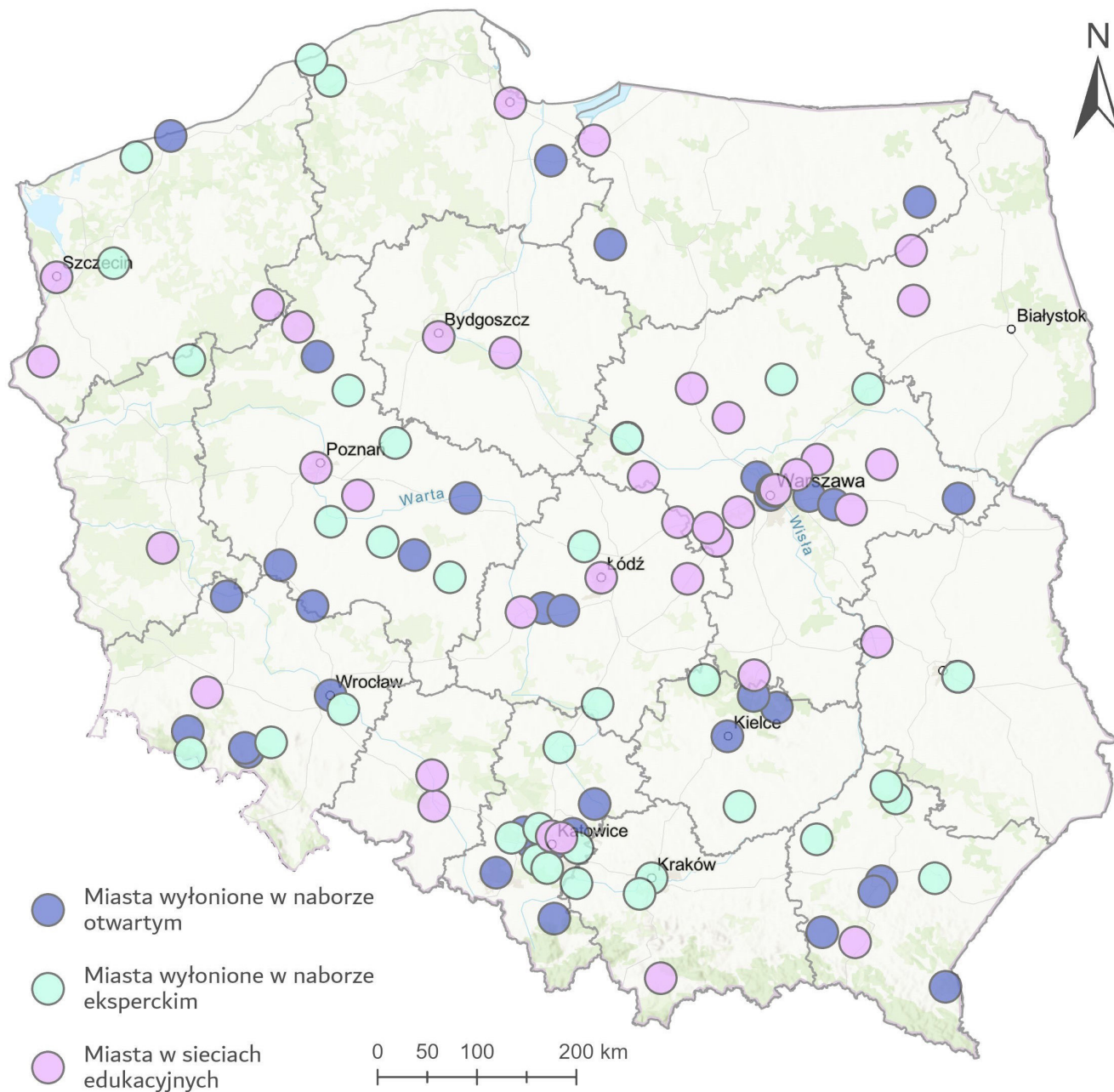
45	Maszewo	„Poprawa efektywności oświetlenia na terenie gminy Maszewo”	9
46	Mielec	„Założenie łąki kwietnej i trawników – Realizacja Małej Inwestycji w błękitno-zieloną infrastrukturę”	15
47	Mikołów	„Zagospodarowanie terenu podwórka kamienicy przy ul. Jana Pawła 4 w Mikołowie (dziedziniec Centrum Aktywności Społecznej)”	11
48	Mińsk Mazowiecki	„Uchwalenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w celu realizacji SIM-Mińsk Mazowiecki”	3
49	Mszczonów	„Selektywna zbiórka odpadów komunalnych „u źródła” na terenie Gminy Mszczonów”	12
50	Nisko	„Skwer ul. Wolności – miejsce spotkań i wypoczynku”	10
51	Nowe Miasto	„Nowe Miasto w obiegu zamkniętym – praktyczne aspekty wdrożenia gospodarki cyrkularnej w wybranych obszarach polityki miejskiej”	9
52	Nowy Targ	„Sieć partnerstwo podmiotów publicznych i niepublicznych na rzecz dobrej jakości wody i poprawy warunków sanitarnych (WODKAN)”	6
53	Opole	„Obieg zamknięty w gospodarowaniu odpadami z tworzyw sztucznych, w tym w zakresie wydawania decyzji administracyjnych”	12
54	Ostrów Mazowiecka	„Motyli kącik”	15
55	Oświęcim	„Zamieszkać w Oświęcimiu”	11
56	Ozorków	„Aranżacja zieleńca u zbiegu ulic: Zgierskiej i Sienkiewicza w Ozorkowie”	15
57	Piła	„Zamykanie obiegu bioodpadów w ramach miasta”	12
58	Pleszew	„Modelowa transformacja centrum miasta w Kompaktowym Pleszewie”	11
59	Płock	„City Coders Hackathon Płock”	9
60	Poznań	„Wdrażanie idei zrównoważonego rozwoju miasta Poznań poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz rozbudowę sieci miejskich punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych”	12
61	Przeworsk	„Ogród literacki”	4
62	Puławy	„ZUK Puławy w obiegu zamkniętym – praktyczne aspekty wdrożenia gospodarki cyrkularnej w wybranych obszarach polityki miejskiej”	4
63	Radomsko	„Gminny Program Rewitalizacji Miasta Radomska 2030+”	11
64	Rawa Mazowiecka	„Rawa Mazowiecka w obiegu zamkniętym – praktyczne aspekty wdrożenia gospodarki cyrkularnej w wybranych obszarach polityki miejskiej”	12
65	Rawicz	„Miasto Rawicz partnerem dla zrównoważonego rozwoju zapobiegającym negatywnym skutkom zmian klimatu”	11
66	Ruda Śląska	„Ruda Śląska w rękach mieszkańców – badania społeczne przestrzeni publicznej”	11
67	Rybnik	„Rybnicki model działania na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji”	12

68	Rzeszów	„Gmina Miasto Rzeszów – partycypacja społeczna i dobre praktyki realizujące cele Agendy 2030”	9, 11
69	Sanniki	„Zrównoważony rozwój miasta Sanniki poprzez inwestycje infrastrukturalne – Budowy ścieżki rowerowej w ciągu DW 577 na terenie Miasta i Gminy Sanniki w miejscowościach Czyżew, Brzezia i Szkarada”	3
70	Siechnice	„Rewitalizacja parku w Radwanicach, gmina Siechnice”	11
71	Siemianowice Śląskie	„Siemianowice Śląskie w obiegu zamkniętym – praktyczne aspekty wdrożenia gospodarki cyrkularnej w wybranych obszarach polityki miejskiej”	6
72	Sieradz	„Sieradz w obiegu zamkniętym – miasto bezpieczne i samowystarczalne energetycznie – Modelowa lokalność”	7
73	Skarżysko-Kamienna	„Polityka równościowa miasta”	5
74	Skawina	„Plany Rozwoju Miejscowości / Plany Rozwoju Osiedli”	16
75	Słupsk	„Słupsk miastem równych szans”	5
76	Sosnowiec	„MPGO Sp. z o. o. Sosnowiec” w obiegu zamkniętym – praktyczne aspekty wdrożenia gospodarki cyrkularnej w wybranych obszarach polityki miejskiej”	6, 12
77	Stalowa Wola	„Modelowe rozwiązania na trudne wyzwania – Program Rozwoju Lokalnego i Instytucjonalnego Stalowej Woli”	13
78	Starachowice	„Edukacja Ekologiczna w EKO szkole”	4
79	Szczawno-Zdrój	„Koncepcja programowo – przestrzenna oraz projekt budowlany Kompleksu oświatowo-sportowo-rekreacyjnego przy ul. Słonecznej 1A w Szczawnie-Zdroju”	4
80	Szczecin	„Wykorzystanie pełnego potencjału oczyszczalni ścieków komunalnych miasta Szczecina w dążeniu do samowystarczalności energetycznej”	7
81	Szczuczyn	„Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej gminy miejsko-wiejskiej Szczuczyn w stosunku do dużych ośrodków miejskich”	8
82	Szydłowiec	„Program czyste powietrze w Gminie Szydłowiec”	7
83	Śrem	„Wykonanie nasadzeń roślin wieloletnich przy ul. ks. J. Popiełuszki oraz przy ul. A. Mickiewicza w Śremie”	13
84	Środa Wielkopolska	„Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Chwałkowie wraz z rozbudową laboratorium w celu zwiększenia efektywności działania”	6
85	Świdnica	„Ekologiczna Świdnica”	7
86	Świdnik	„Strefa cienia z miejscem do piknikowania”	13
87	Tłuszcz	„Partnerstwo publiczno-prywatne w sektorze wodno-kanalizacyjnym”	6
88	Trzebiatów	„Kompleksowa przebudowa i rewitalizacja placu rynkowego w Trzebiatowie”	11
89	Tychy	„Masterplan dla nowego centrum miasta Tychy – model strategicznego działania na rzecz zrównoważonego zagospodarowania miasta”	11

90	Ustka	„Ustka – nowy potencjał płynie z wód Bałtyku”	14
91	Ustrzyki Dolne	„Nowy model transferu turystycznego w Bieszczadach”	9
92	Wałbrzych	„Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez adaptację do zmian klimatu oraz zapewnienie dostępu do zielonej energii po przystępnej cenie”	7
93	Wałcz	„Ograniczanie emisji szkodliwych substancji w ramach gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Miejskiej Wałcz oraz elementy zrównoważonej mobilności miejskiej”	11
94	Warszawa	„EKoStolica – nie marnujmy żywności!”	12
95	Wągrowiec	„Pocztelnia”	11
96	Węgrów	„Miasto Węgrów w zrównoważonym rozwoju – praktyczne aspekty poprawy stanu środowiska naturalnego w wybranych obszarach polityki miejskiej”	7
97	Wołomin	„Czysty Wołomin”	12
98	Wrocław	„Szare na Zielone”	13
99	Zabrze	„Program Dostępności Miasta Zabrze”	16
100	Zawiercie	„Pomoc sobie poprzez pomoc innym. Przez wolontariat do pracy zawodowej – bezdomni w drodze po lepszy byt”	1
101	Zduńska Wola	„Żyj lokalnie, pracuj globalnie”	8
102	Zielona Góra	„Niskoemisyjny transport publiczny w Zielonej Górze”	11
103	Złotoryja	„Modelowa Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych na terenie Złotoryja”	12
104	Żyrardów	„Żyrardów w obiegu zamkniętym – praktyczne aspekty wdrażania gospodarki cyrkularnej w wybranych obszarach polityki miejskiej”	3

KRAJOWA
POLITYKA
MIEJSKA
— 2030 —

„Plan Działań dla Miast” na mapie Polski